

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**DİJİTAL MEDYANIN ÇEVİRİ EĞİTİMİNDEKİ YERİ VE
DİJİTAL MEDYA EDİNCİ ÖNERİSİ**

DOKTORA TEZİ

Burcu TÜRKMEN

Enstitü Anabilim Dalı: Çeviribilim

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şaban KÖKTÜRK

NİSAN – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**DİJİTAL MEDYANIN ÇEVİRİ EĞİTİMİNDEKİ YERİ VE
DİJİTAL MEDYA EDİNCİ ÖNERİSİ**

DOKTORA TEZİ

Burcu TÜRKMEN

Enstitü Anabilim Dalı : Çeviribilim

“Bu tez 18/04/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Doç. Dr. Saban KÖRÜK	Başarılı	Kor
Prof. Dr. Arif Ünal	Başarılı	Arif
Prof. Dr. Metin Toprak	Başarılı	M. Toprak
Dr. Öğr. Üyesi M. Zekai CAN	Başarılı	Zekai
Dr. Öğr. Üyesi M. Cem ODACIOĞLU	Başarılı	Cem

 SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU	Sayfa : 1/1
--	---	-------------

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	BURCU TÜRKMEN
Öğrenci Numarası	:	1560D28101
Enstitü Anabilim Dalı	:	ÇEVİRİBİLİM
Enstitü Bilim Dalı	:	ÇEVİRİBİLİM
Programı	:	☐ YÜKSEK LİSANS ☒ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	DİJİTAL MEDYANIN ÇEVİRİ EĞİTİMİNDEKİ YERİ VE DİJİTAL MEDYA EDİNCİ ÖNERİSİ
Benzerlik Oranı	:	% 8

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

02/04/2019
Öğrenci İmza

☐ Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. Şaban KÖKTÜRK

Tarih: 02/04/2019

İmza:

☐KABUL EDİLMİŞTİR

☐REDEDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Bu tezin yazım aşamasında, yapıcı eleştirileri ve önerileriyle beni yönlendiren ve destek olan değerli danışmanım Doç. Dr. Şaban Köktürk'e teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Büyük bir heyecanla başladığım doktora sürecinde, tezimin son şeklini alana kadar benimle bilgi ve tecrübelerini paylaşan ve heyecanıma ortak olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Zahit Can'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca tez savunma jürimde bulunan Prof. Dr. Arif Ünal, Prof. Dr. Metin Toprak ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Cem Odacıoğlu'na, tezimin analizleri konusunda yardımcı olan meslektaşım ve arkadaşım Öğr. Gör. Harun Karakavuz'a katkılarından dolayı teşekkür ederim. Doktora sürecinde yaşadığım stresi ve sevinci paylaşarak bana destek olan arkadaşlarıma ve kaleme aldığım akademik araştırmalar kapsamında yürüttüğüm anketlere ve mülakatlara katılım sağlayan sevgili öğrencilerime teşekkür ederim. Son olarak, eğitim hayatım boyunca aldığım tüm kararları hayata geçirmem konusunda beni destekleyen ve her zaman yanımda olan, güven ve sevgilerini benden esirgemeyen başta sevgili annem Z. Sema Türkmen, kız kardeşim Duygu Türkmen ve babam Mahmut Türkmen olmak üzere tüm aileme teşekkür ederim.

Burcu TÜRKMEN

18.04.2019

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY	x
GİRİŞ	1

BÖLÜM 1: ÇEVİRİ EĞİTİMİNDE GEREKLİ OLAN EDİNÇLER 11

1.1. Çeviri Eğitimi.....	12
1.1.1. Çeviri Edinci	14
1.1.1.1. Dil Alt Edinci	17
1.1.1.2. Kültür Alt Edinci.....	22
1.1.1.3. Uzmanlık (Alan) Alt Edinci	26
1.1.1.4. Kuramsal Alt Edinç.....	28
1.1.1.5. Metin Üretimi Alt Edinci	29
1.1.1.6. Araştırma Alt Edinci	31
1.1.1.7. Çeviri Odaklı Teknoloji Alt Edinci.....	33
1.1.1.8. Dijital Medya Alt Edinci.....	60

BÖLÜM 2: KİTLE İLETİŞİM VE MEDYA KAVRAMLARI.....66

2.1. Kitle İletişim	67
2.1.1. Kitle İletişim Araçları	70
2.1.1.1. Yazılı Basın.....	71
2.1.1.2. Görsel İşitsel İletişim Araçları	72
2.2. Medya.....	72
2.2.1. Medya Türleri.....	74
2.2.1.1 Basılı Medya	74
2.2.1.2. Görsel-İşitsel Medya	77
2.2.1.3. Dijital Medya	81
2.2.1.4. Taşınabilir Bilişim Teknolojileri.....	95

BÖLÜM 3: DİJİTAL MEDYA ARACILIĞIYLA ÇEVİRİ EĞİTİMİ 103

3.1. Dijital Medyanın Eğitim Bilimlerindeki Yeri	104
3.1.1 Ağ Toplumu ve Öğrenme: Bağlantıcılık Kuramı	105

3.2. Dijital Medya Araçları ve Çeviri Eğitimindeki Yerleri	110
3.2.1. Mobil Öğrenme	111
3.2.2. Web Siteleri ve Mobil Uygulamalar	115
3.2.3. Sosyal Medya Araçları	122
3.2.3.1. Bloglar	124
3.2.3.2. Mikrobloglar	125
3.2.3.3. Wikiler	126
3.2.3.4. Forumlar	128
3.2.3.5. Podcast	130
3.2.3.6. Sosyal Ağ Siteleri	133
3.2.4. Bilgisayar Oyunları	144
3.2.4.1. Eğlence Amaçlı Bilgisayar Oyunları	147
3.2.4.2. Eğitim Amaçlı Bilgisayar Oyunları	150

BÖLÜM 4: DİJİTAL MEDYA VE ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ TUTUM	
ÖLÇEĞİ” ve “ÇEVİRİ VE DİJİTAL MEDYA I- II” DERS İÇERİĞİ VE	
ÖĞRETİM PLANI ÖNERİSİ.....	154
4.1. Araştırmanın Amacı	154
4.2. Araştırma Yöntemi	156
4.3. Evren ve Örneklem	157
4.4. Veri Toplama Araçları ve Süreci	157
4.5. Verilerin Analizi	159
4.6. Bulgular ve Yorumlar	160
4.7. Çeviri ve Dijital Medya I- II Ders İçeriği ve Öğretim Planı Önerisi	174
SONUÇ	182
KAYNAKÇA	187
EKLER.....	220
ÖZGEÇMİŞ.....	229

KISALTMALAR

ALPAC	: Automatic Language Processing Advisory Committee, Otomatik Dil İşleme Danışma Kurulu
ARPANET	: The Advanced Research Projects Agency Network, Gelişmiş Araştırma Projeleri Ajans Ağı
BİT	: Bilgi İletişim Teknolojileri
ÇY	: Çeviri Yazılımları
ÇYY	: Çeviriye Yardımcı Yazılımlar
DNS	: Domain Name System, Alan Adı Sistemi
EBYS	: Elektronik Belge Yönetim Sistemi
E-DERGİ	: Elektronik Dergi
E-GAZETE	: Elektronik Gazete
E-KİTAP	: Elektronik Kitap
E-POSTA	: Elektronik Posta
GALA	: Globalization and Localization Association, Küreselleşme ve Yerelleştirme Kurumu
IMPALA	: Informal Mobile Podcasting and Learning Adaptation, Gayriresmi Mobil Podcast ve Öğrenme Uyum
IP	: Internet Protocol, İnternet Protokolü
ISP	: Internet Service Provider, İnternet Hizmeti Sağlayıcı
LISA	: Localization Industry Standards Association, Yerelleştirme Endüstrisi Standartları Kurumu
MALL	: Mobile Assisted Language Learning, Mobil Destekli Dil Öğrenimi
MOOC	: Massive Open Online Courses, Kitleli Açık Çevrimiçi Kurslar
PACTE	: Process of Acquisition of the Translating and Evaluation Competence, Çeviri Edinci Edinimi Süreci ve Değerlendirmesi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÇMAR	: Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği Araştırma Raporu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TED	: Technology, Entertainment, Design Teknoloji, Eğlence, Tasarım

TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
URI	: Uniform Resource Identifier, Tekdüzen Kaynak Tanımlayıcısı
VB.	: ve benzeri
V.DĞR.	: ve diğerleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Çeviri Odaklı Teknoloji Alt Edincinin Sınıflandırılması	37
Tablo 2 : Dijital Medya Alt Edinci ve Çeviri Odaklı Teknoloji Alt Edinci Farkları	61
Tablo 3 : Sosyal Medya Kullanıcıları	89
Tablo 4 : Mobil Öğrenmeyle İlgili Öğrenme Kuramları ve Paradigmaları.....	112
Tablo 5 : Bir Günde İnternette Ortalama Geçirilen Zaman	162
Tablo 6 : Genel Olarak Sosyal Ağ Hesaplarının Kullanım Sıklığı	162
Tablo 7 : Sosyal Ağ Hesaplarının Kullanım Sıklığı.....	163
Tablo 8 : Akademik Çeviri Eğitimi Süresince Çeviri ve Teknoloji Bağlamında Alınan Dersler	164
Tablo 9 : Dijital Medya Araçları ve Çeviri Teknolojileri Ölçeği Faktör Analizi	169
Tablo 10: Cinsiyetlere Göre Farklılıklar	170
Tablo 11: Çeviri Eğitimi Alınan Dil Çiftlerine Göre Farklılıklar	170
Tablo 12: Liseden Mezun Olunan Bölümlere Göre Farklılıklar	171
Tablo 13: İnternette Geçirilen Zaman Sıklığına Göre Farklılıklar.....	171
Tablo 14: Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına Göre Farklılıklar	172
Tablo 15: Sosyal Medya ve Bilgisayar Oyunları Boyutu ile Yabancı Dilde Bilgisayar Oyunları Oynama Durumuna Göre Farklılıklar	172
Tablo 16: Eğitim Boyutuyla Çeviri ve Yabancı Dille İlgili Bilgisayarlara İndirilen Programları Kullanma Durumlarına Göre Farklılıklar	173
Tablo 17: Eğitim Boyutuyla Çeviri ve Yabancı Dille İlgili Akıllı Cep Telefonları ve Tabletlere İndirilen Uygulamaları Kullanma Durumlarına Göre Farklılıklar	173
Tablo 18: Mesleki Boyut ve Çeviri ve Yabancı Dille İlgili Bilgisayarlara İndirilen Programları Kullanma Durumlarına Göre Farklılıklar	173
Tablo 19: Mesleki Boyut ve Çeviri ve Yabancı Dille İlgili Akıllı Cep Telefonları ve Tabletlere İndirilen Uygulamaları Kullanma Durumlarına Göre Farklılıklar	174
Tablo 20: Çeviri Teknolojileri Kapsamında Alınan Derslerin Dijital Medya Araçlarını ve Çeviri Teknolojilerini Kullanma Algılarına Göre Farklılıklar	174
Tablo 21: Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinin Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümleri Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler ..	175

Tablo 22: Türkiye’deki Vakıf Üniversitelerinin Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümleri Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler ..	176
Tablo 23: Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programlarının Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler	177
Tablo 24: Türkiye'deki Vakıf Üniversitelerinin Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programlarının Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler	177
Tablo 25: Avrupa’daki Üniversitelerin Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümleri Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler ..	177
Tablo 26: Çeviri Ve Dijital Medya I	179
Tablo 27: Çeviri Ve Dijital Medya II.....	180

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Çeviri Edinci ve Alt Edinçler	17
Şekil 2: Dijital Medya Alt Edincinin Diğer Alt Edinçlerle Bağlantısı	62
Şekil 3: Kitle İletişim ve Medya Türleri.....	69
Şekil 4: Medya Türleri.....	74
Şekil 5: Sosyal Medya Ağ Sitelerinin Dijital Medya Kavramı ile İlişkisi	134

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☐	Doktora	☒
Tezin Başlığı: Dijital Medyanın Çeviri Eğitimindeki Yeri ve Dijital Medya Edinci Önerisi			
Tezin Yazarı: Burcu TÜRKMEN		Danışman: Doç. Dr. Şaban KÖKTÜRK	
Kabul Tarihi: 18.04.2019		Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 219 (tez) + 9 (ek)	
Anabilim Dalı: Çeviribilim			
Bu araştırma her geçen gün gelişme kaydeden modern çeviribilim araştırmalarına bağlı olarak, yükseköğretimde çeviri eğitimi alanında dijital medya araç, gereç ve kaynaklarının çeviri edinçleri bağlamında tanıtılması ve kullanılmasını amaçlamaktadır. Bu bağlamda, kitle iletişim, medya ve internet ve web teknolojileri kavramlarının tanımları yapılmış ve bu kavramların dünya ve Türkiye’deki gelişme süreçleri detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Ardından, dijital medyanın ne olduğu, kapsam alanı, işlevleri, bilgisayar, akıllı cep telefonu uygulamaları, sosyal medya program ve uygulamaları tanımlanmıştır. Dijital medya araçlarının dil eğitiminde ve bazı diğer disiplinlerde kullanıldığı gibi çeviri eğitiminde de kullanılabileceğini göstermek ve belirginleştirmek tez çalışmasının temel hedefi olmuştur. Ülkemizde bulunan yükseköğretim kurumlarının temel bileşenleri olan fakülte ve yüksekokullarda, Mütercim-Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümleri ve Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programları bünyesinde eğitim alan öğrenciler, okudukları bölümlerden mezun olduktan sonra üretim ve hizmet sektöründe ihtiyaç duyulan yüksek nitelikli ara elemanlar olarak iş hayatına atılmaktadırlar. Bu nitelikli elemanların iş hayatlarında, eğitim hayatları boyunca edindikleri bilgi ve becerilerin yanı sıra teknolojiyi de yeterli ve etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Çevirmenlik eğitimi alan öğrencilerin kullandıkları bilgisayar yazılım programları, akıllı cep telefonlarında yer alan dil ve çeviri eğitime yönelik mobil uygulamalar, iletişim, eğlence ve daha pek çok farklı amaç için kullanılan sosyal medya kanalları ve forumların çeviri eğitime yönelik kullanım alanları ve amaçları mevcut araştırmanın kapsamında yer almaktadır. Çeviri eğitiminde çeviri edinci başlığı altında yer alan alt edinçlere ek olarak, dijital medya araçlarının çeviri eğitiminde kullanımının açıklanmasını amaçlayan dijital medya edinci önerisi sunulmaktadır. Tez kapsamında yürütülen literatür araştırmasına ilaveten öğrencilerle yürütülen bir anket çalışması dolayısıyla, öğrencilerin dijital medya araçları ve çeviri teknolojileri kullanımı hakkındaki davranışları ve tutumları ölçülmüş ve tutum ölçeği geliştirilmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler doğrultusunda dijital medya edincinin çeviri eğitiminde yer almasına yönelik “Çeviri ve Dijital Medya I-II” dersleri önerisi yapılmıştır.			
Anahtar Kelimeler: dijital medya, çeviri eğitimi, çeviri edinci, çeviri ve medya			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree		Ph.D.	X	
Title of Thesis: Digital Media In Translation Education and The Digital Media Competence Proposal				
Author of Thesis: Burcu TÜRKMEN		Supervisor: Doç. Dr. Şaban KÖKTÜRK		
Accepted Date: 18.04.2019		Number of Pages: x (pre text) + 219 (main body) + 9 (app.)		
Department: Translation Studies				
This research aims at introducing and using the digital media tools and sources within the concept of translation competencies during the translation education in higher education, based on the contemporary translation studies researches developing day by day. In this regard, the concepts of mass communication, media and internet and the web technologies were described. The improvement processes of these concepts around the world and in Turkey were examined. Then, the digital media concept, its coverage and functions, computer programs and smart phone applications, social media programs and applications are described. The fundamental aim of this research is to indicate and concretise how to use the digital media tools during the translation education as it is used in language education and in other disciplines. In the main components of higher education institutions, faculties and higher schools, in our country, the students who have translation education in Translation and Interpretation Departments, Translation Studies Departments and Applied English and Translation Programs begin to work as high-grade intermediate staff in manufacturing and service sectors after their graduations. These staffs are required to acquire knowledge and skills during their education and besides, using technology adequately and effectively is another necessity for their business life. The translation education focused on usage of computer software, language and translation mobile applications in smart phones, social media channels and forums used for communication and entertainment used by students are in the scope of this research. In addition to the sub-competencies under translation competence, digital media competence, which aims to introduce the usage of digital media tools during the translation education, was offered in this thesis. In addition to the literature research, within the scope of dissertation, via a survey study carried out with the participation of students, the attitudes and behaviours of students about digital media tools and translation technologies are measured, and an attitude scale is developed. In accordance with the data received, the course proposals for “Translation and Digital Media I-II”, with the purpose of involving digital media competence in translation education, are offered.				
Keywords: translation and media, digital media, translation competence, translation education				

GİRİŞ

Çeviri tarihinde yapılan tanımlamalar incelendiğinde, çevirmen/tercüman kavramının göstergeler arası, daha sonra diller ve kültürler arası bir köprü kuran ve anlaşılmayı kolaylaştıran kişi olarak betimlendiği görülmektedir. Bu bağlamda, Antik Yunan ve 16. yy. arası dönemde siyaset, ticaret, sosyoloji, dilbilim, edebiyat, psikoloji ve askeriye gibi alanlar ile etkileşim halinde olan ve farklı diller, toplumlar, kültürler arasında iletişim sağlamak amacıyla kullanılan bir köprü, bir araç olarak görülen çevirinin, 17. yy ve 20. yy. zaman aralığında artık kendi araştırma alanları, kuramsal yaklaşımları olan disiplinler arası bir bilim dalı halini aldığı görülmektedir. Disiplinler arası bir çalışma alanı olan Çeviribilim, kuramsal anlamda farklı pek çok disiplinle iç içe olmasının yanında artık çeviri uygulamaları ve çeviri eğitimi alanlarında her geçen gün hız kesmeden ilerleme sağlayan teknoloji desteğini alarak pratikte de kendini göstermektedir.

Hieronymus'un öğretileri doğrultusunda cümlelerdeki söz diziminin bile kutsal sayıldığı ve kiliseye bağlı kalınan uzun bir dönemde, 20. yy'a kadar yapılan çeviriler ağırlıklı olarak kutsal metinlerin çevirilerinden oluşmaktaydı. Çeviribilimin bir bilim dalı olarak kabul görmesi ve kutsal metinler dışında edebi metinlerin çevirileri üzerine odaklanması 20. yy. ortalarını bulmaktadır. 20. yy.'da çeviri artık erek dil ve kültür için yapılmaya başlanmıştır. 20. yy.'ın ilk yarısında, çeviri sadece çevirmenin kendi düşünceleri ve bilgi birikimine bağlıyken, ikinci yarısından günümüze kadar olan süreçte ise çeviri yapabilmek için iletişimde ve etkileşimde olunan ülkelerin dil ve kültürel bilgilerine de hâkim olmak gerekmektedir.

1940'lı yıllarda tam da İkinci Dünya Savaşı dönemlerinde, iletişim kurulması amacıyla bilgisayarların kullanılıp kullanılmayacağını araştıran araştırmacı ve bilim insanları, SSCB ve ABD arasındaki uzay yarışları başlayana kadar kayda değer bir ilerleme sağlayamamışlardır. 1950'li yıllarda Rusça-İngilizce dil çifti arasında sınırlı bir sözcük dağarcığını çevirebilecek bir makine üretilmiş, ardından Fransa, İngiltere ve Japonya gibi ülkeler tarafından çeviri araştırma programları ilerleme kaydetmiştir. 1950'li yılların sonlarına doğru makine çevirisinin geliştirilmesi hakkında oldukça yüksek bir ilgi varken, ilerlemeler yavaş olmuştur. Belki de 1950-60 döneminde çeviri teknolojilerinin bugünkü halini tahmin etmek oldukça zordu.

20.yy.'ın ikinci yarısından itibaren yöntemsel ve kuramsal çalışmaların artması, dünyadaki küreselleşme hareketlerinin hız kazanmasıyla doğru orantılıdır. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği toplumsal değişimler, teknolojiadaki büyük çaplı ilerlemeler farklı kültürlerin birbiri ile daha sık iletişime geçme isteklerini ve gerekliliklerini ortaya çıkarmış ve bu sayede çeviriye olan ihtiyacı da kat kat arttırmıştır. Bugün içinde bulunduğumuz modern çağda çeviri teknolojisinin harikalarıyla çevrili olduğumuz aşıkardır. Bir zamanlar sadece insanların zihinsel ve dilsel sürecine bağlı bir şekilde kâğıt ve kalem aracılığıyla ya da detaylı özellikleri bulunmayan sözcük işlemciler üzerinde yürütülen çeviri işleri, şimdilerde yerini makinelere, program ve uygulamalara bırakmıştır. Zamanın ilerlemesi ve teknolojinin her geçen gün artan bir hızla gelişmeye devam etmesiyle beraber çeviri sektöründe yer alan bireylerin ve kurumların akıllarında beliren cümle aynıdır: Ya bir gün çevirmenlere gerek kalmazsa! Yaşadığımız ülkenin jeopolitik konumu ve gelişmekte olan ülkeler arasında yer alması nedeniyle, askeri, siyasi, ticari eğitim ve sağlık alanlarında farklı ülkelerle ilişkili olunması dolayısıyla çeviri ihtiyacının sürekliliği söz konusudur. Çeviri ihtiyacının bireysel ya da kurumsal, resmi ya da gayri resmi şekilde talep edilmesinin yanı sıra, olabildiğince kısa sürede, düşük maliyetle ve hatasız bir şekilde teslim edilmesi beklenmektedir. Çeviri teknolojileri ürünleri, özellikle de makine çevirisi aracılığıyla yapılan çeviriler, insan çevirmenlerin haftalarını hatta aylarını alabilecek binlerce sözcüğü birkaç dakika gibi kısa bir sürede çevirmeye yardımcı olmaktadır.

Ateş yakarak dumanla haberleşilen eski zamanlardan bugünlere, iletişim ve haberleşme alanında oldukça büyük yol kat edilmiştir. Özellikle 20. yy ve sonrası dönemden günümüze kadar olan süreçte, dünyanın bir ucundan diğer ucuna ulaşarak iletişim kurabilmek ve insan hayatını oldukça kolaylaştırmak mümkün hale gelmiştir. Bir zamanlar yazılı iletilerin posta yoluyla gönderimi aracılığıyla iletişim sağlanırken, sonraları radyo, video ve televizyon yayınları aracılığıyla iletişime geçmek ve dünyanın öteki ucunda olan bitenlerden anında haberdar olmak mümkün olmuştur. 21. yy.'a gelindiğinde ise internet medyası ve Web teknolojilerini kapsayan dijital medya teknolojilerinin gelişimi ön plana çıkmıştır. Bu sayede Web teknolojilerinin ilk aşamalarında etkileşim kurmadan yalnızca salt bilgiye ulaşmak mümkünken, Web 2.0 teknolojilerinin gelişimiyle MySpace, Facebook, Twitter, Youtube, Whatsapp, Instagram vb. gibi iletişim kurma ve/veya içerik paylaşımı imkânı tanıyan teknoloji araçlarının ortaya çıkmasıyla, küresel çağın gerekleri doğrultusunda iletişim ve

etkileşim ortamlarının kullanımı boyut değiştirmiştir.

Küreselleşen dünyanın parçası olan ülkeler ve bu ülkelerde yaşayan vatandaşların siyaset, ekonomi, eğitim, sağlık alanlarıyla sınırlı kalmayan farklı pek çok alanda artan taleplerine karşılık verebilmek amacıyla, sürekli bir şekilde gelişimine devam eden teknoloji ürünleri üretilmektedir. Bir zamanlar sadece belli başlı kurum ve kuruluşlarda belirli sayıda bulunan bilgisayarlar ve internet bağlantısı bugün ilkökula giden bir çocuğun saatindeki özellikler sayesinde de ulaşılabilir hale gelmiştir. Kişisel bilgisayarlar, tablet bilgisayarlar, akıllı cep telefonları ve akıllı saatler gibi taşınabilir akıllı teknoloji ürünlerine erişim, ürün ve fiyat çeşitliliği dolayısıyla oldukça kolay hale gelmiştir.

Teknolojinin gelişimi ve çeviri uygulamaları beraber değerlendirildiğinde, dijital ortamlarda etkileşimli iletişim sağlayan Web 2.0 teknolojisinin gelişimiyle beraber farklı boyutlara geçildiği ve yeni bir iletişim paradigmasının doğduğu söylenebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, özellikle Google tarafından üretilen ve günbegün güncellemeler ve yeniliklerle karşımıza çıkan yazılı ve sözlü çeviri programları ve uygulamalarının yazılımları, akıllı cep telefonlarına indirilen mobil çeviri uygulamaları, çeviri yapabilen akıllı klavyeler, Skype içinde entegre bir biçimde çalışan yazılı ve sözlü çevirmen özellikleri çevirmenler de dahil olmak üzere çeviribilim disipliniyle ilgisi olmayan ama çeviriye ihtiyaç duyan kişiler tarafından rahatlıkla kullanılmaktadır.

Teknolojinin bu denli hızlı ve çok yönlü bir şekilde ilerleyişi çevirmenlerin işgücü, zaman, maddi kazanç ve müşteri memnuniyeti gibi faktörler açısından avantajlı olmalarını sağlarken, yürüttükleri işlerin kontrolünü de yapabilmeyi sağlamaktadır. Tüm bu avantajların yanı sıra, makine çevirisi araç ve programlarının birer yapay zekâ ürünü olduklarını unutmamak gerekir. Duygusal zekâ yoksunu olan bu tür araçların halihazırda pek çok metin türünde noksan bıraktığı yerler mevcuttur. Dolayısıyla, çevirmenler hiçbir zaman işsiz kalmayacakları, ancak zamanla dijital ortamlarda tamamı çevrilen ve hatta yazım ve dilbilgisi açısından kontrol edilen erek dilde yeniden oluşturulan metinlerin düzenlemesini yapan editörler halini alacakları öngörülebilir. Yani, herhangi iki dil arasında yürütülen bir çeviri işinde son noktayı yine insan çevirmenler koyacaktır. Önemli olan, çeviri süreci öncesi ve çeviri sürecinde çevirmenin hangi dijital medya araçlarını nasıl ve ne amaçla kullanacağını bilmesi, iş

yükünü hafifletmesi, daha kısa sürede daha çok maddi kazanç elde etmesi ve erek dilde üretilen metnin alıcısına hatasız ürün teslim edebilmesidir.

Tezin Amacı

Tez kapsamında ülkemizde bulunan yükseköğretim kurumlarında yer alan fakülte ve yüksekokullarda, “Mütercim-Tercümanlık, Çeviribilim ve Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik” bölüm ve programları bünyesinde eğitim alan öğrencilerin, birçok çeviribilim araştırmacısı tarafından farklı şekillerde sınıflandırılabilen ve tez kapsamında bir üst edinç olarak kabul edilen çeviri edinci ve bu edincin yapı taşlarını oluşturan dil edinci, kültür edinci, uzmanlık alan bilgisi edinci, çeviribilim kuramsal bilgisi, metin üretimi edinci ve teknoloji edinçlerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Tezin amacı ise yürütülen bu kapsamlı değerlendirmeyi temel alarak, çeviri eğitiminde yer alan edinç sınıflandırmasında yer alan teknoloji edincinin kavramlar ve kapsamı açısından yeniden şekillendirilerek, yine günümüz koşulları açısından değerlendirildiğinde çeviri eğitiminde yer almasının gerekli olduğu savunulan dijital medya edinci kavramının önerilmesidir.

Tez çalışması kapsamında, dijital medya kavramını detaylı bir şekilde inceleyerek, dijital medya araçlarının ve kanallarının üniversite ve meslek yüksekokulları bünyesindeki mevcut çevirmenlik eğitimi veren bölüm ve programlardaki derslerin içine entegre edilmesi ve bunun yanı sıra “Çeviri ve Dijital Medya” başlığı altında akademik çeviri eğitimi içinde yer alması gerektiği düşünülen bir ders dizisi için geniş kapsamlı bir müfredat çıktısı hazırlanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, çeviri eğitiminde “Dijital Medya Edinci” kavramının önerilmesi hedefler arasındadır. Yürütülecek olan doktora tezinin başarılı bir şekilde tamamlanmasından sonra, mevcut tez çalışmasından faydalanarak yukarıda belirtilen “Çeviri ve Dijital Medya” adlı ders dizisinde kullanılması planlanan, “Bilgisayar Destekli Çeviri, Çeviri ve Teknoloji, Çeviri ve Medya vb.” derslerin müfredatlarının eleştirel bir biçimde gözden geçirilip revize edilmesiyle, en az bir ders kitabının yayınlanması amaçlanmaktadır.

Bahsi geçen kitap ya da kitapların aynı zamanda, halen birçok üniversitenin Mütercim-Tercümanlık, Çeviribilim Bölümleri ve Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programlarında verilen Bilgisayar Destekli Çeviri, Çeviri ve Teknoloji ve muadili dersler de de okutulması öngörülmektedir.

Tezin Önemi

Çeviri eğitiminde kendinden önceki çalışmalarda elektronik araçlarla ilgili bilgi, araçsal edinç, araçlar ve araştırma edinci teknolojik edinç ve teknik edinç başlıkları ile incelenen edinç türleri önerilerinin ağırlıklı olarak bilgisayar programları, sözlük ve bütüncülerin kullanımı ile ilgili olduğu görülmektedir. Çalışmanın özgün değerlerinden birisi olarak, dijital medya ile çeviri eğitimi konusunda Türkiye ve Dünya çapındaki en güncel fotoğraf çekilecek ve mevcut durumun ileri taşınabilmesi için katkıda bulunulacaktır. Bu araştırmanın amacı, medya kavramının sınırlarını dijital medya kavramı içerisinde sınırlandırarak, modern çağın çevirmenlik öğrencilerinin aldıkları akademik çeviri eğitimi içinde, günlük hayatlarının büyük bir kısmını eğlence, eğitim vb. farklı amaçlarla harcadıkları, akıllı cep telefonları, tablet ve bilgisayar uygulamaları, çok sayıda mobil uygulama, e-ticaret uygulamaları, konsol, çevrimiçi ve çevrimdışı bilgisayar oyunları, web siteleri, animasyonlar, sosyal medya mecraları, videolar, e-devlet uygulamaları gibi dijital ortamlardan yararlanarak akademik çeviri eğitimleri içinde “dijital medya edincine” sahip olmalarını ve bu edinçler doğrultusunda çevirmenlik hayatlarına atıldıkları çeşitli sektörlerde daha bilinçli çevirmenler olarak çalışabilmelerini hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda yapılan literatür taramasında yabancı dil eğitiminde bir kısım dijital medya araçlarının işlendiği ancak çeviri eğitiminde dijital medya konusunun etraflıca işlenmediği görülmektedir. Bu bilimsel çalışma içerisinde çeviri eğitimi ve dijital medya konusunun işlenmesine yine çalışmaya özgün değer katmaktadır.

Tezin Konusu ve Literatür Özeti

Bu araştırma dijital medya edincinin çeviri eğitimi içerisindeki rolünü sorgulamaktadır. Edinç konusunda çeviribilim literatürü tarandığında dijital medyanın çeviri eğitimi içerisinde yeteri kadar vurgulanmadığı, önemine ayrıntılı bir biçimde dikkat çekilmediği, bu açıdan da bakıldığında çeviri eğitimini revize edici bir biçimde işlenmediği görülmektedir. Oysa dijital medya günümüzde birçok farklı disiplin içerisinde bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Salt eğitim aracı olmanın ötesinde çevirmenlerin meslek icra etmelerinde bir araç-gereç işlevi olma özelliğine sahip olduğu da söylenebilir.

Bu çalışmanın literatür taraması dijital medya araç-gereçlerinin çeviri eğitiminde, çeviri eğitimin önemli bir bileşeni olan teknoloji edincine yönelik önemli katkı sunabileceğini

göstermiştir. Bu çerçevede incelenen araştırmaların yöntemlerinden esinlenmek suretiyle mevcut araştırmaya katkı sağlanması hedeflenmiştir. Diğer taraftan bu gibi onlarca araştırmanın varlığından bahsedilebilir. Literatür taraması kapsamında belirtilen kaynaklara rastlanmıştır, ancak hali hazırdaki araştırmaya en fazla katkı sağlayacağı düşünülen aşağıdaki araştırmaların içeriği ve yöntemi hakkında bilgi vermekle yetinilmiştir.

Mevcut bilimsel araştırmanın birinci bölümünü oluşturacak olan çeviri eğitiminde öğretilmesi gereken edinçler kapsamında belirli referansların alınması hedeflenmektedir. Albrecht Neubert, Christina Schaffner, Mine Yazıcı ve Oktay Eser'in birbirlerinden bağımsız şekilde öne sürdükleri, çeviri süresinde gerekli olduğu düşünülen Neubert'e göre çeviri parametreleri, Schaffner ve Yazıcı'ya göre ise çeviri edinçleri ya da alt-edinçleri olarak adlandırılan edinç türleri incelenerek, mevcut araştırmaya katkı sağlayacakları ve kuramsal temel oluşturabilecekleri düşünülerek literatür araştırması kısmında bu kavramlara yer verilmesi düşünülmüştür. Neubert (Neubert, 2000, s. 6-10), Dil edinci, Metin edinci, Konu edinci, Kültür edinci, Aktarım edinci olmak üzere beş farklı çeviri parametresini öne sürerken, Schaffner (Schaffner, 2000, s.146-148), Dil edinci, Kültür edinci, Metin edinci, Alan/Konu edinci, Araştırma edinci, Aktarım edinci sınıflandırmasını çeviri alt edinçleri olarak ileri sürmektedir. Diğer bir yönden, Yazıcı ise (Yazıcı, 2007, s. 139), -Kaynak ve erek dil/kültür bilgisi, -Kuramsal bilgi, -Çok dilli çevrilebilecek metin oluşturma bilgisi, -Araştırmaya yönelik üst bilgi ve beceri, -Elektronik araçlarla ilgili bilgi, -Proje tasarımı bilgisi, -Pazarlama bilgisi şeklinde bir sınıflandırma yaparken, Oktay Eser'in de doktora tez çalışmasında, Öneri Çevirmen Edinci Modeli başlığı altında, Çeviri Edinci ve Yönetim Edinci şekilde iki alt başlık verdiği görülmektedir. Çeviri Edinci başlığı altında, İki dillilik alt-edinci, Kültür alt-edinci, Metin alt-edinci, Konu alt-edinci, Stratejik alt-edinç, Araştırma alt-edinci, Kuramsal alt-edinç, Araçsal alt-edinç maddeleri yer alırken, Yönetim Edinci başlığı altında Kavramsal alt-edinç: Planlama, Örgütlenme, Denetim, İnsan ilişkileri alt-edinci: Yöneltilme gibi bir sınıflandırma yaptığı görülmektedir (Eser, 2013, s. 150).

Mevcut bilimsel araştırmanın ikinci bölümünde kitle iletişim kavramı, kitle iletişimin işlevleri ve kitle iletişim araçları bağlamında yazılı basın ve görsel-işitsel iletişim araçları incelenmiştir. Medya kavramının bağlı bulunduğu kitle iletişim alanı ile ilgili genel tanımlamalar ve açıklamalar yapıldıktan sonra, medya tanımlarına, medya türlerine, dünyada ve Türkiye'de internetin tarihçesine değinilerek, Web 1.0 ve Web 2.0

teknolojileri hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Bu bölümde son olarak taşınabilir bilgi teknolojileri konusuna değinilerek ve bir sonraki bölümü ve mevcut doktora tez çalışmasının asıl hedef ve amaçları doğrultusunda anlatılması hedeflenen dijital medya aracılığıyla çeviri eğitimi bölümüne geçilmiştir.

Mevcut araştırmanın üçüncü kısmını oluşturacak olan dijital medya aracılığıyla çeviri eğitimi başlığı kapsamında, öncelikle dijital medya kavramının tanımı yapılmıştır. Daha sonra dijital medyanın eğitim bilimleri içindeki yeri hakkında kaynaklara ulaşılmış ve ilgili bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır. Bu bölümün son kısmında ise dijital medya araçlarının çeviri eğitimindeki yeri ve gereklilikleri belirtilmiştir. Bu bağlamda, dijital medya denilince akla gelmesi gereken temel öğeler arasında yer alan bilgisayar, akıllı cep telefonları ve sosyal medya kanalları hakkında genel bilgi edinilecek kaynaklara başvurulmuştur. Bu kapsamdaki kaynaklara bilgisayar oyunları ve dil eğitimi, akıllı telefonlara indirilebilen dil ve çeviri uygulamaları, sosyal medyada yer alan kanallar aracılığıyla eğitim, eğlence ve farklı amaçlarla kullanılabilen şarkı sözleri, film, dizi, reklam vb. öğelerin, bunların dışında iletişim amacıyla kullanılan sosyal medya program ve araçları hakkında genel bilgi elde edilecek İngilizce ve Türkçe dilinde kaynaklar taranmıştır.

Bu bilimsel araştırma kapsamında, tüm bölümler için incelenen kaynaklar doğrultusunda elde edilen bilgiler ışığında, dijital medya öğelerinin akademik çeviri eğitimi içerisine nasıl entegre edilebileceği ve bu çeviri eğitimi süresince belirtilen öğelerden nasıl faydalanılabileceği hususunda bilgilendirici olması, mevcut çalışmayı önemli hale getirmektedir.

Tezin Araştırma Soruları

Tezin araştırma soruları aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- Dijital medya edincinin çeviri eğitimi içindeki rolü ve yeri nedir?
- Çeviri odaklı teknoloji edincinin kapsamı nedir ve çeviri yazılımları ve çeviriye yardımcı yazılımlar sınıflandırması nasıl yapılmalıdır?
- Çeviri eğitimi alan öğrencilerin çeviri yazılımları ve çeviriye yardımcı yazılımlar hakkındaki davranışları ve tutumları ne yöndedir?
- Çeviri eğitimi alan öğrencilerin dijital medya araçlarını kullanımları hakkındaki davranış ve tutumları ne yöndedir?

- Tez kapsamında çeviri eğitimi içinde yer verilmesinin gerekliliği savunulan dijital medya edincinin edinimini sağlamak amacıyla eğitim müfredatına ders(ler) eklenebilir mi? Bu ders(lerin) içeriği nasıl olmalıdır?

Tezin Yöntemi

Tez kapsamında nicel araştırma yöntemi ve betimleyici analiz yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar belirli bir gözlem, mülakat ya da anket yoluyla toplanan verilerden faydalanılarak yürütülmektedir. Nitel araştırmalar, neden, nasıl ve ne şekilde sorularına yanıt ararken, araştırmaya konu olan kişilerin kanaatleri, tecrübeleri, algıları ve duyguları gibi verilerle de ilgilenmektedir (Arıkan, 2017, s. 21-22). Nitel araştırma yöntemlerine göre elde edilen veriler belirli bir araştırma planı doğrultusunda toplanır, sınıflandırılır ve yorumlanarak asıl sonuçlar elde edilir (Arslanoğlu, 2016, s. 78). Nicel araştırma yönteminde ise kuramsal dayanaklar ve hipotezler temel alınarak, olayların ve olguların ölçülmesi, gözlemlenmesi veya deneye tabi tutulması suretiyle, betimleme ya da nedensellik aracılığıyla netice elde etmek mümkündür (Arıkan, 2017, s. 21-22). Nicel araştırma yönteminde özetle, evren, örneklem ve hipotezlerin bulunması ve verilerin gözlem, görüşme, anket ve testlerle elde edilmesi ve elde edilen verilerin istatistiksel ölçme ve değerlendirme teknikleri doğrultusunda analiz edilmesi söz konusudur (Arslanoğlu, 2016, s. 78).

Tez kapsamında yürütülen literatür araştırmaları neticesinde, tezin birinci bölümü olan Çeviri Eğitiminde Gerekli Olan Edinçler, ikinci bölümü olan Kitle İletişim ve Medya Kavramları ve üçüncü bölümü olan Dijital Medya Araçlarıyla Çeviri Eğitimi için elde edilen veriler sınıflandırılarak betimleyici analiz yöntemi kullanılarak yorumlanmış ve çıkarım ve sonuçlara ulaşılmıştır. Tezin dördüncü bölümü olan Dijital medya ve Çevir Teknolojileri Tutum Ölçeği ve Çeviri ve Dijital Medya I-II Ders İçeriği Önerisi bölümünde ise nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Evren ve örneklemi akademik çeviri eğitimi alan öğrencilerin oluşturduğu bir anket çalışması yürütülmüş, SPSS 21 istatistik programı kullanılarak elde edilen verilerin istatistiksel analiz ve değerlendirmeleri yapılmış ve bu bağlamda Çeviri ve Dijital Medya I-II ders içeriği önerileri sunulmuştur.

Tezin İçeriği ve Bölümleri

Tez kapsamında yer alan I. Bölümde, çeviri eğitiminde edinilmesi gereken edinçler kapsamında çeviri eğitimi, dil edinci, kültür edinci, uzmanlık alan edinci, metin üretimi

edinci ve teknoloji edinci kavramlarının tanımlarının betimleyici araştırma yöntemlerinden faydalanılarak yer alması hedeflenmektedir. Bu bölümde yürütülen literatür taramasında elde edilen verilerden farklı olarak, çeviri odaklı teknoloji edinci kavramının içeriği çeviri yazılımları ve çeviriye yardımcı yazılımlar şeklinde bir sınıflandırmayla daha belirgin hale getirilmiştir. I. bölüm kapsamında, çeviri edinci bir üst edinç olarak kabul edilmiş ve dil, kültür, uzmanlık, kuramsal, metin üretimi, araştırma, çeviri odaklı teknoloji ve dijital medya alt edinci önerileri sunulmuştur. Tez çalışmasının çeviribilim alanında yenilik oluşturan kısımlarından birisi olan çeviri odaklı teknoloji alt edinci çeviri yazılımları ve çeviriye yardımcı yazılımlar şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma doğrultusunda, çeviri yönetim sistemleri, makine çevirisi, çeviri bellekleri, terim bankaları/terminoloji yönetim sistemleri ve yerelleştirme yazılımları çeviri yazılımları başlığı altında yer alırken, sözcük işlemciler, çevrimiçi doküman yönetim sistemleri, çevrimiçi not defterleri, belge dönüştürücüler, dijital sözlükler, bütünceler, transkripsiyon programları ve son-biçimleyiciler çeviriye yardımcı yazılımlar başlığı altında yer almaktadır. Son olarak, tezin bel kemiğini oluşturan dijital medya edinci önerisine yer verilmiştir.

II. bölüm kapsamında taranan kaynaklar doğrultusunda, dijital medya kavramını ve bu kavramın ve dijital medya araçlarının çeviri eğitimindeki yerine değinmeden önce, kitle iletişim kavramı, kitle iletişimin işlevleri ve kitle iletişim araçları bağlamında yazılı basın ve görsel-işitsel iletişim araçları incelenmiştir. Medya kavramı ise basılı medya, görsel-işitsel medya ve dijital medya şeklinde sınıflandırılarak, web teknolojileri ana hatlarıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak ise, taşınabilir bilgi iletişim teknolojilerine yer verilmiştir.

III. bölüm kapsamında dijital medya aracılığıyla çeviri eğitimi vermenin gereklilikleri irdelenmiştir. Bu kapsamda, dijital medyanın eğitim bilimlerindeki yeri, ağ toplumu ve bağlantıcılık kuramı, mobil öğrenme, mobil uygulamalar, web siteleri, sosyal medya araçları ve bilgisayar oyunları incelenmiş ve bahsi geçen dijital medya araçlarının betimleyici araştırma yöntemi aracılığıyla açıklanmıştır.

IV. bölümde ise diğer bölümlerden farklı olarak akademik çeviri eğitiminde yer alması düşünülen “Çeviri ve Dijital Medya” başlıklı ders dizisinin müfredat önerisi yapılacaktır. Bu bölümde Dünyada ve Türkiye’de çeviri eğitimi ve dijital medya kavramlarının mevcut “Bilgisayar Destekli Çeviri, Çeviri ve Teknoloji, Çeviri ve

Medya vb.” derslerin müfredatları içerisindeki yerleri eleştirel bir biçimde gözden geçirilecek ve (karşılaştırmalı çözümleme ve yorumlamaya dayanan) nedensel araştırma yöntemi bağlamında incelenmiştir. Ayrıca, betimleyici araştırma yöntemi kullanılarak, yukarıda bahsi geçen mevcut dersler ve muadillerinin günümüz gelişen ve modern koşulları doğrultusunda geliştirilmesi ve katkı sağlanarak bir adım daha öteye taşınması hususunda önerilerde bulunulmuştur.

BÖLÜM 1: ÇEVİRİ EĞİTİMİNDE GEREKLİ OLAN EDİNÇLER

Bu bölüm kapsamında öncelikle çeviri eğitimi daha sonra çeviri eğitimi altında alınması gereken edinçlere yer verilecektir. Çeviribilim araştırmacıları tarafından, bir çevirmenin çeviri yapabilmesi için gerekli görülen ve pek çok farklı kaynaktan yeti, yeterlik ve yetenek olarak da adlandırılan ancak sıklıkla çeviri edinci başlığı altında toplanan çeviri alt edinçlerine yer verilecektir. Çeviri edinci çeviribilim araştırmacıları tarafından farklı şekillerde sınıflandırıldığı, kimi kaynaktan daha kısıtlı başlıklarla anlatılırken kimi kaynaktan detaylı bir şekilde gruplandırıldığı gözlemlenmiştir. Christina Schaffner (2000) dil edinci, kültür edinci, alan/konu edinci, metin edinci, aktarım edinci ve araştırma edinci, Albrecht Neubert (2000) dil edinci, kültür edinci, konu edinci, metin edinci ve aktarım edinci, Margret Ammann (2008) kültür edinci, metin edinci, araştırma, Mine Yazıcı (2007) kaynak ve erek dil bilgisi, kültür bilgisi, çok dilli çevrilebilecek metin oluşturma bilgisi, araştırmaya yönelik üst bilgi ve beceri, kuramsal bilgi, elektronik araç bilgisi, proje tasarımı bilgisi, pazarlama bilgisi, Sakine Eruz (2008) dil edinci, kültür edinci, uzmanlık bilgisi, metin edinci, araştırma yöntemleri, çeviribilimsel bilgi, Oktay Eser (2013) iki dillilik alt edinci, kültür alt edinci, konu alt edinci, metin alt edinci, araştırma alt edinci, kuramsal alt edinç, araçsal alt edinç, stratejik alt edinç, kavramsal alt edinç, planlama, örgütlenme, denetim, insan ilişkileri alt edinci şeklinde sınıflandırmaya gitmiştir. Diğer bir yandan çeviribilim araştırmalarına önemli ölçüde destek olan araştırma gruplarından TRANSCOMP (2009) en az iki dilde iletişim edinci, alan edinci, araçlar ve araştırma edinci, araçsal alt edinç, stratejik edinç, psikomotor edinç, çeviri rutini etkinleştirme edinci, EMT (2009) dil edinci, kültürlerarası edinç, konu edinci, bilgi araştırma edinci, teknolojik edinç, çeviri hizmeti sağlama edinci, PACTE (2011) iki dillilik alt edinci, dil dışı alt edinç, çeviri bilgisi alt edinci, araçsal alt edinç, stratejik alt edinç, psiko-fizyolojik bileşenler şeklinde sınıflandırma yapmıştır. Tez kapsamında ise araştırmacının sınırlılıklarını oluşturması açısından çeviri edinci başlığı altında, anadil ve yabancı dil alt başlıklarıyla dil alt edinci, kaynak ve erek kültür alt başlıklarıyla kültür alt edinci, uzmanlık (alan) alt edinci, kuramsal alt edinç, metin üretimi alt edinci, çeviri odaklı teknoloji alt edinci betimlemeleri yapılacak ardından tezin asıl amacı doğrultusunda çeviri eğitiminde yer alması önerilen dijital medya alt edincine yer verilecektir.

1.1. Çeviri Eğitimi

Disiplinlerarası örgüleri kurmaya yarayan etkili bir iletişim aracı olarak kabul edilen ve kültürlerarası kurulan köprülerin bağlarını oluşturan çevirinin aslında gerçekten bir bilim dalı olarak kendi varlığını kabul ettirmesi uzun zaman almıştır. Pek çok sözlükte ya da ansiklopedide çeviri bir dilden başka bir dile yazılı ya da sözlü olarak kelimelerin ya da metinlerin aktarımı şeklinde tanımlanmaktadır. Bu disiplinlerarası çalışma alanının eğitim alanıyla da doğrudan bir bağlantısı olduğu açıktır. Özellikle uygulamalı dilbilim çerçevesinde, yabancı dil eğitiminde çeviriden ve çeviri yöntemlerinden faydalanarak pek çok yöntem geliştirilmiştir.

1972’de kaleme aldığı “Çeviribilimin Adı ve Doğası (The Name and the Nature of Translation Studies)” adlı bildiriyle James Holmes, çeviri eğitiminin disiplinlerarası özelliğini yitirmeden dilbilim ve yazınbilimden özerk bir bilim dalı olduğunu belirtmiştir. Diğer alanlardan bağımsız olarak akademik çeviri eğitimi verilmesinin tarihi ise İkinci Dünya Savaşı’nın sonlarına doğru ortaya çıktığı belirtilebilir. Dünya çapında daha önceleri özel okullarda ve meslek okullarında verilen çeviri eğitimi zaman içinde meslek yüksekokulları, üniversitelere bağlı fakültelerdeki bölümlerde faaliyete geçmiş ve ardından özellikle 80’li yıllardan sonra çeviribilim alanında yüksek lisans ve doktora eğitimi verilen pek çok bölüm açılmıştır (Eruz, 2003, s. 70). Türkiye’de de çeviri eğitiminin gelişim sürecinin dünya çapındaki süreçten farklı olmadığı söylenebilir. Türkiye’de fakültelerde akademik çeviri eğitiminin temelleri 80’li yılların başlarına denk gelmektedir. Bu anlamda çeviri eğitime ilk adımı atan üniversiteler Boğaziçi ve Hacettepe Üniversiteleridir. Süreç İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümlerinin açılmasıyla başlamıştır ve pek çok üniversitenin Fen Edebiyat Fakülteleri, Yabancı Diller Yüksekokulları ve Sosyal Bilimler Enstitülerine bağlı bölümlerde İngilizce, Almanca, Fransızca ve daha pek çok farklı dilde Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümlerinin açılmasıyla da gelişmeye devam etmektedir (Eruz, 2003, s. 96).

Fakültelerden farklı olarak, Türkiye’de gün geçtikçe sayısı artan yüksekokullar da eğitimin önemli bir parçasıdır. Yüksekokullar bünyesinde açılan programların amacı alanında yetkin yüksek nitelikli teknik elemanların yetiştirilmesidir. Mesleki ve teknik yüksekokul öğrencilerinin eğitimlerinin güncel olması ve bu okullarda eğitim veren öğretim elemanlarının da yeterli donanıma ve piyasa tecrübesine sahip olması özel bir

önem arz etmektedir (İşseveroğlu ve Gencoğlu, 2011, s. 25). Bu bağlamda, Türkiye’de çeviri eğitimi veren bir diğer yapı ise meslek yüksekokullarında yer almaktadır. Fakültelerin veya yüksekokulların bünyesinde 1 yıl zorunlu hazırlık eğitimi aldıktan sonra 4 yıllık bir süreçte tamamlanan Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim eğitimlerine ek olarak meslek yüksekokulları bünyesinde çeviri eğitimi veren Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programları da son yıllarda öğrenciler tarafından tercih edilen gözde bölümlerden biri olmuştur. Türkiye’de ilk defa 2011 yılında çeviri eğitimi vermeye başlayan bu programların ilki Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu bünyesinde açılmıştır. Bugün onlarca devlet ve vakıf üniversitesinde Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programı eğitim vermeye devam etmektedir. Yazılı ve sözlü çeviri eğitimi veren bu bölümler 1 yıl zorunlu hazırlık ve ardından tamamlanan 2 yıllık eğitim sürecini kapsamaktadır. Bu programlardan mezun olan öğrenciler de fakültelerin Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümlerinde eğitim alan diğer öğrenciler gibi çeviri büroları, turizm sektörü, haber ajansları, gazete büroları, ithalat ve ihracat ile ilgilenen dış ticaret şirketlerinde dil asistanı ya da çevirmen pozisyonunda ara eleman olarak istihdam imkânına sahiptirler. Fakültelerde verilen Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim eğitimlerinin 2 yıla sıkıştırılmış bir versiyonu olarak kabul edilebilecek Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programları mezunları özel sektörde fakülte mezunlarıyla hemen hemen aynı istihdam olanaklarına sahiptirler. İstekleri doğrultusunda Üniversiteler arası Dikey Geçiş Sınavı’na (DGS) girerek fakülteye bağlı Mütercim Tercümanlık, Çeviribilim, İngiliz Dilbilimi, İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Amerikan Kültür ve Edebiyatı gibi bölümlere geçiş yapma olanakları vardır (Türkmen ve Can, 2017, 522).

Margret Ammann’ın belirttiği gibi çeviri eğitimi yabancı dil eğitiminden farklıdır. Çevirmen sadece dillerle uğraşmakla kalmaz, kültürel farklılıkları, bu farklılıklardan kaynaklanabilecek sorunları, yeni çağdaş yaklaşımları ve kuramları da takip etmek ve harmanlamak durumundadır. Çevirmenlik mesleğini icra eden kişilerin kendi kültürlerini, çeviri yapacakları erek dilin ait olduğu kültürü bilmek metin üretmelerinde fayda sağlamaktadır. Bunların yanı sıra, çevirmenlerin bilgisayar ortamında metin oluşturma, düzeltme, literatür listeleri oluşturma ve veri bankaları hazırlamak gibi yetkinlikleri de olmalıdır (Ammann, 2008, s. 22-24).

Çeviri eğitimi sürecinde çevirmen adayı öğrencilerin edinmesi gereken edinçler pek çok kaynakta edinilmesi gereken bilgi ve beceriler sınıflandırmasıyla ele alınmıştır. Çeviri

eğitiminde sahip olunması gerekli olan edinçlerin Hüseyin Ersoy tarafından kaleme alınan *Kavram, Kuram ve Süreç Açısından Tercüme Etkinliği* adlı eserinde tercümanın sahip olması gereken becerileri başlığı altında incelendiği görülmektedir. Bu eserde çevirmen becerileri anadil ve yabancı dile ve bu dillerin kültürüne hakimiyet, dünya bilgisi birikimi, duyma becerisi, konuşma becerisi, anlama becerisi, takım çalışması, ilgi duyma ve araştırma isteği becerisi, elektronik araç gereçlerin kullanımı, analiz yapma becerisi, duygusal ortamlarda etki altında kalmadan tercüme yapabilme ve becerilerini güncelleme becerisi şeklinde sınıflandırılmıştır (Ersay, 2012, s. 127-133).

Hönig çeviri eğitiminin diğer bilim dallarında verilen akademik eğitimlerle benzer olduğunu belirtir. Buna bağlı olarak, çeviri eğitiminin mesleki bir eğitim olmakla kalmadığını, öğrencilerin toplum, dil ve düşünce üçgeni arasındaki bağları görmelerini ve fikir edinmelerini sağladığını vurgulamaktadır (Hönig, 1992, s. 33). Bu doğrultuda, çeviri eğitiminin sadece çeviri pratiği ile sınırlandırılmayacağı, bu pratiği destekleyecek ve erek dilde daha sağlıklı metinlerin üretilebilmesi için çeviri eğitimi boyunca çevirmenin kültür, dil bilgisi, uzmanlık gerektiren alan bilgisi, çeviribilim kuramları, metin üretimi, çeviri teknolojileri ile sınırlı kalmayarak burada belirtilenler gibi farklı alanlarla ilgili edinçlere sahip olması gereklidir denilebilir.

Tez çalışması kapsamında yer alan **Birinci Bölümde** çeviri eğitiminde alınmasının gerekli olduğu düşünülen edinç kavramları tekrar incelenecek ve bu edinçler arasında eksikliği görülen ve önemi vurgulanacak olan dijital medya alt edincinin kapsamı, yeri ve önemi belirtilecektir. Sırasıyla çeviri edinci, anadili ve yabancı (ikinci) dili kapsayan dil alt edinci, kaynak ve erek kültürü kapsayan kültür alt edinci, alan bilgisini kapsayan uzmanlık (alan) alt edinci, kuramsal alt edinç, metin üretimi edinci, çeviri odaklı teknoloji alt edinci bu bölüm altında yer alacaktır. Son olarak tez kapsamında gerekliliği ve önemi sorgulanan ve savunulan dijital medya alt edincine yer verilecektir. Ayrıca yürütülen literatür araştırması kapsamında yer alan ve kaynaklarda farklı isimlerle sınıflandırılrsa da çeviri odaklı teknolojiyi edincini savunan görüşlere ve detaylarına yer verilecek ve dijital medya alt edincinin bahsi geçen çeviri odaklı teknoloji alt edincinden farklılaştığı noktalar vurgulanacaktır.

1.1.1. Çeviri Edinci

Bu bölüm kapsamında, edinç kavramı betimlemeleri incelendikten sonra, tez çalışmasının temel yapı taşı oluşturulan çeviri edinci kavramı detaylı bir şekilde

irdelenecektir. Pek çok kaynakta genel olarak çeviri yapabilmek için gerekli olan bilgi ve beceriler bütünü şeklinde tanımlanan çeviri edinci tez kapsamında da bir üst edinç olarak kabul edilmiştir. Tez kapsamında, çeviri edinci altında dil, kültür, uzmanlık (alan), kuramsal alt edinç, metin üretim alt edinci, çeviri odaklı teknoloji alt edinci betimlenecek ve ardından tezin bel kemiği olan dijital medya alt edinci önerisi detaylandırılarak sunulacaktır.

Sözlüklerdeki tanımlarıyla öncelikle edinç kavramının ne olduğu incelenmiştir. *Oxford Çevrimiçi Sözlük*'te belirtilen tanımlara göre, edinç 1) bir şeyi başarılı ya da etkili bir şekilde yapabilme, dilbilim alanındaki anlamına göre ise 2) kişilerin ilk dillerindeki konuşma biçimini oluşturan bilinçaltı bilgilerdir¹. Diğer bir kaynakta ise edinç, kişisel gelişim ve deneyimlerimizin faydasına olan ihtiyaç anlamına gelmekte ve herhangi bir alandaki zorlukları atlattığımızda, yeni şeyler öğrendiğimizde ve kendimizi uzman olarak hissettiğimizde bu durum tamamlanmış olur şeklinde betimlenmektedir (Rigby ve Ryan, 2016, s. 35).

Çeviri edinci kavramı çeviribilim araştırmalarını yürüten araştırmacılar tarafından uzun yıllar boyunca farklı başlıklar altında hemen hemen aynı anlamda kullanılacak şekilde sınıflandırmışlardır. Çeviri edinci kavramı Orozco ve Hurtado Albir tarafından yürütülen *Measuring Translation Competence Acquisition* (2002, s. 375) başlıklı çalışmada yer alan sınıflandırmada şu başlıklar altında incelendiği görülmüştür: aktarım edinci (Nord, 1991, s. 161), çevirisel edinç (Toury, 1995, s. 250-251; Hansen, 1997, s. 205; Chesterman, 1997, s. 147), çevirmen edinci (Kiraly, 1995, s. 108), çeviri performansı (Wills, 1989, s. 129), çeviri becerisi (Lowe, 1987, s. 57; Pym, 1993, s. 26) ve çeviri yeteneği (Lowe, 1987, s. 57). Tez çalışması kapsamında ise tüm bu öneriler ve kullanımlar yerine, modern araştırmalardaki yaygın kullanımı nedeniyle *çeviri edinci* kullanımı tercih edilmiştir.

Pek çok kaynakta ve araştırmada çeviri edinci kavramının öneminden, çevirmenlik yapabilmek için gerekliliğinden bahsedildiği ancak detaylı bir şekilde tanımlamasının yapılmadığı ve açıklanmadığı tespit edilmiştir. Ulaşılabilen kaynaklara göre çeviri edinci için bazı tanımlar burada betimlenecektir. Bell, bir çeviri işini yürütebilmek için çevirmenin sahip olması gereken bilgi ve yetenekler bütünü (Bell, 1991, s. 43) şeklinde

¹ Oxford Çevrimiçi Sözlük, “Edinç”, (2019, 7 Ocak). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/competence>.

bir tanım yaparken, Albir, nasıl çevireceğini bilme becerisi (Hurtado Albir, 1996, s. 48) olarak tanımlamaktadır. Diğer bir yandan Wills daha detaylı bir şekilde, birbirinden bağımsız detaylı kaynak dil ve erek dil bilgisini temel alan ve metin-pragmatik boyutunda en yüksek seviyede iki tek dil alt edincini bütünleştirme becerisini kapsayan dillerarası bir üst edinç şeklinde tanımlamıştır (Wills, 1982, s. 58).

Genel bir şekilde yapılan tanıma göre ise çeviri edinci, çevirmenin çeviri yapmaya başlamadan önceki süreçte yaptığı çevirinin bilincinde olması şeklinde betimlenmiştir (Yazıcı, 2010, s. 175). Çeviri edincinin ilgili bir diğer araştırmada dil, konu, metin, araştırma bilgi ve becerilerini kapsamasının yanı sıra, çevirinin kültürler arasında kurulan bir iletişim etkinliği olduğu ve bu çevirinin belirli normlar çerçevesinde yine belirli bir işlevi yerine getirmek üzere, bir erek kitleye yönelik yapıldığı vurgulanmaktadır (Baydan, 2013, s. 107). Son yıllarda çeviribilim araştırmalarına katkıları göz ardı edilemeyecek derecede önemli olan Antony Pym ise çeviri edincini 4 ana başlıkla sınıflandırmıştır. Bu başlıklar şu şekilde sıralanmaktadır: 1) Dilbilimsel analize açık olan iki dillilik durumu, 2) tarihi ve sosyal değişimlere bağlı pazar taleplerine yönelik bir soru, 3) dilbilimsel, kültürel, teknolojik ve profesyonel becerileri içeren çok bileşenli bir edinç ve 4) geriye kalan tüm edinçlerin üzerinde bir süper edinç (üst edinç) (Pym, 2003, s. 481). Christina Schaffner tarafından çeviri edinci erek kitleler için belirtilen işlevini uygun bir şekilde yerine getiren bir erek metnin üretimi için tüm ilgili faktörler hakkında farkındalık ve bilinçli bir karşılık içeren karmaşık bir kavram şeklinde tanımlanmaktadır (Schaffner, 2000, s. 146).

PACTE araştırma grubu², çeviri edincini çeviri yapabilmek için gerekli olan bilgi ve yeteneklerin oluşturduğu bir sistem şeklinde tanımlamıştır (PACTE, 2000). PACTE tarafından yapılan bu tanım dört alt madde ile tamamlanmıştır: 1) çeviri edinci farklı durumlarda farklı yollarla gerçekleşir, 2) esas olarak işlemsel bilgiyi içerir, 3) stratejilerin çeviri edincinde önemli bir yeri vardır, 4) herhangi bir uzmanlık alanında olduğu gibi, çoğu çeviri edinci süreçleri otomatiktir.

² PACTE: 1997 yılından beri var olan rekabetçi bir araştırma grubudur ve 2002 yılından beri (Generalitat de Catalunya tarafından tanınan) konsolide bir grup olarak faaliyet göstermektedir. PACTE grubunun araştırma alanları şu şekilde sıralanmaktadır: 1. Çeviri becerisi ve yazılı çeviride edinimi üzerine deneysel temelli araştırmalar. 2. Çeviride yeterlilik seviyelerinin belirlenmesi 3. Tercüman eğitimi. 4. Çeviri çalışmalarında ampirik ve deneysel araştırma. 5. Çeviri araştırmalarında yeni teknolojilerin kullanımı. Daha fazla bilgi için websitesi incelenebilir: (2019, 28 Ocak). Erişim adresi: <http://grupsderecerca.uab.cat/pacte/en/content/publications>.

Çeviri edinci hakkında yürütülen araştırmalar ve yapılan tanımlar elbette burada belirtilenlerle sınırlı değildir. Farklı ülkelerden pek çok diğer araştırmacı kişi ya da grupların da çeviri edinci hakkında araştırmalar yürüttüğü tez kapsamında yapılan literatür araştırmaları sürecinde gözlemlenmiştir. Tez çalışmasının sınırlılıklarını aşmamak adına çeviri edincinin ne olduğu, araştırmacılar tarafından nasıl tanımlandığını belirtmek üzere bu başlık altında verilen tanımlarla yetinilmiştir. Çeviri edinci, yapılan tanımlardan da anlaşıldığı üzere, diğer edinçlerden bağımsız tek başına bir edinç değildir. Çeviri edinci, bir çevirmenin çeviri yapmaya başlamadan önce ya da tam da çeviri süreci içindeyken edinmesi gereken, kuramsal bilgi, dil (ana dil ve yabancı dil), kültür (kaynak ve erek kültür), metin üretimi, uzmanlık (alan) bilgisi ve çeviri teknolojileri hakkında donanımına sahip olması gerektiğini savunan bir üst edinç olarak kabul edilmektedir.

Şekil 1: Çeviri Edinci ve Alt Edinçler

Şekil 1’de Çeviri Edinci kavramı üst edinç olarak kabul edilerek, bu edinci tamamlayan parametreler alt edinçler şeklinde sınıflandırılarak verilmiştir. Bu bölüm kapsamında Şekil 1’de yer alan alt edinçler betimlenecek ve tezin temel yapı taşı olan Dijital Medya Alt Edinci önerisi sunulacaktır.

1.1.1.1. Dil Alt Edinci

Çeviri eğitimi sürecinde yer almasının gerekli olduğu düşünülen ve pek çok çeviribilim araştırmacısı tarafından da çeviri edinci üst edinci altında yapılan sıralamalarda en önde gelen edinçlerden birinin dil alt edinci olduğu görülmektedir. Tez kapsamında, dil alt edinci bağlamında yürütülen literatür araştırmasında incelenen eserlere bakıldığında, dil

edinci (Schaffner, 2000; Neubert, 2000; Eruz, 2008; EMT, 2009), kaynak ve erek dillerde dil bilgisi ve dil edinci (Yazıcı, 2007), en az iki dilde iletişim edinci (TRANSCOMP, 2009), iki dillilik alt-edinci (PACTE, 2011; Eser, 2013) başlıklarıyla yer aldığı görülmüştür. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından 2015 yılında hazırlanan Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği Araştırma Raporu’nda (TÇMAR) dil alt edinci yerine çevirmenlerin sahip olmaları gereken yetiler arasında ana dili iyi kullanma becerisi şeklinde yer verildiği görülmüştür (Eser, 2015, s. 6).

Dil alt edinci, tez çalışması kapsamında çeviri edinci altında yer alan ana dil alt edinci ve iki dillilik alt edinci şeklinde iki temel alt başlık kapsamında incelenecektir. Bazı araştırmacılar tarafından dil alt edinci denildiğinde sadece erek dil ya da yabancı dilin anlaşılması hedeflenmektedir. Çeviri edinci bağlamında, çeviri eğitimi süreçleri incelendiğinde, pek çok araştırmada da yer aldığı gibi, çevirmen adaylarının sadece kendi dillerini ya da sadece erek dili iyi bilmeleri yeterli gelmemektedir. Çevirmenin hem ana dili hem de çeviri yapacağı erek dili iyi bilmesi gerekir. Bir dili iyi bilmek ise o dili iyi konuşabilmek, o dilde konuşulanları anlayabilmek ve hatta yorumlayabilmek, dilbilgisi ve yazım kurallarını bilmek ve aktif bir şekilde kullanabilmekle mümkündür.

Ana dil edinci

Çeviri eğitimi kapsamında ele alınan dil edincinin çeviribilim araştırmacıları tarafından sıklıkla çeviri yapılacak erek dil kastedilerek ele alındığı görülmektedir. Bir çevirmenin çeviri yapmaya başlamadan önce elbette öncelikle ana diline olan hakimiyeti önem taşımaktadır. Tez kapsamında fakülte ve meslek yüksekokulu düzeylerinde çeviri eğitimi alan öğrencilerle yürütülen anket ve görüşmelerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin ana dilleri hakkında da eksik hissettikleri ya da çeviri süreci içindeyken zorlandıkları noktalar bulunduğu gözlemlenmiştir.

Bugün araştırmaları dilbilim ve çeviribilim araştırmacılarının bulunduğu mecralarda kabul gören, N. Chomsky’nin ileri sürdüğü teorilerden hareketle, insanların dil öğrenme yetilerinin doğuştan geldiği ve bu yetilerin yaratıcılık ve etkileşim yoluyla geliştirilebileceği bilinmektedir. Önemli olan da çeviri eğitimi boyunca öğrencilere bahsi geçen etkileşimi ve yaratıcılıklarını gösterip kullanabilecekleri ortamı sağlayabilmektir. Çevirmen adayı bireylerin ana dilde yazma, okuma, konuşma ve ifade etme konusunda yeterli oldukları, ancak kültürel açıdan yoksun oldukları konularda

yorumlamada bulunurken ve yazım-imla kurallarına uygun bir şekilde metin üretirken sorun yaşadıkları görülmüştür (Can ve Türkmen, 2018, s. 45-61). Bu açıdan bakıldığında, çeviri eğitimi alan öğrencilerin çeviri edinci kapsamında dil edinçlerini kazanmaları ve bu sayede erek dile aktarımında daha başarılı çeviriler elde etmeleri gerekmektedir. Çevirmenlerin ana dil dışında bir diğer dili öğrenirken, ana dildeki dil, üslup, dilbilgisi kullanımları ve hatta sözcük tercihleri hakkında gerekli donanımına sahip olmaları beklenmektedir. En son 2015 yılında güncellenen Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği Araştırma Raporu’nda da çeviri alt edinçleriyle bağlantılı olarak çevirmenlerin sahip olması gereken nitelikler başlığı altında, kendi ana dillerini çok iyi kullanabilmeleri ayrı bir madde olarak sunulmuştur (TÇMAR, 2015).

Akalın ve Akalın tarafından kaleme alınan *Ana Dil Edincinin Derinleşmesinde Çeviri Uygulamalarının Olası Rolü* başlıklı bir diğer araştırmada ise çeviri eğitimi alan öğrencilerin temelde yapı ve anlam düzeyinde çalışabileceklerini vurgulamaktadır. Çeviri aracılığıyla, özne-yüklem ilişkileri, eylemlerin yapısı ve çatısı, tümce ve sözcük türleri, eş anlam, zıt anlam, yan ve mecaz anlamlarla kalıp sözcüklerin de çalışılması gerekli görülmektedir. Bu sayede bir dile dair yapısal ve anlamsal özelliklere hakimiyet sağlanabilecektir (Akalın ve Akalın, 2017, s. 846). Turgay Kurultay, çeviri amaçlı öğretimde, ana dil ve erek dilin çok iyi bilinmesi gerekliliğini vurgularken, bir dilin öğrenilmesinde gerekli tüm standart ve toplumsal ortak dil öğelerinin ve kullanım normlarının bilinmesini belirtmektedir. Bunların yanı sıra, dil bilgisi ve kuralların yeterli olmayacağını, dili iyi bilmenin, normları tanımanın ve işlevine uygun doğru ve etkili kullanımının, sosyalektler ve idiolektlerin tanınmasının, gerekli durumlarda dil içi çeviri yapabilmenin ve iletişim kurabilmenin ve üslup farklılıklarına hâkim olmanın gerekliliğini vurgulamaktadır (Kurultay ve Birkandan, 1997, s. 27).

İki dillilik edinci

Çeviri eğitimi kapsamında dil alt edinci incelenirken, çevirmenin ilk önce ana dil edincine hâkim olması ve ardından erek dil ya da dillerde edince sahip olması beklenmekte ve çeviri yapabilmek için temel gereksinim olarak görülmektedir. Çift dilli kişiler önce kendi kendilerine daha sonra da başkaları için çeviri yapmaya başlarlar, bu süreçte tercümanların yaptığı gibi temel gereklilikleri yerine getirmeleri gerekir (Pym, 2003, s. 483). Burada doğuştan çift dilli kişilerin kastedildiği görülmektedir. Ancak çeviri eğitimi bağlamında yürütülen literatür taraması sırasında iki dillilik edinci

incelendiğinde araştırmacıların, çevirmenlerin çeviri yapacakları dil çiftinden (erek dil ve kaynak dil) bahsettikleri görülmüştür. Werner Koller çeviri edincini “her iki dilde de kazanılan dil edinçlerini bir araya getirebilme yeteneği” olarak tanımlamaktadır (Koller, 1979, s. 40). Bu kapsamda, Sakine Eruz’un çeviri eğitimi alan öğrenciler için bu eğitimin ön koşulu olarak anadillerini ve çeviri yapacakları yabancı dili (dilleri) yazılı ve sözlü bir şekilde iyi derecede kullanabilmeleri gerektiğini vurguladığını da belirtmek gerekir. Bu dilleri iyi kullanmak, dillerin yapısal ve kullanımsal özelliklerine hâkim olmakla ilgilidir (Eruz, 2003, s. 73). Mine Yazıcı’nın çeviri edinci modeli incelendiğindeyse, kaynak ve erek dil/kültür bilgisinin beraber işlendiği görülmüştür. Yazıcı’ya göre, çevirmen hem erek hem kaynak dille ilgili dilsel bilgiye hem de kültürel bilgiye sahip olmalıdır (Yazıcı, 2007, s. 139). Yazıcı’nın çeviri edinci modelinden de anlaşılacağı üzere, çevirmen için sadece ana dili iyi bilmek ya da sadece erek dili iyi bilmek yeterli değildir. Bu öneri de çeviri edinci bağlamında iki dillilik edincini destekler niteliktedir.

Albrecht Neubert, dil edincini sözlük ve benzer çalışmalar içinde kaynak ve erek dile ait kısmen yansıtılabilen sürekli değişimlerin farkındalığı şeklinde vurgulamaktadır. Özellikle, özel amaçlar doğrultusunda dillerin içeriklerinin, dil bilim edincinin bir parçası şeklinde sözdizimsel ve morfolojik olarak bir araya getirilmesini kastetmektedir (Neubert, 2000, s. 7-8). Bu fikirlere paralel olarak Schaffner ise dil edincinin çevirmenlerin hem ana dillerinde hem de çeviri yapacakları erek dillerde dilbilgisi yapılarına ve iletişimsel kullanımlara odaklanan dil yetenekleri modülleri olduğunu belirtmektedir (Schaffner, 2000, s. 147). PACTE araştırma grubuna göre, iki dilli olmak farklı iki dilde tüm dilbilgisi kurallarına ve daha fazlasına hâkim olmak şeklinde tanımlanırken, iki dillilik edinci ise iki farklı dilde iletişim kurmak için gerekli olan sosyo-linguistik, pragmatik, metinsellik, dilbilgisi ve sözcüksel yapıları kapsayan bilgiler bütünü olarak tanımlanmaktadır (PACTE, 2011, s. 4-6).

Yine aynı düzlemde ilerlemek gerekirse, iki dillilik edincinin tanımlanması hakkında bilgi edinilebilecek bir diğer araştırma da 2009 yılında “Çok Dilli ve Çoklu Medya İletişiminde Yer Alan Profesyonel Çevirmenlerin Çeviri Edinçleri” başlığıyla EMT Araştırma Grubu³ tarafından yürütülmüştür. Bu araştırma kapsamında, profesyonel

³ EMT Hakkında: Temel hedefi, yüksek öğrenime yönelik AB öncelikleri ile tamamen uyumlu, genç dil profesyonellerinin işgücü piyasası entegrasyonunu artırmak ve tercüman eğitim kalitesini artırmaktır. Avrupalı uzmanlar tarafından hazırlanan EMT yeterlilik çerçevesi projenin merkezinde yer almaktadır.

çevirmenlerin sahip olması gereken çeviri alt edinçleri kapsamında dil alt edinci başlığına yer verilmiştir. Bu kapsamda, çeviri yapılacak olan dil çiftinde yer alan her iki dilin dilbilgisi, sözcük bilgisi ve deyimisel yapılarının yanı sıra bu iki dilin çalışma kuralları, yapı ve gerekliliklerini kavramak ve dillerdeki değişimlere duyarlılık geliştirebilmek önem taşımaktadır (EMT, 2009, s. 5).

Çeviri edinci bağlamında dil alt edinci içeriğine dair literatür çalışmalarında Susanne Göpferich'in TransComp⁴ araştırma projesi kapsamında sunduğu çeviri edinci modeli incelendiğinde, merkezde stratejik edinç ve motivasyon bulunan modelin psikolojik motor edinç, alan edinci, çeviri rutini etkinleştirme edinci, araçlar ve araştırma alt edinci ve en az iki dilde iletişim edinci gibi edinçlerle beslendiği görülmektedir. Bu kapsamda yer alan, en az iki dilde iletişim edinci de iki dillilik edinci ile benzer özellikler taşımaktadır. Bu edince göre, çeviri yapılacak olan dil çiftindeki her iki dilde sözcük ve dilbilgisi kullanımı, kaynak metnin alımlanmasıyla kaynak dilde iletişim edinci kazanılması ve buna paralel olarak erek dildeki alımlama süreciyle de üretilecek olan erek metnin kalitesi belirlenecektir (Göpferich, 2009, s. 21; Göpferich ve Jaaskelainen, 2009, s. 184; Eser, 2013, s. 38).

Çeviri eğitiminde çeviri alt edinçlerinin yerini ve işlevlerini sorgulayan çalışmalarıyla Oktay Eser doktora tezinde çevirmen edinci üst edincini önermekte ve bu üst edinç altında çeviri ve yönetim edinçlerini sunmaktadır. Eser'in çalışmasında dil alt edincinin yeri sorgulandığında ise çeviri edinci altında yer alan iki dillilik alt edinci görülmektedir. Eser, iki dillilik alt edincini, “kaynak ve erek dilde iletişim kurabilmek için gerekli becerileri kapsayan, iki dilde dil kullanımsal, toplum-dilbilimsel, metinsel, dilbilgisel ve sözlüksel bilgisinden oluşan” bir edinç şeklinde tanımlamaktadır (Eser, 2013, s. 197). Ergun'a göre, yabancı dil alt edincinin sağlanması için yabancı dilde iletişim kurma becerisi, dilsel donanım, anlam oluşturabilme, metinsellik özelliklerine bağlı olarak uyumlu ve tutarlı metinler oluşturabilme koşullarının da yerine getirilmesi

Çevirmenlerin bugünün piyasasında başarılı bir şekilde çalışması için ihtiyaç duydukları temel yetkinlikleri tanımlar. Avrupa Birliği'nin ötesinde daha fazla üniversite programlarını tasarlamak için bir model olarak kullanılmaktadır. EMT, dil endüstrisi ile yakın iş birliği içinde yüksek vasıflı tercümanları eğiterek, uzun vadede AB'deki tüm çeviri mesleğinin durumunu iyileştirmeyi hedeflemektedir. Daha fazla bilgi için: (2019, 30 Ocak). Erişim adresi: https://ec.europa.eu/info/resources-partners/european-masters-translation-emt/european-masters-translation-emt-explained_en adresini inceleyiniz.

⁴ TransComp Hakkında: TransComp, 3 yıl boyunca 12 çeviri öğrencisiyle çeviri edincinin gelişimini araştıran ve 10 profesyonel çevirmen ile karşılaştıran süreç odaklı bir çalışmadır. Daha fazla bilgi için: (2019, 30 Ocak). Erişim adresi: <http://gams.uni-graz.at/fedora/get/container:tc/bdef:Container/get> adresini inceleyiniz.

gerekmektedir (Ergun, 2011, s. 122-124). Elbette bu durum, çeviri eğitimine bağlı dil alt edinci söz konusu olduğunda yalnızca yabancı dilde edinilmesi gereken dil alt edincini kapsamamaktadır. Çevirmenlerin kaynak dili oluşturan ana dillerinde de bu öğeleri yerine getirmeleri çeviri sürecinin doğal bir ögesi olarak kabul edilmektedir. F. de Saussure'ün "dil bir dizgedir" ilkesi temel alındığında, çeviri eğitimi alan öğrencilerin dil edinçlerini sağlamalarının da bir dizge içinde yer almasının gerekliliği düşünülebilir. Çeviribilim ve dilbilim araştırmacılarının ileri sürdükleri teoriler ve öneriler göz önüne alındığında, çeviri üst edinci altında yer alması gerekli görülen ilk sıradaki alt edinç dil edincidir. Çeviri eğitimi alan öğrencilerin ve profesyonel çevirmenlerin kaynak dil olarak en azından kendi ana dillerini dilbilgisel, yapısal ve anlatımsal açılardan tüm detaylarıyla bildikleri ve bu alanlara hâkim oldukları kabul edilmektedir. Tez çalışması bağlamında ele alınan ana dil alt edinci bu özellikler etrafında şekillenmektedir. Aynı şekilde çevirmen adayı öğrenciler ve profesyonel çevirmenlerin ana dilleri dışında en az bir yabancı dilde de bu hakimiyete sahip olmaları gerekir ki çeviri sürecini başlatabilsinler. Çeviri yapmak için ana dil dışında herhangi bir yabancı dili iyi konuşuyor olmak elbette çeviri edinci kapsamında incelendiğinde yeterli gelmeyecektir. Tez kapsamında ana dil alt edinci ardından iki dillilik edinci irdelenmeye çalışılmıştır. Bu alt edinç ile kastedilen ise yalnızca yabancı dil alt edinci değil çeviri eğitimi alan öğrencilerin ya da profesyonel çevirmenlerin sahip olması gereken hem ana dil hem de yabancı dil alt edincidir (ya da çeviri yapılacak olan dil çiftinde yer alan diller). Görünen o ki, bir dili iyi bilmek demek yalnızca o dili iyi konuşmak demek değil, o dilde duyulanı, okunanı anlamak, o dilde dilbilgisi ve yazım kurallarına hâkim olmak, anladıklarını yorumlayarak aktarmak ve bu sayede yazılı ve sözlü biçimde etkili iletişim kurmak anlamlarına gelmektedir. Tez kapsamında yer alan çeviri edinci bağlamında yer alan dil alt edincinin gereği ise çeviri yapılacak dil çiftinde yer alan iki dilde de (ana dil ve erek dil) burada belirtilen özellikleri ve gereklilikleri yerine getirebilmek amaçlanmaktadır.

1.1.1.2. Kültür Alt Edinci

1988 yılında "*Çeviri Yaklaşımları (Approaches to Translation)*" başlığıyla yayımladığı çalışmasında Peter Newmark, kültürü " bir toplumun yaşam biçimi ve o topluma özgü ifade aracı olarak kullanılan belirli bir dilin tezahürleri" olarak tanımlamıştır (Newmark, 1988, s. 81-91). Bu sayede her dil grubunun kendine ait kültürel özellikleri olduğunu kabul etmek gerekir. Çeviri eğitimi kapsamında kültürün yeri sorgulandığında ise,

çevirmen adayı kişilerin ya da profesyonel çevirmenlerin çeviri yapacakları dil çiftinde yer alan kaynak ve erek dilin ait olduğu kültürlere hâkim olmaları beklenmektedir. Diğer bir deyişle, çevirmen adayı öğrencilerin ve profesyonel çevirmenlerin hem kaynak hem de erek kültür hakkında bilgi sahibi olmaları çeviri edinci açısından da önem arz etmektedir.

Newmark'a göre, çevirmen kaynak metindeki etkiyi erek metinde kaybetmeden aktarım sağlayabilir ve kültürel içerikli kaynak metinde yer alan sanatsal ve işlevsel özellikleri koruyabilir. Çevirmen kaynak kültüre ait metni çevirirken, bahsi geçen kültürel öğelerin erek dile nasıl aktarılacağına ilişkin aktarma, uyarlama, nötrleştirme, açıklama, işlevsel eşdeğerlik verme ya da silme gibi çeviri yöntemlerine karar verir (Newmark, 1988, s. 81-91). Diğer bir yandan Gideon Toury'nin çevirmenin karar verme sürecinde önemli bir yere sahip olan öncül, çeviri süreci öncesi ve çeviri süreci normları da çevirmenin erek ya da kaynak kültüre yakın karar vermesini sağlar. Bu normların amacı ise genel olarak seçilecek olan çeviri stratejisi, metin seçimi, erek ve kaynak kültüre uyma kararı gibi temel özellikleri kapsamaktadır (Toury, 1980, s. 55). Kültürel içerikli metinlerin çevirisi ve içeriklerinin etkili bir şekilde aktarılması için geliştirilen çeviri stratejileri ve yöntemleri elbette burada belirtilenlerle sınırlı değildir. Ancak tez kapsamında yer alan kültür alt edincinin temelde hangi noktalara işaret ettiği, aslında kültürel içerikli metinleri çevirmek için gerekli olan kültür alt edincinin bir karar alma süreci olduğu ve kültür alt edinci denilince çevirmenden ne gibi kültürel öğelere hâkim olmasının beklendiği ifade edilmeye çalışılmıştır.

Bazı çeviribilim araştırmacıları tarafından dil alt edinci ile aynı başlık altında verilen kültür alt edinci tez çalışması kapsamında dil alt edincinden bağımsız başka bir başlık altında irdelenecektir. Elbette bir kültürün var olma sebepleri arasında ilk sıralarda yer alan öğelerden birisi dildir. Bu anlamda dil ve kültürü tamamen birbirinden bağımsız iki olgu olarak görmemek gerekir. Kültür alt edinci yalnızca erek kültür değil aynı zamanda kaynak kültüre olan hakimiyet de göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye'de Çevirmenlik Mesleği Araştırma Raporu'nda çevirmenlerin sahip olması gereken nitelikler arasında da kültür alt edinciyle ilişkilendirilebilecek maddeler bulunmaktadır. Bu maddelerde belirtilenlere göre, çevirmenlik mesleğini icra edecek kişilerin yabancı dil ve kültürlere ilgi duymaları, uluslararası gelişmeleri yakından takip ederek yetkin bir genel kültür birikimine sahip bulunmaları gerekmektedir (TÇMAR, 2015, s. 6).

Kültür alt edinci, Margaret Ammann'ın yaptığı tanıma göre değerlendirilirse, eylemler ve değerler gibi kültürel fenomenlerin bilinçli bir şekilde a) soyutlama, b) kıyaslama ve c) uygulama yoluyla ele alınıp kullanılması ve bunlarla başa çıkabilme becerisidir. Tüm bu becerilerin temellerinin sosyoloji, kültürbilim ve iletişimde de bulunması da aslında çeviribilimin disiplinlerarası bir çalışma alanı olduğunu tekrar gözler önüne sermektedir (Ammann, 2008, s. 73). Schaffner'a göre, kültür alt edincini çeviri yapılacak erek kültüre ait ülke, coğrafya, siyasi sistem, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeler ve benzer özelliklere odaklanmak ve bunlar hakkında bilgi sahibi olmaya odaklanmak olarak tanımlamaktadır (Schaffner, 2000, s. 147).

Çevirmenlerde kültür alt edincine sıklıkla edebi, sosyal, kültürel içerikli metin çevirileri yaparken ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür metinlerin kaynak dilden erek dile aktarılması sürecinde sorun ya da kayıp yaşanmaması için çevirmenlerin hem bu diller hem de kültürler hakkında etkin bilgiye sahip olmaları gerekir. Bu bağlamda, Newmark'ın edebi metin türlerinde kaynak metindeki mesajı etkili bir şekilde erek metne iletebilmek için önerdiği ve alan araştırmacıları tarafından da kabul gören faktör sınıflandırılması bir nevi kültür alt edinci denildiğinde çevirmenlerin o kültürlerle ait ne tür bilgilere hâkim olması gerektiğini göstermektedir. Newmark'ın faktörleri şu şekilde sıralanmaktadır: 1) Ekoloji: bitki örtüsü, fauna, rüzgarlar, ovalar, tepeler vb., 2) Maddi kültür: yiyecek, kıyafet, ulaşım sistemi, kasaba, şehir vb., 3) Sosyo-kültür: iş ve eğlence, 4) Organizasyonlar, gelenekler, faaliyetler, prosedürler, politik ve idari ve dini kavramlar, 5) Hareketler ve alışkanlıklar (Newmark, 1988, s. 95).

Çevirmenlerin kültürlerarası olarak yetkin oldukları söylene de ağırlıklı olarak kendi kültürlerini düşünür ve hissederler. Ancak, çevrilecek olan özgün bir metni yüzeysel olmaktan öte, vurgulanması gereken noktalarıyla etkileşim içinde çevirmek adına ellerinden gelen her yolu denerler. Dolayısıyla çevirmenler gönderenin kültürüyle alıcının kültürü arasında arabuluculuk yaparlar. Bunlar, zihinde en azından kendi bilgilerine bağlı olarak, zorunlu olarak bütünleşmeleri gerekmektedir, neyin dikkat çekici olduğunu, aynı zamanda kaynak ve erek kültürdeki metin türleri arasında birbirleriyle çelişen (veya özdeş) öğeleri bir araya getiren kültür uzmanlarıdır (Neubert, 2000, s. 9-10).

Kültür alt edincini belirli sınırlar içine hapsetmek ve sadece iki kültürü çok iyi bilmek şeklinde tanımlamak mümkün değildir. Sürekli bilgi edinme, öğrenme gereksinimi

duyma konusunda oluşan farkındalık şeklinde tanımlanabilir (Baydan, 2013, s. 111-113). Bu düzlemde hareketle Eruz'a göre, çevirinin erek metne ait, kültürü oluşturan, toplumsal normları içeren ve gerektiğinde koşullara göre devingen bir sürecin sonunda oluşan bir metin türü olduğunu belirtmektedir (Eruz, 2003, s. 55). Eruz çeviri edincinin oluşması hususunda en önemli etkenlerden birisinin kültür donanımı olduğunu vurgulayarak, bahsi geçen kültür donanımının çevirmenin genel kültürü ve çevirmenlik mesleğini yerine getirirken edindiği kültür olduğuna dikkat çekmektedir. Bunların yanı sıra, çevirmen bireyi kuşatan kültür, bireyin içinde bulunduğu küçük toplumun kültürü, mesleğiyle ilgili edindiği kültür, toplumsal kültür, yerleşmiş küresel kültür ve küresel kültür gibi kültür katmanlarını çözümleyip erek kültürde yeniden kurgulayabilmelidir (Eruz, 2008, s. 212-224). Yazıcı'nın çeviri edinci modelinde kültür alt edincinin yeri sorgulandığında, dil alt edinci başlığı altında incelendiği üzere dil ve kültür bilgisi başlığıyla ele alındığı görülmüştür (Yazıcı, 2007).

Olivia Fox tarafından, 1989'da Nunan'dan esinlenerek hazırlanan çeviri edinci modelinde ise kültür alt edinci alt başlığı bağlamında, kaynak metnin ortaya çıktığı sosyo-kültürel bağlam hakkında farkındalık ve erek dil ve kaynak dilin ait olduğu kültürlerdeki metinleri kavrayabilmek, dilin sistematik doğası hakkında farkındalık oluşturarak, dilin nasıl çalıştığı ve anlamı nasıl ilettiğini bilmek ve bu sayede erek kitle tarafından beklenen doğru, uygun ve anlamlı erek metinler üretebilmek yer almaktadır (Nunan, 1989, s. 49; Fox, 2000, s. 117).

Eser'in geliştirdiği çevirmen edinci modelinde yer alan kültür alt edinci, kaynak ve erek kültürlerle özgü, belirgin yerel özelliklere, davranış standartlarına ve değer sistemlerine dair bilgileri kullanabilme becerisi şeklinde tanımlanmaktadır (Eser, 2013, s. 192).

Yine kültür alt edinci bağlamında incelenen araştırmalar arasında PACTE'nin çeviri edinci modeli içinde yer alan dil dışı alt edinç başlığı altında yer alan içerik kültür alt edinci ile bağlantılı bulunmuştur. Dil dışı alt edinç dolaylı ve doğrudan açıklayıcı bilgiyi kapsamakta ve genel dünya bilgisi, özel alan bilgisi, iki kültürlülük ve ansiklopedik bilgiyi içermektedir (PACTE, 2011, s. 4-5). PACTE gibi bir diğer araştırma grubu olan EMT tarafından yayınlanan raporda, çeviri hizmetlerinde yer alması gereken edinçler arasında yer alan kültürlerarası edinç, tez çalışmasının kültür alt edinci bağlamında ele alınmıştır. Kültürlerarası edinç, sosyolinguistik ve metinsel boyutlar açısından sınıflandırıldığı görülmüştür. Bu edinç altında, esas olarak temsil

edilen kùltùrlere uygun unsurların, değèrlerin ve referansların nasıl tanınacağı ve tanımlanacağını bilmek, metin oluşturmak için kùltürel unsurları nasıl bir araya getirmek ve nasıl karşılaştırmak gerektiğini bilmenin gerekliliğinin vurgulandığı görölmüştür (EMT, 2009, s. 6).

Çevirmenliğin gereklerinden biri olarak kabul edilen kùltür alt edincinin yerini sorgulayan araştırmalardan da görüldüğü üzere, çeviri yapabilmek için sadece kaynak dili ve erek dili iyi konuşuyor ve yazıyor olmak yeterli değildir. Çevirmenin çeviri yaptığı dil çiftinin ait olduğı kaynak ve erek kùltür hakkında yeterli donanıma sahip olması gereklidir. Profesyonel çevirmenlerin ve özellikle akademik çeviri eğitimi alan çevirmen adayı öğrencilerin, çeviri öncesi ve çeviri sürecinde daimî olarak bilgi sahibi olmaları ve geliştirmeleri gereken temel edinçler dil ve kùltür alt edinçleri olarak kabul edilmektedir. Bu iki edinç kaynak dile ve kùltüre ait bilgilere sahip olmanın yanı sıra erek dil ve kùltüre de aynı şekilde hâkim olmayı gerektirmektedir. Bilindiğı üzere çevirmen metni yeniden yazan ve yorumlayan kişidir. Bu nedenle çevirmenin her iki kùltüre ve dile ait özellikleri özümsemesi, analiz etmesi ve erek kùltüre ait erek dilde yeniden oluşturacağı metni çeviri kokusu vermeden tıpkı asıl metin gibi akıcı ve kabul edilebilir bir şekilde teslim etmesi beklenmektedir.

Tezin birinci bölümünün sonunda, çeviri üst edinci kapsamında yer alan ve araştırmanın sınırlılığını oluşturan dil alt edinci, kùltür alt edinci, kuramsal alt edinç, uzmanlık (alan) alt edinci, metin üretim alt edinci, çeviri odaklı teknoloji alt edinci alt edinçleri çerçevesine “dijital medya alt edinci” eklenmiştir. Dijital medya alt edinci önerisinin sınırlılıkları ve diğer alt edinçleri nasıl destekleyebileceğı ilgili başlık altında detaylandırılacaktır.

1.1.1.3. Uzmanlık (Alan) Alt Edinci

Profesyonel çevirmenlerden ve akademik çeviri eğitimi alan çevirmen adayı öğrencilerden çeviri edinci bağlamında hâkim olması beklenen bir diğer edinç ise uzmanlık (alan) alt edincidir. Çevirmenin kaynak dil ve kùltürden erek dil ve kùltüre aktarımını yapacağı metinler hakkında uzmanlık (alan) alt edincine de sahip olması beklenmektedir. Türkiye’de Çevirmenlik Mesleğı Araştırma Raporu’nda çevirmenlerin sahip olması gereken nitelikler başlığı altında belirtilen üst düzeyde genel akademik bilgi birikimine sahip olmak maddesi (TÇMAR, 2015, s. 6) uzmanlık (alan) alt edinciyle bağlantılı olarak kabul edilebilir. Toplumda yer eden genel bir yargıya göre,

Türkiye’de çeviri piyasasında ne yazık ki çevirmenlerin karşlarına çıkan her konuda, alanda uzman oldukları düşünülmektedir. Çünkü çevirmenler kendi ana dillerinde konuşup yazabilen ve en az bir yabancı dilde yazılı ve sözlü iletişim kurabilen kişiler olarak düşünülür. Bu düşünceden hareketle de müşterilerin ya da sektörde yetki sahibi kişilerin beklentileri konu ya da çalışma alanı fark etmeksizin çevirmenin erek dile doğru bir şekilde aktarım yapacağı düşünülmektedir. Türkiye’nin jeopolitik konumu ve gelişmekte olan bir ülke olması gerekçesiyle diğer ülkelerle siyasi, askeri, ticari alanlarda, eğitim ve sağlık sektöründe ve daha pek çok farklı alanda güçlü ilişkileri olduğu bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bireyler, topluluklar, şirketler ve kurumlar tarafından farklı alanlara ait metinlerin çevirilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Çevirmenlerden beklenen ise bahsi geçen alanlarda bilgi sahibi olmalarıdır. Çeviri edinci bağlamında uzmanlık (alan) alt edinci ya da konu edinci gibi alt edincilerde bulunan çeviribilim araştırmacıları tarafından bu alt edincinin kapsamı hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Oktay Eser, doktora tezinde uzmanlık (alan) alt edinciyle bağlantılı olan konu ve alan edincini genel dünya bilgisi ve hukuk, iktisat veya tıp gibi özel alan bilgisi olmak üzere iki tür bilgidan oluştuğunu belirtmektedir (Eser, 2013, s. 197). EMT raporunda yer alan konu (tematik) edinci 1) bir belgenin tematik yönlerinin daha iyi anlaşılması için uygun bilgilerin nasıl aranacağını bilmesi diğer bir deyişle bilgi madenciliği yetkinliğini, 2) uzmanlık alanlarındaki ve uygulamalarındaki bilgiyi geliştirmeyi öğrenmek (öğrenmeyi öğrenmek), 3) Bir merak, analiz ve özet ruhu geliştirmek (EMT, 2009, s. 7) maddeleri çevirmenlikte uzmanlık alan edincine hizmet eder niteliktedir. Neubert’in uzmanlık (alan) alt edincine kendi edincilerinde konu edinci olarak yer verdiği görülmektedir. Neubert ise çevirmenlerin herhangi bir alana ait ansiklopedik bilgi ya da uzmanlık bilgisini bilmek zorunda olmadıklarını, ancak çeviri süreci içinde ihtiyaç duyulan bilgiye nasıl ulaşacaklarını bilmelerinin gerekliliğine dikkat çekmektedir. Burada bahsi geçen bilginin çeviri yapılacak olan söz konusu alanın uzmanlarının bilgi düzeyinde olmasının şart olmadığını ancak çeviri işini tamamlayacak düzeyde beklentileri karşılaması gerektiğini belirtmektedir (Neubert, 2010, s. 8-9). Schaffner ise uzmanlık (alan) alt edincine çeviri edinci modelinde alan/konu alt edinci adıyla yer vermiştir. Schaffner, alan/konu edincinin yapılacak çeviri kapsamında terminoloji yönetimi ile sağlanabileceğini öne sürmüştür. Alan/ konu edinci içinde çeviri amaçlı terminoloji

yönetimi, bilgi teknolojileri araçlarının kullanımı, terim bankası oluşturma gibi amaçlar yer almaktadır (Schaffner, 2010, s. 147-148).

Çeviri edinci kapsamında uzmanlık (alan) alt edincine sahip olmak bir nevi çevirmen tarafından erek dile aktarılacak olan metni yeniden yazarken yapacağı sözcük tercihlerini de kapsamaktadır. Eruz'a göre, uzmanlık bilgisi çevirmenin kendi alanı yani çeviri ya da çeviribilimle ilgili edindiği bilgi ve uzman olduğu alanla ilgili bilgiyi kapsamaktadır (Eruz, 2008, s. 220). Çevirmen tıp metinleri, medikal metinler, siyasi içerikli ve hukuk metinleri, askeri içerikli metinler, ekonomi ve ticari içerikli metinler, otomotiv sektörü, gıda sektörü ve eğitim sektörü gibi farklı pek çok alana ait belge ile karşılaşacaktır. Çeviri yapacağı dil çiftinde yer alan kaynak dilde ve erek dilde etkili bir şekilde iletişim kurabilmekte, çeviri teknolojilerine ait donanım ve yazılımlardan haberdardır ve dijital sözlükleri kullanabilmektedir. Ancak unutulmaması gereken şey, çevirmenin sözlüklerde, bütüncelerde ya da makine çevirisi sırasında karşısına çıkan karşılıklardan hangisinin doğru olacağıdır. Bugün dijital ortamdaki sözlükler, özellikle çevrimiçi çalışanlar, bir sözcük için bazen onlarca karşılık sunmaktadır. Önemli olan çevirmenin hangi karşılığı tercih edeceğidir. Burada etkili ve doğru bir tercihte bulunabilmek için çevirmenin çevirisini yaptığı metin hakkında uzman bakış açısına sahip olması gerekmektedir.

1.1.1.4. Kuramsal Alt Edinç

Profesyonel çevirmenlerin ve çevirmen adayı öğrencilerin çeviri üst edinci kapsamında dil, kültür alt edinci ve uzmanlık (alan) alt edincine hâkim olmalarının yanı sıra çeviribilim kuramsal alt edincine de hâkim olmaları beklenmektedir. Çeviribilim alanına dair kuramsal bilgiye hâkim olmak, çevirmenlerin çeviri sürecinde neyi neden ve nasıl çevirdikleri hakkında bilinçli bir şekilde ilerlemelerini sağlamak adına faydalı olacaktır. Diğer bir yandan da çevirmenlerin çeviri sürecinde alacakları kararlar, seçecekleri uygulama yöntemleri hâkim oldukları kuramsal bilgi sayesinde daha rahat ve net bir şekilde şekillenecek ve erek dile ve kültüre aktarılacak olan metnin doğru ve etkili aktarımı sağlanmış olacaktır.

Kuramsal alt edinç bağlamında PACTE araştırma grubunun çeviri edinci modeli altında çeviri bilgisi alt edinci adlı alt edinci ilgili görülmüştür. PACTE'nin çeviri bilgisi alt edincine göre, çeviri ve çevirmenlik mesleği hakkında doğrudan ve dolaylı olarak açıklayıcı bilgiye hâkim olmak söz konusudur. Çevirinin işlevini nasıl yerine getirdiği

ve profesyonel çeviri uygulamaları hakkındaki bilgilerin bir araya getirilmesini kapsamaktadır (PACTE, 2011, s. 5). Diğer bir yandan, Eser kuramsal bilgi edincinin çeviri kuramları bilgisini kapsadığını belirtmektedir. Ayrıca kuramsal bilgi edincine sahip olmanın çeviri işlevinin ve stratejinin belirlenmesine katkı sağladığı ve çevirmene özgüven sağlayarak erek dile aktaracağı metnin çeviri sürecinde çevirmene üst dil kullanma imkânı sağladığını vurgulamaktadır (Eser, 2013, s. 197).

Çeviri edinci altında yer almasını önerdiği kuramsal bilgi başlığı kapsamında Yazıcı, kuramsal bilgiye sahip olmanın çevirmene çeviri işlemlerinin bilişsel olarak yapılmasını sağlama konusunda yardımcı olacağını ve çevirmenin bu süreç içinde alacağı kararların olumu yönde etkilenecek bilgi altyapısı ile de çevirmene özgüven sağlayacağını vurgulamaktadır (Yazıcı, 2007, s. 139). Kuramsal alt edinciyle bağlantılı olarak akademik çeviri eğitimi içinde çeviribilimsel bilginin verilmesinin gerekliliğini savunan bir diğer çeviribilim araştırmacısı ise Sakine Eruz'dur. Eruz'a göre, akademik çeviri eğitimi içinde kuramsal bilginin verilmesi öğrencilerin çeviri olgusuna bilimsel açıdan bakma yetisi sunarken, erek metni oluştururken işlevsel ve somut kararlar alabilmelerini sağlayacak ve öğrenciye bir üst bakış kazandıracaktır (Eruz, 2003, s. 74).

Kuramsal alt edincin çeviri edinci altında yer almasını genel olarak değerlendirmek gerekirse, her şeyden öte akademik çeviri eğitimi alan çevirmen aday öğrencilere ve profesyonel çevirmenlere kuramsal bilgiye sahip olmanın onların özgüvenlerine destek olduğu görülmüştür. Burada bahsi geçen özgüven çevirmenin ya da çevirmen adayı öğrencinin çeviri süreci öncesi ve çeviri sürecinde alacağı kararları, seçeceği çeviri yöntemlerini ve dolayısıyla neyi neden ve nasıl çevireceğini belirlemek adına olumlu yönde etki etmesinden kaynaklanmaktadır. Çeviri işini ve sürecini yöneten kişinin belirleyeceği stratejilere olumlu yönde etki etmesi beklenen kuramsal alt edinci sayesinde yürütülen işlerde çevirmenin üst dile hâkim olmasını da sağlayacaktır.

1.1.1.5. Metin Üretimi Alt Edinci

Türkiye'de Çevirmenlik Mesleği Araştırma Raporu'nda çevirmenlerin görevlerinin kaynak dilde hazırlanan metinleri okuyup, anlam bütünlüğü ve ifade doğruluğuna ve içeriğe sadık kalarak erek dile tamamen aktarımını yapmaları olduğu ifade edilmektedir. Çevirmenlerin bu bağlamda sahip olmaları gereken nitelikler arasında ise uzun süre yazılı metinler üzerinde çalışma yapmaya istekli olmalarının gerekliliği

vurgulanmaktadır (TÇMAR, 2015, s. 5-6). Bahsi geçen raporun belirtilen maddesinin metin üretimi alt edinci ile temelde bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

Tez çalışması kapsamında metin üretimi alt edinci olarak değerlendirilen edinç türünün daha önce çeviribilim araştırmacıları tarafından metin edinci adıyla tanımlandığı görülmüştür. Metin üretimi alt edinci, Eser tarafından kaynak metni anlama ve erek dilde metin oluşturma becerilerini içeren, standart dilden uzmanlık metinlerine kadar geniş bir yelpazede metin türü bilgisini gerektiren bir edinç olarak tanımlanmaktadır (Eser, 2013, s. 197). Diğer bir taraftan Ammann metin üretimi alt edincini kişinin hem kendi kültüründe hem de yabancı bir kültürde metinleri alımlaması ve üretmesiyle ilgili beceriler bütünü olarak tanımlamaktadır. Ammann'a göre, çevirmen önce kaynak kültürde hazırlanan metni alımlar, daha sonra ise erek kültüre uygun bir metin üretir. Burada kaynak metnin erek metin üretiminde nasıl ve ne ölçüde kullanıldığı konusunda genel bir çıkarım yapmak mümkün olmayabilir. Bu bağlamda metin üretimi konusunda yine çeviri yapılacak dil çifti içinde bulunan kaynak ve erek dillerin ait olduğu kültürlerin de öneminin büyük olduğu anlaşılmaktadır.

Eruz'un çeviri edinci modeli öğrenilebilir ve eğitilebilir bir edinçler bütünüdür. Eruz'un bu başlık altında metin üretimi alt edincine yer verdiği görülmektedir. Çeviri eğitimi bağlamında çeviri edincini bir üst edinç olarak kabul eden bu modelde dil ve kültür alt edinci, araştırma yöntemleri ve metin çözümleme ve oluşturma edinci de yer almaktadır (Eruz, 2003, s. 73, Eruz, 2008, s. 219). Bu anlamda profesyonel çevirmenlerden ve çevirmen adayı öğrencilerden beklenenin çevirisi yapılacak metni kaynak dilde anlamlı bir şekilde alımlayarak ve çözümleyerek erek dilde yeniden oluşturmak olduğu söylenebilir. Diğer bir yandan yine metin üretim edinci bağlamında Yazıcı'nın çeviri edinci modeli incelendiğinde, çok dilli çevrilebilecek teknik metin oluşturma bilgisine yer verdiği görülmektedir. Bu alt edinç altında Yazıcı çevirmenin dilsel bilgisini kuramsal bilgisiyle birleştirerek teknoloji çağının gereklerine uygun bir şekilde üst dilsel becerilerini geliştirerek çok dilli teknik metin oluşturma yeteneği kazanılacağını vurgulamaktadır (Yazıcı, 2007, s. 139).

Schaffner ise kendi çeviri edinci modeli kapsamında metin edinci alt başlığına yer vermiştir. Schaffner tarafından yapılan tanıma göre, çevirmenlerin metinler ve metin türleri hakkında farkındalıklarının ve bilgilerinin artması sağlanarak, erek dilde farklı metin türlerini üretebilmek adına fayda sağlanacağı düşünülmektedir. Özellikle çeviri eğitimi sürecinde yaratıcı yazım teknikleri, çeviri odaklı metin analizi gibi modüllerin,

erek ve kaynak kültüre ait metin türleri üzerindeki benzerlik ve farklılıkları keşfetmenin çeviri eğitimi sürecinde yer almasının çeviri amaçlı metin üretimi alt edincini geliştirme konusunda yardımcı olacağı öngörülmektedir (Schaffner, 2010, s. 146-147). Schaffner ile paralel olarak değerlendirilen Neubert'in çeviri edinci modelinde yer alan metin edinci ise metin içinde yer alan sözcük ve dilsel yapılar söz konusudur. Çevirmenlerin hem kaynak hem de erek dilde bulunan metin normlarını dikkate alarak çeviri stratejilerini belirlediği ve bu sayede çevirmenlerin metin türlerini içselleştirerek özel alan çevirilerinde uzmanlık düzeylerini geliştirebildikleri görülmektedir (Neubert, 2010, s. 8). Metin üretimi alt edinci hakkında genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, çeviribilim araştırmacıları tarafından sunulan çeviri edinci modelleri altında bir alt edinç olarak yer aldığını söylemek mümkündür. Genellikle incelenen edinç modellerinde dil ve kültür alt edinci ilk sıraları alırken, bu edinçlerin peşi sıra uzmanlık (alan) alt edincinin ve metin üretimi alt edincinin geldiği görülmüştür. Özellikle çeviri eğitimi bağlamında değerlendirildiğinde, erek ve kaynak dillerde yazım teknikleri, farklı metin türleri ve çeviri stratejileri hakkında bilgilendirme yapmanın, dilbilgisi ve kuramsal bilgiyi bir bütün olarak öğrencilere aktarmanın fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Profesyonel çevirmenlerde ve çeviri eğitimi alan öğrencilerde metin üretimi alt edinci sağlayabilmek için çeviri yapılacak dil çiftinde yer alan kaynak ve erek dilde metin okuma, anlama, alımlama, metin analizi ve çözümlemesi yapabilme ve iletiyi ifade edebilme gibi temel öğelerin yerine getirilmesi hedeflenmektedir.

1.1.1.6. Araştırma Alt Edinci

Türkiye'de Çevirmenlik Mesleği Araştırma Raporunda çeviri öncesi hazırlık yapmak (TÇMAR, s. 2015) şeklinde yer verilen ve önemine dikkat çekilen çeviri amaçlı araştırmanın farklı araştırmacılar tarafından aynı düşünceye hizmet eder şekilde benzer başlıklar altında verildiği görülmüştür. Tez kapsamında araştırma alt edinci olarak bahsedilecek olan çevirmenler için araştırma bilgisinin gerekliliği çeviri edinci çalışmalarında, araştırma (Ammann, 2008), araştırma edinci (Schaffner, 2000; Eser, 2013), araştırmaya yönelik üst bilgi ve beceri (Yazıcı, 2007), araştırma yöntemleri (Eruz, 2003), araçlar ve araştırma edinci (PACTE, 2011), bilgi araştırma edinci (EMT, 2009) başlıklarıyla anılmaktadır.

Ammann'ın çeviri edinciyle ilgili olarak, temel çeviri becerileri adı altında araştırma başlığına yer verdiği görülmektedir. Ammann'a göre, araştırma çevirmenin günlük çalışmaları arasında yer almaktadır. Çevirmen bilgilerini gözden geçirerek güncel

tutmalı, bilgilerini arttırmalı ve yeni alanlara açılmalıdır. Tüm bu süreçleri yaşarken ihtiyacı olan bilgileri nerede ve nasıl bulacağını bilmesi gerekmektedir. Çevirmenin çok zeki olmasındansa bilgiyi nerede bulacağını bilmesi işini daha çok kolaylaştıracaktır (Ammann, 2008, s. 94). Ammann ile aynı düzlemde fikirlerini sunan Eruz'a göre, çevirmen erek odaklı çeviri kuramlarını bildiği ve çeviride kullanacağı araştırma yöntemlerini kullanma tercihlerinin ayırımına vardığında, özel bir alanda çeviri eğitimi güncelleştirdiği sürece işlevsel çeviri yapabilecektir (Eruz, 2008, s. 220).

Geliştirdiği çeviri edinci modelinde araştırmaya yönelik üst bilgi ve beceri alt başlığıyla Yazıcı, çevirmenin en kısa sürede en doğru ve güvenilir bilgiyi hangi kaynaklardan alabileceğiyle ilgili bilgi edinimine ve kullanılacak stratejilerin gerekliliğine dikkat çekmektedir (Yazıcı, 2007, s. 139). Schaffner ise çeviri edinci modeli altında araştırma edinci alt başlığı kapsamında özellikle metinlerin kültürel aktarımları sürecinde karşılaşılabilecek sorunları çözebilme yeteneğini içeren genel stratejik bir edinç önermiştir (Schaffner, 2010, s. 146-148). Schaffner'ın araştırma edinciyle çeviri sürecinde karşılaşılması muhtemel olan sorunları çözebilmeye odaklı bir edinç önerisinde bulunduğu şeklinde bir genelleme yapılabilir.

EMT raporunda yer alan bilgi araştırma edincinde ise çevirmenin 1) bilgi ve dokümantasyon gereksinimlerini nasıl tanımlayacağını bilmek, 2) belge oluşturma ve terminolojik araştırmalar için stratejiler geliştirmek, 3) verilen bir görev için ilgili bilginin nasıl çıkarılacağını ve işleneceğini bilmek (belge oluşturma, terminoloji çalışması , kelime bilgisi), 4) internette veya başka herhangi bir ortamda erişilebilen belgelere karşı değerlendirme kriterleri geliştirmek, yani belgesel kaynaklarının güvenilirliğinin nasıl değerlendirileceğini bilmek, 5) araçların ve arama motorlarının etkili bir şekilde nasıl kullanıldığını bilmek (örneğin, terminoloji yazılımı, elektronik şirket, elektronik sözlükler) ve 6) kendine ait belgeleri arşivleyebilmek gibi bilgi ve becerilere hakim olması gerektiğini vurgulamaktadır (EMT, 2009, s. 6). Son olarak, Eser'in araştırma ve teknolojik edinç başlığı altında çevirmenin çeviriye özgü geleneksel ve elektronik araçları/yazılımları kullanabilme ve araştırma yapabilme becerilerinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu alt edinç kapsamında sözlükler ve ansiklopediler, terim bankaları ve diğer veri tabanları, koştut metinler, arama motorları, bütünceler, terminoloji, çeviri yönetim sistemleri ve makine çeviri sistemlerinin yer aldığı belirtilmektedir (Eser, 2013, s. 197).

Araştırma alt edinci içerik bakımından değerlendirildiğinde bazı çeviribilim araştırmacıları tarafından çeviri odaklı teknoloji ya da araç edinci gibi edinçlerle ilişkilendirilerek sunulmuştur. Günümüz şartları ve teknolojik gelişmelerin gereklilikleri doğrultusunda profesyonel bir çevirmen ve akademik çeviri eğitimi almakta olan çevirmen adayı öğrenciler ulaşmak istedikleri bilgilere artık dijital ortamlardan erişebilmektedir. İster sözcük, terim, terminoloji ister koşturucu metin araştırması, kültürel farklılık ya da benzerlik gibi kullanımlar olsun, çevirmenin ihtiyaç duyabileceği her tür bilgiye dijital ortamlardan erişmenin mümkün olduğu bilinmektedir. Dijital ortamlarda elbette çok sayıda veri bulunmaktadır. Bir çevirmenin sahip olması gereken araştırma alt edinci ise bu ortamları ve araçları nasıl kullanacağını bilmeleriyle ilişkilidir. Bu bağlamda, çeviri odaklı teknoloji alt edinci ayrı bir başlık altında ele alınacaktır. Daha sonra, tezin asıl amaçları arasında yer alan dijital medya alt edinci önerisiyle bu bölümde bahsi geçen edinçlerden farklı olarak çevirmenlerin sahip olmaları gereken bu yeni edinçin özellikleri ve dil, kültür, uzmanlık, metin, araştırma ve teknolojik edinçleri nasıl destekler nitelikte olduğu açıklanacaktır.

1.1.1.7. Çeviri Odaklı Teknoloji Alt Edinci

Çevirmen adayı öğrenciler bir çeviri veri tabanını, terim bankasını ve ilgili çeviri teknolojilerini nasıl kullanacaklarını ve düzenleyeceklerini bilirlerse hem yaptıkları işte uzmanlaşmaları hem de çeviri işi yapma konusunda kendilerine olan güvenlerini kazanacaklardır. Bu yüzden çeviri eğitimi sürecinde öğrencilere bilgisayar destekli çeviri ve makine çevirisi gibi teknolojilerin ne zaman ve nasıl kullanılacağı, avantaj ve dezavantajları öğretilmesi onlara ileride çeviri sektöründeki yerlerini aldıklarında fayda sağlayacaktır (Sikora, 2014, s. 7).

Çeviribilim alanındaki kuramsal bilgilerle ve araştırmalarla sınırlı kalmayarak, çeviri eğitimi alanında öğrenciler aracılığıyla edinilen tecrübeler dolayısıyla bilindiği üzere, çeviri yapabilmek için dil becerilerinin yanı sıra, çeviri teknolojilerini kullanmada 'teknik' bilgi ve yeterliliğe büyük önem verilmektedir. Çeviri sektöründe yer alacak olan aday çevirmenlerin özellikle çeviri ve teknoloji alanındaki yetkinlikleri hakkında sektörde yetki ve söz sahibi kişilerle yürütülen bir çalışmada Daniel Gouadec'in şu sonuçlara ulaştığı görülmektedir: çeviri alanında eğitilmiş olmak ve belirli çeviri alanlarında uzmanlaşmak, çeviri odaklı terminoloji yönetim sistemlerini ve çeviride kullanılan ilgili terminolojiyi tanımak, teknik yazı ve içerik yönetimine aşina olmak, iyi

bir terminoloji araştırma becerisine sahip olmak ve kaynakları eleştirel olarak değerlendirebilmek, çeviriyle ilgili tüm genel ve daha özel amaçlar için bilgi iletişim teknolojileri, e-posta, web siteleri, web forumları, arama motorları, referans protokolleri, dosya yönetimi sunucuları, masaüstü ofis programları ve uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmak, veri tabanı yönetim sistemlerine aşina olmak, elektronik veri yönetimine aşina olmak, çeviri belleği sistemlerini kullanma konusunda uzman olmak, okuma, revizyon ve kurgu sonrası teknikleri bilmek, belge üretimi ve yönetimi süreçlerinde kullanılan teknolojiler ve yazılımlar hakkında bilgi sahibi olmak (Gouadec 2007, s. 331-32).

Teknolojinin çeviri eğitime entegrasyonu, çevirmen aday öğrenciler için en azından bilgisayar yapısını ve bilgisayar teknolojisine ilişkin sorunları anlamalarını sağlamak için gerekli görülmektedir. Bu sayede, çeviri ürünün yayınlanmasını geciktirebilecek hatalı çevirileri önlemek için, bir metnin çevrilebilir kısımlarını yazılım programlarında çevrilemeyen parçalardan nasıl ayırabileceklerini bilmeye ve anlamaya başlamış olurlar (Odacıoğlu ve Köktürk, 2015, s. 1087).

Mehmet Şahin Türkiye’de verilen çeviri eğitimi kapsamında yer alması için öneride bulunduğu Çeviri Teknolojileri başlıklı bir ders içeriğinde şu konuların yer alması gerektiğini vurgulamıştır: Sözcük işlemciler, çevrimiçi iletişim, arama motorları, metin tarayıcılar, ses tanıma sistemleri, masaüstü yayıncılık yazılımları, çevrimiçi belge yönetim sistemleri, web editörleri, çevrimiçi ve sosyal işaretlemeler, terminoloji araçları, çeviri bellekleri, web 2.0 teknolojileri, dil araçları, makine çevirisi, yerelleştirme ve bütüncü, ses, görüntü, video düzeltme ve açık kaynaklı uygulamalar (Şahin, 2013, s. 181).

Çeviri ve Teknoloji başlıklı kitabında Şahin, çeviri eğitiminde yer alması gereken konuları yazılı çeviride teknoloji ve sözlü çeviri şeklinde sınıflandırmıştır. Yazılı çeviride teknoloji üst başlığını dijital sözlükler, sözcük işlemci programlar, araç çubukları, internet tarayıcıları ve eklentiler, çeviri bellekleri, terim yönetim sistemleri, bütüncüler, bilgisayar çevirisi ve düzeltme, yerelleştirme, Web (Ağ) 2.0 araçları, elektronik ortama veri aktarımı, masaüstü yayıncılık, arama motorları, bulut yazıcılar, PDF araçları, anti-virüs programları, ekran görüntüsü alma ve ekranı kaydetme gibi alt başlıklarla detaylandırmıştır. Sözlü çeviri üst başlığı altında ise uzaktan çeviri, sanal dünyalar sözlü çevirmenler için çeviri bellek sistemleri, not alma, çevrimiçi görsel-

işitsel materyaller, bloglar ve sesletim kaynakları gibi alt başlıklarla detaylandırmıştır (Şahin, 2013).

Halil İbrahim Balkul, Türkiye’de akademik çeviri eğitiminde çeviri teknolojilerinin yerinin sorgulanması hakkında yazdığı doktora tezinde çeviri eğitimindeki çeviri teknolojisi ürünleri makine çevirisi programları ve bilgisayar destekli çeviri araçları başlıkları altında incelemiştir. Bilgisayar destekli çeviri kapsamında çeviri bellekleri, terminoloji yönetim sistemleri, çeviri yönetim sistemleri, masaüstü yayıncılık araçları, yerelleştirme araçları, çevrimdışı ve çevrimiçi çalışan sözlüklere yer verilmiştir (Balkul, 2015).

Profesyonel çevirmenler ve çevirmen adayı akademik çeviri eğitimi alan öğrenciler açısından günümüz piyasa şartları ve gereksinimleri, teknolojinin gün geçtikçe artan gelişimi doğrultusunda, artık çeviri sürecini teknolojiden bağımsız bir şekilde yürütmek oldukça zordur. Özellikle Türkiye gibi askeri, siyasi, ticari, sağlık, eğitim ve daha pek çok alanda çeviriye ihtiyaç duyulan ülkelerde jeopolitik konumlar ve diğer ülkelerle ilişkiler açısından oldukça fazla çeviri yapılması gerektiği ve bu çevirilerin olabildiğince kısa sürede, doğru, güvenilir ve kabuledilebilir bir şekilde tamamlanması gerekmektedir. Tam da bu açıdan bakıldığında, günümüz çevirmenlerinin çeviri teknolojileri, web teknolojileri, dijital medya ortamlarını kullanmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sayede hem daha çok çeviri işi alabilir hem de aldıkları bu işleri tamamlama sürecinde teknolojinin tüm nimetlerinden faydalanabilirler.

Çeviride teknolojinin kullanımı adına geliştirilen ve önerilen bir çeviri edinci türü de araçsal edinç adıyla karşımıza çıkmaktadır. Tez kapsamında çeviri odaklı teknolojik edinç olarak değerlendirilecek bu bölümde edinç çalışmalarına katkıda bulunan çeviribilim araştırmacıları tarafından sunulan çeviri edinci modellerinde yer alan ilgili isimler şu şekildedir: Araçsal edinç ve/veya araçsal alt edinç (PACTE, 2011; Eser, 2013), teknolojik edinç (EMT, 2009), elektronik araç bilgisi (Yazıcı, 2007).

Yazıcı kendi çeviri edinci modeli altında yer alan alt edinçler arasında elektronik araçlarla ilgili bilgiye yer vermiştir. Burada temel bilgisayar becerileri kapsamında yer alan Excel, Powerpoint gibi çeşitli yazılımları bilmenin yanında çeviri bellekleri, veri ve terim tabanı oluşturma bilgisi, elektronik arama motorları ile istenilen güncel bilgiye ulaşabilme gibi hususlara dikkat çekmektedir. Ayrıca, çeviri eğitimi alan öğrencilerin

özellikle eğitimleri tamamladıktan sonra sanayi alanında projelerde yer alarak teknolojinin çeviri edimini nasıl etkilediğinin farkına varmalarının sağlanacağını vurgulamaktadır. Elektronik araç bilgisinin temelde bilgi edinme ve çeviriye yardımcı olması açısından interneti kullanmanın faydalı olduğunu belirtmektedir (Yazıcı, 2007, s. 139-141). Eser'in araştırma ve teknolojik edinç önerisinde belirtilen özelliklerin çeviri odaklı teknoloji alt edincini destekler nitelikte olduğu görülmektedir ve ilgili bilgiler bir önceki araştırma alt edinci başlığı altında verilmiştir.

EMT raporunda sunulan çeviri edinci modelinde teknolojik edinç önerisi sunulmaktadır. Teknolojik edincin gereklilikleri şu şekilde sıralanmaktadır: 1) bir belge üzerinde metin oluşturma, yazım ve imla kuralları, dilbilgisi kontrolü, internet, çeviri bellekleri, terminoloji veri tabanları, ses tanıma gibi özelliklere hakim olarak çeviri, düzeltme ve terminoloji yönetimini sağlama bilgisi, 2) bir veri tabanı ve dosyaların oluşturulması ve yönetilmesi hakkında bilgi, 3) özellikle multimedya ve görsel-işitsel materyallerin çevirisi için yeni araçlara nasıl adapte olunacağını bilmek, 4) farklı formatlarda ve farklı teknik ortamlarda çeviri için nasıl hazırlanacağını ve çeviri ürünü nasıl üretileceğini bilmek, 5) makine çevirisi imkan ve sınırlarını bilmek (EMT, 2009, s. 7). Bir diğer çeviribilim araştırma grubu olan PACTE tarafından sunulan çeviri edinci modelinde araçsal alt edinci başlığına yer verdiği görülmektedir. PACTE edinç modeline göre, tercüme için kullanılan belgelendirme kaynakları, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı önem taşımaktadır. Bu kaynak ve teknolojiler içinde her türlü sözlük, ansiklopedi, dil bilgisi, biçim bilgisi, koşut metinler, elektronik ortam ve arama motorları gibi öğeler yer almaktadır (PACTE, 2011, s. 5). PACTE modelinde belirtilen araçsal edincin aslında çeviri sürecinde kullanılacak olan araştırma alt edincine de hizmet eden teknolojik ve dijital ortamlar olduğu vurgulanabilir.

Patricia Rodriguez-Ines ve Amparo Hurtado Albir tarafından 2010 yılında kaleme alınan “Assessing Competence in Using Electronic Corpora in Translator Training” başlıklı çalışmaları kapsamında yine bir edinç modeli sunulmuştur. Çeviri eğitiminde elektronik bütünce kullanım edinci olarak önerilen bu çalışma kapsamında, çeviri edinci bir üst edinç olarak kabul edilirken, araçsal edinç, çeviri amaçlı elektronik bütünce kullanımı alt başlıklar halinde yerlerini almaktadır. Rodriguez ve Albir'in modelinde yer alan araçsal alt edinç çeviri sorunlarını çözmek için bilgi iletişim teknolojileri araçlarını ve belgelendirme kaynaklarının kullanımı hakkında açıklayıcı ve işlemsel bilgiyi, çeviri odaklı elektronik bütünce kullanımı edinci ise bütünce çalışma

prensiplerini, bütünce oluşturmayı, bütünce bağlantılı yazılımlara hâkim olmayı ve çeviri sorunlarını çözmek için bütünce kullanımını kapsamaktadır (Rodriguez, Ines ve Albir, 2010, s. 99-100).

Bugün profesyonel çevirmenlerden ve çevirmen adayı akademik çeviri öğrencilerinden beklenen, çağın gereği olan teknolojik ilerlemeleri takip ederek daha hızlı ve güvenilir çeviri metinler üretip teslim edebilmeleridir. Bu amaca yönelik olarak, çeviribilim araştırmacıları ve araştırma grupları tarafından ileri sürülen araçsal edinç, teknoloji edinci ve elektronik araç bilgisi gibi edinç başlıkları tez kapsamında çeviri odaklı teknoloji alt edinci olarak değerlendirilmiştir. Bazı araştırmacılar tarafından araçsal edinç araştırma alt edinciyle beraber tek bir başlık altında değerlendirildiği görülmüştür. Çeviri odaklı teknoloji alt edinciyle ilgili yürütülen literatür taramasında çevirmen tarafından edinilmesi gerekli görülen maddeler şu şekilde genellenebilir: temel bilgisayar yazılımlarını kullanım becerisi, veri tabanı ve çeviri bellekleri oluşturma ve kullanma, elektronik arama motorlarını bilme ve kullanma, belge üzerinde yazım denetim, düzeltme kurallarını bilme ve kullanma, çeviri yönetim sistemleri ve makine çevirisi imkan ve sınırlılıklarını bilme, internet tabanlı sözlük ve ansiklopedilere, koşut metinlere ulaşabilme.

Tez kapsamında ele alınan çeviri odaklı teknoloji alt edinci altında burada bahsi geçen maddeler çeviri yazılımları ve çeviriye yardımcı yazılımlar alt başlıkları kapsamında detaylandırılacaktır. Çevirmenlerin dışarıdan bakıldığında internet tabanlı sözlük ve sözcük işlemci herhangi bir yazılım programı kullanarak çeviri yapmaları mümkün görünmektedir. Ancak günümüz şartlarında durum sanıldığı gibi değildir.

Tablo 1.
Çeviri Odaklı Teknoloji Alt Edincinin Sınıflandırılması

Çeviri Yazılımları (ÇY)	Çeviriye Yardımcı Yazılımlar (ÇYY)
• Çeviri Yönetim Sistemleri • Makine Çevirisi • Çeviri Bellekleri • Terim Bankaları/ Terminoloji Yönetim Sistemleri • Yerelleştirme Yazılımları	• Sözcük İşlemciler • Çevrimiçi Doküman Yönetim Sistemleri • Belge Dönüştürücüler • Transkripsiyon Programları • Dijital Sözlükler • Bütünceler • Son-biçimleyiciler

Tablo 1 incelendiğinde, Çeviri Odaklı Teknoloji Alt Edinci kapsamında yer almasının gerekliliği savunulan bilgilerin sınıflandırılması görülmektedir. Can ve Türkmen tarafından kaleme alınan “Yabancı Dile Doğru Gerçekleştirilen Çevirilerde Bağımsız Son Biçimleyicilerin İşlevleri: Çeviribilim Öğrencileriyle Gerçekleştirilen Bir Uygulama Örneği” başlıklı araştırmada bilgisayar destekli çeviri araçlarının temelde iki başlık altında incelendiği görülmektedir: a) Çeviri Yazılımları (ÇY) ve b) Çeviri Yardımcı Yazılımları/ Çevirmene Yardımcı Yazılımlar (ÇYY). Bu araştırmada yapılan sınıflandırmaya göre, ÇY doğrudan çevirmen için, çeviri süreçlerinde kullanılmak amacıyla tasarlanan yazılım/uygulamaları kapsamaktadır. Bu grupta yer alan yazılımların birincil fonksiyonlarının çeviriyle ilişkili olduğu belirtilmektedir. Diğer taraftan ÇYY amaç/işlev bakımından zorunlu olarak çeviri/çevirmen için tasarlandığı vurgulanmaktadır. Çeviri süreçlerinde bu sınıflandırmada yer alan yazılım / uygulamalardan faydalanılabildiği belirtilmektedir. ÇY için SDL Trados, Across, MemoQ, Wordfast ve Google Toolkit gibi yazılımlar örnek verilirken, ÇYY için sözcük işlemciler, çevrimiçi doküman yönetim sistemleri, çevrimiçi/-dışı sözlükler, kaynak metinleri dijital ortama aktarmaya yarayan optik okuyucu ve belge yönetici yazılımlar örnek verilebilmektedir (Can ve Türkmen, 2018, s. 46-47). Tez kapsamında çeviri odaklı teknoloji alt edinci altında yer alacak olan çeviri yazılımları başlığı altında, çevirmenin doğrudan çeviri yapmasına yardımcı olan makine çevirisi ve bu sistemlere entegre bir şekilde çalışabilen çeviri bellekleri ve terim bankaları, terminoloji yönetim sistemleri ve yerelleştirme; çevirmene yardımcı yazılımlar başlığı altında ise dijital sözlükler, transkripsiyon programları, bütünceler, sözcük işlemciler, belge dönüştürücü (converter) programlar, çevrimiçi doküman yönetim sistemleri, çevrimiçi not defterleri, son-biçimleyiciler (post-editors) bilgisi incelenecektir.

1.1.1.7.1. Çeviri Yazılımları

Tez kapsamında çeviri odaklı teknoloji alt edinci iki alt başlık şeklinde sınıflandırılmıştır. Bunlardan ilki çeviri yazılımları alt başlığıdır. Bu yazılımlar çevirmenin doğrudan çeviri yapma amacıyla kullandığı çeviri yönetim sistemlerini, makine çevirisi programlarını, çeviri belleklerini ve terim bankaları ve terminoloji yönetim sistemlerini, yerelleştirme yazılımlarını içermektedir. Burada bahsi geçen çeviri yazılımlarının ücretli ve ücretsiz sürümlerine erişmek mümkündür. Tez çalışması kapsamında, bazı kaynaklarda birbiri yerine de kullanılsa da bilgisayar destekli çeviri ve makine çevirisinin aynı kavram olmadıklarını vurgulama gereği duyulmuştur. Bazı

araştırmacılar tarafından, makine çevirileri başlığına bilgisayar destekli çeviri araçları kapsamında yer verildiği görülmüştür. Tezin bu bölümünde amaç, profesyonel çevirmenlerin ve akademik çeviri eğitimi alan çevirmen adayı öğrencilerin çeviri odaklı teknoloji edinci kapsamında edinmeleri gereken *çeviri yazılımları* ve *çeviriye yardımcı yazılımlar* hakkında bilgilendirme sağlamaktır.

Çeviri Yönetim Sistemleri

Çeviri yönetimi sistemleri, metni bir dilden diğerine çevirme işlemini otomatikleştirir. Bu sistemler, genel içeriği en üst düzeye çıkarmayı ve çeviri işlemi boyunca temel görevleri otomatikleştirerek insani dokunuşla işlem yapma gereksinimini en aza indirmeyi amaçlar. Bu ürünler çeviri hizmeti sağlayıcıları ve dahili çeviri kaynaklarına sahip şirketler tarafından kullanılır. Çeviri yönetimi sistemleri, küresel içeriği belirli bölgelere göre özelleştirmek için pazarlamanın veya ürünlerin yerelleştirilmesinde yardımcı olur. Çeviri yönetimi sistemleri, bir çeviri metnin yaşam döngüsünün tamamını kapsamaktadır. Kaynak metnin girilmesinden bitmiş erek metni dağıtmaya kadar, bu ürünler kuruluşların çevirileri izlemesi ve iş birliği yapması için merkezi bir çeviri merkezi görevi görür. Çeviri yönetimi sistemleri, genellikle makine çevirisi yazılımı ve bilgisayar destekli çeviri yazılımı ile bütünleşir ve birçoğu aynı zamanda kurumsal içerik yönetimi araçlarıyla da entegre bir biçimde çalışabilir. Çeviri yönetim sistemleri çok sayıda çeviri projesini yönetmek için gereklidir. Web sitelerini veya ürünleri tercüme etmek planlandığında bir çeviri yönetim sistemi kullanmak alınacak en sağlıklı kararlardan biridir.

Çeviri yönetim sistemindeki verilerin anlamlı bir şekilde gösterilebilmesi ve yeniden kullanılabilmesi için, sistemlerin belirli temel işlevlere sahip olması gerekir. İlk olarak, çevrilecek metin içe aktarılır. Bu, orijinal dosya formatı ve dil yönleri gibi ayarların belirlendiği basit bir proje kurulumu kapsamında yapılır. İçe aktarma sırasında, düzenlenebilir metin iç düzenleyicide çevrilmek üzere belgeden çıkarılır. Düzenlemeyi kolaylaştırmak için, metin otomatik olarak bölüm sonu sınırlayıcıları temelinde belirlenen bölümlere ayrılır. Metin bölümlenmesi, bölümün kaynak dilde ve erek dilde bir çeviri birimi olarak anlamlı bir şekilde depolanmasının temelini oluşturur. Çeviri birimi her zaman bir dil çiftinden (kaynak dil ve erek dil) oluşur ve daha sonra tekrar kullanmak üzere çeviri belleğinde saklanır. Yeni bir çeviri projesi oluşturulduğunda, çevirileri içeren mevcut herhangi bir çeviri belleği, proje analizi için otomatik olarak

temel olarak kullanılır. Bu, asıl çeviri başlamadan önce, proje yöneticisi veya tercüman, yeni metnin herhangi bir bölümünün daha önce aynı şekilde mi yoksa benzer bir şekilde önceki bir çeviri ile mi çevrildiğini doğrudan görebilir. Her yeni çeviri için, çeviri belleğindeki çeviri birimleri, mevcut çeviriler nedeniyle olası zaman ve maliyet tasarrufu için temel oluşturur. Yürütülen otomatik analiz sayesinde metnin ne kadarının yeniden çevrilmesi gerektiği ortaya çıkar ve böylece zaman ve bütçe planlaması kolaylaştırılır. Müşteri ve tercüman çeviri yönetim sistemi temelinde iş birliği yaparsa, faturalandırma da değişecektir. Özetlenecek olursa, çeviri yönetim sistemleri çeviri belleği, terminoloji veri tabanı, proje yönetimi, çeviri editörü, hizalama ve kalite güvencesi sağlamaktadır⁵.

Bir ürünün çeviri yönetim sistemi kategorisinde değerlendirilebilmesi için o ürünün çeviri işlemlerini otomatikleştirmesi, pazarlama uygulamalarını otomatikleştirmek için yayınlama araçları sağlaması, bilgisayar destekli veya makine çevirisi araçlarının kullanımını sağlaması,

Çok dilli içeriği merkezileştirmesi, yöneticilerin belirli dilleri, bölgeleri veya kitleleri hedeflemesine izin vermesi, çevirmenler, proje yöneticileri ve diğer çalışanların iletişim kurması için araçlar sağlaması ve çeviri kalitesini ve etkinliğini analiz edebilmesi gerekli görülmektedir. Yaygın bir şekilde kullanılan çeviri yönetim sistemlerine, Systran, PhraseApp, memoQ, Localize, Lokalise, Smartling, Transifex, Memsource, POEditor örnek verilebilir⁶.

Makine Çevirisi

Hutchins ve Somers makine çevirisini, insani bir destekle ya destek olmaksızın doğal bir dilden bir diğerine çeviri üretimi için kullanılan bilgisayar sistemleri şeklinde tanımlarken, makine çevirisinin odak noktasının tam çeviri otomasyonu olduğunu vurgularlar. (Hutchins ve Somers, 1992, s. 3). İlk ortaya çıkış amacının erek dilde çeviri aracılığıyla elde edilecek metinlerin yüksek kaliteli olması olan makine çevirisi sistemlerinin 20. yüzyılda çeviri pratiği ve çeviribilim disiplinine kazandırılan araçlar arasında yer almakta ve özellikle teknik metin çevirileri ve yerelleştirme sektöründe kullanılmaktadır (Köktürk, 2015, s. 70). Gelişim süreci incelendiğinde, makine çevirisi

⁵ Across Language Server, “Çeviri Yönetim Sistemleri, (2019, 2 Mart). Erişim adresi: <https://www.across.net/en/>.

⁶ Get the right software & services for your business, “Çeviri Yönetim Sistemleri”, (2019, 2 Mart). Erişim adresi: <https://www.g2crowd.com/search?utf8=✓&query=translation+management>.

alanında 1940'ların sonlarına doğru Soğuk Savaş'ın etkisiyle İngilizce-Rusça dil çiftinde çevirilere ihtiyaç olduğu görülmüştür. Bu dönemde makine çevirisi genellikle askeri amaçlar doğrultusunda yürütölmekteydi (Archer, 2010, s. 95-96). Bugüne gelindiğindeyse makine çevirisinin sadece askeri ilişkiler doğrultusunda kullanılmadığı, özellikle sözcük odaklı çeviri ihtiyacı olan teknik ve ticari metinlerde etkili çeviri yapabildiğı bilinmektedir.

Makine çevirisi bugünkü anlamıyla bir metnin ana fikrini yansıtmaya amacına sahiptir ve insani bir müdahale olmadan tam olarak istenen anlama ulaşmak mümkün olmayabilir. Makine çevirisi birbirine yakın dil gruplarında yer alan diller arasında tam bir aktarım sağlarken bazı durumlarda diller birbirine ne kadar yakın olsa da etkili bir çeviri metin elde edilemeyebilir. Makine çevirisi programlarının kavram odaklı çeviriden ziyade sözcük odaklı çeviri yaptığı bilinmektedir. Hangi dil grubuna ait oldukları önemsenmeksizin genel olarak makine çevirisinin düz betimleyici ya da tanımlamaya yönelik metinleri tartışma içerikli ya da deyimse içerikli metinlere göre daha başarılı bir şekilde çevirdiğı bilinmektedir (O'Hagan ve Ashworth, 2002, s. 38-44).

Türkiye'de fakölte ve yüksekokullar bünyesinde eğitim veren Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümleriyle, meslek yüksekokulları bünyesinde eğitim veren Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programlarından mezun olan çevirmen adayları kişilere çeviri sektörü içinde her geçen gün artarak devam eden bir ihtiyaç söz konusudur. Ekonomik anlamda gelişmekte olan bir ölke olarak kabul edilen Türkiye'de kurumsal yerelleştirme hizmetleri ve ürünlerini dış pazarlara ulaştırma konusunda, makine çevirisine olan ihtiyaçla sıklıkla karşılaşmaktadır.

Özel sektörde çevirmen ihtiyacı olan pek çok kurum ve kuruluşun iş ilanlarında makine çevirisi ve bilgisayar destekli çeviri programlarını bilen eleman ilanı verdiği görölmektedir. Makine çevirisi programları aracılığıyla bir gün gibi çok kısa sürede on binlerce sözcükten oluşan metinleri çevirmek mümkün hale gelmiştir. Zaman açısından avantajlı olmalarının yanı sıra, makine çevirisinde doğrudan insan müdahalesi gerekmediğinden ya da düşük seviyede ihtiyaç duyulduğundan, tek maliyetlerinin bu araç ve/veya programların maliyeti olması gerekçesiyle, daha ucuz bir şekilde çeviri yapma avantajı sağlarlar. Ancak makine çevirileri erek metinde dilsel ve terminolojik açıdan çeviri kalite açısından çeşitlilik gösterdiğinden, bu kaliteyi sağlayabilmek

amacıyla insani bir müdahaleye hala gerek duyulmaktadır (Can ve Türkmen, 2018, s. 49-50).

Bugün Türkiye’de makine çevirisi denildiğinde ilk akla gelen makine çevirileri profesyonel çevirmenler ve çevirmen adayı öğrenciler, farklı disiplinlerden araştırmacılar ve pek çok meslek ve eğitim grubundan kişinin tercih ettiği çevrimiçi ve ücretsiz makine çevirileridir. Bunlar arasında, burada da belirtilenlerle sınırlı olmamak kaydıyla, Google Çeviri (Google Translate), Yandex Çeviri, Bing Çeviri en çok tercih edilen makine çevirisi programları arasındadır. Google ve Microsoft destekli kurulan bu programlara kaynak dilde bulunan metni kopyalamak suretiyle erek dilde en azından metnin ana fikri hakkında bilgi elde etmek mümkündür. Bahsi geçen bu programlar arasında yer alan Google Çeviri’nin ilk kullanılmaya başladığı yıllardan bugüne kadar evrim niteliğinde bir gelişme kaydettiğini söylemek mümkündür. İlk kullanılmaya başladığı 2006 yılında sadece Arapça ve İngilizce dil çifti arasında çeviri yapmaya yarayan bu araç 2009 yılında çeviri dilleri arasına Türkçe’yi de alarak, bugün 100’den fazla dilde çeviri olanağı sağlamaktadır. İlk kullanıldığı yıllarda sözcük bazında çeviri desteği sağlayan Google Çeviri, bugün yazılı metinleri erek dile aktarmanın yanı sıra resimlerdeki yazıları metne çevirme, sesli çeviri, çift dilde sohbet çevirisi, web sayfalarının ve dokümanlarının çevirisi, el yazısı ve sanal klavye aracılığıyla çeviri gibi pek çok farklı şekilde hazırlanan metinleri çevirme imkânı sağlamaktadır. Tüm bunların yanında yapılan çevirileri kaydetme, çeviriler için öneri kabul etme gibi özelliklerinin bulunmasıyla da kullanıcıları için bir zamanlar kısıtlı çeviri karşılıkları sunarken bugün farklı sözcükler ve hatta sözcük öbeklerini de sunarak çeviri yapan kişiye seçenekler sunmaktadır⁷.

Makine çevirisi çevrimiçi ücretsiz şekilde kullanılabildiği gibi ücretli ve daha gelişmiş çeviri belleklerine sahip çevrimiçi ve çevrimdışı olarak kullanılan ve bilgisayarlara indirilebilen bazı programlar aracılığıyla da yapılmaktadır. Babylon, SDL Trados, Across, MemoQ, Systran gibi pek çok makine çevirisi programı ise ücretli olarak satın alınan ve kullanılan programlara örnek verilebilir. Ücretli olan makine çevirisi programlarının ücretsizlere göre kavramlar açısından daha geniş ve paylaşılabılır veri hafızalarına sahip olması onları avantajlı hale getirmektedir.

⁷ Google Translate Support, “Google Çeviri Destek”, (2019, 14 Şubat). Erişim adresi: <https://www.support.google.com/translate>.

Makine çevirisinin sunduğu avantajların yanı sıra bugün bazı araştırmacılar, çevirmenler ve çevirmen adayı öğrenciler tarafından mesleki bir tehdit olarak görüldüğü söylenebilir. Bu kişilerin tedirginliği ise her geçen gün kendini geliştirmeye devam eden bilgisayar destekli çeviri araçları arasında yer alan makine çevirisi programlarının kullanımı dolayısıyla kendilerine sektörde daha az yer verileceği belki de yerlerini bu teknolojiye bırakacakları hususundadır. Tez kapsamında bir değerlendirme yapmak gerekirse, makine çevirisi programlarının akademik çeviri eğitimi içinde yer almasının gerekliliği savunulmaktadır. Sektörde gittikçe artan çeviri ihtiyacı beraberinde bir çevirmen için hızlı ve pratik olmayı ve dolayısıyla kısa sürede yüksek hacimli iş kapasitesini gerektirmektedir. Makine çevirisinin, çeviri eğitiminde alınması gereken tüm alt edinçlerde olduğu gibi, bilinçli bir şekilde kullanılmasıyla hem pazar talepleri yerine getirilmiş hem de çevirmen tarafından daha az yorularak daha çok çeviri işi teslim edilmiş olacaktır.

Çeviri Bellekleri

Çeviri bellekleri sıklıkla yazılı çeviri alanında kullanılan yazılımlardır. Çevirmen aynı metin türünde çeviri yaptıkça çeviri belleği kuvvetlenmekte ve bu sayede her yeni çeviri işinde işi biraz daha kolaylaşmaktadır. Bugün pek çok uluslararası bağları olan kurum ve kuruluşlar, çeviri büroları ve bağımsız olarak çalışan çevirmenler tarafından çeviri bellekleri kullanımı tercih edilmektedir. Çeviri bellekleri genellikle belirli uzmanlık alanlarına göre yüklemeler yapıldığında ve desteklendiğinde çok daha verimli hale gelmektedir. Örneğin sürekli diş implantı üzerine çeviri yapan bir çevirmenin kullandığı ve yükleme yaptığı çeviri belleği belirli bir zaman sonra karşısına benzer cümleleri ve hatta metinleri çıkartarak erek dilde elde edeceği metin üzerinde sadece editörlük yapma imkânı verecektir.

Çeviri bellekleri sıklıkla makine çevirisi programları içinde kullanılan yazılımların bir parçasıdır. Tez kapsamında, bilgisayar destekli çeviri araçları arasında çeviri yazılımları ve çeviriye yardımcı yazılımlar şeklinde yapılan sınıflandırmada makine çevirileriyle aynı kategoride çeviri yazılımları başlığı altında değerlendirilmiştir. Eser, çeviri belleklerinin daha önceden çevirisi yapılan metin, sözcük ve sözcük gruplarının belli bir veritabanında depolanarak daha sonra benzer metinlerin çevirisinde kullanılması suretiyle çevirmenlerin işini kolaylaştırdığını vurgulamaktadır (Eser, 2013, s. 44). Piyasada en çok kullanılan çeviri bellekleri SDL Trados, Star Transit, Transit NXT,

SDL Studio, Trados Translator's Workbench, Deja Vu, Translation Manager, Nubuto yer almaktadır. Çevirmene zaman içinde tek bir çeviri belleğini kullanmak yeterli gelmeyebilir, bu yüzden birden fazla çeviri belleğinden faydalanması, bu bellekleri güncel tutması gerekmektedir. Çeviri belleklerini makine çevirisinden ayıran en önemli özellik, makine çevirisi otomatik yapılırken çeviri belleklerinin insani müdahale ile veritabanına yükleme yapılmasıdır (Köktürk, 2015, s. 46-47). Cem Odacıoğlu, çeviri belleklerinin çeviri eylemi sürecinde makine çevirilerinden farkının tek bir kaynak kullanılarak yapılıyor olmasını ifade etmektedir. Çeviri belleklerinin veritabanına kullanıcısı tarafından önceden yüklenen ve eşleşme sağlanan metinlerin çevirmene kolaylık sağladığını belirtmektedir (Odacıoğlu, 2016, s. 147).

Austermühl, çeviri belleklerini asıl metinlere tekabül eden çevirisi yapılmış metinleri depolayan veritabanları şeklinde tanımlamaktadır. Bununla beraber, metinlerin bir bütün olarak değil de çeviri birimleri ya da segmentleri şeklinde depolandığını ifade eder. Pek çok durumda, tabloların hücrelerindeki veriler, liste maddeleri hatta bağımsız sözcükler gibi küçük segmentlerin çeviri birimleri olarak kabul edilmesine rağmen, bazen bir cümle de çeviri birimi olarak kabul edilebilir. Diğer bir yandan çeviri belleklerinin araştırma algoritmaları aracılığıyla, çeviri belleği sistemlerinin yeni metni veritabanıyla kıyasladığını ve belirgin ve benzer çeviri birimlerini yerleştirdiğini belirtmektedir. Ayrıca çeviri belleklerinin çevirmenlere yeni çeviriler yaparken kayıtlı eski bilgi ve belgelerden faydalanma imkânı sağladığını belirtir. Bu sayede çeviri belleklerinin az zamanla ve düşük maliyetle mevcut çevirilerden faydalanmayı sağlarken tutarlılık ve kaliteyi arttırdığını da vurgulamaktadır (Austermühl, 2001, s. 135).

Çeviri belleği sistemleri yüksek hacimli belgeleri, özellikle daha önceden çevirisi yapılmış ve benzer veya hemen hemen aynı cümle ve terimleri içeren yeni belgelerin çevirilerinde çevirmene fayda sağlamaktadır. Çeviri bellekleri bir önceki kaynak ve erek metin arasında terminoloji, deyişbilim, stil ve diğer çeviri özelliklerini karşılama konusunda yardımcı olurlar (O'Hagan- Ashworth, 2002, s. 44).

Çeviri belleklerinin tüm bu özellikleri ücretli ve ücretsiz versiyonlarında yer almaktadır. Çevirmenler ve çevirmen adayı öğrenciler tarafından açık erişimle çevrimiçi şekilde kullanılan en geniş çaplı çeviri belleklerinden birisi de Google Çevirmen Araç Seti'dir (Google Translator Tool Kit). Çevirmen Araç Seti profesyonel çevirmenler için

tasarlanmasının yanı sıra çeviri yapan ve çeviri belleğine ihtiyaç duyan herkes tarafından kullanılabilir. Çevirmen Araç Seti ile doküman, AdWords reklamları ve benzer metinlerin içeriği çevrilebilir ve yerelleştirilebilir, kişisel ya da paylaşılabılır çeviri belleği olarak kullanılabilir, sözlük yüklenebilir ve terminoloji iyileştirmesi sağlanabilir, çeviri düzenlemeleri yapılabilir, yapılan çeviriler kaydedilebilir ve isteğe bağlı olarak diğer çevirmenlerle ya da Çevirmen Araç Seti kullanıcılarıyla bellek bilgileri paylaşılabılır, üzerinde çalışılan çeviri metnine diğer bir çevirmen davet edilebilir ve tamamlanan çeviriler orijinal bir dosya halinde dışa aktarılabilir⁸.

Terim Bankaları ve Terminoloji Yönetim Sistemleri

Tez kapsamında ele alınan terim bankaları ve terminoloji yönetim sistemleri de bütüncelerde olduğu gibi makine çevirisi sistemlerine entegre edilerek çalışabilen ve bu sayede çevirmenin işini hız ve zaman açısından kolaylaştıran araçlar olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden, terim bankaları ve terminoloji yönetim sistemleri de çeviri yazılımları başlığı altında yer almaktadır. Terim bankaları her ne kadar ilk bakışta çeviriye yardımcı yazılımlar başlığı altına girmesi gerekiyor gibi görünse de makine çevirisi programlarına entegre olarak çalıştırıldıklarında tıpkı çeviri belleklerinde olduğu gibi çeviri sürecinde terim-terminoloji kısıtlaması oluşturarak otomatik yapılan çeviriyi desteklemekte ve çevirmene yürüttüğü çeviri işinin tutarlılığı konusunda kolaylık sağlamaktadır.

Terim bankası en anlaşılır ve genel olarak, herhangi bir uzmanlık ya da çalışma alanına ait terimlerin sözcük anlamlarıyla hazırlanan bağımsız sözlük çalışmalarıdır şeklinde tanımlanabilir. Şahin, çevirmenin çeviri sürecinde karşılaştığı yeni terimleri bir veri tabanına girerek terim bankası oluşturabileceğini belirtmektedir (Şahin, 2013, 66). Bu bağlamda Köktürk, terim bankalarının çeviri yapılan metnin ait olduğu disipline göre (teknik, hukuk, inşaat, mühendislik vb.) çeşitlilik gösterdiğini vurgularken, terim bankası kullanacak çevirmenin temel düzeyde bilişim teknolojilerine hâkim olması gerektiğini de belirtmektedir. Terim bankalarının içerikleri incelendiğinde ise eş anlamlı ve bağlamli sözcükler, dilbilgisel bilgilere de yer verildiği görülmektedir (Köktürk, 2015, s. 56). Bu terim bankaları kurumlar, özel şirketler, devlet daireleri gibi pek çok birimde kendi evraklarında dil ve terim birliği oluşturulması ve tutarlılık sağlanması

⁸ Google Translator Tool Kit Support, “Google Çevirmen Araç Seti Destek”, (2019, 14 Şubat). Erişim adresi: <https://www.support.google.com/translator/toolkit>.

amacıyla da kullanılmaktadır. Eurodicautom, IATE, Normaterm, EuroTermBank, GrandDictionnaireTerminologique, sık kullanılan terim bankalarına birer örnektir.

Terim bankaları, dijital sözlükler, makine çevirisi programları, sözcük işlemciler ve bir çevirmenin çeviri öncesi ve çeviri sürecinde ihtiyaç duyduğu teknolojik araçlar çevirmenin terminoloji yönetimine destek olmaktadır. Her geçen gün artan pazar ihtiyacı ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda çevirmenlerin çeviri işini hızlı, hatasız ve en önemlisi de tutarlı bir şekilde teslim etmesi ve dolayısıyla tüm bunları düşük maliyetle yapması beklenmektedir. Odacıoğlu'nun aktarımına göre, terminoloji yönetim sistemlerinin bilgisayar ortamındaki geçmişi 1960'lı yıllara uzanmaktadır. 1980'li yıllardan itibaren ise artık evlerde bilgisayarların kullanılmasına başlanmasıyla terminoloji yönetim sistemleri ticari anlamda girişimlerde bulunmaya başlamıştır (Odacıoğlu, 2016, s. 150; Bowker, 2002, s. 77-78) İlk ortaya çıktığı yıllarda sadece kullanıcısı tarafından kullanılabilen terminoloji yönetim sistemleri ve terim bankaları, bugün tek bir tuşla diğer araştırmacı ya da çevirmenlerin paylaşımına açılabilmekte ve makine çevirisi programları içine dahil edilerek bu programlarla entegre bir şekilde çalışma imkanı sunulmaktadır.

Austermühl çevirmenler için terminoloji yönetimin hafıza kartlarıyla, sözcük işlemcilerle, veritabanı yönetim sistemleriyle, terminoloji yönetim sistemleriyle, hipermedya sistemleriyle yürütülebileceğini vurgulamaktadır. Özellikle teknik çeviri yaparken üç farklı şekilde terminoloji verisi girişi oluşturulabildiğini belirtmektedir. Veri girildikçe güncelleme yapan *yönetimsel veri*, terimlerin, resimlerin, diğer terimlerle ilişkilerin, terimin ait olduğu alan hakkındaki bilgilerin tanımlamasını yapan *ansiklopedik veri*, dilbilgisi, bağlam ve eşdizimlilik bilgilerini içeren *dilbilgisel veri* bu üç gruba oluşturmaktadır (Austermühl, 2001, s. 103-110). Terminoloji yönetim sistemlerine Termbases, SDL Multiterm, Anylexic ve TermWikiPro örnek verilebilir.

Diğer bir taraftan terim bankaları ve terminoloji yönetim sistemlerine Google Çeviri, Tureng, Zargan, Sesli Sözlük vb. gibi dijital sözlükler de örnek verilebilir. Dijital sözlükler ilk kullanıldıkları yıllarda kısıtlı bir şekilde sözcüklerin karşılıklarını verirken, şimdilerde incelendiğinde eğitim, sağlık, inşaat, hukuk, denizcilik, mühendislik, peyzaj ve daha pek çok başlık altında sözcüklerin hangi alanda hangi anlamlara geldiğini belirtmekte ve bu sayede çevirmenin işini daha çok kolaylaştırmaktadır. Farklı disiplinlere göre sözcüklere birden fazla kullanım çeşidini sundukları için günümüz

dijital sözlükleri de terim bankaları ve terminoloji yönetim sistemleri arasında yer alabilmelidir. Bu tür sözlüklerin terminoloji yönetim sistemi arasında yer alabilmelerinin gerekçesi ise, artık çevirmenlerin sözlüklere önerilerde bulunma imkânı olmasıdır. Diğer bir deyişle, çevirmenler yürüttükleri çeviri sürecinde farklı kullanım ve karşılıklarla karşılaştıklarında eğer bu karşılıklar kullandıkları dijital sözlüklerde yer almıyorsa, sözlüklerin yönetim sistemleri ve editörleriyle e-posta yoluyla irtibata geçerek sözcükler ve söz öbekleri için önerilerde bulunabilmektedirler. Bahsi geçen kaynaklarla sınırlı olmamak kaydıyla, makine çevirisi programları, çeviri bellekleri ve çeviri bellekleri, terim bankaları ve terminoloji yönetim sistemlerinin ücretli ve ücretsiz, diğer kullanıcılarla paylaşılabılır versiyonlarının bulunduğu, çeviri belleklerinin, çeviri bellekleri, terim bankaları ve terminoloji yönetim sistemlerinin makine çevirisi programları içinde entegre bir şekilde çalıştığı belirtilmiştir.

Yerelleştirme Yazılımları

Bugün evlerde, işyerlerinde, okullarda pek çok resmi ve özel kurum ve kuruluşlarda kullanılan, akıllı cep telefonları, tabletler, bilgisayarlar gibi teknolojik cihazlarda kullanılan yazılımların tüm dünya ile aynı anda kullanılabilir olması tamamen yerelleştirmenin nimetleri arasındadır. Bu akıllı cep telefonu ya da tabletlere indirilen herhangi bir uygulama olabilirken, tüm dünya çapında ilgiyle oynanan bir bilgisayar oyunu da olabilir. Yerelleştirme bu açıdan bakıldığında çeviri odaklı teknoloji alt edinci kapsamında incelenmiştir. Tez kapsamında yerelleştirme yazılımlarına yer verilmiştir, çünkü bu tür yazılımlar çeviri yazılımları arasında yer almaktadır. Dolayısıyla, bugün çeviri sektöründe yer alan profesyonel çevirmenler bu gibi yazılım firmalarına çevirmenlik yapmakta, çevirmen adayı öğrencilerin ise bu konuda bilgi sahibi olmalarının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Antony Pym'e göre, yerelleştirme genellikle bilgi teknolojisi ve pazarlamanın yanı sıra dil becerileri ile ilgili pek çok görevi içerir. Yerelleştirme tanımları metinlerden ziyade ürünlerden bahseder ve bu süreci hazırlık, düzeltme ya da uyarlama olarak tanımlar. Yerelleştirme endüstrisi, genellikle çeviriyi yerelleşmenin bir parçası olarak görürken, bazı teorisyenler içinse yerelleştirme sadece özel bir çeviri türüdür. Yine Pym'in aktardığına göre, Yerelleştirme Endüstri Standartları Birliği'nin Eğitim Girişimi Görev Grubu tarafından yerelleştirmenin standart tanımının yapıldığı ve bununla ilgili terimlerin sunulduğu görülmüştür. Yerelleştirme, bir ürünün alınmasını ve

kullanılmasını ve satılacağı hedef bölge için (ülke / bölge ve dil) dil ve kültürel olarak uygun hale getirilmesini içerir (Pym, 2014, s. 119-132).

Diğer bir taraftan Yerelleştirme Endüstri Standartları Birliği (LISA) tarafından yapılan yerelleştirme kavramı, pazarlardaki farklılıkları hesaba katacak ürün veya hizmetleri değiştirme süreci olarak tanımlamaktadır. Bu tanımın devamında ise yerelleştirmenin dilbilimsel konular, içerik ve kültürel konular ve teknik konular şeklinde üç ana kategoride değerlendirildiği vurgulanmaktadır. Yerelleştirme araçlarının iki ana kategorisi vardır: dilsel araçlar (dil teknolojisi) ve yönetim araçları. Yönetim araçları iş akışlarını, süreçleri, proje yönetimini, kişisel verimliliği vb. kolaylaştırmak ve otomatikleştirmek için tasarlanmıştır. Her iki kategori de yerelleştirme endüstrisinde büyük talep görmektedir, çünkü yerelleştirmeye ilgili çalışmaların hızı ve hacmi için teknolojik araçları kullanmak zorunlu hale gelmiştir. Hız ve iş hacminin yanı sıra bu araçlardan ekonomik açıdan da fayda sağlanabilmektedir (LISA, 2003, s. 13-24).

Şaban Köktürk yerelleştirmeyi dijital içeriğin erek dil ve ortamına dilsel, kültürel ve teknik uyarlamalara tabi tutarak aktarılması şeklinde tanımlamaktadır (Köktürk, 2015, s. 75). Odacıoğlu ile Köktürk'ün beraber yürüttükleri bir diğer araştırmada vurguladıklarına göre, yerelleştirme endüstrisi dijital ürünlere ait içeriklerin çevirisi yapılarak orijinal ürün ile yerelleştirilen ürün sürümlerinin piyasada eş zamanlı olarak bulunmasına olanak sağlamaktadır. Bu sayede ürününü aynı anda farklı yerlerde piyasaya sürmeyi planlayan şirket herhangi bir gecikme yaşamadan ve maddi kayba uğramadan amacına ulaşacaktır (Odacıoğlu- Köktürk, 2015, s. 290). Tez çalışması sürecinde yürütülen araştırma kapsamında yaygın şekilde kullanılan yerelleştirme yazılımları ve şirketlerine GALA (Globalization ve Localization Association), SDL Passolo, Multizer, Alchemy Catalyst, Visual Localize, Okapi Framework, Mojito örnek verilebilir.

Tez kapsamında ele alınan bu bölümde, çeviri yazılımları başlığı altında doğrudan çevirmenlerin çeviri yaparken işlerini kolaylaştıran, çeviri sürecini daha kısa tutarak hem zamandan hem de maddi kazanç açısından avantaj sağladığı düşünülen makine çevirisi programları, çeviri bellekleri, terim bankaları ve terminoloji yönetim sistemleri ve yerelleştirme yazılımları irdelenmiştir.

1.1.1.7.2. Çeviriye Yardımcı Yazılımlar

Çeviriye yardımcı yazılımlar başlığı kapsamında, makine çevirisi ve çeviri bellekleri gibi çeviri yazılımları dışında farklı disiplinlerden, meslek gruplarından araştırmacı ya da kullanıcılar tarafından da kullanılması mümkün olan sözcük işlemci, belge (ses ve/veya yazı) dönüştürücü programlar, çevrimiçi doküman yönetim sistemleri, çevrimiçi not defterleri, transkripsiyon programları, dijital sözlükler ve bütünceler, son-biçimleyiciler (post-editors) irdelenecektir. İlk aşamada çevirmenlerin ve dokümanlar aracılığıyla işlerini ve görevlerini yerine getiren tüm meslek sahibi kişilerin bilmesi ve kullanması artık günümüz teknolojik gelişim sürecinde temel bir ihtiyaç haline gelen temel bilgisayar programları arasında yer alan sözcük işlemciler, çevrimiçi doküman yönetim sistemleri, çevrimiçi not defterleri ve belge (ses ve/veya yazı) dönüştürücüler incelenecektir. Daha sonra ise özellikle çevirmenlerin çeviri yaparken ihtiyaç duydukları, ancak farklı disiplinlerden araştırmacı ya da uzmanların da kullanabildiği dijital sözlükler, transkripsiyon programları, bütünceler, son-biçimleyiciler incelenecektir.

Sözcük İşlemciler

Bugün bilgilerin dijital ortama aktarımıyla beraber daha uzun süre ve düzenli bir şekilde saklanmasına yardımcı olmak amacıyla çeşitli belge ve evrakların düzenlenmesi için kullanılan bilgisayar yazılım programları vardır. Evrak düzenleyen ve kaydeden tüm çalışma ve araştırma disiplinlerinin mensuplarının ilk ihtiyaç duydukları program herhangi bir sözcük işlemcidir. Sözcük işlemciler en genel anlamıyla, klavye kullanarak bir metin oluşturma, metni işlemek, biçimlendirmek, saklamak ve çıktı almak için kullanılan bir program ya da makine şeklinde tanımlanmaktadır⁹. Tez kapsamında profesyonel çevirmenlerin ve çevirmen adayı öğrencilerin edinmesi gereken çeviri edinçleri arasında yer alan teknoloji alt edinci bağlamında, sözcük işlemcilerin ilk sıralarda yerini alması gerektiği söylenebilir. Tez kapsamında yürütülen araştırmalar doğrultusunda, sahip olunan kişisel ya da kurumlara ait bilgisayarlarda en sık karşılaşılan ya da kullanılan sözcük işlemcinin Microsoft Office Word ve OpenOffice, LibreOffice, EBA Doküman gibi programlar olduğunu söylemek mümkündür. Diğer bir yandan çevrimiçi doküman yönetim sistemlerinde daha geniş çaplı bir şekilde örneklendirilecek olan çevrimiçi olarak kullanılabilen Microsoft Word Online,

⁹ Oxford Çevrimiçi Sözlük, “Sözcük İşlemci”, (2019, 16 Şubat). Erişim adresi: https://en.oxforddictionaries.com/definition/word_processor.

ONLYOFFICE Personal, Live Writer ve Zoho Writer gibi sözcük işlemciler de bulunmaktadır.

Tez kapsamında, daha önce bahsi geçtiği üzere, sözcük işlemciler profesyonel çevirmenlere ve çevirmen adayı öğrencilere fayda sağlaması açısından ele alınmıştır. Muhtemelen yıllar önce ilk defa yazılı çeviri yapılırken konu hakkında bilgi sahibi olmak, çeviri yapılacak dil çiftine dilbilgisi anlamında hâkim olmak, bir kâğıt ve kalem yeterli gelirken, bugün içinde bulunduğumuz teknolojik gelişmelerle dolup taşan çağın ve artan sektörel talep doğrultusunda çevirmenlerin olabildiğince kısa sürede çok ve hatasız iş teslim etmesi beklenmektedir. Bu gerekliliği yerine getirebilmek için de öncelikle Temel Bilgisayar Teknolojileri ve Bilgisayara Giriş gibi temel derslerin de içeriklerinde olduğu gibi sözcük işlemcileri etkili bir şekilde kullanmaları beklenmektedir.

Microsoft yazılımlı her bilgisayarda bulunan Office Word programı profesyonel bir çevirmen ya da çevirmen adayı bir öğrencinin kullanımı açısından örnek olarak incelenecek olursa temel düzeyde fayda sağlayabileceği görülmektedir. İlk olarak çevirmen adayı öğrencilerin Office Word programını kullanırken temel düzeyde sözlük işlevi, eş anlamlar sözlüğü, Microsoft Çevirmen (Microsoft Translator) desteği ile çeviri yapma imkânı olduğunu bilmesi gerekmektedir. Tez kapsamında son bölümde yer alan anket çalışmaları ve öğrencilerle görüşmelerden alınan neticeler doğrultusunda, Microsoft Çevirmen'in her ne kadar çok gelişmiş bir çeviri aracı olmasa da çeviri yaparken dışa (dış kaynaklara) bağımlı olmamalarını sağlamaktadır. Bunun dışında tüm sözcük işlemcilerde bulunan sözcük saydırma özelliği, çeviri metni teslim sürecinde maliyet hesabı yaparken yine çevirmenin işini kolaylaştırmaktadır. Çevirmen kâğıt kalemle çalışmak yerine doğrudan sözcük işlemciler aracılığıyla çeviri yaptığında daha hızlı bir şekilde erek dilde teslim edilecek belgesini hazırlayabilmektedir.

Çevrimiçi Doküman Yönetim Sistemleri

Tez kapsamında incelenen bir diğer çeviriye yardımcı malzeme ise bulut sistemler olarak ta bilinen çevrimiçi doküman yönetim sistemleridir. Şahin, çevrimiçi doküman yönetim sistemleri belgelerin internet bağlantısı aracılığıyla çevrimiçi olarak oluşturulmasını, saklanmasını ve internet bağlantısı olan her yerden bu belgelere erişim sağlanmasını mümkün kılan sistemler olarak tanımlamaktadır (Şahin, 2013, s. 33). Yine tez kapsamında yürütülen araştırmalar sonucu, Android ve Ios yazılımlarıyla da uyumlu

mobil uygulamalarla eşleşmeleri sağlanabilen ve akıllı cep telefonları ve tabletler aracılığıyla da kullanılabilen Google Drive, iCloud, SkyDrive, Dropbox gibi çevrimiçi doküman yönetim sistemlerinin sık kullanılan sistemlerin başında geldikleri görülmektedir.

Tez kapsamında yürütülen araştırmalar ve anket sonuçlarından da görüldüğü üzere, Google Drive'ın bir gmail hesabı oluşturularak yaygın bir şekilde kullanılan bir çevrimiçi doküman yönetim sistemi olduğu görülmüştür. Bir çevirmenin ya da çevirmen adayı bir öğrencinin bu sistemleri bilmesi nasıl bir fayda sağlayacaktır? Öncelikle Google Drive sistemi kullanıcılarına e-posta, diğer kullanıcılarla paylaşılabilen doküman ve fotoğraf, haberler, Youtube video kanalı, haritalar, Google Çeviri, Blog, Google Earth, Hangout, Google Classroom, Keep gibi program ve uygulamaları kullanma ve saklama imkânı sunmaktadır. Bir çevirmen açısından Google Drive'da yer alan Dokümanların kullanımı incelendiğinde çevrimiçi ve çevrimdışı olarak kullanılan tüm sözcük işlemcilerin işlevini yerine getirdiğini söylemek mümkündür. Drive Dokümanlarda hazırlanan bir belge üzerinde birden fazla kişinin paylaşımına açılarak çalışma yürütülebilmekte ve anlık dönütler verilebilmektedir. Çevrimiçi doküman üzerinde paylaşımda bulunan kişiyle ortak hareket etmek, örneğin bir proje, araştırma ya da çalışma olabilir, bunun yanında anlık ileti göndererek mesajlaşmak oldukça kolaydır. Hazırlanan belgeler e-posta yoluyla da gönderilebildiği gibi gerekli görülen yerlerde diğer paylaşımcılar için yorum yapma imkânı sağlamakta ve doğrudan metne müdahale etme imkanları sağlamaktadır. Çevrimiçi doküman yönetim sistemleri bu anlamda çevirmenler ve çalışma evraklarını dosyalama ihtiyacı duyan her disiplinden kişiler için hem iş takibi, iş ve görev paylaşım açısından avantajlıdır.

Çevrimiçi Not defterleri

Masaüstü bilgisayarlar ya da dizüstü bilgisayarlar, akıllı cep telefonları ve tabletler gibi taşınabilir teknolojik ürünlere uyumlu bir şekilde kullanılabilen çevrimiçi not defterleri günlük hayatta kullanıcılarının işlerini kolaylaştırmaktadır. Bir kalem ve kağıtla not tutup bir de o notu yanımızda taşıırken, artık akıllı cep telefonu varsa günlük ya da yürütülen işlerle ilgili notlar dijital ortamda saklanabilir hale gelmiştir. iOS ve Android işletim sistemine sahip herhangi bir cihaza artık onlarca belki de yüzlerce çeşidi bulunan ve çevrimiçi olarak kullanılabilen not defterlerini indirmek mümkündür.

OneNote ve Google Keep bu tür not defterleri için örnek verilebilir. İster klavye kullanarak ister el yazısıyla ya da sesli yazdırma özelliğiyle not tutulabilir. Çevrimiçi not defterlerinde tutulan notların diğer kullanıcılarla paylaşılabilme, tutulan notlar üzerinde hatırlatıcıları ayarlayabilme, bu notları arşivleme ve istenildiği kadar saklama olanağı vardır. Ayrıca, çevrimiçi not defterlerinde tutulan notları tek bir hareketle mail olarak gönderme ya da akıllı cihazda kullanılan herhangi bir çevrimiçi uygulama aracılığıyla gönderme imkânı da bulunmaktadır.

Belge Dönüştürücü Programlar

Tez kapsamında yürütülen ve tezin son bölümünde yer alan anket sonuçları ve değerlendirmeleri arasında da belge dönüştürücü programları (converter) bilmenin ve kullanmanın profesyonel çevirmenler ve çeviri eğitimi alan öğrenciler açısından fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Belge dönüştürücüler, evrak kaydeden, dosyalama işlemleri yapan farklı pek çok disiplinden araştırmacı ya da çalışan tarafından halihazırda iki farklı işlem için kullanılmaktadır. Bu işlemler yazılı bir metni yine yazılı bir başka formatta olan metne dönüştürme (Word-Excel, Excel-Word, Pdf-Word, Word-Pdf, Excel-Pdf, Pdf-Excel vb.), ses kayıtlarını yazıya dönüştürme şeklinde yapılmaktadır. Ancak tez kapsamında bu programları bilinçli bir şekilde kullanmanın çevirmenler ve çevirmen adayı öğrenciler için sağlaması mümkün olan ihtimaller üzerine değerlendirme yapılmıştır.

Belge dönüştürücü programlar sözcük işlemciler ve çevrimiçi doküman yönetim sistemi içinde hazırlanabilen belgeler içinde entegre bir şekilde yer almaktadır. Üzerinde çalışılan belge kaydedileceği zaman farklı kaydet özelliği kullanılan bu belgeler istenilen formatlara dönüştürülebilir. Kullanılan yazılımda yer alan sözcük işlemcinin ya da çevrimiçi belge yönetim sisteminin içinde eğer istenilen belge dönüştürme programı yoksa internet aracılığıyla ücretli ya da ücretsiz bir şekilde kullanılabilen convertio.co, onlineconvertfree.com, pdfcandy.com ve daha farklı pek çok belge dönüştürme programı kullanılabilmektedir. İnternet aracılığıyla kullanılan bu programlara belgeler doğrudan yüklenerek anında dönüştürülen belge elde edilebilirken e-posta aracılığıyla dönüştürülen belgeyi temin etmek te mümkündür.

Yazılı belgeleri yine yazılı farklı formatlara dönüştürebilen programlara ihtiyaç duyulduğu gibi, Talk Free, Text to Voice, Voice to Text vb. gibi yazılı belgeleri ses kaydına dönüştürerek dinleme imkânı sunan ya da ses kayıtlarını yazılı belgelere

dönüştürebilen programlara da ihtiyaç duyulmaktadır. Teknolojik gelişmeleri takiben artık taşınabilir akıllı teknolojik cihazlarda da bu tür dönüştürücü programların muadili olan uygulamaları görmek mümkündür.

Bir çevirmen açısından belge dönüştürücü programları bilmek, erek dile çevirmek üzere teslim alınan bir belgeyi en kısa sürede ve hızlı bir şekilde müşteriye ya da ilgili tarafa teslim etmek açısından önemlidir. Bu yüzden çevirmen gerek tarayıcı, yazıcı ve fotokopi makinesi gibi ofis araç gereçlerini gerek belge dönüştürücü programları kullanmayı bildiği sürece çeviriye başlamadan önceki süreci olabildiğince kısaltacak ve bu sayede de müşteri memnuniyeti sağlanacaktır.

Transkripsiyon Programları

Çeviri sürecinin yalnızca çeviri işini ele alıp kaynak dilden erek dile aktarımdan ibaret olmadığı bilinmektedir. Elbette çeviri öncesi süreci iyi yönetebilmek çeviri metnin zamanında ve daha kaliteli bir şekilde üretilmesi açısından fayda sağlayacaktır. Bilindiği ve tecrübe edildiği üzere çeviri yalnızca yazılı bir kaynak metinden yine yazılı bir erek metne aktarımla sınırlı değildir. Kaynak metin bir ses kaydı, video/görüntü kaydı da olabilmektedir. Bahsi geçen bu tür kaynak metinlerin yazılı bir şekilde erek dile aktarımı da çeviri sektöründe ihtiyaç duyulan alanlardan birisidir. Belki saatlerce süren bir konferans konuşmasının ya da yayınlanan herhangi bir video kaydının, bir sinema filminin vb. yazılı bir metin şeklinde var olmadığı ancak bu ses ve görüntü kayıtlarının bazı durumlarda saniye saniye, dakika dakika transkripsiyonuna ihtiyaç duyulmaktadır. Transkripsiyon programları konuşma metinlerinin hem görüntü kayıtlarının yer aldığı videoların her bir saniyesine ait konuşmaların yazılı bir şekilde elde edilmesini sağlamaktadır.

Çeviri süreci açısından değerlendirilecek olursa, bazı durumlarda daha önce hiçbir yerde yazılı bir şekilde kaydı bulunmayan ve elde edilemeyen metinlerin yazılı bir şekilde çeviri metnine ihtiyaç duyulmaktadır. Google Drive üzerinde işlem yapılabilen Google Dokümanlara (Google Docs.) ait sesli yazdırma özelliği ya da Google Çeviri programında ve mobil uygulamasında yer alan sesli yazdırma özelliği kullanılarak bir ses kaydını, anlık konuşmayı, herhangi bir video kaydının sesini dinleterek tüm konuşmayı anında yazılı metne dönüştürmek mümkündür. Diğer bir yandan Google

Çevirmen Araç Kiti (Google Translator Tool Kit) içinde yer alan URL¹⁰ kopyalama ve Youtube videosu kopyalama ve çevirme özelliği kullanılırken de ses ve görüntü kayıtlarının kaynak dilde yazılı bir şekilde elde edilmesi mümkündür. Çeviri işlemi transkripsiyon işlemi tamamlandıktan sonra başlayacaktır.

Burada bahsi geçen Google Dokümanlar, Google Çevirmen Araç Kiti, Google Çeviri programlarının kullanım amaçları doğrudan ses ya da görüntü kaydından transkripsiyon elde etmek olmamakla beraber, bu amaç doğrultusunda da kullanılabilir. Diğer bir taraftan özellikle alt yazı çevirileri yaparken bir çevirmenin ihtiyaç duyacağı en önemli programlardan birisi elbette transkripsiyon programlarıdır. Pek çok kaynakta video kodlama şeklinde de yer alan bu uygulamalar bir nevi belge dönüştürücü programlardır. Video kodlama, videoyu bir hedef format, oynatıcı, platform, düzenleme yazılımı vb. tarafından kabul edilen hale getirmek için bir formattan diğerine, örneğin MKV'den MP4'e, 3GP'den MP4'e dönüştürme işlemidir. Video kodlaması genellikle hedef cihaz orijinal formatı desteklemediğinde veya hedef cihaz orijinal dosyayı saklama kapasitesi sınırlı olduğunda ya da görsel-işitsel versiyonu olan ancak yazılı metni olmayan kayıtlar için yürütülür.

Transkripsiyon ve video kodlama programlarının ücretli ve ücretsiz pek çok çeşidi bulunmaktadır. Ücretsiz versiyonlarda diğer pek çok ücretsiz uygulama ve programda olduğu gibi kısıtlı sürümlerle karşılaşılabilirdiği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu aşamada tercih elbette kullanıcıya aittir. Kapwing¹¹, VideoProc¹², Handbrake¹³, InqScribe¹⁴, HyperTRANSCRIBE¹⁵, Listen N Write¹⁶, EureScribe¹⁷, VoxSigma¹⁸,

¹⁰ URL Hakkında: Açık yazımı “Uniform Resource Locator” (Standart Kaynak Bulucu) olan ağ isimleri, web sitelerine ait adreslere erişmek için kullanılan uzantılardır.

¹¹ Kapwing, “Video Düzenleyici”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <https://www.kapwing.com/>.

¹² VideoProc, “Video Düzenleyici”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <https://www.videoproc.com/>.

¹³ Handbrake, “Video Dönüştürücü”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <https://handbrake.fr/>.

¹⁴ InqScribe, “Altyazı ve Transkripsiyon Yazılımı”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <https://www.inqscribe.com/>.

¹⁵ HyperTRANSCRIBE, “Video ve ses dosyaları transkripsiyon yazılımı”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <http://faculty.sites.uci.edu/videoresearch/files/2011/03/HyperTranscribe.pdf>.

¹⁶ Listen N Write, “Ses Transkripsiyon Yazılımı”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <https://listen-n-write-free.tr.uptodown.com/windows>.

¹⁷ EureScribe, “Transkripsiyon ve altyazı yazılımı”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <https://eurescribe.en.softonic.com/>.

¹⁸ VoxSigma, “Ses Tanımlama Yazılımı”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <http://www.voxsigma.com/speech-recognition-software.html>.

Express Scribe¹⁹, Dragon Speech Recognition Software²⁰, Sonix²¹ ses ve/veya görüntüyü yazılı metne dönüştürmek için kullanılan programlara örnek verilebilir.

Çeviri süreci kapsamında bahsi geçen transkripsiyon programlarının kullanımının, çevirmenlere büyük oranda emek ve çaba tasarrufu sağlamanın yanı sıra, yapacakları işi daha kısa sürede tamamlayarak zaman yönetimi konusunda da fayda sağlayacaktır. Dolayısıyla, tez kapsamında ele alınan transkripsiyon programlarının sözlü çeviri, film ve videoların alt yazı çevirileri, deşifraj yapma konusunda hız, zaman ve maddi gelir açısından avantajlı olması nedeniyle, çevirmene yardımcı yazılımlar arasında değerlendirilerek çeviri eğitimi içinde öğretilmesi önerilmektedir.

Dijital Sözlükler

Pek çok alanda iletişim kurarken, araştırma yaparken, ödev ya da proje hazırlarken, farklı dillerde belgeler düzenlerken, çeviri yaparken ve daha birçok sebeple sözlük kullanmaya ihtiyaç duyulur. Oxford Çevrimiçi Sözlük'te sözlük sözcüğü taratıldığında karşımıza iki farklı anlam çıkmaktadır. Bunlardan ilki “belli bir konuda, genellikle alfabetik sıraya göre düzenlenmiş bir referans kitabı” diğeri ise “bir dilin kelimelerini listeleyen (genellikle alfabetik sırayla) bir kitap veya elektronik kaynak; farklı bir dilde sözcüklerin anlamlarını, telaffuzlarını, köken ve kullanım bilgisini veren kaynak” şeklindedir²². Ali Aycan Kolukısa'nın yürüttüğü Tarihsel Bakış Açısıyla Sözlük adlı çalışma kapsamında derlediği bilgiler doğrultusunda sözlüğün temellerinin Batı Asya'da yaklaşık 4000 yıl kadar geriye uzandığı, ilk sözlüğün iki dilli olarak M.Ö. 2600'lü yıllarda Batı Asya'da muhtemelen Akadlar ya da Babiller tarafından kil tabletler şeklinde oluşturulduğu bilgisini paylaşmıştır (Higashi, 1995, s. 22; Sterkenbug, 2003, s. 8; Kolukısa, 2013, s. 31). Tez kapsamında çeviri odaklı teknoloji edinci altında çeviriye yardımcı yazılımlar alt başlığı kapsamında dijital sözlüklerin incelenmesine yer verilmiştir. Günümüz gereklilikleri göz önünde bulundurulduğunda artık kitap sözlüklerin ve ansiklopedilerin yerini tamamen teknolojik ve dijital ortamda oluşturulan çevrimiçi ve çevrimdışı kullanılabilen sözlüklere bıraktığını söylemek mümkündür. Elektronik sözlükler kaynak metnin dilbilimsel bilgileri deşifre etmek için CD-ROM ya

¹⁹ Express Scribe, “Ses Transkripsiyon Tanımlama Yazılımı”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <https://express-scribe.tr.uptodown.com/windows>.

²⁰Dragon Speech Recognition Software, “Ses Tanıma Yazılımı”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <https://www.nuance.com/dragon.html>.

²¹ Sonix, “Transkripsiyon Yazılımı”, (2019, 16 Mart). Erişim adresi: <https://sonix.ai/articles/automated-transcription-services-compared>.

²² Oxford Çevrimiçi Sözlük, “Sözlük”, (2019, 16 Şubat). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/dictionary>.

da internet üzerinden kullanılan, eş anlam, zıt anlam, terim anlam gibi bilgileri de kapsayan sözlüklerdir. Bu tür sözlükler, sözcüksel bağlamda verilen anlamı konumlandırarak metin içi bilgiyi anlama konusunda destek verirler (Austermühl, 2001, s. 14).

Teknolojik gelişmeler doğrultusunda kitap şeklinde sözlükler ve ansiklopedilerin kullanımından sonra ortaya çıkan elektronik sözlükler, pek çok araştırmacının, öğrencinin ve çevirmenin işlerini kolaylaştırmıştır. Köktürk'ün aktardığına göre, elektronik sözlükler piyasaya ilk çıktıklarında yüksek ücretli olmalarından dolayı kullanım oranları düşüktü. Ancak bu sözlüklerin çevirmenler, araştırmacılar ve dil öğrenmeye çalışan kişiler tarafından tercih edilip kullanılmak istemesiyle sözlük şirketleri arasında rekabet ortaya çıktığı ve dolayısıyla zaman içinde farklı elektronik sözlüklerin piyasaya sürüldüğü görülmektedir. Bunlardan bazıları Polylingua, Engstar, Engtron ve Mercury'dir (Köktürk, 2015, s. 62). Elektronik sözlükler hesap makinesi şeklinde, belki biraz daha büyük cihazlardı. Bazı elektronik sözlükler sadece kaynak ve erek dilde (yalnızca iki dil) çeviri yapma imkânı sunarken, bazıları birkaç dilde birden çeviri imkânı sunmaktadır. Piyasada zamanla kendine yer eden bu elektronik sözlüklerin sözcük hafızaları elbette kısıtlı ve değişkendir. Bu gelişmeleri takiben internet ortamında çevrimiçi ve ücretsiz olarak kullanılabilen dijital sözlükler ortaya çıkmıştır. Tez kapsamında yürütülen ankette yer alan sorulara alınan yanıtlar doğrultusunda, bu sözlüklerden en sık kullanılanların Tureng, Glosbe, Zargan, Sesli Sözlük, Merriam Webster, Oxford vb. sözlükler olduğunu söylemek mümkündür.

Bütünceler

Profesyonel çevirmenlerin ve çevirmen adayı öğrencilerin bilmesi ve kullanması gereken ve kendilerine çeviri sürecinde yardımcı olan diğer bir çeviri teknolojisi ürünü de bütüncelerdir.

Dilbilimsel araştırma amacıyla bir araya getirilmiş, makine tarafından okunabilir biçimde yazılı veya sözlü materyallerin bir araya gelmesi²³ şeklinde tanımlanan corpora ya da corpus İngilizce karşılıklarıyla bilinen ve çeviribilimciler ve profesyonel çevirmenler tarafından kullanılan bütünceler çevirmenlere içinde bulunduğumuz dijital

²³ Oxford Çevrimiçi Sözlük, “Corpora- Bütünce”, (2019, 17 Şubat). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/corpus>.

çağın hızında çeviri sürecini daha kısa tutmalarına ve doğru bir terminoloji kullanarak erek dilde çeviri metni tamamlamalarına yardımcı olur.

Köktürk'ün vurguladığına göre, bütünce sözcükbilimve dilbilim anlanlarında faydalanılan, yazılı ve sözlü metinler ve metin birimlerinin elektronik ortamda depolanan genel bir toplamıdır (Köktürk, 2015, s. 53). Odacıoğlu bütüncelerin profesyonel çevirmenler, çeviribilim araştırmacıları ve çeviri eğitmenlerine kaynak metnin anlaşılması, erek dilde akıcı bir metin oluşturabilme, metin türlerinin yapıları, eşdizimlilik ve deyimisel dil kullanımları gibi hususlarda yardımcı olduğunu vurgulamaktadır (Odacıoğlu, 2016, s. 156).

Mona Baker'ın terminolojisine göre, çeviri araştırmaları ve pedagoji için temelde üç ana bütünce vardır: 1) *Karşılaştırılabilir bütünce*: bu bütünce aynı dilde iki ayrı metin grubundan oluşmaktadır. Bir bütünce söz konusu dilde orijinal metinlerden oluşurken, diğer bütünce herhangi bir kaynak dil ya da dillerden bu dile doğru yapılan çevirileri içermektedir. 2) *Paralel bütünce*: Orjinal kaynak dil olan A dilindeki metinleri ve B dilinde çevrilmiş olan versiyonlarını kapsar. 3) Çok dilli bütünce: farklı dillerde bir ya da daha fazla tek dilli bütünce grubunu kapsar ve bunlar benzer tasarım kriterlerini temel alan aynı ya da farklı birimlerde bir araya gelirler (Baker, 1995, s. 230-234).

Austermühl ise bütüncelerin fonksiyonlarını beş farklı kategoride incelemektedir. 1) sesli ya da yazılı metinlerin temsili için aracılık, 2) basılı ya da elektronik bütüncelerin temsili için aracılık, 3) tek dilli ve çok dilli kullanım imkanları, 4) bölgesel, sosyal, tarihi çeşitlendirmeler gibi seçilmiş metinlerin özellikleri, 5) istatistiksel faktörler ve açıklamalı metinlerin hazırlanması sürecindeki özellikler. Bütünce fonksiyonlarını, dilbilim, filoloji, sözcükbilim, çeviri, bilişimsel dilbilim ve bilişim yönetimi şeklinde sıralamaktadır (Austermühl, 2001, s. 125). Tez çalışması sürecinde yürütülen araştırma kapsamında yaygın şekilde kullanılan bütüncelere WordSmith, AltaVista Personal, AB Müktesebatı Bütüncesi, Compleat Lexical Tutor, British National Corpus, Corpus of Contemporary American English ve TSCorpus örnek verilebilir.

Son-biçimleyiciler

Yaygın bir şekilde post-editor İngilizce karşılığıyla bilinen son-biçimleyiciler adından da anlaşılacağı üzere son düzenlemeyi yapmaktadır. Son-biçimleyicilerin makine çevirisi programları içinde entegre bir şekilde çalışan versiyonları mevcutken makine

çevirilerinden bağımsız bir şekilde çalışanlarını kullanmak ta mümkündür. Son-biçimleyicilerin genel özellikleri ise dilbilgisi denetimi, büyük-küçük harf yazım denetimi, bitişik-ayrı yazım denetimi, noktalama işaretleri denetimi, yazım/ımla kuralları denetimi, tarih-rakam yazımları denetimi, ana dilden başka bir dile metin oluştururken ortaya çıkabilecek yanlış kullanımları, yanlış kalıpları veya gündelik dildeki ifadeleri tanıyıp daha resmi bir dil, daha ileri bir üslup tercihinde bulunma gibi destekler vermeleridir. Son-biçimleyiciler SDL Trados, MemoQ, Across, Google Translator Tool Kit vb. makine çevirisi araçları içinde ve Microsoft Word, Open Office, Adobe InDesign, Google Dokümanlar vb. gibi sözcük işlemciler içinde entegre bir biçimde bulunabildiği gibi, son bir kaç yıldır akademisyenler, araştırmacılar ve özellikle çevirmenler tarafından kullanılan Grammarly, LanguageTool, Reverso ve Duden gibi makine çevirisinden bağımsız bir şekilde çalışan versiyonlarıyla da kullanıcılarına destek sağlamaktadır.

Can ve Türkmen tarafından akademik çeviri eğitimi bağlamında incelenen son-biçimleyiciler, çeviri odaklı teknoloji alt edincinin çeviri yazılımları ve çeviriye yardımcı yazılımlar sınıflandırmasında çeviriye yardımcı yazılımlar grubunda yer almaktadır. Yerli ve yabancı çeviribilim kaynaklarında sıklıkla post-editor, post-editör ve post-edit programları şeklinde karşılaşılan kavrama ilk defa Türkçe son-biçimleyici karşılığı kullanılması tercih edilmiştir. Can ve Türkmen'in ele aldığı çalışmada son-biçimlemeyle ilgili temel kavramların çeviribilim literatüründe yer almaları için şu şekilde karşılık önerileri verilmiştir: 1) post-edit: son-biçimlemek (fiil), 2) biçimleme işini yapan kişi ve uygulamalar için post-editor: son-biçimleyen/ son-biçimleyici (isim), 3) post-editing: son-biçimleme (isim) (Can ve Türkmen, 2018, s. 47-52).

García'nın aktarımına göre, 1960'lı yıllarda son-biçimleyiciler ABD Hava Kuvvetleri Yabancı Teknoloji Departmanı ve Euratom tarafından kullanılırken Birleşik Devletler'deki finansman desteği, 1966 yılında otomatik Dil İşleme Komitesi (ALPAC) tarafından hazırlanan bir raporla kısmen sonlandırılmıştır. Son-biçimleyiciler insan çevirisiyle karşılaştırıldığında, kalite ve kullanım zorluğu açısından çaba sarf etmeye değer bulunmadığı gerekçesiyle kullanımlarına son verilmiştir. 1970'li yıllarda ise makine çevirisi ve son-biçimleyicilerin pek çok Avrupa Birliği örgütleri ve bazı şirketler tarafından tekrar kullanılmaya başladığı belirtilmiştir (García 2012, s. 294-296).

TAUS tarafından yapılan açıklamaya göre, erek dilde elde edilen çevirisi tamamlanmış metnin makine çevirisi ve son-biçimleme sonrası kalitesi iki farklı seviyededir. Birinci kalite seviyesine göre (sınırlı son-biçimleme/ limited post-edit), kaynak metnin anlamını herhangi bir dilbilgisi veya resmi düzeltme olmadan doğru ve anlaşılır bir şekilde iletebiliyorsa, "yeterince iyi" olarak adlandırılır. Bu seviyede, editör çeviri metnin anlamsal doğruluğu açısından yanlış bir ekleme veya çıkarma olmadığından ve erek dilde oluşturulan metindeki anlam karmaşıklığının giderildiğinden emin olmalıdır. İkinci kalite düzeyinde (tam son-biçimleme/ full post-edit) insan çevirisinden beklendiği gibi yayınlanabilir kalitede olmalıdır. Netlik ve doğruluğa ek olarak, çeviri metnin dilbilgisel ve biçimsel olarak doğru olması gerekir (Koponen, 2016, s. 133-135). Çeviribilim çalışmalarında, nöral makine çevirisi, çeviri metinlerin yüksek kalitesine katkılarında ve çeviri sürecinde harcanan çabadan dolayı bir devrim olarak görülmüştür. Bu bağlamda, son-biçimleme sistemleri nöral makine çeviri sistemlerinin iyileştirilmesi için eşsiz bir fırsat sunmaktadır (Peris vd., 2017, s. 1). Son-biçimleme, metnin yeniden çevirisi yerine asgari emek çabasıyla makine çevirisi çıktısının değiştirilmesi süreci olarak da belirlenir. Otomatik düzenleme sonrası, makine çevirisi çıktısında bulunan sistematik ve tekrarlayan hataları düzeltmeyi amaçlar (Vu ve Haffari, 2018, s. 3048). Bu bağlamda, diğer bir araştırmaya göre, çevrimiçi otomatik son-biçimleme nöral makine çeviri sistemlerinin çıktısı üzerinde değerlendirilir. Kaynaklar ve teknik uzmanlık gereklilikleri göz önüne alındığında, çoğu Dil Servis Sağlayıcısının (LSP'lerin) ortamında bulunan mevcut otomatik son-biçimleme teknolojisinin etkili olduğu görülmektedir (Negri vd., 2018, s. 65). Son-biçimlemenin çeviri kalitesine katkısı olduğu bilinmekte ve bu kalitenin makine çevirisinin otomatik ölçümlerine bağlı olduğu belirtilmektedir. Son-biçimleme sistemleri profesyonel ve deneyimsiz çevirmenlerin çeviri süreçleri farklı olsa bile, çevirmenlik deneyimlerini dikkate almaz. Bununla birlikte, noktalama işaretlerinin yanı sıra yazım denetimi, anlam kaymalarının ve yapısal sorunların son-biçimleyiciler sayesinde iyileştirildiği görülmüştür (Daems vd., 2017, s. 1).

Tez kapsamında, son-biçimleyicilerin akademik çeviri eğitimi içinde yer almasının ve dolayısıyla profesyonel çevirmenlerin erek dilde teslim etmeden önce çeviri ürünün kalitesi açısından fayda sağlayacağını savunan ve bu bağlamda lisans ve önlisans düzeyinde çeviri eğitimi alan öğrencilerle son-biçimleyicileri kullanarak bir uygulama ve anket süreci yöneten Can ve Türkmen, bu araçların noktalama ve imla kuralları

açısından, dil bilgisi kuralları, yüksek bir dil kullanımı açısından faydalı olduğunu tespit etmişlerdir. Son-biçimleyicilerin diğer çeviriye yardımcı yazılımlarda olduğu gibi hız-zaman açısından da fayda sağladığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, son-biçimleyicilerin akademik çeviri eğitimi kapsamında yer alan Çeviri ve Teknoloji ya da Bilgisayar Destekli Çeviri ve muadili dersler kapsamına alınmasının çeviri odaklı teknoloji alt edincini desteklediği gerekçesiyle savunmaktadırlar (Can ve Türkmen, 2018, s. 59).

1.1.1.8. Dijital Medya Alt Edinci

Çeviri edinci bağlamında yürütülen literatür araştırmasında, pek çok çeviribilim araştırmacısı ve çeviri eğitmeninin çevirmenlerin sahip olması gereken alt edinçleri farklı kombinasyonlarla sınıflandırdığı görülmüştür. Dijital medya alt edinci önerisi verilmeden önce, tez kapsamında özellikle incelenen alan çeviri odaklı teknoloji edinci ve dijital medya araçları ve kavramları olmuştur. Dolayısıyla, dijital medya alt edincinin çeviri eğitimi içindeki rolünün sorgulanması amaçlanmıştır. Çeviri edinci bu tez çalışması kapsamında bir üst (çatı) edinç olarak kabul edilmiş ve bu bağlamda çevirmenin sahip olması gereken diğer edinçler alt edinç şeklinde sınıflandırılmıştır. Edinç konusunda çeviribilim literatürü tarandığında dijital medya araçlarının çeviri eğitimi içindeki yerinin yeterince vurgulanmadığı, bu araçların önemine ayrıntılı bir şekilde dikkat çekilmediği ve bu açıdan bakıldığında çeviri eğitimini revize edici bir biçimde işlenmediği görülmektedir.

Dijital medya araçlarının günümüzde pek çok farklı disiplin içinde bir eğitim aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Tez çalışması kapsamında, dijital medya araçlarının çevirmenler için salt bir çeviri aracı olarak kullanılmasının yanı sıra mesleklerini icra etmelerinde bir araç işlevi gördüğü söylenebilir. Tıpkı çeviri edinci üst kavramı altında yer alan dil alt edinci ve kültür alt edincinin birbiriyle bağlantılı olması gibi çeviri odaklı teknoloji alt edinci ve dijital medya alt edincinin birbiriyle ilişkili olduğu ancak dijital medya alt edincinin çeviri odaklı teknolojilerden (çeviriye yardımcı yazılımlar ve çeviri yazılımları) bağımsız bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Tez kapsamında, dijital medya araçları, 2. Bölüm- Kitle İletişim ve Medya Kavramları altında yer alan “Dijital medya, İnternet Medyası ve Web Teknolojileri” başlıklarıyla ve 3. Bölüm- Dijital Medya Aracılığıyla Çeviri Eğitimi Bölümü altında yer alan “Sosyal Medya Araçları, Bilgisayar Oyunları, Mobil Uygulamalar ve Web siteleri Yazılımları” başlıkları kapsamında irdelenecek ve örneklendirilecektir. Yürütülen araştırmalardan elde edilen tanımlar ve bulgularla bağlantılı olarak, **dijital medya** kavramı temelde

internet ortamı ve web 2.0 teknolojisine ait araçlar aracılığıyla kullanılan anlık etkileşimsel teknolojileri ve sosyal medya yazılım ve uygulamalarını kapsayan bir evren şeklinde tanımlanmıştır. Tez çalışmasında, dijital medya kavramının ve ona ait olan araçların oluşturduğu dijital medya alt edincinin çeviri eğitimindeki yeri sorgulanmaktadır. Dijital Medya Alt Edinci başlığı altında şu sorulara cevap verilecektir:

- 1) Dijital Medya Alt Edinci Çeviri Odaklı Teknoloji Alt Edincinden hangi yönlerden farklılık gösterir?
- 2) Dijital Medya Alt Edinci çevirmenler için gerekli görülen diğer alt edinçlerle iş birliği içinde midir, eğer öyleyse bu iş birliğinin çevirmenlere sağladığı faydalar nasıl açıklanabilir?

Tablo 2:
Dijital Medya Alt Edinci ve Çeviri Odaklı Teknoloji Alt Edinci Farkları

Çeviri Odaklı Teknoloji Alt Edinci	Dijital Medya Alt Edinci
Çeviri Yazılımları • Çeviri Yönetim Sistemleri • Makine Çevirisi • Çeviri Bellekleri • Terim Bankaları/Terminoloji Yönetim Sistemleri • Yerelleştirme Yazılımları Çeviriye Yardımcı Yazılımlar • Sözcük İşlemciler • Çevrimiçi Doküman Yönetim Sistemleri • Belge Dönüştürücüler • Transkripsiyon Programları • Dijital Sözlükler • Bütünceler • Son-biçimleyiciler	Web 2.0 Teknolojisi Ürünleri • Anlık Etkileşim Teknolojileri • Sosyal Medya Araçları • Web Sitesi Programları Yazılımları • Mobil Uygulama Yazılımları • Bilgisayar Oyunları

Tez kapsamında yer alan çeviri odaklı teknoloji alt edinci ile kıyaslandığında dijital medya alt edinci ilk bakışta benzer özelliklere sahipler gibi bir izlenim yaratsa da aslında birbirlerinden farklıdırlar. Tablo 2 incelendiğinde, çeviri odaklı teknoloji alt edincinin doğrudan çeviri sürecini ilgilendiren çeviri yazılımları ve çeviriye yardımcı yazılımlar kavramlarını içerirken dijital medya alt edincinin ise anlık iletişim teknolojileri, sosyal medya araçları, web sitesi programları yazılımları ve mobil uygulama yazılımlarını kapsadığı görülmektedir. Dijital medya alt edincinin çevirmenlere çeviri öncesi, çeviri süreci ve çeviri sonrası süreçlerde fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

Şekil 2: Dijital Medya Alt Edincinin Diğer Alt Edinçlerle Bağlantısı

Dijital medya alt edincinin çeviri edinci altında yer alan diğer alt edinçlerle iş birliği halinde olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çeviri edinci altında yer alan dil, kültür, uzmanlık (alan), kuramsal, metin üretimi, araştırma alt edinçlerinin dijital medya alt edinciyle nasıl desteklenebileceği betimlenecektir. Bugün farklı disiplinlerde çalışan ya da bu disiplinlere ilgi duyan pek çok kişinin- çevirmen, öğrenci, araştırmacı, herhangi bir meslek erbabı...- Web 2.0 teknolojisine ait web sitesi programlarını, sosyal medya araçlarını ve mobil uygulamaları kendi ana dilleri dışındaki dillerde okuma, dinleme, konuşma gibi yetkinlikleri kazanabilmek amacıyla kullandıkları bilinmekte ve tecrübe edilmektedir.

Dil ve kültür alt edinçleri açısından dijital medya araçlarının kullanımıyla çevirmenler ve aday çevirmen olan çeviri eğitimi alan öğrenciler için fayda sağlanabileceği düşünülmektedir. Dijital medya araçları arasında yer alan Web 2.0 teknolojisine ait ürünlerle örneğin Youtube gibi pek çok yabancı dilde yayınlanan film, müzik ve çeşitli videolar, Ted konuşmaları videoları gibi binlerce konuşmacı tarafından yabancı dilde farklı pek çok konuda hazırlanan videolar, podcastler aracılığıyla kişiler ana dillerinde kayıtları takip edebilecekleri gibi ana dilleri dışında bir yabancı dilde de yayın takip edebilirler. Örneğin video kanallarında yer alan filmleri, müzik kliplerini ve çeşitli ilgi alanına göre sınıflandırılan videoları izleyerek kelimelerin telaffuzları ve yazılışları, cümlelerin kuruluş düzenleri, alanlara ve konulara ait özel kullanımlar hakkında bilgi sahibi olunabilmekte ve bu sayede teorik bilgileri uygulamalı bir şekilde edinebilmektedirler. Bu tür videoların ve filmlerin izlenmesiyle, özellikle aynı yabancı

dilde alt yazılı bir şekilde izlenmesiyle kişilerin hem dil alt edincine ait dilbilgisi, sözcük bilgisi, cümle yapısı gibi yapıları öğrenmesi ve pekiştirmesi hem de izlenilen videolar ve filmler aracılığıyla kültür alt edinçlerini geliştirebilmeleri beklenmektedir. Diğer bir yandan, özellikle yabancı dil eğitimi odaklı hazırlanan web siteleri içerikleri, forumlar, bloglar gibi sosyal medya araçları ve Facebook ve Instagram gibi sosyal ağ siteleri üzerinden paylaşımlarda bulunan profesyonel çevirmenler ve eğitimciler tarafından yayınlanan dil ve kültür içerikli yayınları takip ederek dil ve kültür alt edinçlerinin destekleneceği düşünülmektedir. Bunlara ilaveten bugün farklı işletim sistemlerine sahip akıllı cep telefonları ve tabletler gibi taşınabilir teknolojik cihazlar aracılığıyla kullanılan yabancı dil eğitime yönelik içeriklere sahip mobil uygulamaların ve hem eğitim hem de eğlence amaçlı oluşturulan bilgisayar oyunlarının da dil ve kültür alt edinçlerini destekleyeceği düşünülmektedir. Bahsi geçen websitesi ve sosyal ağ yazılımlarının kullanımları hakkında detaylı örneklendirmeler ve referanslar Dijital Medya Aracılığıyla Çeviri Eğitimi başlıklı 3. bölümde verilmiştir.

Kuramsal alt edinç, metin üretimi, araştırma ve uzmanlık (alan) alt edinçlerinin yine web siteleri ve sosyal medya araçları altında sınıflandırılan forum, blog wikiler aracılığıyla desteklenip zenginleştirilebileceği düşünülmektedir. Web siteleri ve wikilerde sıklıkla ansiklopedik bilgilere rastlanacağı gibi forum ve bloglarda da bilgi paylaşan ve bilgiye ihtiyacı olan kişilerin etkileşimli bir şekilde fikir ve bilgi alışverişi yapma imkânı vardır. Bugün profesyonel çevirmenlerin, çeviri eğitmenlerinin ve çeviri eğitimi alan öğrencilerin bir araya gelerek çeviribilim disiplini hakkında kuramsal bilgiler, mesleki tecrübeler ve sorunlar, çeviri metin örnekleri, paralel (koşut) metinler, çeviri piyasası ve çalışma koşulları ve imkanları gibi pek çok konu hakkında bilgi ve fikir paylaşımında bulundukları web siteleri, forumlar, bloglar ve wikiler bulunmaktadır. Bu açılardan incelendiğinde kuramsal alt edinç, metin üretimi, araştırma ve uzmanlık (alan) alt edinçlerinin dijital medya araçları aracılığıyla desteklenebileceği görülmektedir.

Tez kapsamında yer verilen çeviri odaklı teknoloji alt edincinin dijital medya alt edincinden ayrıştığı noktalar bu bölüm içinde daha önce belirtilmiş ve Tablo 2’de somut bir şekilde gösterilmiştir. Bu bölümde ise diğer alt edinçlerde olduğu gibi çeviri odaklı teknoloji alt edinci edinimi sağlanırken dijital medya alt edincine sahip olmanın nasıl bir fayda sağlayacağı düşünülmekte ve bu aşamada bazı öneriler sunulmaktadır. Öncelikle Web 2.0 teknolojisi bilgisine, dolayısıyla anlık etkileşim ve sosyal medya

teknolojisine hâkim olma sayesinde web siteleri, forumlar ve bloglar bulunan hem ansiklopedik bilgi hem de paylaşımda bulunan kişi ya da kuruluşların paylaşımları altında yorum yapma ve çevirmenin kendisi dışındaki araştırmacı ve ilgili kişilerle iletişime geçme, beyin fırtınası oluşturma ve bilgi paylaşımı gibi olanaklara sahip olması mümkündür. Diğer bir taraftan bugün pek çok farklı statüden ve yaştan kişinin oynadığı bilgisayar oyunlarında bulunan konuşma segmentleri de dahi hemen hemen tüm sosyal ağ siteleri aracılığıyla iletişime geçmek ve yardımlaşmak mümkündür. Bu ağlar arasında Facebook, Twitter, Instagram gibi ağların yanı sıra WhatsApp ve Skype ve muadili gibi anlık iletiler aracılığıyla iletişime geçmek için kullanılan dijital medya araçları aracılığıyla bilgi sahibi olmak mümkündür.

Son yıllarda büyük çaplı gelişme kaydeden ve insan hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelen web teknolojilerinin ve dolayısıyla da dijital medya araçlarının çeviri eğitiminde yer alması gerekliliği mevcut tez çalışması kapsamında savunulmaktadır. Çevirmenlik mesleği ilk defa yapıldığı dönemlerde sözlü aktarımla, kâğıt ve kalem aracılığıyla yazılı aktarımla yapılabiliyorken, günümüz pazar şartları ve talepleri doğrultusunda az zamanda çok iş teslim edilebilmesi ve bu işin kusursuz bir şekilde dijital ortamlar aracılığıyla alıcısına ulaşması beklenmektedir. Bu bağlamda tezin 1. bölümü kapsamında daha önce bir çevirmenin sahip olması gereken edinçlerin sınıflandırması yapılmıştır. Alt edinçlerin her biri elbette üst edinç olarak kabul edilen çeviri edincine hizmet etmektedir. Dijital medya alt edincine hâkim olmanın çeviri edinci altında yer alan diğer alt edinçlerle farklılık gösterdiği görülmektedir. Örneğin wikiler ve websiteleri gibi yazılımlar ansiklopedik bilgi içermeleri yönünden araştırma edinci içinde de değerlendirilebilirken, dijital medya alt edincine hâkim olmak sayesinde bilgi paylaşımında bulunan kişi ya da kişilerle iletişime geçmek, aynı yönde ya da karşıt fikirleri ya da bilgileri paylaşarak en doğru çözüm yolunu bulmak mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda incelendiğinde, dijital medya alt edincine sahip olmanın ve dolayısıyla dijital medyaya ait tüm araçları ve kanalları etkin ve aktif bir şekilde kullanabilmenin çeviri edinci üst edinci altında yer alan dil, kültür, kuramsal, metin üretimi, araştırma, uzmanlık (alan) ve çeviri teknolojileri alt edinçlerini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Bu aşamada, tez çalışmasının Kitle İletişim ve Medya başlıklı 2. bölümünde tüm medya kavramları ve web teknolojileri hakkında detaylı bir şekilde verilen bilgiler ve ardından Dijital Medya Aracılığıyla Çeviri Eğitimi başlıklı 3. bölümünde yer alan Mobil Öğrenme, Mobil Uygulamalar ve Web siteleri, Sosyal

Medya Araçları ve Bilgisayar Oyunları alt başlıkları kapsamındaki dijital medya araçlarının çeviri eğitiminde kullanılmaları hakkındaki öneriler incelenmelidir. Tez çalışmasının 4. bölümünde ise hem fakülte hem de yüksekokul düzeyinde çeviri eğitimi alan öğrencilerle anket yapılarak “Dijital Medya ve Çeviri Teknolojileri Tutum Ölçeği” oluşturulmuş ve bu bağlamda akademik çeviri eğitimi veren bölüm ve programlarda verilmek üzere “Çeviri ve Dijital Medya I-II” dersleri için bir 14’er haftalık bir öğretim planı önerisi sunulmuştur.

BÖLÜM 2: KİTLE İLETİŞİM VE MEDYA KAVRAMLARI

Geçmişten günümüze çok sayıda çeviri ve yabancı dil eğitmeni araştırmacıların çeviri eğitimi içinde yer alması gerektiğini savundukları çeviri edinçleri çeşitlilik göstermekle beraber, ortak özellikleri doğrultusunda belirli bir çerçeve altında toplanabilmektedir. Mevcut bilimsel araştırma kapsamında ise halihazırda bulunan çeviri edinçleri yanında dijital medya öğelerinin de çeviri eğitimi içinde yer almasının gerekliliği, çeviri alanında eğitim alan öğrencilerin çeviri yapmadan önceki süreçte ve çeviri uygulamalarını yürüttükleri süreçte edinmelerinin gerekli ve destekleyici olduğu düşünülen dijital medya edinci ele alınacaktır.

Bilimsel araştırma kapsamında ele alınacak dijital medya kavramının tanımı yapılmadan önce, dijital medya kavramının da altında bulunduğu kitle iletişim ve medya gibi üst başlıkların detaylı bir şekilde incelenmesi amaçlanmaktadır. Modern çağın gereklilikleri doğrultusunda sürekli ilerleme kaydederek gelişmeye ve insan hayatını kolaylaştırmaya devam eden teknolojiye ait ürünler aracılığıyla kitle iletişim sağlanmaktadır. Kitle iletişimde birer aracı olarak kullanılan teknolojik araçlarla erek kitlelere ulaştırılması gereken haber, bilgi aktarımı, eğlence, eğitim vb. gibi pek çok alana ait iletiler daha hızlı ve daha büyük kitlelere ulaşabilmektedir.

Tüm bu tanımlamalara bağlı bir şekilde, kitle iletişim aracı olarak kabul edilen ve hızlı bir şekilde sürekli ileriye doğru ilerleme kaydeden medya kavramı, medya türleri ve araçları incelenecek ve mevcut akademik çalışmanın içinde alacağı yer ve önem vurgulanacaktır. Kitle iletişim kavramı incelenirken, öncelikle kitle iletişim araçları olan yazılı basın ve görsel-işitsel iletişim araçlarının genel tanımları ele alınacaktır. Bu bağlamda, kitle iletişimin önemli bir parçası ve aracısı olan medya kavramı ise kitap, gazete, dergi gibi basılı medya öğeleri, radyo, televizyon, sinema ve video gibi görsel-işitsel iletişim araçları, öncelikle e-kitap, e-gazete ve e-dergi ve sosyal medya alt başlıklarından oluşan internet kavramını ve daha sonra Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0, Web 4.0 ve Web 5.0 teknolojilerini kapsayan internet medyası ve son olarak akıllı cep telefonları, tablet bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlar gibi başlıkları kapsayan taşınabilir bilgi iletişim teknolojileri başlıkları incelenecektir.

Mevcut bilimsel araştırma kapsamında yer alacak *Dijital Medya Aracılığıyla Çeviri Eğitimi* adlı bölümde ise bu bölümde yer alıp irdelenecek olan dijital medya araçlarının

ve özellikle internet medyası dolayısıyla sosyal medya araçları ve kanalları başlıkları altında yer alacak olan kavramların çeviri eğitimindeki işlevleri, uygulanabilirlikleri ve gereklilikleri tartışılacaktır.

2.1. Kitle İletişim

Medya bağlamında yer alan ve her geçen gün değişmekte ve gelişmekte olan teknoloji ile dijital platformlarda kullanılagelen ve aynı zamanda internet medyası türüne bağlı olarak ilerleme kaydeden dijital medya kavramının çeviri eğitimi içindeki yeri ve kullanılabilirliği konusuna değinmeden hemen önce, medya kavramının da bir üst alanı olan kitle iletişim tanımını incelemek gerekmektedir. İngilizce dilinde, geniş bir kitleye, geniş bir yelpazede bilgi aktarma veya bu geniş kitle ile bilgi alışverişinde bulunma şeklinde tanımlanan, *mass communication* isim tamlamasıyla karşılık bulan kitle iletişimi kavramı kitle ve iletişim sözcüklerinin bir araya gelerek oluşturduğu bir sözcük grubudur.

Kitle kavramı bir tanımda birbirinin din, dil, ırk, cinsiyet gibi özellikleri ile ilgilenmeden ortak çıkarlar ve amaçlar doğrultusunda bir araya gelen insan toplulukları anlamına gelirken, diğer bir tanımda ise, sürekli nitelikte olmayan, birbiri ile karşılıklı bağı olmayan, aynı normların uygulanması özelliklerinden yoksun topluluklar olarak tanımlanmaktadır (İçel, 2017, s. 44-45; Gedik, 2008, s. 24).

İletişim (haberleşme) kavramı en genel şekliyle, insanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar, bugünden de sonsuza kadar insanları birbirine bağlayan ve onların sosyal bir grup halinde denge ve uyum içinde anlaşmalarını sağlayan bir etkileşimler bütünüdür (Mısırlı, 2004, s. 1) şeklinde tanımlanmıştır. Kendisine anlam veren bilgi ve yorum aktarımlarını çözümlemeyi içeren iletişim kavramı, Peyton Paxson tarafından iletişim, diğerlerine aktarmak için kullanılan ses, sembol ve hareketler aracılığıyla bilgiyi kodlama uygulamaları olarak tanımlanmaktadır (Paxson, 2010, s. 2).

Diğer bir yandan ise, Oskay tarafından iletişim kavramının daha detaylı ve genel bir şekilde, birbirlerine ortamlarındaki nesneler, olaylar, olgularla ilgili değişimleri haber veren, bunlara ilişkin bilgileri birbirlerine aktaran; aynı olgular, nesneler, sorunlar karşısında benzer yaşam deneyimlerinden kaynaklanan, benzer duygular taşıyıp bunları birbirine ifade eden insanların oluşturduğu topluluk ya da toplum yaşamı içinde

gerçekleştirilen tutum, yargı, düşünce ve duygu bildirişimleri şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Oskay, 2015, s. 23).

Kitle ve iletişim sözcüklerini birbirinden bağımsız bir şekilde inceledikten sonra, bu iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan kitle iletişim tamlamasının mevcut kaynaklardaki tanımlarına yer vermek gerekmektedir. Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan ve çevrimiçi olarak kullanılan sözlükte *kitle iletişim*, “dağınık insan topluluklarının örgütlenmiş bir kaynaktan iletilen haberlere veya uyarılara aynı anda maruz kalması, birtakım kaynaklardan elde edilen bilgi ve haberlerin değişik araçlarla geniş halk topluluklarına yaygın olarak duyurulması ve kitle haberleşmesi” şeklinde tanımlanmaktadır²⁴.

Kitle iletişimi, teknolojik araçlar aracılığıyla ilgili mesajların endüstrileşmiş üretimi ve çoklu dağılımı şeklinde tanımlayan Turow, kitle iletişim kavramının eğlenceden, haberlere ve eğitim materyallerine kadar farklı pek çok içerikten oluşan geniş bir yelpazenin üretildiği ve bir döngü içinde olduğu endüstriler ve organizasyonlar tarafından yürütüldüğünü vurgulamaktadır (Turow, 2009, s. 17).

Küçük ve arkadaşları, kitle iletişim kavramının önceden tasarlanmış çok yönlü iletinin, çok fazla sayıda insana dağıtımının kişisel olmayan bir yolu olduğunu belirtir (Küçük vd., 2012, s. 121). Paxson’a göre, kişiler arası iletişim nicelikten çok niteliğe odaklanırken, kişisel olmayan kitle iletişim kavramı pek çok yönden, kaliteden çok miktara odaklandığı görülmektedir (Paxson, 2010, s. 3). Örneğin, bugün canlı yayında televizyon kanallarında sabah saatlerinde yayınlanan bir program belirli bir sayıda izleyiciye ulaşırken, akşam saatlerinde ya da ertesi gün kayıtlardan izlenme oranlarına bakıldığında bu oranın katlanarak arttığı rahatlıkla gözlemlenebilmektedir. Mevcut durum, kitle iletişim yoluyla herhangi bir olay, haber ya da bilginin anlık bir şekilde dünya çapında dağılabildiğini göstermektedir.

Kitle iletişim araçlarının, kamuoyunun siyasal, sosyal ve ekonomik alanlarda düzenlenebilmesi için, devlet kurum ve kuruluşlarının, üniversitelerin tanıtımı için, halkın bilmediği, tanımadığı yerler ve konular hakkında bilgi vermek için, yabancı uluslara siyasal, sosyal ve kültürel konularda erişebilmek için, öte yandan halkın

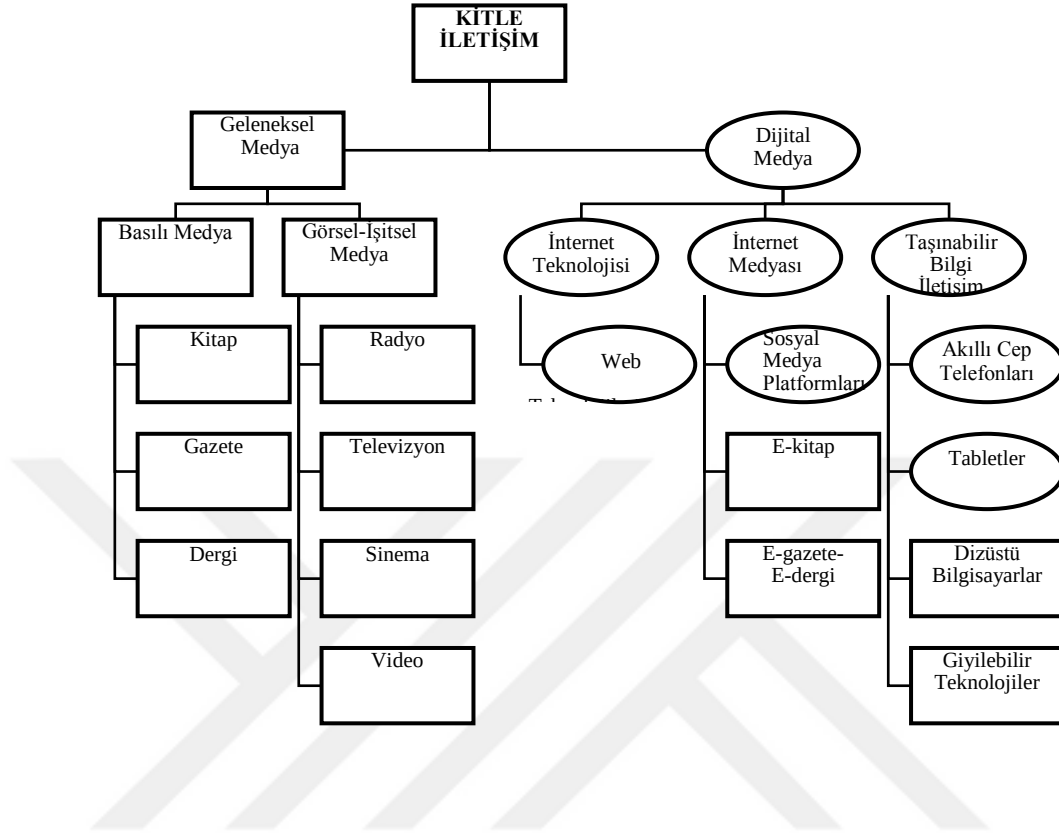
²⁴ Türk Dil Kurumu Çevrimiçi Sözlük, “Kitle İletişim”, (2017, 20 Ekim). Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=kitle%20ileti%C5%9Fimi&guid=TDK.GTS.58d9f8e451e771.56652039.

eğlence gereksinimi sağlarken eğitime de katkıda bulunma gibi genel özellikleri mevcuttur (İçel, 2013, s. 45-47).

Kitle iletişim kavramının çeşitli kaynaklarda verilen tanımlamalarına değindikten hemen sonra, Koçyiğit'in bilimsel araştırmasında da yer verdiği gibi, kitle iletişim işlevlerinin önem sırasına göre en genel ve güncel hali ile, bilgi (bilgilendirme) ve haber sağlama, kamu oyunun oluşturulması ve aydınlatılması, eğitim, eğlendirme, bütünleştirme, toplumsallaştırma, güdüleme, kültürün gelişimine ve aktarılmasına katkı, tartışma ortamı yaratma, mal ve hizmetleri tanıtmaya (reklam), propaganda, denetleme ve eleştirme, dili koruma ve geliştirme, devleti tanıtmaya şeklinde sıralandığı görülmektedir (Koçyiğit, 2017, s. 13-25).

Tüm bu tanımlamalardan hareketle, akademik çalışmanın devamında kitle iletişimin önemli bir bölümünü oluşturan dijital medya kavramının inceleneceği ve çeviri edinçleri bağlamında bu kavramın çeviri eğitimindeki yeri ve önemi irdelenecek ve bahsi geçen kitle iletişim fonksiyonlarından eğitim başlığı ile ilişki kurulacak ve çeviri eğitimi içinde dijital medyanın kullanılabilirliği gösterilmeye çalışılacaktır.

Şekil 3: Kitle İletişim ve Medya Türleri

Şekil 3’te kitle iletişim başlığı altında yer alan medya kavramı ve medya türleri sınıflandırılmıştır. Medya kavramının basılı medya, görsel-ışitsel medyadan oluşan geleneksel medya ve bunların yanında günümüz teknolojisinin nimetlerinden faydalanan internet medyası ve teknolojisini kapsayan dijital medya başlıkları altında detaylandırılmıştır. Şekil 3’te görüldüğü üzere, mevcut bilimsel araştırmanın alt yapısını oluşturan dijital medya başlığı altındaki alanlar farklı şekillendirilmiştir. Dijital medyanın internet teknolojisi ile çalışan ve farklı işlevlere sahip uygulamalarla şekillendiğini söylemek mümkündür. Araştırma kapsamında, dijital medyanın çeviri eğitimi içindeki yeri ve önemi tartışılacak ve bahsi geçen internet teknolojisi, internet medyası ve taşınabilir bilgi iletişim teknolojilerinin çeviri eğitiminde işlevleri irdelenecektir. Bu sayede, çeviri eğitimi içinde var olan çeviri edinçlerine ek olarak dijital medya edincinden bahsetmek kaçınılmaz olacaktır.

2.1.1. Kitle İletişim Araçları

Geçmişten günümüze kadar olan süre içinde sürekli bir ilerleme kaydeden kitle iletişim kavramı, içinde bulunduğu toplumda ve diğer toplumlarla iletişim içinde olabilmek için kullanılan pek çok araç sayesinde işlevlerini yerine getirebilmektedir. Kitle iletişimin

daha önce bahsi geçen işlevleri yerine getirdiği temelde iki alt başlık oluşturulabilmektedir. Bunların pek çok bilimsel çalışmada da yer aldığı gibi, yazılı basın ve görsel-işitsel kitle iletişim araçları olarak sınıflandırılmaktadır. Kitle iletişim araçlarının yazılı basın ve görsel işitsel iletişim araçları olarak iki temel kola ayrılarak sınıflandırılabilirdiği gibi görsel araçlar, işitsel iletişim araçları, görsel-işitsel araçlar şeklinde ayrıştırılarak ta sınıflandırıldığı gözlemlenmektedir (Tutar ve Yılmaz, 2003, s. 266).

2.1.1.1. Yazılı Basın

Tarih öncesi mağara resimlerinden günümüz modern metin mesajlaşmalarına varana kadar, insanlar birbirleriyle yazılı semboller aracılığıyla iletişim kurmanın yollarını bulmuşlardır. İnsanlık tarihindeki başlıca icatlar arasında yer alan yazı, telgraf ve internet iletişim gücümüzü arttırmaktadır. Her bir buluş daha geniş kitlelere daha kolay bir şekilde ulaşmayı mümkün kılmaktadır. Bilgi ve bilimin yayılması, bir göle atılan çakıl taşının dışa doğru büyüyerek yayılan iç içe geçmiş dalgalar oluşturmaya benzetilebilir. Bilgisayar çağından hemen önce gerçekleşen bu değişimlerin arasında taşınabilir baskı 15. yüzyılın ortalarında en büyük etkiyi bırakan buluş olmuştur. Baskının diğer türleri ise doğu Asya’da daha önceleri ortaya çıkmıştır. Gutenberg’in taşınabilir baskısı Avrupa’da kısa sürede yayılmıştır. Bilgisayar çağı da dünyayı tekrar değiştirmeye başlamış ve elektronik teknoloji eski türlerin ve yazılı basının yerini almaya başlamış ve yazılı materyaller insanlar arası iletişimin en iyi ifade şekli olarak kalmıştır (Childress, 2008, s. 4-5).

Toplum bireylerine görsel bir şekilde hitap eden haberleşme araçları arasında yer alan gazete, dergi, kitap, risale vb. gibi türler yazılı basın olarak adlandırılmaktadır. Yazılı basın aracılığıyla iletilen mesajların saklanabilir belge niteliği bulunmaktadır. Bu yüzden, iletilen mesajlar bir belge olması nedeniyle daha sonra tekrar okunabilmektedir (Tokgöz, 1987, s. 6).

Amacı, basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenlemek olan 5187 kanun numaralı, 20.6.2004 tarihli ve 25504 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan Basın Kanunu’nun “c”, “d”, “f” ve “h” bentlerinde sırasıyla süreli yayın, yaygın süreli yayın, yerel süreli yayın ve süresiz yayın tanımlarının şu şekilde yapıldığı görülmektedir:

Süreli yayın: “Belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber

ajansları yayınlar”, **Yaygın süreli yayın:** *“Tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından aynı isimle basılan ve her coğrafi bölgede en az bir ilde olmak üzere, ülkenin en az yüzde yetmişinde yayımlanan süreli yayın ile haber ajanslarının yayınlar”*, **Yerel süreli yayın:** *“Tek bir yerleşim biriminde yayımlanan süreli yayınlar ile haftada bir veya daha uzun aralıklarla yayımlanan yaygın ve bölgesel yayınlar”*, **Süresiz yayın:** *“Belli aralıklarla yayımlanmayan kitap, armağan gibi basılmış eserler”*.

Resmî gazetede yayınlanan Basın Kanunu’nda da belirtildiği üzere yazılı basın süreli, yaygın süreli, yerel süreli ve süresiz yayınlar olarak sınıflandırılmıştır. Bahsi geçen yayın türleri aslında günlük hayatta erek kitlelerini oluşturan kişi ya da gruplar tarafından kullanılan ürünleri tanımlamaktadır. Yüzyıllar öncesinde, mağaralardaki duvarlara yazılan yazılar ve kullanılan resim ve figürlerle başladığı öne sürülen yazılı iletişim, günümüzde her an her yerde ve istediğimiz zamanlarda ulaşılabilir olan kitap, dergi, gazete, broşür, reklam ve tanıtım metinleri ile okuyucularından oluşan erek kitlelere yönelik bir şekilde erişime açıktır.

2.1.1.2. Görsel İşitsel İletişim Araçları

Pek çok sözlükte yer alan ve kullanılmakta olan görsel işitsel (audio-visual) kavramı hem duyma hem de görmeyle ilgili olan şeklinde tanımlanmaktadır. Kişiler ve toplumlar arası iletişim bağının kurulabilmesi ve sürdürülebilmesi de görsel işitsel öğelerin kullanımıyla mümkün olabilmektedir. Bahsi geçen görsel işitsel iletişim kurmayı mümkün kılan iletişim araçları her geçen gün değişmekte ve gelişmekte olan teknolojiyle beraber çeşitlilik göstermektedir.

Görsel işitsel iletişim araçları adından da anlaşılacağı üzere hem göze hem kulağa hitap eden araçları bünyesinde barındırmaktadır. Plaklar, ses bantları, kayıtları ve radyo yayınları sadece işitsel araçlar grubuna girerken, kitaplar, gazete ve dergiler, hatta kamusal alanlarda tanıtım ve duyuru amaçlı mesajlar içeren posterler sadece görsel kitle iletişim araçları olarak kullanılmaktadır (Tutar ve Yılmaz, 2003, s. 266). Günümüzde modern çağın gereksinimleri doğrultusunda durmaksızın gelişmekte olan televizyon, sinema, video gibi iletişim araçları ve pek çok sosyal ortama erişme imkânı sağlayan internet görsel işitsel iletişim araçlarını oluşturmaktadır.

2.2. Medya

Bugün günlük hayatın akışında eğlence, bilgi edinme, eğitim, haberleşme, reklam ve

daha pek çok amaçla kullanılan medyanın çeşitli tanımlarının yapıldığı ve iletişim ortamı ve iletişim araçları olarak karşılık bulduğu ve bu bağlamda medya türlerinin de 3 temel başlık altında incelenebileceği görülmektedir. Medya türleri basılı medya, görsel-işitsel medya ve internet medyası olarak 3 temel başlık altında gruplandırılmaktadır. Mevcut bilimsel çalışma kapsamında, basılı medya kitap, gazete, dergi alt başlıklarıyla, görsel-işitsel medya radyo, televizyon, sinema ve video alt başlıklarıyla, internet medyası ise e-kitap, e-gazete ve e-dergi, sosyal medya alt başlıklarıyla kavramsal tanımlarına karşılık bulacaktır.

Günlük hayatta haberleşme, bilgi sahibi olma, iletişim kurma, eğlence ve daha pek çok amaçla kullandığımız medyanın artık kendisinden bağımsız yaşayamadığımız bir aracı halini aldığı görülmektedir. Bu aracı bazen bir televizyon yayını, bazen bir radyo yayını, bazense bilgisayarlar, tabletler ya da cep telefonları üzerinden internet bağlantısı aracılığıyla kullanılan yayınlar, uygulamalar vb. olabilmektedir.

Terim anlamı ile medya kavramı incelenecek olursa, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan ve çevrimiçi olarak kullanılan sözlükte, “1. iletişim ortamı, 2. iletişim araçları, 3. bildirişim, haberleşme veya iletişim imkânlarının sağlandığı ortam, 4. toplumda sözlü veya yazılı haber alma imkânını sağlayan teknik araçlar” şeklinde tanımlandığı görülmektedir²⁵. TDK tarafından yapılan tanımlamaya benzer şekilde yabancı kaynaklı internet üzerinden erişilebilen, çevrimiçi *Business Dictionary* medya kavramı daha detaylı bir şekilde ele aldığı görülmektedir. Belirtilen sözlükte medya kavramı çeşitli tanımlarla karşılık bulmaktadır: “Haberler, eğlence, eğitim, veriler ya da tanıtım iletileri aracılığıyla yayılan iletişim kanalları. Medya, gazeteler, magazinler, televizyon, radyo, reklam tabelaları, posta, telefon, faks (belgegeçer) ve internet gibi her türlü yayıncılık ve ileti gönderim mecralarını kapsamaktadır²⁶. İngilizce kaynaklı Oxford Çevrimiçi sözlükte²⁷ ise belirtilen tanımların dışında medya sözcüğü için çok daha genel kapsamlı bir tanım verildiği görülmektedir: Toplu şekilde yapılan kitle iletişim (televizyon yayıncılığı, basılı yayıncılık ve internet).

²⁵ Türk Dil Kurumu Çevrimiçi Sözlük, “Medya”, (2018, 18 Şubat). Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c8967a4347ad5.99800182.

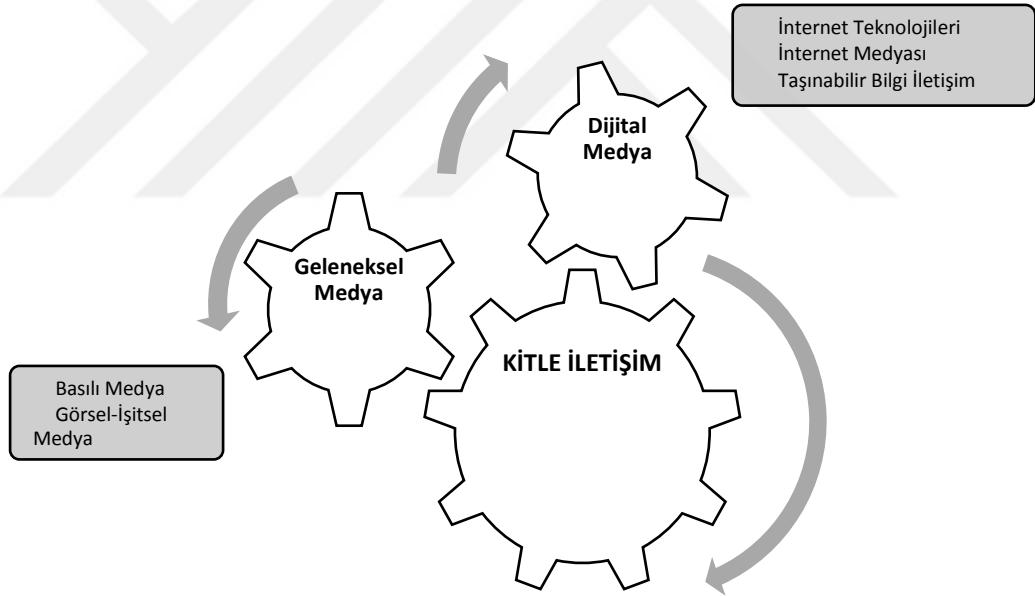
²⁶ Business Dictionary Çevrimiçi Sözlük, “Medya”, (2018, 18 Şubat). Erişim adresi: <http://www.businessdictionary.com/definition/media.html>.

²⁷ Oxford Dictionary Çevrimiçi Sözlük, “Medya”, (2018, 18 Şubat). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/media>.

2.2.1. Medya Türleri

Bugün, neredeyse hemen her konu ve alanda faaliyet gösteren ve teknoloji sayesinde ulaşılabilirliği en üst düzeyde olan medya araçlarının günlük hayatta elimizin altından ayrılmayan araçlar halini aldıkları aşikardır. Bu bağlamda, medya türleri basılı medya, görsel-işitsel medya ve dijital medya olmak üzere temelde üç başlık altında toplanmaktadır. Mevcut bilimsel araştırma kapsamında geleneksel medya türü olan basılı medya kitap, gazete ve dergi alt başlıkları ile sınıflandırılırken, görsel-işitsel medya radyo, televizyon ve sinema ve videolarla sınırlandırılmıştır. Diğer bir yandan, dijital medya başlığı altında Web 1.0- Web 5.0 teknolojilerini içeren internet teknolojisi, sosyal medya platformları, e-kitap, e-gazete/dergileri kapsayan internet medyası ve akıllı cep telefonları, tabletler, dizüstü bilgisayarlar ve giyilebilir teknolojileri kapsayan taşınabilir bilgi ve iletişim teknolojileri yer almaktadır.

Şekil 4: Medya Türleri

2.2.1.1 Basılı Medya

Medya türlerinin başında gelen ve medya tarihinde önemli yere sahip olan basılı medya, zaman içinde kendi bağımsız yapısına sahip olmuştur. Özellikle kitap baskısı sektöründe, Gutenberg'in icadından bugüne kadar sürekli gelişme kaydetmiştir. Bugün bile, elektronik medya çağında kitap üretiminin yıllık büyüme oranları hala kayıt altına alınmaktadır. Basılı medya türünde kitapların yanı sıra, gazete ve dergiler de yer almakta ve zaman içinde kitaplarla aynı şekilde geliştikleri görülmektedir. Basılı medya

kapsamında, kitap, gazete ve dergilerin gelişimleri değerlendirilmiştir.

Kitap

Gazete ve dergi gibi bir medya türü olan kitaplar da basılı medya sınıflandırmasında yerini almaktadır. Pek çok sözlükte olduğu gibi, Oxford çevrimiçi sözlüğünde, kitap sözcüğünün en temel anlamıyla, 1. Bir tarafı boyunca yapıştırılmış veya dikilmiş sayfalardan oluşan ve kapaklara bağlanmış yazılı veya basılı bir çalışma ve 2. Bir kitap olarak yayınlanacak veya yayınlanacak bir edebi kompozisyon²⁸ anlamlarıyla karşılık bulduğu görülmektedir. Günümüzde hemen her konuda ve alanda yazılan ve okuyucu kitlelerine sunulan ve her yerde ulaşılabilir olan kitapların hayatımızın en önemli parçalarından birisi olduğu söylenebilir. On beşinci yüzyılın ortalarından önce, kitapların elle basılıyor olması onların nadir ve pahalı olmasının nedenini açıklamaktadır. Okuma ve öğrenme, Johannes Gutenberg tarafından matbaa adı verilen makinenin geliştirilmesine kadar sadece zenginlerin ayrıcalıkları arasında yer alıyordu. Gutenberg 1440'larda kelimeleri ve cümleleri oluşturmak üzere düzenlenmiş hareketli küçük metal harfler oluşturarak başladı. Taşınabilir baskı makineleri sayesinde aynı sayfanın birçok kopyasını üretilabiliyor oldu. Bu sayede kitap üretimi çok daha hızlı ve daha düşük maliyetli hale geldi ve her çeşit okuma materyali daha geniş kitlelere ulaştı. Gutenberg zamanında, dünya keşfi, bilimsel buluşlar ve siyasi ve dini değişikliklerin patlak verdiği Avrupa yeni bir çağın eşiğindeydi. Gutenberg'in matbaası, Avrupa'yı modern çağa itti ve o dönemlerden bugüne her geçen gün milyonlarca kitap ve gazete basılarak bizi bilgilendirmeye, eğlendirmeye devam ediyor (Childress, 2008, s. 2).

Gazete

Yazılı basın ve görsel işitsel iletişim araçları olarak iki temel sınıfa ayrılan kitle iletişim araçlarıyla ilintili olarak, basılı medya, görsel-işitsel medya ve internet medyası alt başlıklarından oluşan bir sınıflandırmayla medya türlerini tek çatı altında toplamak mümkün olabilmektedir. Günlük hayattaki kullanımdan da bilindiği üzere, basılı medya gazete, dergi ve kitaplar oluşturmaktadır. Basılı medyanın, kâğıt ve mürekkebin bir araya gelmesiyle can bulan ve fiziksel olarak erek kitleyi oluşturan okuyuculara ulaşmasıyla amacına ulaşmayı hedefleyen bir iletişim kanalı olduğu görülmektedir.

²⁸ Oxford Dictionary Çevrimiçi Sözlük, “Kitap”, (2018, 3 Mart). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/book>.

Eski çağlardan bu yana insanlar etraflarındaki kişilerle, toplumlarla sürekli olarak yaşadıkları dönemin gereklilikleri ve imkanları doğrultusunda iletişim halinde olmuşlardır ve bundan sonra da iletişim halinde olmaya devam edeceklerdir. Mağaralardaki resimler, hiyeroglif yazılarla başlayan sembollerle aktarımı sağlanan yazılı iletişim zamanla yerini papirüs ve parşömen kağıtlarına yazarak oluşturulan metinlere bırakmıştır. Hatta İlk ve Orta Çağlarda tellalların kalabalık gruplara duyuru yaparken kullandıkları yazılı kağıtlardan sözlü aktarımlar da ilk toplu iletişim sağlama yollarından olduğu söylenebilir. Ardından, 13. yüzyılda görülmeye başlayan, el yazı ile yazılarak çoğaltılan ve sonra matbaanın icadıyla yaygınlaşan tüccarlar ve gemicilerin iletişim ve haber ihtiyacını karşılamak amacıyla ortaya çıkan haber mektupları da basılı medyanın öncülerinden kabul edilmektedir. 17. yüzyıldan bugüne her geçen gün artan bir hızla gelişmeye devam eden gazetecilik endüstri devrimi sayesinde daha geniş kitlelere, bölgelere ulaşmaya başlamış ve içerik ve haber değeri açısından da kalitesini arttırmıştır (Özçağlayan, 2008, s. 133-134).

Günümüz teknolojisi karşısında belki de gelecekteki yeri sorgulanacak olan ve bugünkü mevcut yerini ve işlevini yitireceğini düşündüren gazete, internet medyası başlığı altında daha detaylı bir şekilde irdelenecek ve internet ortamında hızla ilerleme kaydeden elektronik gazetelerle kıyaslanacaktır.

Dergi

Basılı medya elbette sadece gazetelerden ibaret değildir. Fransızca kökenli, ambar/depo anlamına gelen *magazine* kelimesinden türeyen ve pek çok dilde olduğu gibi Türkçe’de de *magazin* kelimesiyle karşılık bulan dergi de basılı medya türleri arasında yer almaktadır. Dergiler (magazinler) sıklıkla hikâye, öykü, şiir, reklam, tanıtım vb. materyallerin bir araya gelmesi ve editör (düzeltmen) kontrollerinden geçerek yayına hazırlanan ve erek kitleyi oluşturan okuyuculara sunulan bir basılı medya türüdür (Turow, 2009, s. 343).

Baskı teknolojisindeki ilerlemeler, yayınlarda fotoğraf kullanımını kolaylaştırdı ve reklam verenleri reklamlarını göstermeye teşvik etti. Resimli reklamcılık konusundaki bu yeni ilgi, 19. yüzyılda tipik olan, yalnızca kelimelere özgü küçük, tarzı olan reklamların boyutunu, günümüzde yaygın olan grafikler ve fotoğraflı geniş ekran reklamlara yükseltti. Bu süreçte, birçok dergi fiziksel boyutu büyüdü. Çizimlerle dolu daha büyük dergiler, artan bir okuyucu kitlesine yol açtı. Geliştirilmiş kâğıt yapımı ve

baskı teknolojisi, yayın maliyetlerini düşürerek yayıncıların popüler dergileri 1890'larda bir kopyadan az bir miktarda satmalarına imkân tanıdı ve yalnızca birkaç yıl önce çoğu dergi fiyatının üçte birinden daha azını verdi.

Dergi yayıncıları, birçok derginin, dolaşımdaki rakamların gösterdiğinden daha büyük bir okuyucuya sahip olduklarını vurguluyor. Örneğin, bir dergi yalnızca alıcı tarafından değil, aynı zamanda diğer aile üyeleri veya büro çalışanları tarafından da okunabilir. Bugün, diğer birçok medya türünde olduğu gibi, dergiler de ayrıştırma sürecini sergiliyor. Günümüzde dolaşımda daha çok dergi başlığı mevcutken, dergilerin dolaşımları azalıyor. Başka bir deyişle, daha fazla dergi var, ancak dergi başına daha az okuyucu var. (Paxson, 2010, s. 100-101).

2.2.1.2. Görsel-İşitsel Medya

Günümüzde medya denilince belki de pek çok kişi için ilk akla gelen televizyon medyasıdır. Ancak medya tez çalışması kapsamında daha önceki bölümlerde de yer verildiği üzere yalnızca televizyon yayınlarından ibaret değildir. Bu bölümde medya türleri arasında yer alan, göze ve kulağa hitap eden görsel-ışitsel medya türleri detaylı bir şekilde irdelenecektir. Görsel-ışitsel medya türleri radyo, televizyon, sinema ve video yayınları şeklinde alt başlıklarla sınıflandırılmıştır.

Radyo

Radyo, iletileri elektronik yolla ve sadece ses olarak ileten, diğer kitle iletişim araçlarına kıyasla daha ucuz ve kolay bir yöntemle yayın yapan işitsel kitle aracı olduğu bilinmektedir. Radyo kavramsal bir şekilde, *1. elektromanyetik dalgalar yoluyla elektriksel uyarıların veya sinyallerin kablosuz iletimi ve alımı, 2. bu dalgaların içine sesin dönüştürüleceği elektriksel uyarıların kablosuz iletimi için kullanılması*²⁹ pek çok sözlükte de olduğu gibi kısa ve açık bir şekilde tanımlanabilmektedir.

Radyo 20.yüzyıl gelişmeleri arasında önemli bir yere sahiptir. Radyo dalgaları ilk defa 1860 yılında Maxwell tarafından ileri sürülürken, 1880lerde Alman Fizikçi H. Hertz radyo dalgalarının varlığını ve ses titreşimlerinin elektronik ortamda ışık hızı ile yayıldığını ispatlamıştır (Çiftçi, 1999, s. 5). Gücünü insan sesinden alan radyo, birçok kitle iletişim aracı gibi toplumsal gelişmelerle doğru orantılı olarak, belirli ihtiyaçlar dahilinde ortaya çıkmıştır. Ayrıca, gazete ve dergiye kıyasla daha büyük kitlelere

²⁹ Merriam Webster Çevrimiçi Sözlük, “Radyo”, (2018, 27 Şubat). Erişim adresi: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/radio>.

ulaşabilen radyo, iletisini müzik ve ses aracılığı ile erek kitleye ulaştırabilen bir kitle iletişim aracı olarak tanımlanmaktadır (Uztuğ, 2004, s. 346-347).

Televizyon

Yirminci yüzyılda en büyük etkiyi bırakan kitle iletişim araçlarından birisi de televizyondur. Televizyon, Szer tarafından bir olguya ilişkin görüntü ve seslerin elektromanyetik dalgalarla iletilmesiyle beraber, bunların iki boyutlu, sesli, siyah beyaz ya da renkli olarak izlenmesine olanak sağlayan bir araç olarak tanımlanmaktadır (Szer, 1998, s. 125).

Deneme şeklinde ilk televizyon yayınları ABD’de 1920’lerde başlamış ve ilk düzenli televizyon yayınları ise 1936’da İngiltere’de gerçekleştirilmiştir. ABD’de de düzenli yayına geçilmesi yine aynı yıllara rastlamaktadır (Pekman, 1997, s. 4). Türkiye’de ise ilk televizyon yayını İstanbul Teknik niversitesi tarafından kapalı devre yayını olarak 1952 yılında gerçekleştirilmiştir. 1964 yılında ise Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) kurulmuştur. 1968 yılında TRT kanunu yeniden düzenlenerek televizyon yayın hayatına geçilmiştir. 1990’ların ilk yıllarına kadar televizyon yayınları TRT tek elinde yayına devam etmiş, özel televizyonların ortaya çıkmasıyla beraber bu durum değişmiştir (Turam, 1996, s. 6).

Televizyon, gündemde yer alan konuları kolay erişilebilir ve düşük maliyetli bir şekilde, cinsiyet, yaş, ırk, dil, din gibi özelliklere göre hiçbir ayırım yapmadan, pek çok alternatif sunarak yayın yapan ve günün her saatinde ulaşılabilirliği olan en yaygın kullanımlı kitle iletişim araçları arasında yer almaktadır. Tüm bu özelliklerinin yanı sıra basılı medya ve radyodan farklı olarak hem göze hem kulağa hitap etmesiyle kitle iletişim araçları sınıflandırmasında görsel-işitsel kitle iletişim araçları arasında yerini almaktadır.

Sinema

Türkçe’de kullanılan sinema sözcüğü, Fransızca kökenli *cinéma* sözcüğünden alıntıdır. Sinema sözcüğü, Fransızca sinematoğrafı (*cinématographe*) “hareketli görüntü kaydı” sözcüğünün kısaltmasıdır³⁰. TDK Sözlüğünde ise sinema sözcüğünün 1. Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra

³⁰ Etimoloji Türkçe Sözlük, “Sinema”, (2018, 12 Mart). Erişim adresi: <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/sinema>.

bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işi, 2. Film göstermeye yarayan özel bir makineyle görüntülerin beyaz perdeye yansıtıldığı salon veya yapı, 3. Güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde, yedinci sanat, anlamlarının yer aldığı görülmektedir³¹.

Onaran'ın ifade ettiği üzere, sinema bir sanattır ve ayrıca tüm sanatların da mirasçısıdır. Görüntüler aracılığıyla sinemada duygu, düşünce ve eleştiriler aktarılabilir. Kullanılan bu görüntülerle insanlara iletilmesi hedeflenen mesaj veya mesajlar aktarılmış olur. Sinema ait olduğu dönemi belgeleyen ve o dönemin görüş, estetik değerler ve teknolojisini yansıtan bir araç olarak kabul edilebilmektedir (Onaran, 1986, s. 12).

1920'lerin ortasına kadar yaşanan dönem tüm filmlerin sessiz olduğu ve bu filmlerde aktörlerin jestleriyle anlatamadıkları yerler için film müziği yerine altyazılar kullanılan bir dönemdi. Bu yılları takiben, 1930'lar Büyük Buhran Dönemi olsa da film endüstrisinin iyi iş çıkardığı göz ardı edilemez. Dönem içinde yaşanan ekonomik zorluklar, insanları farklı kaçış yollarına yöneltmiştir. Çok sayıda film tarihçisi 1930'ları ve 1940'ların başlarını Hollywood'un Altın Çağı'nın zirvesi olarak görüyor. Bu dönemlerde savaşı görmek için tiyatroya gitmeyi tercih eden bir kesim de mevcuttu. Bunların yanı sıra, haber filmleri olarak adlandırılan kısa belgesel filmler, 1920'lerin sonları ile 1960'ların başları arasındaki film deneyiminin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Haber programları, günün haberlerinin çağdaş ve görsel hesaplarını sunmanın tek yoluken televizyonun gelişi ile bu durum değişmiştir. (Paxson, 2010, s. 113-114)

Sinema söz konusu olduğunda, toplumlar ve kitleler içinde izlenecek filmlerin türleri akla gelmektedir. Film türlerini tartışırken eleştirmenler, aynı zamanda edebi bir terim olan ve İngilizce karşılığı *genre* olan *janr* (tür) terimini kullanırlar. En yaygın film türleri ise pek çok alt türü de kapsamında bulunduran komedi, aksiyon macera ve dramalardır (Paxson, 2010, s. 118).

Video

Bugün bilgilendirme, reklam, eğlence, ticaret, eğitim-öğretim vb. gibi pek çok amaçla kullanılan videolar her geçen gün artan sayılarla televizyon kanalları ve özellikle sosyal

³¹ Türk Dil Kurumu Çevrimiçi Sözlük, “Sinema”, (2018, 12 Mart). Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c8e27a8229a63.47280145.

ağlar aracılığıyla paylaşılmaktadır. Dünya üzerinde milyonlarca hatta milyarlarca insanın izlediği ve web teknolojilerinin gelişimiyle beraber artık izledikleri videoları beğenme, yorum ekleme, izlenen videoları diğer sosyal kanallarda paylaşma ve bu sayede daha çok izleyici kitlesine ulaşmak mümkün hale gelmiştir.

Video terim anlamıyla, kronolojik olarak düzenlenmiş bir piksel görüntü dizisinin kaydı anlamına gelir. Çözünürlük ve saniye başına görüntü sayısı, veri miktarı için belirleyici faktörlerdir. Televizyonda analog kayıt ve aktarımın hala yaygın olmasına rağmen, dijital formatların rolleri her geçen gün artış göstermektedir. İnternet üzerinden dağıtılan tüm videolar dijital olduğundan, bu süreç hızlanacaktır (Kipphan, 2001, s. 989).

Televizyon veya sinemadan farklı olarak, videoların hareketli imgelere dayalı sanatsal işlerin bir alt türü olduğu bilinmektedir. Videonun sinema, film, kısa film gibi türler arasında belirgin farklılıkları vardır. Videolarda, sinemada olduğu gibi oyuncu, diyalog, konu, senaryo gibi temel öğelerin mutlaka bulunması gerekmez. Sinema ve filmler eğlendirme amacı güderken, videonun asıl amacı ise sınırları keşfetmektir şeklinde yorumlanmaktadır (Eren, 2010, s. 82). Videonun televizyondan ve sinemadan farkı ise istenen yayınların istenen zamanda izlenebilmesidir. Video, hızlı, yavaş, geri oynatma ve dondurma özellikleri ile bireylere daha özgür bir kullanım hakkı tanımaktadır (Tezcan, 1983, s. 8).

Geçmişten günümüze kadar yabancı dil ve çeviri eğitimi sistemleri içinde pek çok farklı yöntem ve araç kullanıldığı görülmektedir. Teknolojinin gelişimi ve okul öncesi dönemden başlayarak üniversite eğitimine kadar genel olarak eğitim sistemlerinin içine alınıp bütünleşmeye başlamasıyla beraber derslerde kullanılan materyallerde ve yöntemlerde olumlu yönde değişiklikler olduğu izlenmektedir. Öğrenci merkezli eğitimi ön plana çıkarmanın gerekliliği savunulan içinde bulunduğumuz dönemde, artık öğrencilerin sadece dersi, dersin sorumlusu öğretim görevlisinden dinleyip not tutarak değil, derse daha aktif bir şekilde katılabilecekleri ortamlar oluşturarak ve muhakeme yeteneklerini geliştirecek şekilde ders içerikleri ve eğitim planları düzenleyerek yürütmek kaçınılmaz hale gelmektedir.

Eğitim hayatı içinde basılı medya adı altında yer alan kitap, dergi ve gazetelerin kullanılabilirliğini ve gerekliliğini savunmak kaçınılmazdır. Ancak, sadece bu tür kaynaklarla kalmanın eğitim hayatını hem öğrenciler hem de öğretmenler ve eğitmenler

için durağanlaştırdığı ve bir kısır döngüye dönüştürdüğü söylenebilir. Eğitim sistemi içinde, özellikle de çeviri eğitiminde yer alan televizyon, video, ses kayıtları ve sinema filmleri gibi görsel-işitsel medya araçlarının kullanılması hatta daha önce kullanılıyorsa arttırılması, bunun yanında dijital medya öğelerinin de devreye koyularak internet desteği ile daha da zenginleştirilmesiyle öğrenci merkezli eğitim sistemine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

2.2.1.3. Dijital Medya

Basılı medya ve görsel-işitsel medya türlerinden sonra günümüz gelişen teknolojisinin ürünü ve aracısı olan dijital medyanın insan hayatı için yeri ve öneminin göz ardı edilemeyecek derecede fazla olduğu ve bu durumun da her geçen gün hızla arttığı görülmektedir. İçinde bulunduğumuz modern çağın dijital medya ürünleri tarafından çevrelendiğini söylemek yerinde olacaktır. Dijital medya ürünleri sağlık, hükümet ve eğitim, endüstri sektörlerinde etkili deneyimler sağlamaktadır. Dijital medya genel anlamıyla teknoloji ve içeriğin karışımıdır. Bu medya türüne ait ürünlerin oluşturulmasında ise teknik beceriler, sanatsal beceriler, analitik ve üretim koordinasyon becerilerini de kapsayan çok sayıda beceriye sahip profesyonel ekipler gerekmektedir. Akıllarda bahsi geçen dijital medyaya ait ürünler hakkında sorular belirmektedir. Modern çağın gereklilikleri haline gelen ve artık vazgeçilmezleri arasında yer alan akıllı cep telefonları, tablet ve bilgisayar uygulamaları, her türlü mobil uygulamalar, e-ticaret uygulamaları, konsol, mobil, çevrimiçi ve çevrimdışı bilgisayar oyunları (eğitim ve eğlence amaçlı), web siteleri, animasyonlar, sosyal medya platformları, videolar dijital medya ürünleri arasında sıralanmaktadır. Bunların yanı sıra, hastanelerde kullanılan ultrason ve veri görüntüleme cihazları, e-devlet uygulamaları gibi kullanılan tüm hükümet, sağlık ve eğitim sektörlerine ait uygulamalar, interaktif hikâye anlatımları, konum tabanlı hizmetler, arttırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik gibi pek çok ürün de dijital medya ürünleri arasında yerlerini almaktadır³².

Diğer bir kaynakta ise dijital medyanın çeşitli veri, metin, sinyal, ses, görüntü veya video bilgilerini içerdiği belirtilirken kullanım amaçları da şu şekilde sıralanmıştır: telefon görüşmesi (ses), müzik dinlemek (ses), TV seyretmek (ses / video), kamera kullanımı (görüntü / video), e-posta (metin / resim), online alışveriş (metin / veri / resim), para transferi (metin / veri), web sitelerinde gezinme (metin / resim), konferans

³² Center for Digital Media, “Dijital medya ürünleri”, (2018, 29 Şubat). Erişim adresi: <https://thecdm.ca/program/digital-media>.

(ses / video), Ultrason ve / veya manyetik rezonans görüntüleme (MRI) ile vücut taraması (sinyal / görüntü), GPS (sinyal / ses / video) kullanarak sürüş araçları. Ayrıca, dijital medya kullanım amaçlarının sürekli bir şekilde değişerek gelişen yeni uygulamalarla arttığı söylenebilmektedir (Malepati, 2010, s. 1).

Pek çok kaynakta ise dijital medya ve yeni medya isimleri birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Akar dijital medya kavramını, sadece geleneksel medyanın dijital ortama aktarılmış şekli değil, aynı zamanda daha fazla bilginin yayıldığı bağımsız etkileşimli bir ortam ya da dağıtım şekli olarak tanımlamaktadır (Akar, 2011, s. 9-10). Diğer bir taraftan, Thompson tarafından yapılan yeni medya isimli tanımda, bilgisayar teknolojisi aracılığıyla yetenekleri arttırılmış, kolay kullanımlı ve muhtemel interaktiflik potansiyelini içinde barındıran iletişim araçları olarak karşılık bulmuştur (Thompson, 1995, s. 23).

Tezin bundan sonraki bölümünde medya tanımlarından yola çıkarak, günümüz eğlence, teknoloji, e-ticaret ve kâr amacı gütmeyen eğitim, sağlık, hükümet kanalları, çevre, pazarlama ve reklamcılık, televizyon, yayıncılık, spor dalları gibi endüstri ve dalları kapsayan ancak bu alanlarla sınırlı olmayan dijital medya oluşumunun akademik çeviri eğitimi içinde çeşitli şekillerde kullanılabileceğini göstermek amaçlanmaktadır.

2.2.1.3.1. İnternet Medyası

21. yüzyılda mevcut değerlerin evrenselleştiği, kültürlerin ve toplumların birbirini etkilediği, yönlendirdiği hatta birbirine benzediği bir süreci oluşturan küreselleşmenin etkisiyle pek çok toplumun yaşadığı değişim ve gelişim sürecinde internetin yeri ve önemi yadsınamaz. Küresel bir bilgisayarlar ağı olan internet, tüm dünyada ya da daha sınırlı bir tanımla tüm endüstrileşmiş dünyadaki çalışan ve iletişim sağlayan insanların yaşamlarına radikal değişiklikler getirmiştir. Bu büyük gelişme sayesinde, bugünün sanayileşmiş toplumunda çalışan kişiler işlerini düzenleme ve gerektiğinde ansiklopedik bilgiye anında ulaşma imkanına sahiptir. Bilgisayarların birbirleri ile veri alışverişi ve ortak paylaşım yapacak şekilde bağlanmasıyla oluşan bilgisayar ağları ile birlikte, internet bilgisayarların gücünü inanılmaz derecede arttırmıştır. Bu ağların bir araya gelmesinden oluşan internet, bilgiye ve bilgisayar kaynaklarına küresel erişim sağlamaktadır.

İnternetin teknik alt yapısı kesişen ve birbirine bağlanan ince teller, hatlar ve geçitler ve benzeri öğelerden oluşmaktadır. Bilgisayar ağı ise internet ağından farksızdır. En az iki bilgisayar bir kablo aracılığıyla bağlandığında, bilgisayarların çeşidi önemsenmeksizin bir bilgisayar ağı kurulmuş olur. Bilgisayarların çeşidinden kasıt, boyutları, markaları, kaç yıldır kullanılıyor oldukları, ne tür yazılım ve donanımına sahip oldukları ve hatta nerede bulunduklarıdır. Bilgisayarlar birbirine çeşitli aktarım medyaları aracılığıyla bağlanabilmektedir. En bilinen aktarım medyaları çift bükümlü kablolar (telefon hatlarından oluşan normal elektrik kabloları), eş eksenli (televizyon kabloları için kullanılan kablo türü) kablolar ve fiber optik kablolardır (camdan üretilen kablolar). İnternet aynı zamanda karasal ve uydu radyo alıcıları şeklinde kablosuz aktarım yollarını da kullanmaktadır (Austermühl, 2001, s. 39).

İnternetin doğuşu Soğuk Savaş'ın en parlak dönemlerine dayanmaktadır. Bu ağ sistemi, bilgi her nasıl bir yol izlerse izlesin, ağ içinde bilgiyi herhangi bir noktaya taşıyabilmekteydi. A noktasından B noktasına belirli bilgileri taşıdığı sürece, bilgi yolundan sapsa bile, ağ tarafından hedefe ulaşıyordu. İnternetin ilk kullanıldığı yıllar, çok farklı bilgisayarlarla bağlanma ihtiyacı kullanıcıların problemlerle karşılaşmasına neden oluyordu. Donanım göz önünde bulundurulmaksızın, paket anahtarlama³³ iletişime izin veren bir stratejiye ihtiyaç duyulmaktaydı. İnternet ilk başta askeriye ve eğitim ve araştırma kurum ve kuruluşları tarafından kullanılan bir ağıdır. 1980lerin sonuna doğru, sadece ABD'de değil aynı zamanda tüm dünyada ticari ve bireysel kullanıcılar için de ulaşılabilir oldu (Austermühl, 2001, s. 39-40). 1990lı yıllarda internete bağlı bilgisayar sayısı 2 milyon civarındayken, günümüzde bu sayının milyarlarla ifade edildiği görülmektedir. Bilgisayarlar aracılığıyla internete bağlanan kişi sayısının gün geçtikçe artış göstermesi göz önünde bulundurulduğunda, yakın gelecekte dünya üzerinde henüz internetle tanışmamış kişilerin azınlık bir grubu oluşturacağını ön görmek yanlış olmayacaktır (İçel, 2013, s. 462).

Diğer bir yandan, internet, veri hatları aracılığıyla birbirine bağlanan çok sayıda yerel ve bölgesel ağların dünya çapındaki bağlantısıdır şeklinde tanımlanmaktadır. İnternetin

³³ Paket anahtarlama (packed switching): Paket anahtarlama İnternet Protokolünün (IP) temelini oluşturur. Paket anahtarlama, bilgi akışları değişken boyutlu paketlere ayrılır. Bu paketler, hedef adresteki en yakın yönlendiriciye tek tek gönderilir ve ardından bunları sonraki ilgili noktaya iletirler. Bu işlem, paket hedefine ulaşmaya kadar tekrarlanır. Bilginin yönlendirilmesi yerel olarak adım adım yürütülür. Yönlendirme kararları, geçmişteki ve diğer yönlendiricilerdeki diğer kararlardan bağımsızdır; Bununla birlikte, bunlar ağ durumuna ve topoloji bilgisine dayanmaktadır. Ağ, yönlendirme tablolarının haricinde herhangi bir durumun çalışması için gerekli değildir.

gelişiminin 1960lı yılların başlarında, kriz zamanlarında güvenliği sağlamak amacıyla emir ve kontrol için ABD’de, araştırmaların bir parçası olarak, askeri nedenlerle başladığı bilinmektedir. 1969 yılında, bu gelişim “İnternetin annesi” olarak bilinen ARPANET’in³⁴ kurulmasına yol açmıştır. 1970li yıllarda standart internet protokolü, günümüzde Aktarım Kontrol Protokolü/İnternet Protokolü³⁵ adıyla bilinen Ağ Denetim Programı³⁶ kurulmuştur. 1986 yılında Ulusal Bilim Vakfı Ağı³⁷ kurulmuş ve beş internet alanı kullanılmaya başlamıştır. Bunlar, .gov (devlet), .mil (askeriye), .edu (üniversiteler), .com (ticari kuruluşlar), ve .org (ticari olmayan kuruluşlar)³⁸. ABD dışında, Almanya için .de, Avusturya için .at, İsviçre için .ch gibi ülkelerin işaretleri de örnek olarak gösterilebilir. Kendi internet sunucusu olmayan firmalar ya da bireyler, ağ üzerinde en yakın hat aracılığıyla internete bağlanabilmektedir. Örneğin, modem ya da ISDN (Entegre/Tümleşik Hizmetler Dijital Ağı)³⁹ bağlantısını kullanarak internete bağlanabilmektedirler (Kipphan, 2001, s. 995).

Türkiye’de ilk bilgisayarın kullanılması hakkındaki veriler 1983 yılını gösterirken, ülkeye internetin gelmesinin 1993 yılını bulduğu görülmektedir. İlk internet teknolojisi 1987 yılında Ege Üniversitesi’nin öncülüğünde kurulan Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları aracılığıyla Türkiye’ye gelmiştir. Ege Üniversitesi İtalya’da Pisa ve Fransa’da Montpellier Üniversiteleri ile bağlantı kurmuş ve daha sonra ise iki yeni ana hat oluşturarak Yıldız Teknik Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi ile bağlantılar gerçekleştirmiştir. Telefon kabloları ile gerçekleştirilen bu bağlantılar metin ağırlıklı olduğu için ihtiyacı karşılayabilmiştir. (Dede, 2002, s. 36-37). Türkiye’nin küresel anlamda internete 12 Nisan 1993 tarihinde TÜBİTAK-ODTÜ (TR-NET) iş birliği ile DPT projesi kapsamında bağlandığı bilinmektedir. 64 Kbit/sn hızında olan bu hat ODTÜ’den uzun bir süre Türkiye’nin tek internet bağlantı hattı olmuştur. Daha sonra ise sırasıyla Ege Üniversitesi (1994), Bilkent Üniversitesi (1995), Boğaziçi Üniversitesi (1995), İstanbul Teknik Üniversitesi (1996) ile Türkiye’de internet hatlarının sayısı artış göstermiştir (İçel, 2017, s. 493).

³⁴ Advanced Research Project Agency (ARPA); (aynı isimli ağı kurucusu)

³⁵ TCP/IP: Transmission Control Protocol/Internet Protocol

³⁶ NCP (Network Control Program)

³⁷ National Science Foundation Network (NSFNET)

³⁸ .gov (government), .mil (military), .edu (universities), .com (commercial organizations), and .org (non-commercial organizations)

³⁹ Integrated Services Digital Network

İçinde bulunduğumuz modern çağın gereklilikleri doğrultusunda her geçen gün biraz daha önem kazanan ve hayatımızın pek çok alanında çeşitli işlevlere sahip olan internetin kullanımı tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yoğunluk göstermektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2012 yılında düzenlediği ve yayınladığı raporda⁴⁰ Türkiye’de internet erişim ortamlarının ev, işyeri, eğitim alınan kurum ve kuruluşlar, internet kafeler, kablosuz bağlantının yapılabildiği alışveriş merkezi, restoran, kafe, havaalanı gibi yerler, farklı sivil toplum kuruluşları, kütüphane, postane, otel, belediye binaları, devlet kurumları gibi yerlerde sağlanabildiği örnek ve araştırmalarla belirtilmiştir. Aynı rapor içinde, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de e-posta alma-gönderme, internet üzerinden telefonla/video görüşmesiyle iletişim sağlama, sohbet odalarına, blog, haber gruplarına veya çevrimiçi tartışma forumlarına mesaj gönderme, anlık ileti gönderme, çevrimiçi haber, gazete ya da dergi okuma, mal ve hizmetler hakkında bilgi arama, internet üzerinden web radyo dinleme/televizyon izleme, oyun, müzik, film, görüntü indirme veya oynatma, diğer kişilerle oyun oynama, kendi oluşturduğumuz metin, görüntü, fotoğraf, video, müzik vb. içerikleri paylaşma, sağlık hizmetlerinden yararlanma ve sağlık kuruluşlarından randevu alma, seyahat ile ilgili çevrimiçi işlemleri yürütme, mal veya hizmet alışı/satışı, internet bankacılığını kullanma amaçlarıyla internet kullanımı gerçekleştirildiği görülmektedir (“TBMM Meclis Araştırma Komisyonu Raporu”, 2012, s. 457-458). Yapılan araştırmalar ve sunulan raporlar doğrultusunda internet erişiminin insanların ve toplumların hayat akışında neredeyse hiçbir boşluk bırakmayacak şekilde mümkün olduğu ve artık bu erişimin pek çok alanda ihtiyaç haline geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Modern dünyanın gereksinimleri doğrultusunda teknolojinin gelişimiyle paralel bir şekilde hızlı bir ivme kazanan medya araçları ve kanalları elektronik çağın vazgeçilemeyen parçaları halini almakta olduğu gözlemlenebilmektedir. Basılı medyanın elektronik versiyonlarını üretmek, basılı medya ürünlerini üretmekten daha ucuza mal edilmektedir. Elektronik ortamda kâğıt ve mürekkebe ve dünya çapındaki topluluklara basılı medyada olduğu gibi pahalı dağıtım yollarına ve kanallarına ihtiyaç yoktur. Bu bağlamda, internet medyası kapsamında elektronik kitaplar, elektronik gazete ve dergiler bulunmaktadır.

⁴⁰ Türkiye Büyük Millet Meclisi Bilgi Toplumu Olma Yolunda Bilişim Sektöründeki Gelişmeler ile İnternet Kullanımının Başta Çocuklar, Gençler ve Aile Yapısı Üzerinde Olmak Üzere Sosyal Etkilerinin Araştırılması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, Haziran 2012, Dönem 24, Yasama Yılı:2, Sayı:381.

E-Kitap

İnsanlık tarihi boyunca, insanlar iletilerini göndermek istedikleri alıcılarla iletişim kurmak amacıyla, taş, kil tabletler, papirüs ve daha sonra da kâğıdı kullanmışlardır. İletiler bu malzemeler aracılığıyla kayıt altına alınabiliyordu. Günümüzde halen okuduğumuz geleneksel yöntemlerle hazırlanan ve basılı medya türleri arasında sınıflandırılan ve pek çok farklı alan da yazılan kitaplar da yine iletilerin kâğıt ve mürekkebin bir araya gelmesiyle ortaya çıkıyor. Dönem koşullarıyla doğru orantılı olarak gelişme kaydeden teknolojinin toplumlara kazandırdığı bilgisayar ve internet sayesinde ise hayatımızdaki pek çok konu ve alanla bağlantılı basılı kitaplar gün geçtikçe yerini elektronik kitaplara (e-kitap) bırakacak gibi görünüyor. E-kitap, bilgisayar ya da elde kullanılan elektronik cihazların ekranında görüntülenen dijital formata aktarılan kitap⁴¹ şeklinde tanımlanmaktadır. Basılı kitaplara nazaran, yazar, yayıncı ve kullanıcı açısından oldukça avantajlı durumda olan e-kitaplar, internet ortamının sağladığı olanaklar sayesinde ses, müzik ve görüntü gibi görsel-işitsel öğelerle de desteklenebilmektedir (Soydan, 2012, s. 391). Bir zamanlar yaygın bir şekilde kullanılan taş plaklar, pikaplar, gramofonlar, ses ve görüntü kasetleri vb. gibi pek çok teknolojik ürünün günümüzde nostaljik olarak sınıflandırılması, basılı kitapların da gelişen ve değişen dünyanın getirileri doğrultusunda yerini e-kitaplara bırakarak nostaljik olarak kabul edileceklerini düşündürmektedir.

E-Gazete

Modern dünyanın getirdiği teknolojik gelişmeler, gazeteleri de internet ağı içine almıştır. Böylelikle, gazete okuma alışkanlıklarıyla ilgili olarak belirli değişikliklerin yapılması da gerekmiştir. İnternet ve gazetenin bir araya gelmesi okuyucular için de gazeteye ulaşma kolaylığı sağlaması açısından önemlidir. Gazete baskısını yapan kurumlar açısından bakılacak olursa, baskı ve dağıtım maliyetlerinin düştüğü, uzak bölgelere özgü dağıtım sorununun ortadan kalktığı görülmektedir. Her geçen gün gelişmekte olan dijital teknolojinin yardımıyla gazeteler, kişisel bilgisayarlar, cep telefonları ve diğer cihazlarda okunabilmesinin yanında herhangi bir araştırma için gazetenin eski sayılarına ulaşmak ya da bir anahtar kelime ile ilgili haberleri bulmak da çok kolaylaşmıştır. Çevrimiçi gazetelerin en önemli avantajı “son dakika” gelişmelerini

⁴¹ Merriam Webster Çevrimiçi Sözlük, “E-kitap”, (2018, 1 Mart). Erişim adresi: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/e-book>.

vermeleridir. Bu durum, radyo ve televizyon ile girdikleri rekabetin de bir sonucudur. Bir diğ er  onemli avantajları ise basılı gazetelerin haber, fotoğraf ve reklam için sınırlı sayıda sayfa sayısına sahipken,  evrimi i gazetelerin sınırları ve olanakları daha zengin olan sanal imkanlardan faydalanmalarıdır (K    k vd., 2012, s. 125). Elektronik gazeteler gibi elektronik dergiler de okuyucuları için elektronik ortamda ulaşılabilir. Tıpkı e-gazetede olduğu gibi dijital ortamda daha kolay ve d  ş  k maliyetiyle erek kitlenin erişimine açık oldukları bilinmektedir.

Sosyal Medya

1990'ların sonunda, geniş bant olarak internet daha pop  ler hale geldikçe, kullanıcıların içerik oluşturmalarına ve içerik y  klemelerine izin veren web siteleri görünmeye başladı. İlk sosyal ağ sitesi (SixDegrees.com) 1997'de ortaya çıktı. 2002'den itibaren, çok sayıda sosyal ağ siteleri kurulmaya başladı. Bu sitelerden bazıları Friendster gibi zaman içinde kullanılmamaya başlayan geçici bir pop  lariteye sahipken bazıları ise MySpace gibi akılda yer eden ve gençler tarafından sıklıkla tercih edilen sitelerdi. Sosyal medya 2000'li yılların sonlarına doğru yaygınlık kazanmaya başlamıştır ve bu durumun her geçen çeşitlilik kazanarak gün artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Sosyal medya katılımındaki bu hızlı büyümeye birçok faktörün katkısı olduğu söylenebilir. Bu faktörler şöyle sıralanabilir; artan geniş bant kullanılabilirliği, yazılım araçlarının iyileştirilmesi ve daha g    l  bilgisayarların ve mobil cihazların geliştirilmesi gibi teknolojik faktörler, sosyal medyanın genç yaş grupları tarafından hızlı bir şekilde kabul edilip kullanılması gibi sosyal faktörler ve bilgisayar ve yazılımların artış gösteren satın alınma durumu ve sosyal medya sitelerinde ticari ilginin artması gibi ekonomik faktörler (Dewing, 2010, s. 2).

Kronolojik olarak incelemek gerekirse, bilgisayar mühendisi, Ray Tomlinson'ın 1971'de internet tabanlı e-posta icat ettiği bilinmektedir. E-postanın sosyal medyanın bir parçası olarak kabul edilip edilemeyeceği konusunda tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. E-postanın sosyal medya olarak kabul edilmemesinin başlıca nedenleri ř  şekilde sıralanmaktadır: a) E-posta bir dağıtım mekanizmasıyken, Sosyal Medya kolektif bir mekanizmadır ve b) Kitle iletişimi Kitle iş birliğinden farklıdır. Tartışmalar devam etse de e-posta'nın tanıtımının yıllar sonra çok daha işbirlikçi sosyal medyaya işaret ettiği gerçeğini görmezden gelinemez. Diğer bir yandan, 1979 yılında dünya çapında dağıtılmış bir İnternet tartışma sistemi olan Usenet tanıtılmıştır. Duke

Üniversitesi lisans öğrencileri Tom Truscott ve Jim Ellis bunu 1980'de başlatmıştır. Kategorize edilmiş mesajları paylaşmak için E-posta konseptini geliştirerek kullanıcılara bir veya daha fazla kategoriye ait mesajları okuyabilme ve yayınlatabilme olanağı sağlamıştır (Sajithra K.- Patil, 2013, s. 70).

90'ların başında internet erişimi halka açık değildi. Bu durum, Özel İnternet Servis Sağlayıcıları (ISP'ler) tarafından 1994 ve 1995 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki operasyonlar başladığı zaman değişti. Bu sayede, milyonlarca ev kullanıcısına bu tecrübeyi yaşama şansı verilmiştir. İnternet forumları 90'lı yılların sonunda popülerlik kazanmış ve Usenet vb. topikal tartışmalar için birincil platform olarak kullanmaya başlamıştır. Ardından, bugün 50 milyondan fazla üyesi olan classmates.com Randy Conrads tarafından 1995 yılında kurulmuştur. Bu sosyal medya web sitesinin amacı, ana okulundan, ilkokuldan, lise, kolejden, işten ve ABD ordusundan üyelerine hayatları boyunca arkadaş ve tanıdıklarını bulmalarında yardımcı olmaktır. Bu gelişmelerin yanı sıra, günümüzde kullanılan modern blog çevrimiçi günlüğünden gelişmiştir. 1994 yılında kişisel blog yazmaya başlayan Justin Hall, en eski blog yazarlarından biri olarak kabul edilir. 2005 yılı ve sonrasında ise Web 2.0 örneklerini oluşturan sosyal ağ siteleri, bloglar, wiki'ler, video paylaşım siteleri, web uygulamaları, mashuplar⁴² ve folksonomiler⁴³ geliştirilmiştir.

Bilimsel araştırma kapsamında, aşağıda verilen tabloda istatistik şirketleri tarafından hazırlanan 2018 yılına ait sosyal kanalların ortalama kullanıcı sayıları⁴⁴ verilmiştir. Tabloda belirtilen sosyal ağların, dünya çapında en çok kullanılan ağlardan seçildiği belirtilmektedir. Dünya çapında aşağıdaki tabloda da belirtildiği üzere, bu kadar yoğun bir şekilde kullanıcı ve takipçisi olan sosyal kanalların insan hayatı içinde önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir⁴⁵.

⁴² Oxford Çevrimiçi Sözlük, "Mashup": Farklı kaynaklardan veri veya işlevselliklerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bir web sayfası veya uygulama (A web page or application created by combining data or functionality from different sources), (2018, 30 Mart). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/mash-up>.

⁴³ Tureng Çevrimiçi Sözlük, "Folksonomi": Sosyal ağlar üzerinde kullanıcıların belirlediği sınıflandırma biçimi, (2018, 30 Mart). Erişim adresi: <http://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/folksonomy>.

⁴⁴ Sosyal Medya Kullanım İstatistikleri, "100 Social Media Statistics You Must Know (2018) + Infographic", (2018, 28 Mart). Erişim adresi: <https://blog.statusbrew.com/social-media-statistics-2018-for-business>.

⁴⁵ Farklı istatistik verilerini karşılaştırmak açısından belirtilen web sitesindeki bilgiler karşılaştırılabilir, (2018, 1 Nisan). Erişim adresi: <https://www.smartinsights.com/social-media-marketing/social-media-strategy/new-global-social-media-research/>.

Tablo 3:
Sosyal Medya Kullanıcıları

<i>Sosyal Kanal</i>	<i>Kullanıcı Sayısı</i>
Facebook	2.072 milyar
Twitter	330 milyon
Instagram	800 milyon
LinkedIn	500 milyon
Google+	111 milyon
Pinterest	200 milyon
Snapchat	178 milyon (günlük kullanıcı)
YouTube	1,5 milyar
Reddit	234 milyon
WhatsApp	1,3 milyar
Flickr	90 milyon
Wechat	1.12 milyar
Weibo	600 milyon
Airbnb	150 milyon
Periscope	10 milyon

Web 2.0 tabanına bağlı olarak sosyal medya kavramının birçok bilim insanı tarafından daha genel ve detaylı farklı tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Vural ve Bat sosyal medyayı zaman ve mekân kısıtlaması olmayan, diğer bir deyişle mobil tabanlı olan paylaşım ve tartışma yapılan insana bağlı bir iletişim ortamı olarak tanımladığı görülmektedir (Vural ve Bat, 2010, s. 3351). Diğer bir tanıma göre, sosyal medya Web 2.0 teknolojilerine bağlı olarak oluşturulan, karşılıklı sosyal etkileşim ve topluluk oluşturma ve iş birliği ile yürütülen projeleri tamamlamaya olanak sağlama dolayısıyla hazırlanan web sitelerinden oluşan yeni medya (New media) olarak ifade edilmektedir (Akar, 2011, s. 21).

Sosyal medya içeriğinin kullanıcılar tarafından yaratılan iş birlikçi ve çevrimiçi içerik olarak tanımlandığı görülmektedir (Roberts ve Kraynak, 2008, s. 146). Bir diğer araştırmada, sosyal medyanın her bir birey tarafından diğer bireylerin etkilenmesine olanak sağlayan, ölçeklenebilen ve ulaşılabilen iletişim teknikleri veya teknolojileri olarak karşılık bulduğu belirtilmektedir (Blossom, 2009, s. 29). Bir diğer tanıma göre ise sosyal medya, katılımcılarının çevrimiçi ortamlarda kendilerini ifade edebildikleri,

iletişime geçtikleri, çeşitli gruplarda yer alarak bu ortamlarda fikir ve yorumlarını paylaşabildikleri sosyal içerikli web siteleri olarak ifade edilmektedir (Evans, 2008, s. 33).

Safko ve Brake tarafından ise sosyal medya kavramının sohbet tabanlı medya, içeriğin kelime, resim, fotoğraf, video gibi görsel işitsel unsurlar şeklinde oluşturulduğu ve yayınlanabildiği web tabanlı uygulamalar olarak tanımlanmaktadır (Safko ve Brake, 2009, s. 6). Bir diğer çalışmada Safko bu tanımları daha genel bir şekilde özetleyerek, insanların sosyalleşmek amacıyla internet ortamında kullandıkları medya türü olduğunu belirtmektedir (Safko, 2010, s. 3).

Mayfield ise sosyal medyayı tamamen insanoğluna bağlayarak sosyal medyanın hızlı bir şekilde yaygınlaşmasının temel nedenlerini baz alan bir ifadeyi sunmuştur. Bu bağlamda, fikir paylaşımı ve alışverişinde bulunmanın, iş birliği ile sanat yapmanın, düşünmek, konuşmak, ticari faaliyetlerde bulunmanın, tartışma ortamlarına katılmanın, arkadaş olabilecek insanları bulmanın insanlara özgü eylemler olduğunu ifade etmektedir. Bu durumla doğru orantılı olarak, sosyal medyanın oldukça iyi ve etkileyici bir bilişim teknoloji olması dışında insanların kendi gibi olmalarını sağladığı bir ortam olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Mayfield, 2008, s. 14).

2.2.1.3.2. Web 1.0 Teknolojisi

İnternetin başlangıç ve gelişimi için temel oluşturan Web 1.0 teknolojisi internetin dijital ortama geçişinin ilk örneklerini taşıması açısından son derece önemlidir. Bilgi teknolojilerinin gelişerek ilerlemesi hususunda büyük bir öneme sahip olan ve web'in ilk kuşağı olan Web 1.0 teknolojisinin Cenevre, İsviçre'deki CERN (Avrupa Nükleer Araştırmalar Örgütü)'nde çalışan Tim Berners-Lee tarafından 1989 yılında keşfedilmiş olduğu bilinmektedir. Web 1.0, webin ilk uygulamasıdır ve 1989'dan 2005'e kadar sürmüştür. Bilginin web ağı veya bir biliş / algılama ağı olarak tanımlanmıştır. Web 1.0, tüketicinin bilgileri birbiriyle değiştirebildiği, ancak web sitesi ile etkileşim kurmasının mümkün olmadığı çok az etkileşim sağlayabilen salt okunur ve pasif bir rolü olan web olarak düşünülmüştür⁴⁶.

⁴⁶ Studymode, "Web 1.0 teknolojisi", (2018, 7 Mart). Erişim adresi: <https://www.studymode.com/essays/The-Development-Of-Internet-From-Web-1330835.html>.

Web 1.0, temelde kaynak olarak anılacak olan ilgili öğelerin Tekdüzen Kaynak Tanımlayıcıları (URIs) şeklinde adlandırılan genel tanımlayıcılarla tanımlandığı bir bilgi alanı olan World Wide Web'in ilk durumu/sürümü anlamına gelen bir retronimdir⁴⁷. Web'in ilk uygulaması, Berners-Lee'ye göre "salt okunur web" olarak görülen Web 1.0'ı temsil eder. Diğer bir deyişle, erken web, bilgi aramamıza ve okumamıza izin verirken, kullanıcı etkileşimi veya içerik katkısı konusunda çok az içeriğe sahipti⁴⁸.

Ekseriyetle salt okunur özelliğe sahip olan Web 1.0 teknolojisi bilgi almak ve okumak gibi özelliklere sahipken, herhangi bir konu hakkında bilgi, tecrübe ve/veya herhangi yorum paylaşımına izin vermemektedir. Tek taraflı bilgi aktarımı imkânı sağlayan, reklam ve ders verme odaklı olan ve bilgi teknolojilerinin zeminini hazırlayan Web 1.0 diğer teknolojilerin gelişmesine de büyük oranda katkılar sağladığı bilinmektedir (Cormode ve Khrisnamurthy, 2008, s. 2-3). Basit web sayfalarında bulunan bilgilerin depolanmasına olanak sağlayan web 1.0'da bu bilgiler paylaşılmamaktadır. İnteraktif özellikleri olmayan Web 1.0 tabanlı web sayfalarının esas amacı, çevrimiçi olan bir veriyi herhangi bir zamanda yayınlamaktır (Lincoln, 2009, s. 8-9).

Nupur Choudhury, Web 1.0'ın başlıca özelliklerini sınıflandırmıştır. Web 1.0 Teknolojileri HTML, HTTP ve URI gibi çekirdek web protokollerini içerir. Web 1.0'da sadece içerik okunmaktadır. Çevrimiçi varlığı oluşturur ve bilgi herhangi bir zamanda herkes tarafından kullanılabilir. Statik web sayfalarını içerir ve temel hipermetin⁴⁹ işaretleme dili vardır. Web 1.0 sayfaları yalnızca makine uyumlu içeriğe sahip olmayan insanlar tarafından (web okuyucuları) anlaşılabilir. Web yöneticisi, kullanıcıları güncellemek ve web sitesinin içeriğini yönetmekle sorumludur. Dinamik gösterimin olmaması, yani yalnızca statik bilgi edinmek için dinamik etkinliklerin gerçekleştirilmesi için herhangi bir web konsolu mevcut değildir (Choudhury, 2014, s. 8096).

⁴⁷ Retronim: bir nesneyi nitelemek için kullanılan sözcüğün bazı nedenlerden ötürü o nesnenin özelliklerini tanımlamaya yetmemesi sonucunda (çoğunlukla eski sözcüğün başına bir niteleyici ifade getirilerek) oluşturulmuş yeni kelime anlamında kullanılmaktadır. (2018, 7 Mart). Erişim adresi: <http://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/retronym>.

⁴⁸ Practicalcommerce, "Web 1.0 teknolojisi", (2018, 7 Mart). Erişim adresi: <https://www.practicalcommerce.com/Basic-Definitions-Web-1-0-Web-2-0-Web-3-0>.

⁴⁹ Hipermetin, bir ekran ile ilgili bilgilerin doğrudan ekrandan erişilebildiği bir veri tabanı formatı; ayrıca bu formatta yazılan ve oluşturulan metin anlamında kullanılmaktadır. (2018, 7 Mart). Erişim adresi: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/hypertext>.

2.2.1.3.3. Web 2.0 Teknolojisi ve Yeni Medya

Web 2.0'ın ortaya çıkışı 1990'ların sonlarından itibaren görülmeye başlanmıştır. Bu gelişim WWW'nin⁵⁰ kullanıcılar tarafından içeriğin sosyal bir şekilde ve iş birliği içinde yeniden oluşturulmasıyla şekillenmiştir. Web 2.0'da internet, olağanüstü bir değer yaratan ağ etkileri ve veri ulaşımından menfaat sağlamak üzere kullanıcıların kolektif gücünü kullanabilen şirketlerin oluşturduğu bir platform halini almıştır. YouTube, Facebook, LinkedIn ve Wikipedia gibi Web 2.0 uygulamaların tümü içeriklerini geliştirmek ve yenilik yapabilmek için binlerce kullanıcının katılımına ihtiyaç duymaktadır. Kullanıcılar iş birliği halinde oldukça, bilgi paylaşımında bulundukça ve pazarlık güçlerini bir araya getirdikleri sürece, artan şeffaflıkla beraber yeni yönetim talepleri de doğmaktadır. Bu sayede, kullanıcılar daha iyi fiyat pazarlıkları yapabilir, açık arttırmayı kullanır ve şirket yöneticileri için baskı yapabilecek adımlar atabilirler. Bu bağlamda, Web 2.0 şeffaf pazarlarla ticaret yapmayı ön görebilmektedir (Kambil, 2008, s. 1).

Diğer bir yönden, Patel'in yaptığı tanım ve açıklamalar doğrultusunda ise Web 2.0 ikinci nesil web olarak adlandırılmaktadır. Bu kavram O'Reilly ve Dale Dougherty arasında Uluslararası Canlı Medya⁵¹ konferansındaki beyin fırtınası ile başlamıştır. Web 2.0 web'in yeniden yazımı olarak adlandırılmaktadır. Web 2.0 sosyal etkileşimdeki ortak ilgilerle küresel kalabalığın yönetilmesi ve temsil edilmesine imkân tanımaktadır. Web 2.0 günlük aktivitelerin resmi ve gayri resmi alanlarını mümkün kılan katılımcı, işbirlikçi ve yaygın uygulamaları kolaylaştırır. Web 2.0'ı tanımlayan diğer terimler arasında web'in ilmi olarak bilinen “ilişki” teknolojileri, katılımcı medya ve sosyal dijital teknoloji, okuma ve yazma olanakları sağlayan insan odaklı web ve katılımcı web ve çift yönlü olabilecek web yer almaktadır. Web 2.0 kullanıcıların daha az kontrol edip daha fazla etkileşimde olduğu bir platformdur. Web 2.0 sadece Web 1.0'ın yeni bir sürümü değil, aynı zamanda esnek web tasarımı, yaratıcı yeni kullanım, güncelleme yapabildiği, iş birliği ile içerik oluşturduğu ve düzenleme yapılabilen bir yapıdır (Patel, 2013, s. 411).

Web 2.0 kullanıcıların yükledikleri ve birbirleriyle paylaştıkları içerikleri kullandıkları alanlar ve yenilikçi teknolojileri kurdukları bir platform olarak da bilinmektedir. Web 2.0 MySpace, Facebook, Twitter, Orkut ve Ning gibi sosyal ağları, You tube, Slideshare

⁵⁰ WWW: World Wide Web

⁵¹ Media Live International

ve Flickr gibi medya paylaşım sahalarını, Delicious ve CiteULike gibi sosyal imleme alanlarını, Wikipedia, Codeproject, Expertechange, Stackoverflow gibi iş birliği ile oluşturulan bilgi edinme alanlarını, Podcast, Videocast, Blog ve Mikrobloglar gibi yaratıcı çalışmaları, RSS (Really Simple Syndication), Feeds ve etiketleme araçları gibi içerik toplama ve organize etme araçlarını içermektedir (Greenhow vd., 2009, s. 247).

2.2.1.3.4. Web 3.0 Teknolojisi

Web 3.0, 2006 yılında New York Times'ta John Markoff tarafından 3. Nesil web olarak ileri sürülen bir ifadedir. Web, sıklıkla içeriğin anlamsal etiketlenmesi olarak düşünülmektedir. Web 3.0 aynı zamanda anlamlı web⁵² olarak da bilinmektedir. Anlamsal Web veri entegrasyonu ile sağlanmaktadır. Meta verileri kullanarak, “yalnızca görüntüle” verisi yazılım araçlarıyla konumlandırılabilir, değerlendirilebilir ve iletebilecek anlamlı bilgiye dönüştürülmektedir. (Morris, 2011, s. 42-46)

Web 3.0'ın özellikleri arasında, bilinçli (anlamsal) içerik ve bilinçli bağlam ile beraber gelecek nesillere inceleme ve araştırma yetenekleri ve yüksek veri zenginliği sağlaması yer almaktadır. Web 3.0, daha önceki aşamada bir belge ağı olarak tanımlanan dünya çapında veri tabanı ve web odaklı mimariyi desteklemektedir. Temel olarak statik HTML belgeleri ile ilgilenir, ancak dinamik olarak oluşturulmuş sayfalar ve alternatif biçimler, mümkün olduğunda aynı kavramsal düzen standartlarını takip etmeli ve tüm belgeler ya da bunların bir kısmı arasında bağlantılar bulunmalıdır (Patel, 2013, s. 412). Veri Ağının savunucuları, dünyadaki verilerin çoğunun birbirleriyle ilişkili ve halka açık bir şekilde erişilebilir olmasını öngörüyor. Bu vizyon, ortak bilgi belgeleri veri ağına pek çok yönden benzerdir. Ancak belgeleri ve medyayı açık bir şekilde erişilebilir kılmak yerine, veriyi açık bir şekilde erişilebilir kılmaya odaklanmaktadır. Veri ağı, uyuşturucu ve protein verilerinden, müzik, kitap ve bilimsel makaleler, sosyal ağ gösterimleri, coğrafi bilgi ve diğer birçok bilgi türünde meta veriye kadar ansiklopedik bilgileri içeren çeşitli veri gruplarını bünyesinde barındırmaktadır (Berners, 2008, s. 1-2).

⁵² “Anlamsal Web (Semantic Web)”, Anlamsal Web World Wide Web konsorsiyumunun uluslararası standartlar kuruluşu liderliğinde hareket eden iş birliği faaliyetidir, (2018, 10 Mart). Erişim adresi: <http://www.w3.org/2001/sw/>. Anlamsal Web, verilerin uygulama, kuruluş ve topluluk sınırları boyunca paylaşılmasına ve yeniden kullanılmasına izin veren ortak bir çerçeve sunmaktadır. Anlamsal Web'in temel amacı, kullanıcıların daha kolay bir şekilde bulma, paylaşma ve birleştirmeyi mümkün kılarak mevcut Web'in gelişimini teşvik etmektir. Anlamsal Web, aslen tasavvur edildiği gibi, makinelerin anlamlarına dayalı olarak karmaşık insan isteklerini “anlamasını” ve cevap vermesini sağlayan bir sistemdir. Böyle bir “anlayış”, ilgili bilgi kaynaklarının anlamsal olarak yapılandırılmasını gerektirir (Choudrey, 2014, s. 8098).

2.2.1.3.5. Web 4.0 Teknolojisi ve Beşinci Nesil Web 5.0 Teknolojisi

Web 4.0 Ultra Akıllı Elektronik Araç, simbiyoz⁵³ web ve yaygın web olarak düşünülebilir. Ortak yaşam alanındaki insanlar ve makineler arasındaki etkileşim ortak web'in arkasındaki nedendi. İnsan beyni kadar güçlü olan tüm dünyadaki telekomünikasyonun gelişimindeki ilerlemeler, nano-teknolojideki gelişim ve kontrol edilen ara yüzler Web 4.0'ı kullanmaktadır. Daha basit bir anlatımla, makineler web içeriklerini okuyabilecek, daha iyi kaliteyle ve performansla web sitelerinin yüklenmesinin yürütülmesinde karar verebilecek ve daha fazla komuta ara yüzü oluşturabilecektir. Web 4.0. tutarlı web'i okuyup yazacaktır. Küresel şeffaflık çevrimiçi ağlardaki ortak katılıma ulaşmayla elde edilmektedir. Rafi Haladjian ve Olivier adlı girişimciler tüketicilere yönelik ilk Web 4.0 elektronik sayfalarını oluşturan kişilerdir. Örneğin, amazon.com adresini bir defadan fazla ziyaret ederseniz, sizi tanıyacak ve size ilgili ve kişiselleştirilmiş tavsiyelerde bulunacaktır. Web 4.0'ın en önemli ve kritik gelişmelerinden birisi çevrimiçi fonksiyonelliğin fiziksel dünyaya göç etmesi olacaktır. Çok basit bir örnek vermek gerekirse, Google ara motorunun araba anahtarlarınızın yerini değiştirebildiğini ya da uzaktan kumanda ile yönlendirildiğini düşünün (Patel, 2013, s. 416).

Web 5.0 hala devam eden bir yeraltı fikri ve nasıl olacağını kesin bir şekilde

⁵³ "Simbiyoz" biyolojik bir terimdir ve iki canlının tek bir organizma gibi birbirleriyle yardımlaşarak bir arada yaşamaları anlamına gelmektedir. Endüstriyel ekoloji ile aynı yaklaşımı işaret eden endüstriyel simbiyoz doğadaki benzer şekilde birbirine yakın iki bağımsız endüstriyel işletme arasında madde ve enerji değişimi olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda, endüstriyel simbiyoz tercihen birbirine fiziksel olarak yakın olup, normalde birbirlerinden bağımsız çalışan iki veya daha fazla endüstriyel işletmenin bir araya gelerek hem çevresel performansı hem de rekabet gücünü artıracak uzun süreli ortaklıklar kurması ve dayanışma içinde çalışmasını temsil eder. Diğer bir ifadeyle endüstriyel simbiyoz bağımsız işletmeleri, daha sürdürülebilir ve yenilikçi bir kaynak kullanım yaklaşımı çerçevesinde bir araya getirmektedir. Bu ağ yapı, malzeme, enerji, su ve yan ürünlerin fiziksel değişimi de dahil olmak üzere, her türlü varlığın, lojistik ve uzmanlık kaynaklarının paylaşımı anlamına gelmektedir. Bu sayede endüstriyel kaynaklı çevresel ve sosyal problemlerin önüne geçmekle kalmayıp aynı zamanda ekonomik getiri de sağlanmış olmaktadır. Endüstriyel simbiyoz ayrıca, Ar-Ge, inovasyon (yenileşim) ve kümelenme faaliyetlerinin yanı sıra, yeni iş alanları yaratma potansiyeli ile girişimciliği ve bölgesel kalkınmayı da destekleyen bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır. "Endüstriyel Simbiyoz" (ES) ya da "eko-endüstriyel park" yaklaşımı ilk olarak Kalundborg-Danimarka'da ortaya çıktığı 1970'li yıllardan bu yana giderek daha fazla ilgi çekmekte ve bu alandaki uygulamalar artmaktadır. Çeşitli ülkelerde devam eden ulusal ve bölgesel programlar ve ilgili taraflar arasında oluşturulan iletişim ağları ve yönetim sistemleri önemli gelişmeler olarak görülmektedir. Bu çerçevede en çok vurgulanan ülkeler arasında Danimarka, İngiltere, Kanada yer almakla birlikte Amerika Birleşik Devletleri, Meksika, Çin, Japonya, Avusturya, Norveç, Hollanda, Avustralya, Almanya, İtalya gibi ülkelere de dikkat çekilmektedir. Güney Kore, eko-endüstriyel parklar ağ ve sisteminin oluşturulmasına yönelik 2005-2019 yıllarını kapsayan master planı ile önemli bir adım atmıştır. Endüstriyel Simbiyoz, (2018, 13 Mart). Erişim adresi: <http://www.endustriyelsimbiyoz.org/endustriyel-simbiyoz-ve-uygulama-orneklere/endustriyel-simbiyoz-nedir/>.

tanımlanmamakta. Web 5.0 Simbiyont web olarak kabul edilebilir, merkezi olmayan, yani herhangi bir kişisel veri veya nette saklanan bilgiler için bir Kişisel Sunucunun (PS) olması mümkün değildir ve insanlar Akıllı telefonlar gibi Smart Communicator (SC) ile ara bağlantı kurmaya çalışırlar. Tabletler ya da Kişisel Robotlar, yani Simbiyont'in 3D Sanal dünyasında tek başına sörf yapabilecekleri SC içinde kendi avaturları olarak temsil edilir. Simbiyont sunucuları, 3D dünyayı inşa etmek için milyarlarca ve milyarlarca veriyi hesaplamak ve Yapay Zekâ sörfünü tek başına beslemek için, birbirine bağlı her bir SC'nin "hafıza ve hesaplama gücü" nün bir kısmını kullanabilecektir. Şu anda web "duygusal olarak" nötrdür: kullanıcının algıladıklarını hissetmez. *Emotive Systems Şirketi*, kullanıcıların kendi duygularını karşılayan içerikle veya gerçek zamanlı yüz ifadesinde bir "avatar" ile değişime izin veren kulaklıklarla nöro-teknolojiyi yaratmıştır (Patel, 2013, s. 416).

Kısaca özetlemek gerekirse, web teknolojileri Web 1.0'dan Web 5.0'a kadar sınıflandırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, Web 1.0 üreticinin içerik oluşturmada hakkında sadece okuma hedeflerini kapsayan bilişsel web, Web 2.0 kullanıcı ve üreticilerin içerik oluşturmada hakkında hedeflere sahiptir diğer bir deyişle insan odaklı ve okuma-yazma odaklı web, insan iş birliğini destekleyen ağ bağlantılı dijital teknoloji olarak Web 3.0, yani bilgi bağlantılı yani okuma-yazma-uygulama içerikli web, Web 4.0 Ultra Akıllı Elektronik Araç yani tutarlı okuma-yazma-uygulama içerikli web ve beşinci nesil olarak tanımlanan duygusal web benzeri Web 5.0 olarak tanımlanmaktadır (Fuchs, 2010, s. 42).

2.2.1.4. Taşınabilir Bilişim Teknolojileri

Günümüzde göz ardı edilemeyecek şekilde hızla gelişen internet, bilişim teknolojilerinin en başında geldiği görülmektedir. Pek çok kaynakta bilgi işleme çalışmaları, bilgisayar bilimi gibi karşılıkları da bulunan, bilgi ve iletişim sözcüklerinin bir araya gelerek oluşturduğu bilişim sözcüğü, *İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi, enformatik*⁵⁴ olarak tanımlanmaktadır. Önceleri bilgi teknolojileri olarak anılan bu

⁵⁴ Türk Dil Kurumu Çevrimiçi Sözlük, "Bilişim", (2018, 15 Mart). Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c8e2d34e43072.08326428.

kavramın teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler doğrultusunda, daha geniş bir kapsamla bilgi ve iletişim teknolojileri olarak karşılık bulduğu söylenebilir.

Sözcük anlamıyla, internetin kendi aralarında bağlantılı ağlar anlamına gelmektedir. Dünya çapında milyonlarca bilgisayar arasında hızlı ve sorunsuz bir şekilde veri alışverişi sağlamak kolay değildir. Bu bağlantıyı sağlamak için internetin temelini oluşturan, html, www, http, URL, IP ve DNS gibi sık karşılaşılan kavramlar bulunmaktadır. Mobil internet, radyo frekans sinyalleri aracılığıyla çalışan ve veri iletişimini sağlayan, ekonomik ve güvenli sistemlerdir (Aydın vd., 2015, s. 109). Pek çok insan tarafından kullanılan sosyal ağlar, toplumların internet ve bilgisayar teknolojilerinin ortam hazırladığı hızlı bilgi akışına ve paylaşımına dayalı olarak dönüşümlerini açıklamayı sağlayan sosyolojik bir kavram olmakla beraber, bilişim teknolojileri açısından bilginin anlık bir şekilde yayılmasına da imkân sağlayan web hizmetleridir. Ağ toplumu kavramına göre, toplumun temel dinamiklerini anlayabilmek için bilgi üretimi ve iletimini temel alarak birbiriyle bağlantılı düğümlerden oluşan ağları anlamak gerekmektedir. Bu bağlamda ağların bireyleri ve kurumları kapsam içine ya da dışına alması toplumsal süreçleri belirlemekte olduğu bilinmektedir. Böyle bir sosyolojik yapılanma kapsamında iletişim araçlarının bilişim teknolojilerine dayalı olarak toplumsal ilişkileri belirlemesi yeni değerlerin ve davranışların benimsenmesine neden olmaktadır. Teknolojiyi ve dolayısıyla teknoloji ürünlerini kullanabilen herkes, coğrafi sınırlar olmadan, istedikleri kişilerle iletişim kurabilir ve bu sayede bilgi paylaşabilir (Aydın vd., 2015, s. 145).

Önceleri masaüstü sadece sabit bilgisayarlar aracılığıyla internet erişimi mümkünken, gelişen teknoloji ile günlük hayat içinde mobil internet ağlarının kullanılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Dolayısıyla, bilgi iletişim ya da diğer adıyla bilişim teknolojilerine ait araçların çeşitlilik kazandığı da söylenebilmektedir. Mevcut bilimsel araştırma kapsamında, taşınabilir bilişim teknoloji araçları olarak akıllı cep telefonları, dizüstü bilgisayarlar, tablet bilgisayarlar ve giyilebilir teknolojilerin yer aldığı açıktır.

Akıllı Cep Telefonları

1950’li yılların başlarında, emekli bir mühendis olan Harold s. Osborne, cep telefonlarının ileride küçük taşınabilir cihazlar şeklinde yaygın ulaşım imkânı sağlayacağını öngörmüştür. Bu öngörüye göre, kullanıcılar istedikleri herhangi bir zamanda, bu küçük cihazları birer numara ile kullanarak iletişim kurulacağı

belirtilmiştir. Osborne'e göre bu cihazlarda kayıtlı olan arkadaşlar birbirinin sesini duyacak ve hatta üç boyutlu bir şekilde görüntülü iletişim kurabileceklerdi (Conly, 1954, s. 87-119).

Akıllı cep telefonlarıyla iletişim 20. Yüzyılın ilk yıllarında büyüyerek gelişmeye başlamıştır. Birebir insanlar arasındaki iletişimin temel hizmetleri esasen ses ile iletişime bağlıdır. Bunun yanı sıra, metin oluşturarak mesaj göndermek ise mobil telefonların en yaygın kullanımları arasındadır. Akıllı telefonlar sayesinde, kullanıcılar bulundukları coğrafi konumları belirtebilmekte, konum bildirim özelliği sayesinde pek çok hizmet veren kurum, kuruluş vb. konumlarını öğrenebilmektedir. Ayrıca, kayıtlı arkadaşlarla karşılıklı olarak konumlar öğrenilebilmektedir (Ling, 2004, s. 6).

Akıllı cep telefonları günümüz koşullarında ağır ve hantal işleyen sistemden daha aktif ve ulaşılabilir bir sisteme doğru gelişme kaydetmiştir ve bu gelişim sürekli olarak devam etmektedir. Fonksiyonları basit iletişimden metin oluşturma aracılığı ile internet bağlantısı sağlayarak, resim ve fotoğraf göndererek, konum bilgisi ekleyerek paylaşımda bulunma olanağı sağlamaktadır. Olumlu özellikleri olmasına rağmen, kullanıcılar özel hayat ihlalinden yakınmaktadırlar. Ancak bu olgunun pek çok yönü bulunmaktadır. İnsanların telefona bel bağlamış bir şekilde yaşamakta olduğu göz ardı edilemez. Hayat akışı içinde yaşamlarımızı koordine etmeye yardımcı olmakta ve diğer kişilerle güvenlik duygusu içinde erişilebilirlik imkânı da sağlamaktadır. Kullanılan akıllı telefonlar kim olduğumuz ve nasıl görünmek istediğimiz, mevcut durumumuzu belirtme gibi özelliklerle kişiselleştirilebilmektedir. On yıl önce akıllı telefonlar sadece şehirli gençler tarafından kullanılırken, bugün günlük hayat içinde kişilerin kullanımı için dürtüleyen bir araç haline gelmiştir. Akıllı telefonların yükselişi multimedya mesajlar ve çeşitli el bilgisayarları (tabletler) gibi cihazlarla bu sürece yeni bir dönüm noktası kazandırmıştır (Ling, 2004, s. 10-11).

Dizüstü Bilgisayarlar (Laptop)

En yaygın taşınabilir cihazlar sınıflandırmasında dizüstü bilgisayarlar (laptop ya da notebook) yer almaktadır. Bu bilgisayarlar taşınabilir bilgisayarlardır ve masaüstü bilgisayarlarla aynı özelliklere sahiplerdir. Taşınabilir olma özellikleri kullanıcılara gittikleri her yerde bu teknolojiyi yanlarında taşıma olanağı sağlarken, dizüstü bilgisayarların ağırlıkları zorluk yaşatabilmektedir. Dizüstü bilgisayarların sınırlı batarya ömürleri, şarj kablosu ile uzatılabilmeleri ve güncellenmeleri kullanıcılar için

bazen dezavantaj haline gelebilir. Bu yüzden dizüstü bilgisayarların kullanılabilirliğinin artırılabilmesi için araştırma ve geliştirme çalışmaları devam etmektedir (Kinshuk vd., 2008, s. 68-69).

Dizüstü bilgisayarlar taşınabilme özellikleri dolayısıyla sürekli seyahat etmesi gereken çalışan yetişkin ve öğrencilerin bilgiye erişimlerinin daha hızlı ve pratik bir şekilde sağlanmasına olanak sağlamaktadır. Ortalama 2-4 kg arasında ağırlıklarla temin edilebilen, şarj edilen bilen ve değişken sürelerle elektrik bağlantısı olmadan bu şarj ile kullanılabilen cihazlardır. Belirtilen özellikleri dolayısıyla taşınabilir dizüstü bilgisayarlar kişilerin bireysel ve mesleki yaşamları içinde sorumluluk ve görevlerini yerine getirmelerinin yanı sıra, eğitim, eğlence, iletişim kurma, haber alma, internet bankacılığı, alışveriş ve daha pek çok farklı amaçla kullanılmaktadır. Dizüstü bilgisayarlar zaman ve enerjinin en üst düzeyde kullanılmasını sağladığı için avantajlı durumdadır.

Diğer bir yandan, dizüstü bilgisayar sistemleri, gerektiğinde daha büyük bir ekrana bağlanarak da kullanılabilir. Ayrıca bu tür sistemler, hemen hemen tüm ekran, televizyon ve projeksiyon sistemlerini desteklemektedir. Bugün kullanılan modern dizüstü bilgisayarların dahili ve harici kamera ve/veya mikrofon gibi bileşenleri de bulunmaktadır. Kamera ve mikrofonun sisteme dâhil olması ve bunun yanında diğer bazı ortam ve teknolojilerin de katkısıyla iş ya da eğitim amaçları doğrultusunda sosyal ve birebir etkileşim gereksinimi etkili bir şekilde karşılanmaktadır (Aydın vd., 2015, s. 123-124).

Tablet Bilgisayarlar

Üretiminden bugüne dizüstü bilgisayarlar, bilgisayar teknolojilerinin son versiyonları arasında yer alan tablet bilgisayarlarla ve giyilebilir teknolojilerle gelişiminin zirvelerini yaşamaktadır. Tablet bilgisayarlar dokunmatik ekranlı bilgisayarlardan ve dizüstü bilgisayarlardan farklıdır. Tablet bilgisayarları sadece klavyesi olmadan çalışan bir bilgisayar olarak düşünmek doğru olmayacaktır. Tablet bilgisayarlarda klavye yerine özel bir kalemle ya da konuşarak veri girme yoluyla yazılı metinler oluşturulabilmektedir. Bu bağlamda, tablet bilgisayarların günlük hayat akışında elektronik not defterleri olarak kullanıldığı söylenebilmektedir. Tabletlerin kullanım amaçları not alma, etkili dijital iş birliği, ses tanıma ve kontrolü, e-kitap okuma, elektronik formları ve belgeleri okuma ve işaretleme şeklinde belirtilebilir (Mathews,

2004, s. 20).

Tablet bilgisayar konsepti yeni olmamakla beraber, tanımlanması farklı şekillerde yapılmaktadır. Tablet olarak adlandırdığımız cihazın ilk formu, ekranı öne ve arkaya katlanabilen bir dizüstü bilgisayar şeklinde ve taşınması ve kullanması rahatsızlık veren hantal bir yapısı vardı. Kullanıcıları için tatmin edici olmayan bu hibrit yapı teknolojinin gelişimi sayesinde “tablet” ya da “kayrak” bilgisayarlar olarak kullanıma sunulmuştur (PCWorld 2011, s. 74).

Tablet bilgisayarlar, dizüstü bilgisayarlardan küçük, akıllı cep telefonlarından büyük bir boyuttadır. Diğer teknolojik cihazlar gibi şarj edilebilme ve belli bir süre elektrik bağlantısı olamadan kullanıma özellikleri vardır. Not alma ya da yazı yazma gibi amaçlarla kullanıldığında, ekranında bulunan sanal klavye kullanılmaktadır. Kullanıcılara göre konfor anlayışı çeşitlilik göstereceğinden, isteğe bağlı olarak harici klavye de kullanılabilir. Tabletler için piyasadaki en küçük ve en hafif taşınabilir bilgisayarlar denilebilir. Kablosuz internet bağlantısıyla ve dokunmatik ekranıyla işlev gören bu cihazların taşıma, yanında bulundurma kolaylığı, ara yüz/işletim sistemi kullanışlılığı, hızlı açılıp kapanma, boyut, hafiflik gibi çeşitli ancak bunlarla sınırlanılmayan pek çok nedenden dolayı kullanıcılar tarafından tercih edildiği gözlemlenmektedir (Aydın, 2015, s. 125-126).

Giyilebilir Teknolojiler

Soğuk savaşın ikinci yarısında Atlantik'in iki yakasındaki askeri harcamalar arttı ve pek çok gelişme ticari ürünler olarak son halini aldı. Bilgisayar teknolojisi kesinlikle silah yarışından yararlandı ve hatta giyilebilir teknoloji ise askeri araştırma programlarında yer alıyordu. Bu dönemde, bilgisayarların, ekipman ve parçaların daha kolay erişilebilir olması, elektronik mühendisliği ve bilgisayar bilimlerinin dünyanın birçok yerinde öğretildiği bir noktaya kadar gelişmesi ve giderek artan bir hevesle karşı karşıya kalması önem arz etmekteydi. Giyilebilir elektronik cihazlar, tam ölçekli giyilebilir bilgisayarlardan daha basittir. Giyilebilir bir bilgisayar hem girdi hem de çıktıya sahipken ve birden fazla göreve ayarlanabiliyorken, giyilebilir elektronikler belirli bir erek grubun bir veya daha fazla ihtiyacını karşılamak için belirlenmiş görevler ile oluşturulmaktadır. Giyilebilir elektronik cihazlar, mobil cihazlardan görünümleriyle ve temel olarak vücutta giyilmek üzere tasarlanarak farklılık gösterir. Giyilebilir elektroniğin gerçek bir parçasının da işlevsel olarak giyilmesi, yani kullanıcının

vücuduna kavramsal olarak bağlı olması gerekir. Bazı giyilebilir cihazlar, kullanıcı ara yüzünün her zaman mevcut olmasını ve kullanılabilir olmasını gerektirir, yani giriş içermeyen cihazlardan (kalp hızı monitörünün bilek bandı ve göğüs kemeri gibi) daha rahatsız edici olurlar (McCann- Bryson, 2009, s. 4-5).

Diğer bir yandan, Aydın ve arkadaşları tarafından giyilebilir teknolojilerin en genel haliyle, kişilerin üzerlerinde taşıyıp giyebildikleri elektronik veya bilgisayar temelli teknolojiler şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Bu bağlamda, geçmiş yıllarda veri bankası olarak bileklere takılan saatlerden, günümüzde kullanılan ufaltılmış bilgisayar sistemlerine kadar her şey giyilebilir teknoloji tanımına dâhil edilebilmektedir. Giyilebilir teknolojilerin, akıllı telefonlar, dizüstü bilgisayarlar ve/veya tabletlerin yaptığı pek çok başlıca işlevi yerine getirdiği söylenebilir. Temel giyilebilir teknolojiler arasında; saatler, gözlükler, kontak lensler, e-tekstiller ve akıllı kumaşlar, saç veya kafa bantları, kep veya bereler, yüzük, bilezik gibi takılar, küpe şeklinde tasarlanmış işitme cihazları örnek gösterilebilir. Giyilebilir teknolojilerin sağlık, kişisel bakım, sağlıklı yaşam, yaşlanma, bedensel engeller, eğitim, ulaşım, girişimcilik, finans, oyun ve müzik gibi alanlarda kullanılabileceği ve bu alanlarla sınırlı kalmayacağı da görülmektedir (Aydın, 2015, s. 126-127).

Giyilebilir teknolojiler kullanıcılarına e-posta, anlık mesajlaşma, müzik, video, takvim, mobil ödeme, sağlık ve konum uygulamaları gibi olanaklar sağlamaktadır. Bunların yanı sıra, bugün bilginin kolay bir şekilde aktarımını destekleyen herhangi bir cihaz veya uygulama piyasa şartlarında rekabet edebilmektedir. Giyilebilir cihazların başlıca özelliği ise zaman ve mekân ayrımı gözetmeksizin üretilebilen verilerin güvenilir bir şekilde aktarımına olanak sağlamaktır (Seppälä ve Broens, 2013, s. 2). Ayrıca, giyilebilir cihazlar, kullanıcılara kaydedilen bilgilerini anında üçüncü parti Web 2.0 sitelerinde paylaşabilme veya e-posta olarak diğer kullanıcılarla paylaşabilme olanağı sunarak bilgi paylaşımı açısından oldukça önemli bir yere sahiptir (Akkoyunlu vd., 2015, s. 254).

Giyilebilir teknoloji başlığı altında incelenen akıllı gözlükler, sanal gerçeklik gözlükleri kapsamında örnek olarak verilebilecek olan MAD Glass, Android iletim sistemiyle çalışan akıllı gözlüktür. Akıllı cep telefonlarının tüm fonksiyonlarını ve daha fazlasını içerir. Giyilebilir teknolojilerin en üst düzeyde hizmet veren araçları arasında yer almaktadır. Arttırılmış Gerçeklik teknolojisi (AR+) kullanarak, hareket ve ses sensörleri

ile çalışmaktadır. MAD Glass akıllı gözlüğün sahip olduğu anında çeviri özelliği ile görülen her şey anında çevrilebilmekte, telefon görüşmelerini yapma, multimedya ve mesaj gönderimi, medya oynatımı gibi sosyal kullanım, daha heyecanlı ve eğlenceli bir seviyede oyun oynama ve yüksek gerçeklik hissiyle eğlence ve oyun imkânı, GPS Navigasyon ve harita kullanım imkânı hizmetleri sağlanmaktadır⁵⁵.

Giyilebilir teknolojiler denilince akla gelen ve modern çağın en büyük gelişmelerinden birisi olarak kabul edilen *Google Pixel Buds*'a değinmek gerekir. Gerçek zamanlı çeviride büyük bir yardımcı olan kulaklık sistemi ile sürekli yurtdışına seyahat eden kişilerin, özellikle iş adamları ve öğrencilerin işlerini kolaylaştıracağı düşünülmektedir. *Google Pixel Buds* akıllı telefonla eşleştirildiğinde gerçek zamanlı çeviri imkânı oluşmaktadır. Kullanıcılar mekân ve zaman ayırt etmeksizin kendi kişisel çevirmenlerine sahip olma olanağı yaşamaktadır. Cihaz akıllı telefonla eşleştirilip, Google Asistan'a hangi dilin çevrildiği söylendiğinde çalışmaya başlıyor. Pixel Buds, Google Translate (Google Çeviri Hizmetleri) tarafından desteklenerek şu an 40 farklı dil ile çalışmaktadır. Pixel Buds Bluetooth özelliğiyle her türlü müzik, video dinleme olanağı sağlayan bir kulaklık olarak ta kullanılabilir. Ayrıca, Google Pixel Buds'taki Google Asistan yalnızca Android'de kullanılabilir ve Asistan özellikli bir Android cihaz ve veri bağlantısı gerektirir. Özelliklere tam erişim için bir Google Hesabı olması gerekmektedir⁵⁶.

Tezin bu bölümünde basılı medya araçları, görsel-işitsel medya araçları, dijital medya araçları olan e-kitap, e-dergi ve e-gazete kavramları, sosyal medya kavramı, internet medyasının temel yapısını oluşturan web teknolojileri ve bu bağlamda fiziksel olarak kullanılan taşınabilir bilgi ve iletişim teknolojilerine ait genel tanımlar ve veriler derlenerek medya araç ve gereçleri hakkında bilgi aktarımı sağlanmıştır. Özellikle

⁵⁵Kickstarter, "Akıllı Gözlükler", (2018, 23 Nisan). Erişim adresi:

<https://www.kickstarter.com/projects/1491829370/mad-glass-see-things-in-a-new-angle>.

⁵⁶Best Buy, "Google Pixel Buds", (2018, 23 Nisan). Erişim adresi: <https://www.bestbuy.com/site/google-pixel-buds-clearly-white/6136805.p?skuId=6136805>. Ayrıca Pixel Buds Google Pixel dil seçenekleri ve daha fazla bilgi için g.co/pixelbuds/help adresinden bilgi temin edilebilir. Google 40 dilde çeviri yapan kulaklığı Türkiye'de sadece MellStore'da satılır. Sizde bu ürüne sahip olmak istiyorsanız tıklayın. Google çeviri kulaklık satış sitesidir. Bu ürün Türkiye'de şimdilik sadece MellStore'da satılmaktadır. Ürünün Türkiye teslim tarihi sipariş verilen tarihten itibaren 11 gündür. Google çeviri yapabilen kulaklığı ile şimdilik 40 dilden çevire yapılır, Türkçe çevirisi mevcuttur. Şimdilik Android Tabanlı Google Pixel ve Apple (Iphone) marka telefonlar ile uyumludur. Kısa bir süre sonrasında Tüm Android ve iOS (Apple) marka telefonlar ve tabletlerde uyumlu hale gelecektir. Güncellemesi otomatik olarak kulaklığınızı takıldığında yapılacaktır. Türkiye'ye sadece 4850 adet Google çeviri kulaklığı satışı açılmıştır. İkinci satışlar 2019 Haziran ayında başlayacaktır. 2019 yılı satış fiyatı: 2.483,90TL olarak belirlenmiştir. Türkiye'de herhangi bir mağazada ya da benzeri bir organizasyonda satışa açılmayacaktır.

1990'lı yılların sonundan itibaren web 2.0 teknolojilerinin gelişimiyle beraber hayatımıza giren sosyal medya platformları aracılığıyla kitle iletişim iletilerinin daha çok kişiye daha hızlı şekilde ulaştığını söylemek kaçınılmazdır. Günlük hayatta sıklıkla kullanılan bu teknoloji ürünleri ve platformlarının eğitim sistemleri içinde yer aldığı pek çok kaynakta belirtilmektedir. Tezin bundan sonraki bölümünde ise bahsi geçen internet tabanlı teknolojik ürün ve platformların çeviri edinçleri bağlamında çeviri eğitimi içinde yer almasının gerekliliği savunulacak ve mevcut çalışmalarla desteklenecektir.

BÖLÜM 3: DİJİTAL MEDYA ARACILIĞIYLA ÇEVİRİ EĞİTİMİ

Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da gün geçtikçe artarak önem kazanan dijital medya kullanımının her seviyede eğitim alan öğrenciler açısından olumlu pek çok etkiye sahip olduğu, son yıllarda yayınlanan bilimsel çalışmalarda görülebilmektedir. Dijital medya kapsamında görsellik ve işitsellik açısından zengin olan materyallerin kullanımı, kullanılan bu materyallerin Web 2.0 teknolojisi aracılığıyla daha kolay ve hızlı bir biçimde paylaşılabilmesi, çeşitlendirilebilmesi, anında dönüt alınabilmesi gibi pek çok avantajı olduğu bilinmekte ve tecrübe edilmektedir. Bugün hemen hemen her alanda modern çağın gereklilikleri arasında yer alan dijital teknolojinin kullanımı kaçınılmaz hale gelmiştir. Bahsi geçen alanların en başında ise eğitim sektörü gelmektedir.

Okul öncesi eğitimden yüksek öğretime kadar pek çok seviyede eğitim sektörü içinde dijital teknoloji araçlarının kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu tezin amaçları arasında ise yüksekokul ve fakültelerde akademik çeviri eğitimi veren program ve bölümlerin müfredatlarında eksikliği görülen dijital medya araçlarının müfredatlara eklenmesinin gerekliliğini vurgulamak yer almaktadır. Dijital medya araçlarının kullanımının çoğu çeviri derslerine entegre edilebileceği gibi, diğer derslerden bağımsız bir şekilde hazırlanan “Çeviri ve Dijital Medya” başlıklı ders ya da dersler aracılığıyla da öğretilmesi tezin önerileri arasında yer almaktadır. Bu tür bir dersin çeviri eğitimi içinde neden gerekli görüldüğü sorusu akla gelmektedir. Mevcut akademik çeviri eğitimi veren yüksekokul ve fakültelerin pek çoğunun müfredatları içinde yer alan “Bilgisayar Destekli Çeviri” adlı ve muadili dersler bahsi geçen gereklilikleri ne derece karşılamaktadır ya da karşılamakta mıdır? Akademik çeviri eğitimi alan öğrencilerin gelecekteki iş hayatlarının en büyük ihtiyacı olan dijital medya öğelerini kullanabilmeleri ve bu dijital ortamlara uyum sağlamaları açısından Çeviri ve Dijital Medya dersi ya da dersleri ne kadar gereklidir? Bahsi geçen derslerin içerikleri neler olmalıdır? Bahsi geçen soruların bu bölüm içinde aranması ve cevaplanması hedeflenmektedir.

Dijital Medya Aracılığıyla çeviri Eğitimi başlıklı 3. Bölüm kapsamında, dijital medyanın eğitim bilimlerindeki yeri, çağdaş eğitim sisteminin bir parçası olarak öne sürülen ve kabul gören ağ toplumu aracılığıyla öğrenme diğer adıyla bağlantıcılık kuramına değinilecek ve daha sonrasında dijital medya araçlarının üç temel başlık

altında neler olduğu hakkında gerekli bilgiler sunulduktan sonra, bu araçların çeviri eğitimi ile nasıl ilişkilendirilebileceği ve çeviri eğitimine nasıl entegre edilecekleri hususunda öneriler sunulacaktır.

3.1. Dijital Medyanın Eğitim Bilimlerindeki Yeri

Geçmişten günümüze gelişmekte olan birçok ülkenin kendileri gibi gelişmekte olan ve/veya gelişmiş ülkelerle diplomasi, ticaret, bilim ve teknoloji, eğitim, turizm ve medya gibi birçok alanda çeşitli nedenlerle sürekli iletişim halinde olduğu ve bundan sonra da olacağı açıktır. Bahsi geçen alanların yanı sıra, eğitim sistemi ülkelerin gelecekteki refahları için hayati önem taşıyan bir sektördür ve hükümetlerin en önemli önceliklerinden biridir. İlk ve orta öğretimden başlayarak yükseköğretim kurumlarında devam edilen eğitimler neticesinde ülkelerin üretim ve hizmet sektörlerinde ihtiyaç duydukları yüksek nitelikli eleman ve/veya ara elemanların alacakları eğitim belirtilen sektörlerle hizmet edecek şekilde olmalıdır. Üretim ve hizmet sektörlerinin gereksinimlerini karşılayacak olan nitelikli eleman adaylarının eğitim hayatları boyunca elde edecekleri bilgi ve becerilere ilaveten modern dünyanın dijital medya ürünlerini de etkin ve yeterli bir şekilde kullanabilmeleri gerekir. Bu bağlamda gerek akademik gerekse mesleki eğitim veren kurum ve kuruluşların vermekte olduğu eğitim içinde dijital medya araç gereçlerini aktif ve etkin bir şekilde kullanabilen ve bu sayede bahsi geçen araçları mesleklerinin bir parçası haline getirebilen nitelikli eleman ihtiyacı önemli bir yere sahiptir.

Özellikle akademik ve/veya mesleki eğitim alan öğrencilerin gelecekteki meslek yaşantıları boyunca başarılı ve tercih edilen kişiler olabilmeleri için teknolojiye son gelişmeleri özellikle meslekleriyle ilintili bir şekilde dijital medya araçlarını kullanabilmeleri önem arz etmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin dijital dünyaya katılabilmeleri her geçen gün daha da önemli hale gelmektedir. Bu nedenle, okullara Bilgi İletişim Teknolojilerini kullanma (BİT) yetenekleri sağlamanın hem öğrenciler hem de eğitimciler için daha iyi bir eğitim içeriğine sahip olunması hususunda büyük bir etkiye sahip olabileceği öngörülmektedir. Eğitimin erişimini ve yöntemlerini geliştirmek için teknolojinin her geçen gün artan bir şekilde kullanımı, bu sektördeki tüm alanların büyümesinde anahtar rol oynamaktadır. Etkili ve güvenilir teknoloji, öğretimi ve öğrenmeyi önemli ölçüde güçlendirebilir. Ayrıca eğitim kurumlarının iç

verimliliği üzerinde önemli bir pozitif etki yaratabilir⁵⁷.

3.1.1 Ağ Toplumu ve Öğrenme: Bağlantıcılık Kuramı

Pek çok kaynakta globalleşme olarak anılan ancak yaygın kullanımı küreselleşme olan kavram bir nevi zaman ve mekân açısından sınırların kalktığı, toplumların ve kültürlerin evrenselleştiği ve etkileşim halinde olduğunu anlatmaktadır. Küreselleşme kavramının 21. yüzyılda ortaya çıktığı ve yaygınlaştığı bilinmektedir. McLuhan⁵⁸ tarafından öne sürülen “küresel köy”⁵⁹ kavramının küreselleşme hakkında kullanılan en iyi ifadelerden biri olduğunu belirtmek mümkündür. McLuhan’a göre, Tıpkı Midas’ın dokunduğu her şeyi altına dönüştürme efsanesinde olduğu gibi her geçen gün her alanda büyük yol kat eden teknolojinin dokunduğu her şey değişim göstermektedir. Bu bağlamda, Bozkurt’un örneklendirdiği üzere, insan vücudundaki sinir sistemine benzer şekilde kablolu ve kablesiz ağlar aracılığıyla tüm dünyayı birbirine bağlayan ağların insanların erişimini arttıran bir yapı olduğu görülmektedir. Bu yapı sayesinde de dünyanın bir küresel köye dönüştüğünü söylemek kaçınılmaz olmuştur (Bozkurt, 2014, s. 1)⁶⁰.

Küreselleşen dünyanın gerekliliklerini yerine getirebilme hususunda başarılı olabilmek için eğitim açısından da yerine getirilmesi gereken bazı temel öğeler vardır. Garner’a göre, eğitim sürecinde belirli bilgileri aktarmak yerine, bireyin öğrenme kapasitesi güçlendirilmeli ve geliştirilmelidir. Eğitim zaman ve mekân ayrımı olmadan yaşamın her alanında yer almalıdır. İnternet ve televizyon ortamlarında eğitim etkili bir şekilde verilmelidir. Eğitim bireylerin iletişim, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini desteklemelidir. Küreselleşen dünyada bireylerin kendilerinininkinden farklı tarih, kültür ve dilleri öğrenmeleri gerekmektedir. Küreselleşen piyasa koşulları göz önünde bulundurulduğunda, pek çok farklı sektörde istihdam olanağı sağlayabilmek için farklı pazarları, toplumları ve kültürleri tanımak gerekmektedir (Garner, 2002; Çalık ve

⁵⁷Telkom, “Bilgi İletişim Teknolojileri, (2018, 20 Nisan). Erişim adresi: <http://www.telkom.co.za/today/media/downloads/Education.pdf>.

⁵⁸ McLuhan, M. The Gutenberg Galaxy: The making of typographic man. University of Toronto Press, 2011.

⁵⁹ Küresel köy kavramının Oxford Learners Dictionary kaynağında, tüm dünya çapında elektronik iletişim sistemlerine bağlı bir topluluk, Collins Dictionary kaynağında ise bir anlamıyla birbirine ekonomik, sosyal ve politik olarak bağımlı ve modern telekomünikasyonla yakından bağlantılı bir dünya, diğer bir tanımla kitle iletişimin etkisiyle tek bir topluluk haline gelen bir dünya şeklinde karşılık bulduğu görülmektedir. Oxford Learners Çevrimiçi Sözlük, “Küresel Köy, erişim: 24 Temmuz 2018, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/global-village>; Collins Çevrimiçi Sözlük, “Küresel Köy”, (2018, 24 Temmuz). Erişim adresi: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/global-village>.

⁶⁰ Bozkurt, Aras, Ağ Toplumu ve Öğrenme: Bağlantıcılık, Akademik Bilişim 5-7 Şubat 2014, Mersin Üniversitesi, Mersin, 2014.

Sezgin, 2005, s. 61-62). Bu bağlamda, bundan yaklaşık 17 yıl önce Garner'ın da öngördüğü ve dile getirdiği gibi günümüzde de küreselleşen dünyanın gerekliliklerinin değişmediğini söylemek mümkündür.

Tezin bu bölümünde, küreselleşen dünyanın gerektirdiği ihtiyaçlar doğrultusunda, dijital teknolojilerden ve ortamlardan oluşan dijital medya kavramının, özellikle eğitim alanındaki yeri ve önemine değinilecektir. Ardından, bahsi geçen dijital medya kanallarının bazılarının pek çok dil eğitim yöntemleri arasında yer aldığı kaynaklarda belirtilmektedir. Tezin bu bölümdeki açıklanması hedeflenen amacı ise çeviri eğitiminde dijital medya araçlarının yerinin ve kullanım önerilerinin belirtilmesidir. Bu bağlamda, öncelikle bağlantıcılık kuramının ortaya çıktığı dijital bilgi çağında, bazı öğrenme eğilimleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Siemens, 2005, s. 1):

- Pek çok öğrenen, yaşamları boyunca muhtemelen kendi alanlarıyla ilgisi olmayan çeşitli alanlara yönelecektir.
- Yaygın öğrenme (informal learning), öğrenme deneyimimizin önemli bir yönüdür. Örgün eğitim ise artık öğrenmemizin çoğunluğunu kapsamıyor. Öğrenme günümüzde uygulama toplulukları, kişisel ağlar ve işle ilgili görevlerin tamamlanması gibi çeşitli yollarla gerçekleşiyor.
- Öğrenme, ömür boyu süren sürekli bir süreçtir. Öğrenme ve işle ilgili faaliyetler artık bağımsız değildir, birçok durumda, aynıdır.
- Teknoloji beyinlerimizi (düşüncelerimizi) değiştirmektedir. Kullandığımız araçlar düşüncemizi tanımlar ve şekillendirir.
- Örgütler (topluluklar) ve bireyler öğrenen organizmalardır. Bilgi yönetimine artan ilgi, bireysel ve örgütsel öğrenme arasındaki bağlantıyı açıklamaya çalışan bir kurama olan ihtiyacı vurgulamaktadır.
- Daha önce öğrenme kuramlarıyla açıklanan pek çok süreç (özellikle bilişsel bilgi işleme süreci), artık teknolojiyle desteklenmekte veya yerini teknolojiye bırakmaktadır.
- Neyi ve nasıl bilmek, ihtiyaç duyulan bilginin nerede bulunabileceğini açıklayan nerede bilgisiyle desteklenmektedir.

Bağlantıcılık kuramının öğrenmenin artık sadece içsel ve bireysel bir etkinlik olmadığı ve toplumdaki tektonik değişimleri benimseyen bir öğrenim modeli olduğu söylenebilir. Eğitim alanı, öğrenmenin ne anlama geldiğiyle ilgili olarak, yeni öğrenme araçlarının

etkisinin ve çevresel değişimlerin farkına varmada oldukça yavaş kalmıştır. Bağlantıcılık kuramı, öğrenenlerin dijital çağda gelişmesi için gerekli olan öğrenme becerileri ve görevleri hakkında bilgi vermektedir. Sürekli bir şekilde yeni bilgilere ulaştığımız çağda, elde dilen bilgilerin önemli veya önemsiz olduğu hakkında karar vermek oldukça önemlidir. Kararların hızla değişen temellere dayandığı bir anlayışla hareket eden bağlantıcılık kaos, ağ, karmaşıklık ve öz-örgütlenme teorileriyle ortaya çıkan ilkelerin bütünleşmesidir. Bağlantıcılığın temel prensipleri şu şekilde sıralanmaktadır (Siemens, 2005, s. 4):

- Öğrenme ve bilgi, fikirlerin çeşitliliğine dayanır.
- Öğrenme, belirli bir alana ait düşümleri veya bilgi kaynaklarını birbirine bağlayan bir süreçtir.
- Öğrenme, insan dışı cihazlarda (uygulamalarda veya ortamlarda) gerçekleşebilir.
- Daha fazla öğrenme kapasitesi, şu anda bilinenden daha önemlidir.
- Öğrenmenin sürekliliğini sağlamak için bağlantılar beslenmeli ve sürdürülmelidir.
- Alanlar, fikirler ve kavramlar arasındaki bağlantıları görme yeteneği temel bir beceridir.
- Tüm bağlantıcı öğrenme etkinliklerinin amacı doğru, güncel bilgidir.
- Karar verme sürecinin kendisi bir öğrenme sürecidir. Ne öğrenileceğine karar vermek ve yeni bilginin anlamı, değişmekte olan gerçekliğin perspektifine göre değişebilmektedir. Bugün doğru olan bir şey, yarın kararlarımızı etkileyen enformasyon ortamında yanlış olabilir.

Bağlantıcılık kuramının prensipleriyle paralellik arz eden ve bugün pek çok bilim insanı tarafından çağdaş eğitim sistemi içinde yer almasının gerekli olduğu düşünülen dijital medya ürünlerinin aktif öğrenme, bilgi oluşturma, sorgulama ve araştırma çalışmalarını teşvik ettiği ve uzaktan iletişimi mümkün kıldığı açıktır. Dijital medya ürünleri ve bilgisayar, projeksiyon cihazı, ses sistemi gibi teknolojik cihazlar ve internet bağlantısıyla desteklenen dijital ortamlı sınıflarda ders veren öğretmenler ve öğrenciler arasında daha hızlı, kolay ve interaktif bir şekilde bilgi ve veri paylaşımı yapılabildiği gözlemlenmektedir.

Tekerleğin icat edilmesinden sonra farklı şekillerde yeniden üretilmesi gibi, aynı kavram için simülasyonlar geliştirerek ve bireysel eğitimleri teknolojiyi benimsemeye

teşvik ederek eğitim sisteminde daha aktif ve etkili ortamlar hazırlanabileceği göz ardı edilemez bir gerçek halini almıştır. Sınıfta teknolojinin benimsenmesini gerektiren, ders materyallerinin değiştirilmesi veya yeniden yapılandırılmasını gerektiren, teknolojiye yoksun veya düşük kapasiteli, farklı teknolojik yeteneklere sahip olan, teknolojiyi kötüye kullanan, siber takip yapan öğrenciler gibi konular vardır. Teknoloji tek başına öğretici değildir, ancak başarılı bir öğrenme ortamının sağlanmasında teknolojinin nasıl kullanıldığı önemlidir. Öğrenmeyi kolaylaştıran, daha büyük kapasiteli öğrenme ortamları sağlayan veya endüstri tarafından kullanılan teknolojiler müfredatlara eklenmektedir (Chaulk, 2009, s. 6).

Cambridge Uluslararası Sınav Merkezi tarafından dijital teknolojilerle donatılmış sınıfların avantaj ve dezavantajları hakkında bir çalışma hazırlanmıştır. Bu tür sınıflarda, öğrenciler internet bağlantısı aracılığıyla kendi cep telefonlarını ve kişisel taşınabilir bilgisayarlarını kullanabilmektedirler. Elektronik portföylerin hazırlanmasıyla öğrencilerin yazılı, görsel-işitsel olarak hazırladıkları belgeler çevrimiçi dosyalar halinde yüklenebilmektedir. Hazırlanan bu çalışma kapsamında öğrencilerin çevrimiçi videolar ve/veya kaynaklar aracılığıyla dersten önce yeni içerikleri keşfedebildikleri ve daha sonra bu bilgileri sınıfta daha kişiselleştirilmiş çalışmalarda uyguladıkları belirtilmektedir. Ayrıca, Twitter ve/veya çevrimiçi ve yüz yüze kurslarla oluşturulan Kişisel Öğrenme Ağları (Personel Learning Network-PLN), kurumların fiziksel sınırlarının ötesinde geniş bir perspektife ve uzmanlığa erişim sağlayarak öğrenmeyi destekleyen fikir alışverişini kolaylaştırmaktır⁶¹.

TBMM tarafından hazırlanan Meclis Araştırma Komisyon Raporunda kitaplarda ve bilgisayarlarda kendini tekrarlayan ansiklopedik bilgi yerine mevcut bilgileri analiz ederek değerlendirebilen, akıllarını ve hayal güçlerini kullanan, yüksek özgüvenli, hızlı bir şekilde sorunları hızlı bir şekilde fark ederek çözüm yolları bulan bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Eğitim sistemleri de belirtilen hedefler doğrultusunda şekillenmelidir. Bu bağlamda, 2012 yılında yayınlanan TBMM Meclis Araştırma Komisyon Raporunda yer alan *Bilişim Teknolojileri Kullanımının Eğitim Boyutuna İlişkin Öneriler* bölümünde ilk ve ortaöğretimden itibaren başlayarak yükseköğrenim sürecinde de dahil olmak üzere bilişim teknolojilerinin kullanılması hususunda

⁶¹ Cambridge Assessment International Education, “Sınıfta Dijital Teknolojiler”, (2018, 19 Mayıs). Erişim adresi: <https://www.cambridgeinternational.org/Images/271191-digital-technologies-in-the-classroom.pdf>.

önerilerde bulunulmuştur.

Bahsi geçen raporda, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen e-okul sisteminin öğrencilerin bilgisayar destekli eğlenceli ve aynı zamanda öğretici eğitim programlarını kullanma olanağı sağladığı ve bu programların bilişim, teknoloji ve internet konularında içerikler sunmasının gerekliliği belirtilmiştir. Aynı zamanda dijital medya ürünleri olan bilişim teknolojileri ürünlerinin uzaktan eğitim, kurum içi hizmet eğitimleri, telekonferans yöntemiyle iletişim kurma, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında uzaktan eğitim imkânının artırılması, açık lise ve açık öğretim kapsamındaki derslerin bilgisayar destekli eğitim ile desteklenmesi ve yüksek öğretim kurumlarının müfredatlarında yer alan ders içeriklerinin internet aracılığıyla açık ders yöntemiyle uygulanması gibi öneriler yer almaktadır (“TBMM Meclis Araştırma Komisyonu Raporu”, 2012, s. 981).

Siemens ve Downes (2008, 2009), kitlesel açık çevrimiçi kursları (MOOCs) öğrenenlerin öğrenmelerini tasarlamak ve yönlendirmek için erişebilecekleri ve kullanabilecekleri kişilerden ve kaynaklardan oluşan büyük çaplı ağlar olarak kavramsallaştırmışlardır. İlk kez 2008 yılında dünya çapında 2000'den fazla katılımcıyla “Bağlantıcılık ve Bağlantılı Bilgiler” konusunda çalışma yürütmüşlerdir. Araştırma kapsamında eğiticilere ve öğrenenlere yer verilmiştir. Bu bağlamda hazırlanan ders içeriklerinin tamamı özellikle haber sağlayan sitelerin, bloglar ve podcastler gibi sürekli olarak güncellenen sitelerin güncellemelerini takip edebilmek için kullanılan ve bazı site ve dosya formatları ile çalışan bir doküman takip sistemi olan RSS⁶² formatındaydı. Öğrenciler kendi tercihleri doğrultusunda, Moodle'da işlenen tartışmalar, blog gönderileri, Second Life ve senkronize çevrimiçi toplantılara katılım sağladılar. Öğrenciler içerik bağlantıları oluşturmak, öğrenme toplulukları ve bilgi oluşturmak için diğer öğrenenlerle bağlantı kurmak için bloglar, wiki'ler ve sosyal medya platformları gibi dijital platformları kullandılar. Öğrenciler bahsi geçen dijital platformları kullanırken aktif olarak katkıda bulunmaları hususunda teşvik edildiler. Katılımcıların blog gönderileri, tweet vb. şeklinde katılımları, ders koordinatörleri tarafından toplanıp günlük e-posta veya haber bülteni aracılığıyla tüm katılımcılarla paylaşılmıştır (Goldie, 2016, s. 3-4).

⁶² Webtekno, “RSS formatı”, (2018, 5 Ağustos). Erişim adresi: <http://www.webtekno.com/yazilim/rss-nedir-en-iyi-rss-okuyuculari-h3161.html>.

Bağlantıcılık kuramının bir öğrenme kuramı olarak kabul edilebilmesi için belirli nedenlerinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenlerin ilki, bağlantıcılığın, bir öğrencinin kişisel bir ağ aracılığıyla elde ettiği bilgi ve algıyı nasıl öğrenmiş olduğunun geliştirilmesi olarak nitelendirilmektedir. İkincisi, çok miktarda veri, belirli durumları eleştirel olarak incelemek için gerekli olan her şeyi öğrenebilmeyi imkânsız kılabilir. Üçüncüsü, geleneksel öğrenme teorileri aracılığıyla öğrenmeyi açıklamak, ciddi bir biçimde teknolojinin getirdiği hızlı değişim ile sınırlıdır. Bağlantıcılık ise bilgiyi nerede bulacağını, bu bilginin nasıl ve ne şekilde kapsamı olduğunu yanıtlamaktan daha önemli olabilmekte ve eyleme geçirilebilir bilgi olarak tanımlanmaktadır. Bilgi sadece sabit bir sistemden üretilmemektedir. Bir öğrenci için kavramların içselleştirilmesi ve gerçek dünya koşullarına uygulanabilmesi için özel eğitmen bağlantısı ve öğretme veya rehberlik çalışması yapılmalıdır. Bağlantıcılık, çeşitliliği farklı ağlar aracılığıyla sunarak, yeni nesillerin giderek artan sayıda soruya çözüm bulabilmeleri için iş birliği yapmalarına yardımcı olmaktadır (Duke vd., 2013, s. 7-8).

Sonuç olarak, bağlantıcılık kuramının bir dijital ağ sistemi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İçinde bulunduğumuz dijital teknolojilerle çevrelenmiş çağda, öğrenme ve bilgi artık sadece sabit kaynaklardan ve öğreticilerin aktardıklarından sağlanmamaktadır. Ulaşılması hedeflenen bilginin ne olduğundan çok ona ulaşma yollarının bilinmesi, bu yollarda ilerlerken dijital araçların ve ortamların tanınması ve kullanılmasının öğrenme sürecinin en önemli adımları olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Bu bağlamda, daimî ve kümülatif bir şekilde bilgi akışı sağlanan çağımız gerekleri doğrultusunda, öğretmenler ve öğreticiler tarafından eğitim ve öğrenme ortamlarında bilinçli ve düzenli bir şekilde öğrenenlerin sahip olması gereken becerileri öğretme hususunda rehberlik etmeleri ve dijital uygulamaları ilgili olabilecek tüm derslerde kullanmaları önerilmektedir.

3.2. Dijital Medya Araçları ve Çeviri Eğitimindeki Yerleri

İçinde bulunduğumuz modern çağda mobil teknolojiler yavaş yavaş öğrenmeye entegre edilmektedir. Akıllı telefonların ve diğer taşınabilir ve kablosuz cihazların yaygın kullanımıyla, dil öğrenme dahil birçok bağlamda öğrenme biçimlerinin önemli ölçüde değiştiği gözlemlenebilmektedir. Bugün kullandığımız farklı işletim sistemlerine sahip akıllı cep telefonlarının dinleme, konuşma, okuma, yazma, kelime bilgisi ve dilbilgisi dahil olmak üzere yabancı dil öğreniminin farklı yönlerini desteklemek için çok sayıda

mobil uygulama (mobile application/ app) geliştirilmiştir. Bahsi geçen uygulamaların pek çoğuna ücretsiz bir şekilde erişilebilmektedir. Mevcut uygulamalar incelendiğinde, görsel ve işitsel imgelerle desteklendikleri görülmektedir.

3.2.1. Mobil Öğrenme

Günümüzde teknolojik donanımlara ve dolayısıyla internet bağlantısına sahip olan pek çok ülkede insanların artık mobil (taşınabilir) teknoloji hareketliliğine kendilerini teslim ettiklerini söylemek yanlış olmayacaktır. Web teknolojilerinin gelişmesiyle beraber, masaüstü bilgisayarların kullanımından sonra piyasaya sürülen ve uzun yıllardır kullanılmakta olan akıllı cep telefonları ve tabletler gibi taşınabilir kablosuz cihazların yaygınlaşmasıyla öğrenme, iletişim ve hatta yaşam biçimlerimizin önemli ölçüde değiştiği gözlemlenebilmektedir.

Bugün istenilen her ortamda kişilerin erişimine açık bir şekilde bulunmalarının yanı sıra, mobil cihazların insanların öğrenme şekillerini de etkilediği söylenebilmektedir. Öğrenen kişilerin mobil cihazları kullanmalarının yanında öğretmen, öğretim görevlisi, ders sorumlusu vb. gibi öğretici kişilerin de bu teknolojilerin kullanımına vakıf olmaları gerekmektedir. Bu sayede içinde bulunduğumuz dijital teknolojilerle çevrelenmiş çağın gereklerine uygun ve interaktif bir şekilde derslerin koordine edilmesi ve yürütülmesi sağlanabilir (Hulme, 2009, s. 159).

Diğer bir yandan, Smidts ve çalışma arkadaşları tarafından mobil teknolojilerin sanal dünya ile fiziksel dünya arasında köprü kurmaya yardımcı olduğu ve önemli bir yere sahip olduğu belirtilmektedir. Araştırmacılara göre, bir öğrenci GPS⁶³ işlevselliği ile bir mobil cihaz ile öğrenmeye başladığında yeni olanaklar ortaya çıkar. Uydular aracılığıyla GPS, öğrencinin cihazla konumunu gösteren sinyalleri alır. Bu konum temelinde, öğrenciler cihazlarına yere özel bilgi alabilir veya bu bilgileri ekleyebilir. Bu şekilde, öğrencilerin kendilerini bulduğu fiziksel ve sanal dünyalar arasında bir bağlantı

⁶³ GPS: (Global Positioning System) Küresel Konumlandırma Sistemi, bir dizi yörüngedeki uydudan gelen sinyallerin alınmasına dayanan dünya çapında bir navigasyon ve ölçüm tesisidir (çevirisi yazar tarafından yapılmıştır), Oxford Çevrimiçi Sözlük, “GPS”, (2018, 9 Ağustos). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/gps>.

Mobil GPS teknolojisi, günümüzün akıllı telefonlarını son kullanıcılara "trilaterasyon" adı verilen küresel bir konumlandırma sistemiyle navigasyon talimatları almaları için uygun ve yüksek verimli araçlar sağlamaktadır. Bir telefonun yerleşik GPS alıcısı bir dizi uydu ile iletişim kurar. Daha teknolojik olarak gelişmiş telefonlar, haritalarda bireysel sokakları ve ilgi çekici yerleri tanımlayabilir, ayrıca izlenebilir izleme özelliği sağlayabilir (çevirisi yazar tarafından yapılmıştır), Search Mobile Computing, “Mobil GPS Teknolojisi”, (2018, 9 Ağustos). Erişim adresi: <https://searchmobilecomputing.techtarget.com/definition/Global-Positioning-System>.

kurulacak ve birkaç bilgi katmanına aynı anda erişilebilecektir (Smidts vd., 2008, s. 4). Örneğin, çeviri aracılığıyla yazılı ya da sözlü iletişim kurarken, adı geçen herhangi bir yerin, şehrin veya ülkenin hakkında detaylı bilgi verebilmek adına GPS bağlantısı kullanılarak, uydu fotoğraflarına erişebilmek mümkündür. Bu sayede sanal dünyada var olan verileri gerçek dünyada da kullanmanın ve daha etkili iletişim kurmanın mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Mevcut teknolojinin mobil cihaz türleri ve bunların göz ardı edilemeyecek faaliyet türlerinin (örneğin oyunlar) bazı öğrenme tercihlerini etkilediği söylenebilir. Mobil teknolojiyi bu kadar ilgi çekici kılan şey, iç ve dış mekânlar arasında, resmî ve gayri resmi ortamlar arasında harekete olan yakınlığı, öğrenenlerin en azından bir şekilde yol göstermesine izin vermesidir. Mobil teknoloji, çoğu zaman öğretmenin erişemeyeceği sınıf dışında öğrenmeyi de kapsamaktadır. Bu bir tehdit olarak algılanabilir, bu yüzden zorluk, sınıfta en iyi öğrenilenleri, dışarıdan öğrenilmesi gerekenleri ve bu ortamlar arasındaki bağlantıların nasıl yapılacağını açık bir şekilde tanımlayan tasarımlar geliştirmektir (Hulme, 2009, s. 164). Diğer bir yandan, Hui Guo'nun ödüllü yüksek lisans tezi çalışmasında aktardığı bilgiler doğrultusunda hazırlanan bir tablo ile mobil öğrenmeyle ilişkilendirilebilecek belirli öğrenme kuramları aşağıdaki tabloda özet halinde verilmiştir. Tabloda belirtilen öğrenme kuramları mobil öğrenmeyle ilişkilendirilecektir.

Tablo 4:
Mobil Öğrenmeyle İlgili Öğrenme Kuramları ve Paradigmaları⁶⁴

Temalar	Açıklamalar	Faaliyetler
Davranışçı Öğrenme	Öğrenme, belirli bir uyaran ve cevap arasındaki birliğin güçlendirilmesi aracılığıyla oluşur ve desteklenir.	Bilgi ve içerik iletimi: araştırma ve geri bildirim, test, uygulamalar ve kısa sınav, vb.
Yapısalcı Öğrenme	Öğrenenler önceki ve mevcut bilgilerine bağlı olarak yeni kavram veya fikirleri oluşturabilirler.	Araştırma, problem çözme ve karar verme uygulamaları, öğrenciler arasındaki etkileşim, cep telefonları ile iletişim, vb.
Durumlu Öğrenme	Öğrenme özgün bir kapsamda ve kültürde, sosyal katılım süreciyle gerçekleşir.	Özgün alan faaliyetleri, yerleşik danışma, işyerinde öğrenme vb.

⁶⁴ Bu tablo Hui Guo tarafından hazırlanan Analysing and Evaluating Current Mobile Applications for Learning English Speaking başlıklı yüksek lisans tezinden aktarılmış ve çevirisi yazar tarafından yapılmıştır. British Council, “Mobil öğrenme kuramları ve paradigmaları”, (2018, 10 Ağustos). Erişim adresi: https://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/filefield_paths/analysing_and_evaluating_current_mobile_applications_v2.pdf.

İşbirlikçi Öğrenme	Öğrenme öğrenciler arasındaki sosyal etkileşim ve iş birliği aracılığıyla desteklenir, kolaylaştırılır ve geliştirilir.	Sosyal bağlamda aktif katılım, akıllı cep telefonları aracılığıyla akranlar arası iletişim vb.
Yaygın ve Yaşam boyu Öğrenme	Özel bir öğrenme ortamı ve resmi bir öğretim programı dışında öğrenme.	Mobil bilgi kaynakları, mobil web siteleri vb.
Öğrenme ve Öğretme Desteği	Genel olarak, öğrenenleri, öğrenme faaliyetlerine yönelik kaynakları ve yardımcı yönetsel görevlerin koordine edilmesinde destek verir.	Etkili kişisel organizasyon, katılım raporlama, öğrenci notlarını inceleme vb.

Davranışçı paradigmada öğrenmenin, belirli bir uyaran ve cevap arasındaki birliğin güçlendirilmesi aracılığıyla oluştuğu ve desteklendiği belirtilmektedir. Mobil öğrenmede, mobil cihazların öğrenme materyalleri sunduklarında, öğrenenlerden cevap aldıklarında ve bunları destekleyen uygun geribildirim sağladıklarında bir birlik oluşmaktadır (Naismith vd., 2004, s. 2-6). Bu paradigma, bilginin öğreticiden (mobil cihazlar) kullanıcıya iletildiği bir iletim modelini benimser. Mobil cihazların sınırlı ekranları olmasına rağmen, günümüz koşullarında öğrenme materyalleri sunmak için bir araç olarak popüler bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda mobil cihazların bugünkü olanaklar doğrultusunda öğrenme içeriğini tekrar etmeleri ve ezberlemeleri konusunda teşvik edici olabilir. Ancak, burada öğrenenleri pasif olarak bilgi almaktan ziyade aktif olarak yanıt vermeye teşvik eden bir sistemden söz edilebilir.

Yapılandırmacı öğrenmeyle ilgili olarak, öğrenciler önceki ve güncel bilgilerine dayanarak yeni kavramları veya fikirleri aktif olarak inşa ederler (Bruner, 1966). Mobil cihazlar, öğrenenlerin gerçekçi bir bağlamda yer almalarını ve eş zamanlı olarak onlara destekleyici araçlar sunulmasını sağlar (Naismith vd., 2004, s. 2-6). Öğrenciler daha sonra kendi bilgilerini aktif olarak inşa eder ve etkileşimli modeller oluştururlar. Yapılandırmacı paradigma, öğrenenler arasında veya akıllı cep telefonları aracılığıyla iletişim kurma yoluyla mobil öğrenmedeki iş birliği ve etkileşimde olduğu gibi, karar verme uygulamaları ve problem çözmenin incelenmesi için sorulan sorular gibi bağlam ve içerik bağımlı mobil öğrenmeye odaklanmaktadır (Keskin ve Metcalf, 2011, s. 202-208).

Durumlu öğrenme, özgün bir bağlam ve kültür içerisinde öğrenmeyi ifade eder. Öğrenmenin yalnızca bireyler tarafından değil, bir sosyal katılım süreci yoluyla bilgi edinme olduğunu vurgular. Özellikle mobil öğrenmeyle ilgili olan bir öğrenme

paradigması dizisi bağlam farkında öğrenmedir. Mobil cihazlar taşınabilir ve farklı bağlamlarda mevcut olduğundan, öğrenme etkinlikleri bu bağlamlar aracılığıyla iyi bir şekilde geliştirilebilir. İşbirlikçi öğrenme, mobil öğrenmeyle bağlantılı olduğu düşünülen bir başka öğrenme kuramıdır. Mobil cihazlar, öğrenenlerin sadece cihazlar arasında veri ve mesaj paylaşımlarını değil, aynı zamanda paylaşılan bir veri ağı üzerinden iletişim kurmasını sağlar. Etkili öğrenme, öğrencilerin birbirleriyle iletişim kurabildikleri ve dünya hakkındaki bilgilerini paylaştıkları zaman ortaya çıkar. Örneğin, iki kişi birbirlerinin bilgisini karşılıklı iletişim ile anlamlandırabilirse, dünya hakkındaki anlayışlarını paylaşabilecek ve öğrenme aynı anda gerçekleşecektir. Bununla birlikte, şüphesiz teknoloji, öğrenenlerin diğer bireylerle cep telefonları veya e-posta ile iletişim kurmaları için paylaşılan bir öğrenme ortamı sağlayabilir (Naismith vd., 2004, s. 12-16). Diğer bir yandan, yaygın ve yaşam boyu öğrenme paradigması, özel bir öğrenme ortamı ve örgün müfredat dışında öğrenmeyi destekleyen faaliyetlere atıfta bulunmaktadır. Yaygın ve yaşam boyu öğrenme üzerine yapılan araştırmalar, öğrenmenin sürekli olarak gerçekleştiğini ve çevremizden etkilendiğini göstermektedir. Yaygın öğrenme, tesadüfi olabilir ve öğrenenler bunu öğrenme olarak bile tanımlamayabilir. Yaygın öğrenme üzerine yapılan araştırmalar, yetişkinlerin çoğunun örgün eğitimin dışında gerçekleştiğini göstermiştir. Bu nedenle, mobil cihazların taşınabilir ve kişisel doğası, onlara günlük yaşamla harmanlanmış yaygın ve yaşam boyu öğrenmeyi destekleme konusunda önemli bir potansiyel sunmaktadır. Bunların yanı sıra, mobil teknolojinin kullanımı öğrenenleri koordine etmek ve aktivite kaynaklarını öğrenmek ve yönetim görevlerine daha genel olarak yardımcı olmak için öğrenme ve öğretme desteği sağlamaktadır (Naismith vd., 2004, s. 18-19; Guo, 2004, s. 21).

Çağımızın gereklilikleri ve teknolojik gelişmeleri doğrultusunda ortaya çıkan mobil öğrenmenin bahsi geçen öğrenme kuramlarıyla pedagojik açıdan desteklendiğinde öğretim materyalleri haline getirilmelerinin mantıklı olduğu görülmektedir. Mobil öğrenmenin daha sonraki bölümlerde detaylı bir şekilde irdelenecek olan web siteleri ve mobil uygulamalar başlığı altında, öğrencilere bilgi ve içerik iletimi, araştırma ve problem çözme, karar verme, akranlar ve kullanıcılar arası interaktif iletişim kurma ve benzer pek çok konuda fayda sağladığı konusunda ilişkilendirilecektir. Bu bağlamda, dijital medya araçlarının yaygın kullanımlarından dolayı en başında gelen web siteleri ve mobil uygulamaların çeviri eğitiminde çevirmen edinçlerini desteklediği ve çeviri eğitime entegre edilmelerinin gerekçeleri belirtilecektir.

3.2.2. Web Siteleri ve Mobil Uygulamalar

Bu bölümde dijital teknolojilerin kullanıcılara sunulduğu ve en yaygın şekilde bu teknolojileri ve aygıtlarını kullanma kanalı olan web siteleri ve mobil uygulamalar hakkında bilgi verilecektir. Özellikle Web 2.0 teknolojilerinin gelişimiyle günbegün ilerleme kaydeden ve kullanıcılarından gelen talepler ve pazar- piyasa ihtiyaçları doğrultusunda çeşitlilik kazanan dijital medya kanallarını kapsayan web siteleri ve mobil uygulamaların bağlantıcılık kuramını temel alarak özellikle yabancı dil alanında kullanım örneklerini veren literatür örnekleri incelenerek, çeviri eğitiminde de bu kanalların kullanılması hakkındaki öneriler sunulacaktır.

Web siteleri

Web sitelerinin genellikle tek bir kişi ya da kuruluşun sahibi olduğu, tek bir konu ya da ilişkili pek çok konuyu bünyesinde bulunduran Dünya Çapında Ağa (World Wide Web) bağlı bir sayfa grubu olarak tanımlandığı görülmektedir⁶⁵. Diğer bir çevrimiçi kaynaktan benzer şekilde web siteleri birlikte gruplandırılmış ve genellikle çeşitli yollarla birbirine bağlanan web sayfaları koleksiyonu şeklinde tanımlanmaktadır. Genellikle "web sitesi" veya sadece bir "site" olarak adlandırılır⁶⁶.

Diğer bir kaynaktan verilen tanım ve örneklere göre, bir Web sitesi, bir ana sayfa adı verilen başlangıç dosyasını içeren World Wide Web (WWW) dosyalarının ilgili bir derlemesidir. Bir şirket veya bir kişi size kendi ana sayfasının adresini vererek kendi Web sitelerine nasıl ulaşılacağını belirtir. Ana sayfadan, sitelerinde bulunan diğer tüm sayfalara ulaşılabilir. Örneğin, IBM için Web sitesi <http://www.ibm.com> adresinin ana sayfa adresine sahiptir. (Ana sayfa adresi aslında index.html gibi belirli bir dosya adı içerir, ancak IBM'in durumunda olduğu gibi, standart bir varsayılan ad ayarlandığında, kullanıcıların dosya adını girmesi gerekmez.) IBM'in ana sayfa adresi binlerce kullanıcıya ulaşır. Site coğrafi bir yer anlamına geldiğinden, bir Web sitesi bir Web sunucusu ile karıştırılabilir. Bir sunucu, dosyaları bir veya daha fazla site için tutan bir bilgisayardır. Çok büyük bir Web sitesi, farklı coğrafi konumlarda bir dizi sunucuya yayılabilir. IBM iyi bir örnektir; Web sitesi, dünya çapında konumlarda birçok sunucuya yayılmış binlerce dosyadan oluşmaktadır. Ama daha tipik bir örnek vermek

⁶⁵ Dictionary.com Çevrimiçi Sözlük, "World Wide Web", (2018, 23 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.dictionary.com/browse/world-wide-web?s=t>.

⁶⁶ Developer Mozilla, "Web Sitesi", (2018, 23 Ağustos). Erişim adresi: https://developer.mozilla.org/tr/docs/Öğren/Getting_started_with_the_web.

gerekirse, *whatis.com*. İnternet sözlükleriyle ilgisi olmayan bir dizi başka siteyle ticari bir alan sağlayıcısının sunucusunda bulunan bir adrestir⁶⁷.

Herhangi bir İnternet adresinin başlangıcı, bilgisayar İnternet'in hangi bölümünü kullandığınızı söyleyen protokoldür. Web siteleri için, hemen her zaman, Köprü Metni Aktarım Protokolü anlamına gelen `http: // 'yi` görülmektedir. Neyse ki, URL'nin bu bölümünü daha yeni bir Web tarayıcısına yazmak gerekmez. Temelde internet adresinin en önemli kısmı kişileri bu alanın sahibi olan şirkete, kuruluşa veya diğer organizasyonlara yönlendirir. Noktadan önceki kısım, genellikle şirketin veya Web sitesinin sahibi olan başka bir varlığın ismine benzemektedir. Noktadan sonraki harfler (genişleme) ne tür bir organizasyon olduğunu belirler. En yaygın uzantılar şunlardır: ticari siteler için `.com`, üniversite ve eğitim kurumları için `.edu`, devlet kurumları için `.gov`, kuruluş ya da örgüt (organizasyon) için `.org`, bilgilendirme siteleri için `.info`. Bunların yanı sıra bir web sitesi aşağıdakileri yapmanıza izin verir (Wolfinger, 2007, s. 3-5):

- Ücretsiz bir e-posta adresi olarak kişisel ve iş yazışmalarını ayrı tutmak için bu adres sadece iş aramalarında kullanılabilir.
- Çevrimiçi beyaz sayfalara ve sarı sayfalara bağlantılar aracılığıyla işveren iletişim bilgilerine ulaşılabilir.
- Portallar kişiselleştirilebilir ve kayıt yapıldığında sağlanan demografik verilere ve tercihlere göre haberler, hisse senedi raporları ve daha fazlası sunulabilir.
- Arama motoru sayfasında en üstteki başlıkları okuyarak kaçınılmaz iş görüşmesi için küçük bir konuşma yapılabilir.
- Yerel hava durumu tahminlerini kontrol ederek bir sonraki günün röportajına (ve oraya ne kadar süre izin verileceğine) karar verileceği öğrenilebilir.

Tez kapsamında web sitelerinin tanımlanmaları yapılmış ve ne işe yaradıkları anlatılmaya çalışılmıştır. Web sitelerinin çeviri eğitim materyali olarak kullanılabilirliği hakkında önerilerde bulunulacaktır. Bu bağlamda ele alınması planlanan web siteleri arasında e-ticaret ve e-devlet uygulamaları da yer almaktadır. Pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de kurum ve kuruluşların belge yönetimini kolaylaştırmak adına, elektronik belge yönetim sistemi (EBYS) geliştirilmiştir ve halen bu sistem pek çok devlet kurum ve kuruluşu tarafından kullanılmaktadır. EBYS kurumlar içinde belgelerin

⁶⁷ Whatis.com, "Web Sitesi", (2018, 23 Ağustos). Erişim adresi: <https://whatis.techtarget.com/definition/Web-site>.

sürekli bir şekilde üretilmesi, kurum içi ve kurum dışı alınan belgelerin kayıtlarının tutulması, saklanması, dağıtımı, arşivlenmesi, değerlendirmesi ve imha edilmesi gibi işlemlerin gerçekleştirilmesi için gerekli kuram ve uygulamayı kapsayan büyük çaplı bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Odabaş, 2008, s. 121-142).

Geniş bir çerçeveden bakıldığında, e-devlet, yönetimde bilişim teknolojilerinin stratejik bir şekilde kullanımıyla beraber, bilgi toplumunun ihtiyaçlarını karşılayabilecek, vatandaşları ve özel ve kamu kurumları ile elektronik ortamlarda iletişimde bulunarak, verimlilik, şeffaflık ve kalkınmayı sağlayacak bir yapılanma modeli olarak tanımlanmaktadır (Kuran, 2005, s. 11). Bugün pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede olduğu gibi Türkiye’de de sağlık hizmetlerinde, adli süreçlerde, yerel yönetimlerde, sosyal güvenlik sistemlerinde, milli savunmada, ulaşım ve haberleşmede, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, eğitimde e-devlet hizmetleri kullanılmaktadır. Bu hizmetlerin kullanımı hem zamandan hem işgücünden kolaylık sağlarken, evrak kaydının da daha güvenilir bir şekilde yapılması ve uzun yıllar boyunca erişilebilir olmalarını sağlamaktadır. Diğer bir yönden kurumların e-devlet uygulamalarına benzer şekilde ülkelerin büyükelçiliklerinin, konsolosluklarının, çeşitli devlet kuruluşlarının, haber ve spor kanallarının ve benzer web sitesi uygulamalarının yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu tür web sitelerinden diğer ülkelerdeki gelişmeler takip edilebilmekte, yurtdışına çıkmak, iş bulmak ve ikamet edebilmek için gerekli belgeler temin edilmekte, spor, sanat, eğlence, eğitim odaklı konular takip edilebilmektedir.

E-devlet uygulamalarının dışında internet kullanıcıları tarafından pratik, hızlı ve pek çok seçeneği aynı anda tecrübe ederek seçim yapabilmeleri sağlanan e-ticaret uygulamalarının da sıklıkla kullanıldığını söylemek mümkündür. Yerli e-ticaret uygulamalarının yanı sıra, yabancı alışveriş sitelerinde kullanıldığı gözlemlenmektedir. Türkmen ve Can tarafından yürütülen “Çevirmenlik Edinçlerini Geliştirme Bağlamında Sosyal Medya ve Dijital Çeviri Araçlarını Kullanmalarına Yönelik Bir İnceleme: Bülent Ecevit Üniversitesi Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programı Örneği” adlı çalışmada yürütülen bir anket doğrultusunda öğrencilerin internet üzerinden uluslararası web sitelerinden alışveriş yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Bu soruya verilecek yanıtlar doğrultusunda, katılımcıların öğrendikleri ya da bildikleri yabancı dil aracılığı ile iletişim kurma ve aktif bir şekilde bu dili (dilleri) kullanarak günlük hayatlarını kolaylaştırma ve ilerideki profesyonel iş yaşantılarına dönük de pratik bilgiler elde etme durumlarıyla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Anket

sonuçlarından elde edilen verilere göre hiç te azımsanmayacak bir oranla %40'ının internet üzerinden uluslararası firmalardan alışveriş yaptıkları görülmüştür. Bu bağlamda diğer bir soruda ise özellikle hangi alışveriş sitelerini sıklıkla kullandıkları sorulmuş ve “aliexpress.com, alibaba.com, amazon.com, ebay” yanıtları alınmıştır (Türkmen ve Can, 2017, s. 536).

Bu tez çalışması bağlamında bahsi geçen yabancı kurum ve kuruluşlara ait farklı amaçlara hitap eden web siteleri, e-devlet sistemleri ve e-ticaret web sitelerinin kullanımının çeviri eğitimi açısından önemine değinmek amaçlamıştır. Web siteleri, e-devlet ve e-ticaret sitelerinde bulunan veriler doğrudan çeviri yapmak için ders materyali olarak kullanılabilir. Bunun yanı sıra, içinde bulunduğumuz çağ gereği artık pek çok kurum, kuruluş, şirket ve benzeri organizasyonların evrak işlerini elden, kâğıt üzerinde yapmaktansa tüm kayıtlarını dijital ortamlara aktardıkları görülmektedir. Bu sayede evrak dosyalama, arşivleme ve istenen evraka daha kısa sürede ulaşmak mümkündür. Bahsi geçen web sitelerinin çeviri eğitimi içinde yer alması gerektiği önerilmektedir. Çünkü, ülkemizde Mütercim-Tercümanlık, Çeviribilim Bölümleri ve Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programlarından mezun olan öğrencilerin sadece piyasada çevirmenlik yapmak amacıyla bu bölümlerden mezun olmadıkları görülmektedir. Bu bölüm ve programların mezun öğrencileri için iş imkanları da incelendiğinde, dış ticaret firmalarında, ithalat-ihracat yapan firmalarda, danışmanlık şirketlerinde dil bilen eleman, iletişimci, asistan, danışman ve benzer pozisyonlarda çalışabilecekleri belirtilmektedir. İçinde bulunduğumuz çağın gerekliliklerini karşılayacak şekilde, çevirmenlik mesleği dışında bahsi geçen pozisyonlarda da görev alıp, aktif bir şekilde çalışabilmeleri için, temel düzeyde bilgisayar kullanımından öte, öğrencilerin eğitimleri esnasında e-devlet, e-ticaret ve ilgili web sitelerinin kullanımlarını, internet ve mobil bankacılık işlemlerini yapabilmeleri gerekmektedir. Tez çalışmasının amaçları doğrultusunda bu tür dijital medya araçlarının ve kanallarının bir çevirmenin sahip olması beklenen edinçleri desteklediği ve hatta bu araçları kullanmanın başlı başına bir (alt) edinç olması önerisi sunulmaktadır.

Mobil Uygulamalar

Mobil uygulamalar akıllı telefonlarda, tabletlerde ve diğer mobil cihazlarda çalışmak üzere tasarlanmış yazılım uygulamalarıdır. Genellikle mobil işletim sisteminin sahipleri tarafından işletilen uygulama mağazaları aracılığıyla kullanılabilir. 2020'ye

gelindiğinde, mobil uygulamaların uygulama mağazaları ve uygulama içi reklamcılık yoluyla yaklaşık 189 milyar ABD doları gelir elde etmesi bekleniyor. En popüler işletim sistemi yerel mağazalarından bazıları Apple App Store, Google Play, Windows Phone Store ve BlackBerry App World'dür. Mart 2017 itibarıyla, Google Play Store'da 2,8 milyon kullanılabilir uygulama ve dünyanın en önde gelen iki uygulama mağazası olan Apple'ın App Store'unda 2,2 milyon uygulama mevcuttur. Mobil uygulamalar başlangıçta takvimler, e-posta ve hava durumu bilgileri gibi verimlilik ve bilgi alma araçları olarak sunulurken, kullanıcıların talepleri ve geliştirici araçlarının kullanılabilirliği nedeniyle pazar hızla genişledi. Apple iOS kullanıcıları arasında en popüler uygulama kategorileri şu şekilde sıralanmaktadır: sosyal paylaşım ağı, fotoğraf, video ve oyunlar. Araçlar, iletişim, video oynatıcılar ve düzenleme, seyahat ise önde gelen Android uygulama kategorileri arasında yer alır. ABD'de, mobil kullanıcılar dijital zamanlarının büyük bir kısmını, mobil müzik uygulamalarıyla birlikte yaş gruplarına göre büyük ölçüde değiştirdi. Anlık mesajlaşma uygulamaları, ABD'deki ikinci en popüler mobil uygulama kategorisidir. Gerçekten de mobil haberci ve sosyal uygulamalar, yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'nde değil, aynı zamanda dünya çapında da popülerlik kazanmıştır. Dünyanın önde gelen mobil mesajlaşma uygulaması WhatsApp, 2017 itibarıyla 1,2 milyar aylık aktif kullanıcıya sahiptir⁶⁸.

Web 1.0 ve ardından Web 2.0 teknolojilerinin ve dijital araçlarının gelişmesiyle beraber bu araçların eğitim alanında da sıklıkla yer aldığı ve interaktif eğitimi desteklediği görülmektedir. Yabancı dil eğitimi için geliştirilen ve kimisi üyelik gerektiren ücretli ve ücretsiz versiyonları bulunan çok sayıda web sitesi ilk öğretimden yüksek öğretime kadar her seviyede öğrenciler ve öğretmenler kullanılmaktadır. Tez çalışması kapsamında, yabancı dili geliştirmeye yönelik web sitelerinin aslında çeviri eğitimi alan öğrenciler tarafından da kullanılabilmesi, içerikleri bakımından çeviri eğitimi alan öğrencilerin anadil, yabancı dil, kaynak ve erek kültür edinçlerini ve uzmanlık alan edinçlerini destekleyeceği öngörülmektedir. Ayrıca bahsi geçen e-devlet sitelerini, yerli ve yabancı kamu kurum ve kuruluşlarının web sitelerini, e-ticaret sitelerini kullanabilmenin çeviri eğitimi alan öğrenciler için yine uzmanlık alan bilgilerini destekleyici olacağı öngörülmektedir.

⁶⁸ Dünya çapında yaygın bir şekilde bilinen ve faydalanılan istatistik web sitesi olan www.statista.com adresinden elde edilen en güncel veriler, yazar tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Statista istatistik, "Mobil uygulama kullanımı", (2018, 10 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.statista.com/topics/1002/mobile-app-usage/>.

Web sitelerinin daha hızlı ve pratik kullanım alanı olan ve akıllı cep telefonları, tabletler gibi taşınabilir teknolojik aygıtlara indirilerek kullanılan mobil uygulamaların aslında web sitelerinden içerik anlamında pek farkı yoktur. Her geçen gün karşı konulamaz bir şekilde ilerleyen ve kullanıcılarını güncellemelerle ve yeniliklerle kendini takip etmek durumunda bırakan mobil uygulamalar akıllı cep telefonu kullanan kişilerin bir nevi asistanı gibidir. Android ve Ios gibi işlemcilerin kapsamında bankalardan, eğitim kurumlarının bilgi sistemlerine, indirilebilen oyun, harita, e-posta, Facebook, Instagram, Twitter, Skype, Whatsapp ve daha pek çok yaygın şekilde kullanılan sosyal ağ uygulamalarına, podcast, video, müzik uygulamalarına, eğitim amaçlı alıştırma, ders notu içerikli uygulamalara, dijital sözlükler, çeviri programları, çevrimiçi doküman yönetim sistemlerine, metin işlemciler ve çevrimiçi not defterlerine kadar pek çok uygulama yer almaktadır.

Yabancı dil geliştirme amacıyla hazırlanan ve tez kapsamında çeviri eğitiminde de yer almasının öngörüldüğü Voscreen uygulaması bir örnek olarak incelenmiştir. Öğrenenlerin öğrenme sürecini hızlandırmak, İngilizce dünyasını herhangi bir zamanda, ortaya çıkarmak için Voscreen geliştirilmiştir. Öğrencilere İngilizce dil becerilerini, dış eğitime duyulan ihtiyaç olmadan, kendi başlarına geliştirmelerine yardımcı olacak son derece yenilikçi bir yoldur. Ayrıca, öğretmenlere öğrencilerin dil becerilerini ilgi çekici, etkileşimli ve zorlayıcı bir şekilde geliştirmek için gerekli araçları sağlayabilir. Voscreen, ana dil öğrenme süreci ve çevresel dil edinimi konusunda titiz araştırmalar yaparak geliştirilen kendi öğrenme yöntemine ve yaklaşımına dayanmaktadır. Bir çocuk kendi dilinde iletişim kurabilmek için gerekli olan dil becerilerini bağımsız olarak edinebilir, her türlü dilin ortaya çıkmasıyla büyürken büyür. Voscreen kullanıcıları, sistematik olarak İngilizce'ye maruz kaldıklarından, benzer bir dil edinimi yaşayabilirler. Anlaşılması kolay, gerçek hayattan kesitler, sinema filmi, animasyon ve dizi sahneleri ile öğrencilerin dikkatini çekmektedir. Farklı seviyelerde hem İngilizce cümlelerin eş anlamlarını hem de çevirilerini alıştırma şeklinde uygulatmaktadır⁶⁹.

Diğer bir uygulama örneği ise Duolingo adlı uygulamadır. Voscreen uygulamasından farklı olarak bu uygulamada Rusça, Almanca ve Fransızca versiyonları vardır. Sorulara ve alıştırmalara Okuma, dinleme ve konuşma şeklinde cevap vermek mümkündür. Ayrıca puanlama sistemiyle öğrenenlerin kendilerindeki ilerlemeyi daha iyi takip etmelerini ve motivasyonu sağlar. Mobil uygulamalarla yabancı dil geliştirmek

⁶⁹ Voscreen, “Mobil Uygulama”, (2018, 8 Eylül). Erişim adresi: <https://www.voscreen.com/about/about>.

konusunda kullanıcıların motivasyonlarının yüksek tutulduğu öngörülmektedir. Bu tür uygulamalar taşınabilir cihazlara indirilerek yolda, işte, okulda, boş zamanları değerlendirirken, herhangi bir sınıf ya da okul ortamında bulunmaya gerek kalmadan kullanıma hazırdır. Bir yandan öğretici bir yanda da eğitici⁷⁰.

Gafni ve arkadaşları tarafından yürütülen bir başka araştırmanın bulguları, yabancı dil kurslarına katılan yabancı dil öğretmenlerine ve öğrencilere, yüz yüze kursla, mobil öğrenmeyi birleştirme olasılığını inceleyerek yardımcı olabileceğini göstermektedir. Öğretmenler, öğrencilerin kendi aralarında rekabet etmeleri için cesaretlendirmek ve grupların birlikte çalışabilmeleri için gruplar arasındaki bağlantı olanaklarını kullanmak ve böylece öğrenme sürecini daha keyifli hale getirmek için Mobil Destekli Dil Öğrenme'nin (MALL) oyun yönünü kullanarak yöntemler geliştirebilirler (Gafni vd., 2017, s. 315).

Araştırmacılar tarafından yapılan söz konusu çalışma, dinleme becerilerinin diğer becerilerden daha iyi elde edildiği bulgularını pekiştirmektedir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan çok sayıda mobil uygulama okuma ve yazma ve konuşma becerilerine odaklanmaktadır. Bahsi geçen araştırma mobil cihazları, canlı yayınları, İngilizce şarkıları, radyo, İngilizce haberlerini dinleme yoluyla öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek için bol miktarda kaynak sağladığını göstermektedir (Gangaiamaran ve Pasupathi, 2017, s. 11249).

Dil öğrenimi amacıyla oluşturulan kurslar dil öğrenmeyi kolay erişilebilir ve eğlenceli hale getirmeye çalışmaktadır. Dil öğreniminin farklı yönlerini vurgulayan çalışma materyalleri ile dilbilimsel veya iletişimsel amaçlar doğrultusunda çeşitli yaklaşımlar ve metodolojiler sunarlar. Dijital ortamlarda oluşturulan uygulamaların ve kursların teknolojik alt yapıları farklı geliştiriciler, ses tanıma ve akıllı geri besleme gibi özelliklerle desteklenmektedir. Bazı geliştiriciler ise iletişim ve iş birliğine daha çok önem vermekte ve teknolojik açıdan kurgusal yönleri birleştirmeye çalışmaktadırlar (Andersen, 2013, s. 2)

Türkmen ve Can tarafından yürütülen anket çalışmasında katılımcıların temel İngilizce kavramları, kelime ve cümle yapılarını geliştirmeye ve yapılan yanlışları görüp

⁷⁰ Duolingo, "Mobil Uygulama, (2018, 8 Eylül). Erişim adresi: <https://tr.duolingo.com/>.

düzeltelemeye yönelik alıştırma programı olan, çevrimiçi kullanılan Duolingo, Vocscreen ve English Central isimli uygulamaları akıllı cep telefonlarına indirerek kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu programların ortak özelliği ise yabancı dizi, film ve şov, belgesel, çizgi film programlarından alınan replikler, kısa süreli (cümle) konuşmalar içermesi ve bunları (İngilizce dilbilgisi ve izleme-dinleme) alıştırmalarıyla eğlenceli bir şekilde kullanıcılara sunmasıdır (Türkmen ve Can, 2017, s. 542).

Farklı bir araştırmada yürütölen bir anketin sonuçlarından anlaşılacağı üzere, Mobil Destekli Dil Öğrenimi'nin pedagojik faydaları arasında, özellikle dilbilgisi, kelime edinme, yazılı ve sözlü anlama, telaffuz, kelime bilgisi gibi pasif dil becerilerine uygunluğun bulunduğu vurgulanabilmektedir. Bahsi geçen anket uygulamasına katılan öğrenciler mobil uygulamaların dil öğrenimi açısından kolaylık (her zaman ve her yerde her zaman erişilebilir bir hızlı kontrol edebilme) ve çeşitli diller için kullanabilme (kültürel farklılığı tetikler) özelliklerini pekiştirdiğini belirtmişlerdir. Yabancı dil öğrenirken mobil uygulamaları kullanmanın sınırlı bir süre içinde çok çeşitli konularda eğlenceli ve etkileşimli ilerlemeler sağladığını, anında geri bildirim alabildiklerini ve uygulamalar içindeki hedefleri kendi ilgi ve fikirleri doğrultusunda belirleyerek öğrencilerin kendi kaynaklarındaki sınavlar, oyun puanları ve benzerinin takibini daha kolay yapabildikleri görölmektedir (Nino, 2017, s. 82-83).

Genel olarak web siteleri ve mobil uygulamaların benzer alt yapılarla çalıştığı ve mobil uygulamaların taşınabilir cihazlar aracılığıyla kullanılmaları açısından daha çok tercih edildiği görölmektedir. Tez çalışmasının var olan amaçları doğrultusunda web siteleri ve mobil uygulamaların çeviri eğitiminde eğitim materyali olarak kullanılmasının yapılan literatür taramalarında ve uygulanan anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda öğrenciler için hem interaktif hem eğlenceli ve bu sayede de verimli materyaller haline geleceği öngörülmektedir. Tez çalışması kapsamında mobil uygulamalarla bağlantısı olan bilgisayar oyunlarının da çeviri eğitiminde ders materyali, çevirmenin sahip olması gereken edinçler doğrultusunda destekleyici olduğuna ayrı bir başlık altında değinilecektir.

3.2.3. Sosyal Medya Araçları

Bilinen ilk sosyal ağ sitesi 1997 yılında, profil oluşturma ve arkadaşlık kurma amacıyla

kurulan ve 2001 yılında kapatılan SixDegrees.com sitesidir⁷¹ (Boyd, Ellison, 2007, s. 4). Sosyal ağ siteleri, kullanıcıların kişisel web sayfaları oluşturmalarına ve ardından bağlantı kurmasına, içerik paylaşımına ve iletişim kurmalarına olanak tanıyan yapılardır. Sosyal medya araçları fikirleri paylaşımı, sanat yaratmak için iş birliği yapmak, ticari faaliyetler yürütmek, tartışma ve söylemlerde bulunmak, arkadaşlık kurmak ve bu belirtilenler dışında pek çok amaçla kullanılmaktadır (Mayfield, 2008, s. 6-7).

Her geçen gün büyük bir önem kazanan ve kullanıcıları tarafından aktif bir şekilde kullanılan web 2.0 teknolojisi ürünü sosyal medya araçlarının pek çok kaynakta birbirine yakın bir şekilde sınıflandırıldığı görülmektedir. Örneğin Mayfield (2008) bu araçları, sosyal ağ siteleri, bloglar, wikiler, podcast, forum ve içerik paylaşım siteleri olarak sınıflandırırken, Akar (2010) tarafından bloglar, mikrobloglar, wikiler, sosyal işaretleme, medya paylaşım siteleri, podcasting, sanal dünyalar ve sosyal ağlar şeklinde gruplandırıldığı görülmektedir. Mayfield, Akar ve daha farklı kaynaklardaki sınıflandırmalar doğrultusunda Koçyiğit (2015) tarafından yapılan sınıflandırmada ise bloglar, mikrobloglar, içerik paylaşım siteleri, podcast, wikiler, sosyal imleme siteleri ve forumlar olmak üzere 7 kategori belirlenmiştir. Mevcut tez çalışması kapsamında benzer alan araştırmalarında önerilen kategoriler göz önüne alınarak bloglar, mikrobloglar, wikiler, forumlar, podcast ve sosyal ağ siteleri başlıklarını içeren bir sınıflandırma yapılacaktır.

Web 2.0 teknolojisinin gelişmesiyle beraber eğitim alanı içinde de yer aldığı pek çok kaynakta görülmektedir. Belirli araştırmalar kapsamında özellikle de yabancı dil eğitiminde dijital medya araçları arasında önemli bir yer alan sosyal medya araçlarının kullanılabilirliği önerilmiş ve pek çok ampirik çalışma kapsamında gerek öğrenenler gerekse öğretici tutumları izlenerek belirlenmiştir. Tezin asıl amacı kapsamında çeviri edinçleri bağlamında dijital medya araçlarının çeviri eğitiminde eğitim materyali olarak kullanılmasına yönelik olarak, bu bölümde bahsi geçecek olan sosyal medya ağlarında yer alan ve milyonlarca kullanıcısı olan sosyal medya kanallarının kullanımı hakkında önerilerde bulunulacaktır.

⁷¹ History Cooperative, “Sosyal Medya Tarihi”, (2018, 23 Ağustos). Erişim adresi: <https://historycooperative.org/the-history-of-social-media/>.

3.2.3.1. Bloglar

Teknik olarak 1997 yılından bu yana kullanılmakta olan ve 2001 yılında popülerlik kazanan bloglar üzerinde paylaşımda bulunmak e-posta yazmak kadar kolaydır. Bloglar (web günlüğü), kullanım kolaylığı ve doğrusal, dergi formatı sayesinde popüler hale gelmiştir (Felix- Stolarz, 2006, s. 19). Blog kavramının genellikle bir kişi veya küçük grup tarafından gayri resmi ya da sohbet tarzında yönetilen ve güncellenen bir web sitesi veya web sayfası olarak tanımlandığı görülmektedir⁷². Diğer bir tanıma göre, blog veya web günlüğü, genellikle sadece bir kişi tarafından tutulan ve kendi odak alanlarında düzenli bir şekilde bilgi paylaşmak amacıyla oluşturulan bir dergi (günlük) şeklinde tanımlanmaktadır (Mercer, 2006, s. 14).

Blog içeriklerinin oluşturulması aşamasında, blog sayfası üzerinde ters kronolojik bir sıralama yapılmaktadır. Burada yer alan bilgilerin internet kullanıcıları tarafından rahatlıkla bulunabilmesi için gönderi içerikleri hakkında anahtar bilgi ve tanımlamalara yer verilmektedir (Bedir, 2016, s. 18). Blogların genel özellikleri ise Newman ve Thomas tarafından sık güncellenme, okuyucularına abone olma olanağı sağlayan son gönderi yemi, gönderilere yorum yapabilme, informal ve şeffaf olma, basit (sade) bir içerik sunma, ters kronolojik sıralama ve takip edilen blogla ilgili yine yazarın takip ettiği blogların listesine ulaşabilme imkânı şeklinde sıralanmaktadır (Koçyiğit, 2015, s. 30).

Web 2.0 teknolojinin bir parçası olan bloglar, herkesin yayınlayabileceği ve herhangi birinin yorum yapabileceği veya tartışmaya açabileceği konuların bir tür açık günlük (dergi ya da ders kitabı) şeklinde tutulduğu bir araçtır. Geniş çaplı bir biçimde blogların kapsamında ansiklopedik bilgi içeren wikiler, sosyal paylaşım siteleri, fotoğraf paylaşım siteleri (Facebook, Flickr, Youtube...), ticari faaliyet yürüten siteler (Amazon, eBay vb.), sosyal haber siteleri, seyahat ve konaklama siteleri, mikroblog siteleri (Twitter vb.) bulunmaktadır (Pegrum, 2009, s. 17). Bloglar sadece yazılı bir şekilde bildirimlerin ya da mesajların paylaşıldığı bir platform değildir. Yazılı metinler dışında videoların paylaşıldığı bloglar da mevcuttur. Bunlar video blog olarak adlandırılmaktadır. Video blog, video kliplerin bir bloga eklendiği ve seri olarak güncellendiği bir medya biçimi olarak tanımlanmaktadır. Kısaltma olarak Vlog karşılığı kullanılmaktadır. Blogları kullanan kişiler blogger olarak adlandırılırken, vlogları kullanan kişiler ise vlogger

⁷² Oxford Çevrimiçi Sözlük, “Blog”, (2018, 24 Ağustos). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/blog>.

şeklinde karşılık bulmaktadır (Felix ve Stolarz, 2006, s. 324). Video bloglar donanım, video kurgulanması ve yüklemesi için teknik bilgi ve beceri gerektirdiğinden blog kullanımına göre daha kapsamlıdır. Bunların yanı sıra, fotoğraf paylaşımından oluşan foto bloglar da bulunmaktadır. Ayrıca, kendi içeriklerine çoğu zaman sahip olmayıp sadece diğer içerikleri gösterme hizmeti sunan linkoglar vardır. Genel olarak tüm bu blog türlerini kapsayan ve yayınlanma şekline göre farklılık gösteren mobilbloglar ise doğrudan bir mobil araçtan yazılmakta ve yayımlanmaktadır (Koçyiğit, 2015, s. 31).

3.2.3.2. Mikrobloglar

Mikrobloglama (Microblogging), kullanıcıların mesaj gönderebilmeleri ve çevrimiçi bir kitle ile bu mesajları paylaşabilmeleri için kısa mesajlar oluşturmalarına olanak tanıyan bir bloglama ve anlık mesajlaşma kombinasyonudur. Mikroblog kısa mesaj ve webin bir araya gelmesiyle oluşmuştur denilebilir (Comm ve Burge, 2009, s. 19). Sosyal ağ üzerinde 140 karakter ile sınırlı bir şekilde anlık mesajlaşma aracılığıyla kullanıcıların belirli bir konu hakkındaki fikirlerini mobil telefonlar ve bilgisayarlar aracılığıyla tüm dünyayla paylaşabildikleri ve tamamen ücretsiz bir sosyal iletişim sitesi olan Twitter mikroblogların en tanınanıdır (Sayımer, 2012, s. 128). Mikrobloglar, geleneksel blog uygulamalarından içerik kullanım biçimi ve dosya boyutları açısından farklılık göstermektedir. Ayrıca, kullanıcıların kendi aralarında anlık mesajlaşmalarını, fotoğraf veya video paylaşımlarını yapmalarına imkân tanımaktadır (Bedir, 2016, s. 19). Masaüstü web'de gezinme ve etkileşimle karşılaştırıldığında, mobil webin bir parçası olan mikroblogların insanlarla iletişim kurmak için çok daha elverişli bir ortam oluşturmaktadır. Mikrobloglarda yayınlanan kısa mesajlar, metin, resim, video, ses ve hiperlinkler dahil olmak üzere çeşitli içerik formatları biçiminde olabilir⁷³.

Diğer bir yandan mikrobloglar ve eğitim disiplini arasındaki bağlantı üzerine çok sayıda çalışmaları bulunan Holotescu ve Grosseck mikroblogların genel özelliklerini şu şekilde listelemektedir (Holotescu ve Grosseck, 2010, s. 2):

- Çeşitli düşüncelerin tartışılmasına ortam ve imkân sağlamak,
- Sanal platformlarda grupların oluşmasını sağlamak,
- Kullanıcıların belli öğrenme çerçevesinde yardımlaşmalarına imkân sağlamak,

⁷³ Lifewire, “mikroblog”, (2018, 26 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.lifewire.com/what-is-microblogging-3486200>.

- Disiplinler arası ilişkiler için ortam sağlamak,
- Proje yönetiminde yardımlaşmaya ve katılımcıların düşüncelerini değerlendirmesine imkân sağlamak,
- Sosyal etkinliklerde destekleyici faktör olmak,
- Bireysel öğrenmede etkili bir yere sahip olmak,
- Yabancı dil öğrenimine katkı sağlamak,
- Eğitim öğretim alanında etkin bir araç olarak kullanılabilme.

3.2.3.3. Wikiler

Kullanıcılarına açık içerik sağlayan ücretsiz bir çevrimiçi ansiklopedi olan Wikipedia, uzmanlardan oluşan bir topluluk tarafından ortaklaşa ve açık bir şekilde yazılmıştır. Jimmy Wales ve Larry Sanger tarafından kurulmuştur ve başlangıçta Galler ve Sanger'in daha önce çevrimiçi ansiklopedi alanı olan Nupedia'ya girişini desteklemek için kullanılan bir kâr amacı gütmeyen web sitesi olarak meydana geldiği söylenebilir. Hem içerik hem de yapının iş birliğini ve modifikasyonunu kolaylaştıracak şekilde tasarlanmış bir web sitesi türüdür. Amacı ve kapsamı, bir ansiklopedide olduğu gibi insanın bildiği neredeyse tüm konular hakkında bilgi depolayan bir web sitesi haline gelmiştir⁷⁴.

Herhangi bir kullanıcının içerik ekleyip düzenlemesine izin veren, bir kullanıcı topluluğu tarafından ortaklaşa geliştirilen bir web sitesi veya veri tabanı şeklinde tanımlanan wiki için benzer tanımlar da mevcuttur⁷⁵. Diğer bir sözlükte herhangi bir kullanıcının bir web tarayıcısı kullanarak içerik eklemesine, silmesine veya gözden geçirmesine izin veren bir web sitesi, wiki motoru, wiki uygulaması, bir wiki (wiki) oluşturmak için kullanılan yazılım⁷⁶ şeklinde tanımlanırken, bir diğerinde ziyaretçilere içerik değişikliği, katkı veya düzeltme yapma izni veren bir web sitesi şeklinde tanımlanmaktadır⁷⁷.

Wiki kelimesi Hawaii dilinde hızlı anlamına gelen bir kelimeden türetilmiştir türemiştir. Bu tanıma göre, bir wiki aceleyle oluşturulabilecek bir Web sitesidir. Wikiler bilgi ve

⁷⁴ Technopedia, “Wiki”, (2018, 28 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.techopedia.com/definition/5215/wiki>.

⁷⁵ Oxford Çevrimiçi Sözlük, “Wiki”, (2018, 28 Ağustos). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/wiki>.

⁷⁶ Dictionary.com Çevrimiçi Sözlük, “Wiki”, (2018, 28 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.dictionary.com/browse/wiki>.

⁷⁷ Merriam Webster Çevrimiçi Sözlük, “Wiki”, (2018, 28 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/wiki>.

fikirleri yöneten birçok kullanım alanına sahiptir (Teehan, 2010, s. 1). Wikiler, çeşitli ofislerde oluşturulan takımlarla birlikte geniş çaplı bir belge ya da proje planı hazırlamak için iş birliği halinde çalışmaya son derece uygun ve etkili araçlardır. Bir wiki kişisel ve özel olabilmesinin yanı sıra, herkesin katılımına ve katkısında da açık da olabilmektedir (Mayfield, 2008, s. 6). Web 2.0, açık iletişimi teşvik eden kullanıcı katılımına dayanmaktadır. Bu ise birçok insan tarafından kontrol edilebiliyor ve ekip çalışmasına ilham veriyor. Eğitimde, öğretmenlerin bağlantı kurmasına, iletişim kurmasına ve iş birliği yapmasına izin veren bir araç olarak kullanılabilir. Bu bağlamda wikilerin ve dolayısıyla Wikipedia'nın bir eğitim materyali olarak kullanılabilmesi de göz ardı edilemez.

Günümüzün hızlı tempolu, gelişmeler kaydeden öğrenim dünyasında, eğitimcilerin, öğrencilerine sunulan önemli miktarda bilgiyi yönetme ihtiyaçları vardır. Artık öğretmenlerin ve öğrencilerin ihtiyaç duyduğu bilgi, araç ve stratejilerin dikkate değer miktarını göz ardı edemeyiz. Wikilerden bilgileri organize etmek ve yönetmekte fayda sağlanabilmektedir. Öğretmenlerin yanı sıra, öğrenciler de bu yönetmeyi çok az zamanda yapmak zorunda kalmaktadırlar ki bu hız da eğitim alanında önemlidir. Wikilerin diğer bir özelliği ise tüm kullanıcılar özellikle de eğitimciler ve öğrenciler tarafından ücretsiz bir şekilde erişilebilen evrensel bir kaynak olmasıdır (Teehan, 2010, s. 1).

Wikipedia (Vikipediya) ise 2001 yılından bu yana kullanılmakta olan wiki teknolojisi kullanılarak çok sayıda dilde hazırlanan, ticari bir amaç gütmeyen, bağımsız, ücretsiz ve reklamsız bir internet ansiklopedisi olarak adlandırılabilir. Özetle, her zaman herkes tarafından düzenlenebilen ücretsiz bir çevrimiçi ansiklopedi şeklinde de tanımlanabilmektedir. Buradaki fikir, birçok farklı insanın beyin gücünü ve uzmanlığını kullanarak, çok daha büyük bir ansiklopedi yapabilmek ve bunu daha kolay güncel tutabilmektir. Wikipedia verilerine göre, 80.000'den fazla kişi bu ansiklopediye katkıda bulunuyor ve bu kaynak içinde 19 milyondan fazla makale yer alıyor. Wikipedia yazarları hiçbir ücret karşılığı almadan tamamen gönüllü olarak yazmaktadırlar. İnternete erişimi olan herkes gerçek isimlerini kullanmadan katkı sağlayabildiği için her zaman güvenilmeyebiliyor. Ancak Wikipedia editörleri nelerin kaydedildiğini kontrol ederek doğru olmayan bilgilere eriştiklerinde bunları kaldırır⁷⁸.

⁷⁸ BBC, "Wikipedia", (2018, 28 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.bbc.co.uk/newsround/16612794>.

Wikipedia'nın temel özellikleri ve avantajları ise şu şekilde sıralanmaktadır:⁷⁹

- Arama yapmak çok kolaydır
- İçerik sayfası kılavuz görevi görür ve makaleleri konularına göre sınıflandırır.
- "Öne çıkan içerik" özelliği Wikipedia'nın en iyi özelliklerindendir.
- Makaleler içinde mükemmel bağlantı kurarak aynı konunun farklı yönlerine yönlendirmeler yapar.
- Dış kaynaklar çoğu makalenin sonunda listelenir.
- Makaleler genellikle görüntüler ve / veya ses / video içeriği içerir.
- 'Topluluk portalı' içinde, Wikipedia'ya katkıda bulunan diğer kişilerle etkileşimde bulunabilirsiniz, neyin üzerinde çalışıldığını ve neyin eklenmesinin gerekli olduğunu öğrenebilirsiniz.
- Düzenlemelere veya yeni makalelere katılabilir ve katkıda bulunabilirsiniz.
- İçerikleri birden fazla dilde bulabilme imkânı vardır.

3.2.3.4. Forumlar

TDK çevrimiçi sözlüğünde, 1) toplu tartışma, 2) tartışma alanı ve bazı sorunların görüşülerek karara bağlandığı genel toplantı gibi karşılıkları bulunan forum sözcüğü aslen 3) Eski Romalılar zamanında Roma ve diğer şehirlerde kamu işlerini konuşmak için toplanılan alan anlamında kullanılan bir kavramdır⁸⁰. Collins Çevrimiçi İngilizce sözlükte ise forum sözcüğü, insanların fikir alışverişinde bulunduğu ve özellikle önemli kamusal meseleleri tartışan bir yer, durum veya grup şeklinde tanımlanmaktadır⁸¹.

Forum sözcüğü yabancı kaynaklı çevrimiçi sözlüklerden birinde ise 1) adli ve kamu ticaretinin merkezini oluşturan eski bir Roma kentinin pazar yeri veya kamusal yeri, 2) Açık tartışma için bir halk buluşma yeri, 3) açık tartışma veya fikirlerin ifadesi olan bir ortam (gazete veya çevrimiçi hizmet gibi), 4) yargı organı veya meclisi: mahkeme, 5) kitle tartışmasını içeren bir halk toplantısı ya da konferansı, 6) Genellikle birkaç yetkili tarafından bir sorunun tartışılmasını içeren bir program (radyo veya televizyonda olduğu gibi) şeklinde karşılıklar bulmaktadır⁸².

⁷⁹ Digital Unite, "Wikipedia", (2018, 28 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.digitalunite.com/technology-guides/hobbies-interests/reading-learning/what-wikipedia>.

⁸⁰ Türk Dil Kurumu Çevrimiçi Sözlük, "Forum", (2018, 29 Ağustos). Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c8f45b0c068f7.54215940.

⁸¹ Collins Dictionary Çevrimiçi Sözlük, "Forum", (2018, 29 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/forum>.

⁸² Merriam Webster Çevrimiçi Sözlük, "Forum", (2018, 29 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/forum>.

Tez kapsamında dijital medya araçları olan forumların eğitim malzemesi haline getirilmesi açısından faydalı olabilecek bir diğer tanım ise Oxford Çevrimiçi Sözlükte şu şekilde verilmiştir: Forum, kullanıcıların belirli bir konu hakkında yorum gönderebileceği ve diğer kullanıcıların gönderilerini yanıtlayabileceği bir web sitesi veya web sayfasıdır⁸³.

Bloglar, mikrobloglar ve wikiler incelendiğinde birbirleriyle benzer yönleri olduğu gibi farklılıkları olduğu da görülmektedir. Wikiler ansiklopedik bilgi paylaşımı sağlanan, bilgi ya da fikir önerisinde bulunulan ve güncel tutulan bir kaynak görevi gören bir sosyal paylaşım sitesidir. Diğer türlerden tek farkı ise wiki sayfalarını okuyan okuyucuların paylaşımların altına yorum yapamaması, beğenide bulunamamasıdır. Wikiler görsel-işitsel video öğeleri paylaşmaktan çok resim ya da fotoğraflarla desteklenebilen ve sıklıkla yazılı metinler şeklinde paylaşımda bulunulan sosyal ağlardır. Wikipedia'nın dünya çapında en bilinen ve en çok kullanılan ansiklopedik paylaşım sitelerinden biri olduğu bilinmektedir.

Geleneksel blog uygulamalarından içerik kullanım biçimi ve dosya boyutları açısından farklılık gösteren mikrobloglarda ise kullanıcıların kendi aralarında anlık mesajlaşmalarını, fotoğraf veya video paylaşımlarını yapmalarına imkân tanınmaktadır. Mikrobloglarda paylaşılan metinlerin boyutları kısıtlıdır. En iyi örneği ise Twitter'dır. Diğer bir yandan, bahsi geçen sosyal medya araçlarından bloglar daha çok blog sahibi kişi ya da kurum/kuruluşun günlüğe benzer bir şekilde resim, video, yazılı metin paylaştığı ve kullanıcıların bu paylaşımlara yorum yapıp ya da bu paylaşımları beğenebildiği bir alandır.

Tez çalışması kapsamında yabancı ülkelerdeki ve Türkiye'de sık kullanılan çeviri hakkındaki bloglar⁸⁴ örnek verilebilir. Bu blogların kapsamaları incelendiğinde, çeviri disipliniyle ilintili bir şekilde farklı konularla ilgili makalelerin, araştırmaların, röportajların, sektörel gelişmeler hakkında bilgilerin, kuramsal bilgilerin, çeviri yaparken dikkat edilecek hususlar, bazı ipuçları, çevrimiçi ve çevrimdışı kullanılabilen

⁸³ Oxford Dictionary Çevrimiçi Sözlük, "Forum", (2018, 29 Ağustos). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/forum>.

⁸⁴ Transblawg, Thoughts on Translation, About Translation, Naked Translations, Translate od Fun, Çeviriblog, "Blog", (2018, 5 Eylül). Erişim adresi: <http://transblawg.eu/>, <http://www.thoughtsontranslation.com/>, <https://www.aboutranslation.com/>, <https://www.nakedtranslations.com/en/english-blog/>, <https://translatorfun.com/>, <http://www.ceviriblog.com/>.

sözlükler gibi pek çok paylaşımın yapıldığı görülmektedir. Tez çalışmasının farkındalığı oluşturmada açısından bahsi geçen forum, wiki, blog ve mikrobloglar gibi dijital medya öğeleri olan sosyal medya ağlarının çevirmene yardımcı araçlar olarak kullanılabilirliği önem arz etmektedir. Burada anlatılan sosyal ağlar elbette doğrudan çeviri yapmaya yarayan araçlar değildir. Fakat, çevirmenin sahip olması gereken kültür, anadil, yabancı dil edinçleri, uzmanlık alan bilgileri gibi konularda araştırma yoluyla donanım sahibi olmalarını destekleyebilecekleri öngörülmektedir. Bu ağlarda bulunan ansiklopedik ve/veya sözlük bilgilerinden ve farklı uzmanlık alan bilgilerine hitap eden paylaşımları takip ederek aslında kendi kültürel alt yapılarını destekleyebilecekleri öngörülmektedir. Wikilerden ansiklopedik bilgileri sağlarken, blog, mikrobloglarda ve forumlarda yapılan paylaşımları takip ederek öğrenciler akıllarına takılan sorulara yanıt bulabilirler. Bu sitelerde paylaşım yapan kişilerle anlık mesajlaşma ve ilgili paylaşımın altına yorum yaparak etkileşimli bir halde aradıkları cevapları bulabilecekleri öngörülmektedir. Ayrıca öğrencilerin hem Türkçe hem yabancı dilde takip ettikleri bu siteler aracılığıyla her iki dildeki yetkinliklerini güncel tutabilecekleri de öngörülmektedir. Örneğin, bu sitelerdeki yazarlarla doğrudan paylaşım altında yorum yaparak, mesajlaşarak ya da e-posta göndererek, farklı konularla ilgili yapılan paylaşımları okuyarak hem kültürel edinçlerini hem anadil ve yabancı dil edinçlerini, hem de uzmanlık alan bilgilerini ve kuramsal bilgilerini destekleyebilirler ve buralarda bulunan bilgileri eğitim materyalleri olarak kullanmış olurlar.

3.2.3.5. Podcast

Günümüz dijital medya teknolojisi içinde eğlenceden eğitime pek çok farklı alanda önemli bir yere sahip olan bir diğer sosyal ağ yapısı ise podcastlerdir. Podcast kavramı Türkçe’de de pek çok farklı kaynaktan yaygın bir şekilde aynı isimle anılmaktadır. Ancak sözlük anlamı karşılığı olarak, internette hazırlanan veya sonradan internete kopyalanan yayın ve ortam akışı şeklinde karşılıkları bulunduğu görülmektedir⁸⁵ İngilizce sözlüklerde podcast kavramının anlamları incelenmiştir ve hemen hemen aynı karşılıklarla tanımlandığı görülmektedir. Oxford Çevrimiçi İngilizce Sözlük’te internette, bir abonelik tarafından otomatik olarak alınabilen seri halde bölümler şeklinde mevcut bir bilgisayara veya mobil cihaza indirilmek üzere hazırlanmış bir

⁸⁵Tureng Çevrimiçi Sözlük, “Podcast”, (2018, 28 Ağustos). Erişim adresi: <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/podcast>.

dijital ses dosyası şeklinde tanımlanmaktadır⁸⁶. Diğer bir sözlükte ise, internette otomatik indirme için dijital formatta sunulan bir program (müzik veya konuşma) tanımı görülmektedir⁸⁷.

Podcast'ler ve video blogları, internet, televizyon ve radyo için yeni standartlardır. Günümüz teknolojisi aracılığıyla artık küçük ve büyük şirketler, bloglama ve podcasting stratejileri oluşturuyor. Podcast'ler ve video blogları, televizyon araçlarını tamamen ortadan kaldırarak, taşınabilir medya cihazlarına doğrudan internet üzerinden bağlantı kurma yoluyla yayınlanıyor (Felix ve Stolarz, 2006, s. 18).

Podcast türleri incelendiğinde 3 kategoride oldukları görülmektedir: ses, video ve gelişmiş. Bu kategoriler, podcast'in içerdiği medya dosyasının türünü belirtir. Ses podcast'leri sadece ses dosyalarını içerirken, video podcast'leri hareketli ve hareketsiz görüntü, resim ve ses dosyalarını içerir. Gelişmiş podcast'ler, ses podcast'lerinin genişletilmiş bir versiyonudur. Hareketsiz görüntüler, web bağlantıları ve bölüm işaretçileri gibi ek bilgileri görüntüleyen dosyaları içerir (Salmon ve Edirisinha, 2008, s. 22). 2000li yılların başlarında ortaya çıkan ve kullanılmaya başlanan ve yeni bir yayın dağıtım sistemi olan podcastlerin ismi “iPod” ile İngilizce’de yayın yapma anlamına gelen “broadcast” sözcüklerinin bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Podcast uygulaması işitsel ve görsel-işitsel (video) kayıtlar için kullanılmaktadır. Podcastler aracılığıyla, dileyen herkes kendi röportajlarını, eğitim seminerlerini, konuşma ve sunumlarını veya müzik dosyalarını oluşturabilir ve oluşturdukları bu içerikleri ücretsiz bir şekilde diğer kişilerle paylaşabilirler (Safko ve Brake, 2009, s. 208-210).

Eğitim alanında podcastlerin ilk defa ne zaman kullanıldığına bakılacak olursa, İngiltere’de, Bradford Üniversitesi’nde Dr. Bill Ashraf adlı bir akademisyen, ilk olarak 2006’da konferanslarını podcast şeklinde yayınlamaya başlamıştır. Haziran 2006’da başlayan İnfomal Mobil Podcasting ve Öğrenme Adaptasyonu (IMPALA) projesinde ilk finanse edilen araştırma, Birleşik Krallık’ta pedagojik amaçlar için podcasting’i ele almayı hedeflemektedir. Eylül 2007’de ise Öğrenme Teknolojileri Konferansı, bünyesinde özellikle Web 2.0’in bir parçası olan podcasting hakkındaki 12 makale ve posterini içeriyordu (Salmon vd., 2008, s. 2).

⁸⁶Oxford Dictionaries Çevrimiçi Sözlük, “Podcast”, (2018, 28 Ağustos). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/podcast>.

⁸⁷Merriam Webster Çevrimiçi Sözlük, “Podcast”, (2018, 28 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/podcast>.

Podcast'ler radyo programları gibi her an dinlenebilirler. Bu yönüyle, programları toplantılarla dolu olan ve sürekli olarak yeni beceriler edinme ya da sahip oldukları becerileri iyileştirme fırsatlarını arayan meşgul profesyoneller için cazip araçlardır. Ayrıca, taşınabilir, kontrolü kolay, otomatik ve ucuz programlardır (Islam, 2007, s. 5). Pek çok ilgi alanında kullanılabileceği gibi eğitim alanının da podcastlerin kullanımı mümkündür. Bahsi geçen kullanımla çok sayıda avantaj da sağlanabilmektedir. Bu avantajlar aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (Islam, 2007, s. 12):

- Podcast'ler, video materyalleri içerdiklerinden normal video programlarından bile çok daha hızlı üretilirler. Bu daha hızlı üretim, daha zengin bir şekilde ihtiyaç duyan kişilere medya açısından zengin içerikler sağlanmasına olanak tanır.
- Teslimat yöntemi dolayısıyla öğretmenlerin eğitimcilerin çok sayıda kişiye hızla ulaşmasını sağlamaktadır.
- Birden fazla kez gözden geçirilebilme özelliklerinden dolayı podcast'lerin kullanıcıları olan öğrenciler üzerinde olumlu etkileri olduğu gösterilmiştir.
- Podcasting, eğitimin esnek bir zaman çizelgesinde sunulmasına izin verir.
- Öğrenciler istedikleri zaman ve nerede olurlarsa olsunlar podcast'i dinleyebilirler.

Gilly Salmon ve Palitha Edirisginha bir çalışmalarında podcastlerin ders materyali olarak nasıl kullanılabileceği hakkında aşağıda belirtilen şekilde önerilerde bulunmuşlardır (Salmon ve Edirisginha, 2008, s. 11):

- Podcast'leri çeşitli aktivitelere ve kaynaklara, özellikle aktif öğrenmeyi ve / veya başkalarıyla iş birliğini teşvik ettikleri takdirde, çevrimiçi kurslara entegre edin.
- Podcastleri her hafta yeniden kaydedin ve güncel haberleri ve geri bildirimleri ekleyin.
- Bazı bölümleri dahil ederek bunları kısmen yeniden kullanılabilir ve geri dönüştürülebilir yapın.
- Dosya boyutunun MP3 oynatabilen herhangi bir mobil cihaz ya da bilgisayara indirilebilir olduğundan emin olun.
- Standart bir ders formatıyla anlatım yapmaktansa bir “radyo dergisi” stilini takip edin.

Islam ve Salmon ve Edirisginha'nın kaynaklarında podcastlerin eğitim materyali olarak kullanılabilirliği ve kullanım şekillerine yönelik bilgiler aktarılmıştır. Podcastler, Sosyal

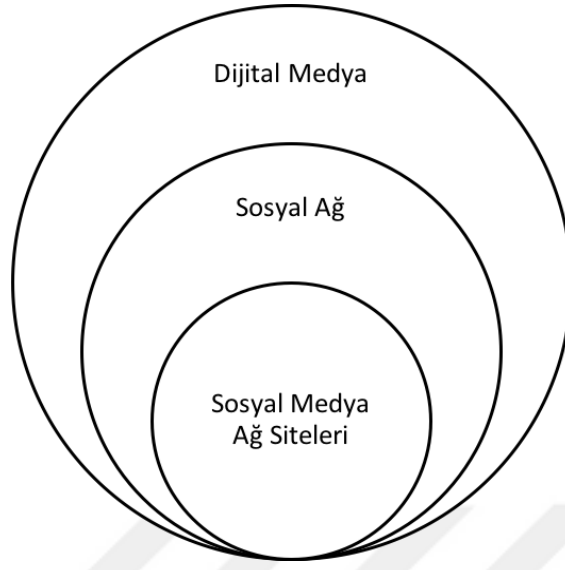
Ağ Siteleri başlığı altında ele alınacak olan video paylaşım sitelerinin mantığına yakındır. Videolardan farkı ise daha kısa olmaları, sadece ses, sadece görüntü (resim) ve sadece videolardan oluşan çeşitleri vardır ve taşınabilirlik açısından avantajlı program ve uygulamalardır. Benzer yapılara sahip oldukları göz önünde bulundurularak, podcastlerin çeviri eğitimini destekleyici materyaller olarak kullanımı hakkındaki öneriler Sosyal ağ siteleri başlığı altında videolar yorumlanırken verilecektir.

Tez bağlamında Podcastler ele alınacak olursa, yukarıdaki kaynaklarda da belirtildiği üzere, eğitim materyali olarak kullanılmaktadırlar. Yabancı dilde hazırlanmış olan podcastlerin ders ve alıştırma (ödev) materyalleri olarak kullanımı sağlanarak kısa süreli podcastlerin kullanımıyla, eğlenceli ve farklı çok sayıda konu ve alandan bilgi edinmeleri de sağlanabilmektedir. Podcastlerin kullanımı için öğrenciler öğretmenler tarafından konu ve ilgi alanlarına da yönlendirilebilirler. Bu sayede çeviri eğitimi alan öğrencilerin kültür ve dil edinçlerinin (kaynak- erek dil/kültür) ve uzmanlık alan bilgilerinin de bilinçli bir şekilde destekleneceği öngörülmektedir.

3.2.3.6. Sosyal Ağ Siteleri

İçinde bulunduğumuz çağın ve toplumun talepleri doğrultusunda kullanılmakta olan dijital medya araçlarının kullanımı her geçen gün zaruri ihtiyaçlar listesindeki yerini arttırmaktadır. Dijital medya denildiğinde sadece sosyal medya kavramı anımsanmaktadır. Ancak sosyal medyanın dijital medya araçlarından yalnızca bir tanesi ya da bir alt kolu olduğu unutulmamalıdır. Diğer bir deyişle, dijital medya kavramı doğrudan sosyal medya anlamına gelmemektedir. Bu iki kavram arasında iç-dış, özel-genel, tümevarım-tümdengelim ilişkisi bulunmaktadır. Öte yandan, sosyal ağ kavramı ve sosyal medya ağ siteleri birbirinin yerine yanlış bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda tezin Sosyal Ağ Siteleri başlığı altında bahsi geçen kavramların karşılıkları gözden geçirilecek ve bu kavramların ayrımlarına değinilecektir. Ardından, tez kapsamında ele alınan sosyal ağ siteleri ve çeviri eğitiminde nasıl bir şekilde yer alabilecekleri hususundaki önerilere yer verilecektir.

Şekil 5: Sosyal Medya Ağ Sitelerinin Dijital Medya Kavramı ile İlişkisi

Bahsi geçen dijital medya, sosyal ağ ve sosyal medya ağ siteleri kavramlarını somutlaştırmak adına yukarıdaki şekil sunulmuştur. Bu şekilden de anlaşılacağı üzere, dijital medya kavramı geniş kapsamlı en üst başlığı oluşturmakta, sosyal ağ dijital medyanın altında ve sosyal medya ağ siteleri ise sosyal ağ kavramının altında yer almaktadır. Belki de anıldığı zaman en çok karıştırılan ve yanlış kullanılan sosyal ağ ve sosyal medya ağ siteleri tezin bu kısmında örnekler aracılığıyla detaylandırılacaktır. Tezin 2. Bölümü kapsamında Medya Türleri başlığı altında yer verilen dijital medya tanımının bağlamdan kopmamak adına yeniden verilmesi gerekmektedir. En genel anlamıyla dijital medyanın, teknoloji ve ilgili teknik içeriğin bir karışımı olduğu söylenebilir. Pek çok kaynakta yer yer multimedya adı ile de anılan dijital medya kavramı için somut ve genel bir çerçeve oluşturacak bir tanım yapılması gerekli görülmüştür. Bu bağlamda, **dijital medya** temelde kişilerin aktif bir biçimde bilgisayar ve internet ortamını, web teknolojileri aracılığıyla kullanılan program ve mobil uygulamaları, sanal mecraları, sosyal medya ağlarını, bulut teknolojilerini, yazılımları ve veri depolamayı sağlayan program ve uygulamaları kullandıkları bir evren şeklinde tanımlanabilir.

Ayrıca, dijital medya ürünlerini oluşturmak, teknik beceriler, sanatsal beceriler, analitik ve üretim koordinasyon becerileri de dâhil olmak üzere çeşitli becerilere sahip profesyonel ekipleri gerektirir. Önemli olan, alanla bağlantılı olarak tüm bu ekip üyelerinin dengeli ve uyumlu bir şekilde beklenen en üst düzeyde faydayı

sağlamasıdır. Dijital medya kapsamında görsellik ve işitsellik açısından zengin olan materyallerin kullanımı, kullanılan bu materyallerin Web 2.0 teknolojisi aracılığıyla daha kolay ve hızlı bir biçimde paylaşılabilmesi, çeşitlendirilebilmesi, anında dönüt alınabilmesi gibi pek çok avantajı olduğu bilinmekte ve tecrübe edilmektedir.

Dijital medya kavramı için yapılan detaylı tanımdan da anlaşılabacağı üzere, dijital medya adı anıldığında yalnızca sosyal ağ ve sosyal medya kavramlarının düşünülmemesi gerekmektedir. Dijital medyanın bahsi geçen kavramları kapsamakla beraber bunlarla sınırlı olmadığı görülmektedir. Bu tanımdan yola çıkarak, sosyal ağ kavramının dijital medyanın altında yer aldığı söylenebilmektedir. Sosyal ağların gerçek yaşamda bir araya getirilmesi zor olan ağları/ düğümleri birbirine bağladığı görülmektedir. Sosyal ağ haritaları bağlantılı düğümlerden oluşmaktadır. Ağ haritaları üzerinde bulunan düğümler kişi ve kurumları birer nokta ile göstermekte ve bu noktalar arasında bağlantılar kurulabilmektedir. Ağ haritalarının gerçek yaşamdaki temsili ve kullanılabilirliği ise daha açık bir şekilde özetlenebilir. Sosyal ağlar içinde yer alan sosyal medya ağ sitelerini kullanan kurum ve/veya kişilere erişmek, yüz yüze iletişimle erişmekten daha kolaydır. Gerçek yaşamda pek çok kişi ile istenilen zamanda bir araya gelmek ya da iletişim kurmak için zaman ve mekân gibi unsurlar bazen dezavantaj olabilmektedir. Oysa ki sosyal medya ağ siteleri (sosyal ağ siteleri) aracılığıyla kullanıcılar nadiren görüştükleri kişilerle de bağlantı kurarak ilişkilerini sürdürebilmektedir. Bu bağlamda, sosyal ağ siteleriyle kişiler arasında bağlantı kurmanın daha hızlı ve kolay olduğu gözlemlenmektedir (Onat ve Aşman Alikılıç, 2008).

Bugün farklı toplumlarda yaygın bir şekilde kullanılan sosyal medya ağ sitelerinden yararlanabilmek için internet erişimine gerek duyulmaktadır. Sosyal ağ siteleri kullanıcıları, her bir sosyal ağ için kendi kişisel bilgilerini girerek profil sayfası hazırlarlar ve bu profillere arkadaşlarını ya da bağlantı kurmak istedikleri kişileri davet ederek eklerler. Daha sonra karşılıklı olarak anlık mesaj, e-posta gönderimi yapabilir, fotoğraf, video, müzik ve çeşitli bilgi paylaşımları yapabilirler (Kaplan ve Haenlein, 2010, s. 63). Web 2.0 teknolojinin bir nimeti olarak kabul edilen ve bugün çocuk, genç, yaşlı pek çok yaş ve cinsiyet grubuna hitap eden sosyal medyanın genel özellikleri 1. Katılım, 2. Açıklık, 3. Karşılıklı konuşma, 4. Topluluk, 5. Bağlantısallık şeklinde sınıflandırılabilir. Sosyal ağ sitelerinin kullanıcıları içerik üretimi hususunda katılım ve geri bildirimde bulunur, içeriklere erişim ve bunların kullanım konusunda engeller

yoktur, kullanıcı kişiler arasında çift yönlü bir diyalog kurulur, kullanıcılar çeşitli topluluklar kurabilir ve aynı anda birden fazla kişiyle iletişime geçerek paylaşımda bulunabilir ve farklı kaynaklara ya da kişilere erişme konusunda bağlantı paylaşımına imkân tanır (Gürsaka, 2009).

İstatistik raporlama merkezi olan www.businessofapps.com adresinden elde edilen veriler doğrultusunda ise 2017 yılı haziran ayı itibariyle Android ve IOS kullanıcıları tarafından en çok tercih edilen ve kullanılan uygulamalar indirilme istatistiklerine göre sırasıyla, Facebook, Youtube, Facebook Messenger, Google Search, Google maps, Instagram, Snapchat, Google Play, Gmail ve Pandora şeklinde sıralanmıştır. 18-34 yaş aralığındaki kişilerin en çok kullandıkları mobil uygulamalar arasında %81 oranıyla facebook birinci sırada, %71 oranıyla YouTube ikinci sırada ve Facebook Messenger üçüncü sırada yer almaktadır⁸⁸.

2018 yılında yayınlanan Özel Alan Çevirisi Akademik Eğitim Uygulamalarında Teknoloji ve Sosyal Medya adlı eserde, kullanım amaçlarına göre sosyal medya araçları için bir sınıflandırma yapılmıştır. Temelde iletişim, iş birliği ve çok amaçlı olmak üzere üç ana başlık altında sınıflandırma yapılmıştır. İletişim amaçlı sosyal medya araçları, Blogger, LiveJournal, TypePad, WordPress (Bloglama-Günlük tutma), Twitter, Yammer, Google Buzz (Mikrobloglama), Foursquare, Gowalla, Facebook Places (Konum), Facebook, LinkedIn, MySpace (Sosyal ağlar), Google Reader, Netvibes, Pageflakes, iGoogle (Kümeleme) şeklinde gruplandırılmıştır. Diğer bir yandan iş birliği amaçlı sosyal araçlar Adobe Connect, GoToMeeting, Skype (Konferans görüşmesi), PBworks, Wetpaint, Wikia (Wikiler), Delicious, Diigo, BibSonomy (Sosyal imleme), CiteULike, Mendeley (Sosyal kaynakça), Digg, Reddit, Newsvine (Sosyal haberler), Google Docs, Dropbox, Zoho (Sosyal belgeler), Bamboo, Basecamp, Huddle (Proje yönetimi) şeklinde sınıflandırılmıştır. Çok amaçlı sosyal medya araçları ise Flickr, Picasa, SmugMug (Fotoğraf), Viddler, Vimeo, Youtube (video), Justin.tv, Livestream, Ustream (canlı yayın akışı), Scribd, SlideShare, Sliderocketv (sunu paylaşımı), OpenSim, Second Life, World of Warcraft (sanal alemler) şeklinde sınıflandırılmıştır (Kumlu, 2018, s. 56).

Kumlu tarafından sınıflandırması yapılan sosyal medya araçları elbette burada

⁸⁸Business of Apps, “En çok indirilen mobil uygulamalar”, (2018, 10 Ağustos). Erişim adresi: <http://www.businessofapps.com/data/app-statistics/>.

belirtilenlerle sınırlı değildir. Her bir sınıflandırma için verilen örnekler ve isimler dışında benzer özelliklere sahip olan sosyal medya araçları mevcuttur. Örneğin istatistiki bilgilere bakıldığında kullanım sıklığı açısından bugün önemli bir yere sahip olan Instagram fotoğraf paylaşım siteleri arasında yer almaktadır. Yine Youtube ile benzer özelliklere sahip olan Dailymotion video sınıflandırmasında yer almaktadır. Farklı yıllarda ve farklı istatistik şirketleri tarafından yürütülen anket ve araştırmalar doğrultusunda elde edilen verilere göre, dünya çapında en çok ve en yaygın şekilde kullanılan sosyal medya ağı Facebook ve Facebook Messenger olarak belirtilmiştir. Mevcut tez çalışması kapsamında sosyal medya ağlarından Facebook, Twitter ve Instagram bu başlık altında betimlenecek ve çeviri eğitiminde kullanılabilirliği hakkında önerilerde bulunulacaktır.

Facebook

2004 yılında Mark Zuckerberg tarafından kurulan Facebook'un bugün 1,2 milyardan fazla aktif kullanıcısı bulunmaktadır. Facebook'ta ücretsiz bir şekilde kişisel bir profil oluşturarak, bir arkadaşlık ağına sahip olunmaktadır. Fotoğraf, video, yazılı metin paylaşımları yapmak mümkündür. Ekli olan kişilerin profilleri ve paylaşımları görülmekte, anında yazılı ve görüntülü olarak mesajlaşma imkânı sağlanmaktadır. Ayrıca herkese açık ya da kapalı/gizli (üyelik gerektiren) paylaşım gruplarına da katılma olanakları mevcuttur.

Twitter

Diğer bir yandan, Facebook kadar geniş çaplı paylaşımlara imkan tanımasa da yine dünya çapında geniş çaplı bir kullanıcı kitlesine sahip olan ve 2006 yılında kurulan mikrobloglardan Twitter en fazla 140 karaktere kadar yazılı paylaşım imkanı sağlamakta, Twitter hesabı olan kişilerle mesajlaşma, hızlı bir şekilde yayılması istenilen mesaj ya da paylaşımları başına “#” işareti koyarak paylaşma, başka bir Twitter kullanıcısının paylaşımlarını kendi hesabı aracılığıyla başka kitlelerle paylaşma imkanı tanımaktadır.

Instagram

Bir diğer yaygın sosyal paylaşım hesabı ise Instagram'dır. Instagram fotoğraf paylaşım amacıyla kurulan ücretsiz uygulamalardan birisidir. Taşınabilir cihazlar aracılığıyla kullanılmak üzere tasarlanan uygulama hesabı aynı zamanda bilgisayar üzerinden de

kontrol edilebilmektedir. Amacı bu uygulama aracılığıyla fotoğraf ve video çekmek, ya da daha önceden çekilen fotoğrafları ve videoları istenilirse çeşitli filtre özellikleriyle kullanarak paylaşımda bulunmayı amaçlamaktadır (Koçyiğit, 2015, s. 55-59; Kennedy, 2016, s. 16-19; Yüzer- Okur, 2015, s. 147-151).

Facebook, Twitter ve Instagram her ne kadar sosyal paylaşım hedefleri açısından farklı başlıklar altına girseler de ortak özellikleri bulunduğu görülmektedir. Tez kapsamında ele alındıklarında, ortak özelliklerinden birisi de bu sosyal medya araçları aracılığıyla yapılan paylaşımların anında çeviri özelliği ile çok sayıda yabancı dile çevrilebildikleri görülmektedir. Sosyal medya araçlarının kendi içlerinde bulunan doğrudan çeviri özelliklerinin, çeviri eğitimi alan öğrenciler için bilmedikleri ya da tam olarak anlayamadıkları paylaşımları takip ederek, anlamayı ve bu paylaşımlardan çevirmen olabilmek için gerekli olan edinçlerini beslemeleri ve kuvvetlendirmeleri hususunda fayda sağlayabileceği öngörülmektedir.

Her ne kadar sosyal medya ağlarının farklı alt dallarına ait olsalar da Facebook, Twitter ve Instagram çeviri eğitimi alan öğrenciler, çevirmenlik yapmaya yeni başlayanlar ve profesyonel çevirmenlik yapanlar için mesleki bilgi ve tecrübe konusunda yardımlaşma ve dayanışma kanalları olarak kullanılabilir. Bu kanallar aracılığıyla tecrübeli çevirmenler, çeviri öğrencileri, çeviri dernek ve organizasyonlarına ait gruplara katılabilir, bu kişi, kuruluş ya da grupları takip edebilir, gerek aktif şekilde mesajlaşarak, paylaşımlara yorum yaparak iletişim kurmak suretiyle gerekse pasif takipçi olarak sadece yazılan ve paylaşılanları izleyerek fayda sağlamak mümkün olabilir. Eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin piyasaya atıldıklarında, iş hayatına başladıklarında o güne kadar edindikleri bilgi ve becerilerle yalnız kalacakları ve yapacakları çeviri işlerinden doğrudan kendilerinin sorumlu tutulacakları aşıkardır. Bu gibi sosyal ağlarda çeviriyle ilgili kişi, kuruluş ya da gruplar tarafından yapılan paylaşımların, özellikle çeviri eğitimi alan öğrenciler açısından çevirmenlik mesleğini aktif bir şekilde icra etmeden önce edinmeleri gereken kültür edinci, uzmanlık alan edinci ve çeviri teknolojileri hakkında bilgi edinmelerini kolaylaştıracağı ve fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

WhatsApp

Akıllı cep telefonlarına indirilerek, kolay, güvenli ve hızlı bir şekilde mesajlaşma, arama ve görüntülü iletişim için ücretsiz bir şekilde kullanılan WhatsApp uygulaması

karekod uygulaması aracılığıyla tablet ve bilgisayarlardan da kullanılabilir. Bugün 180 ülkede yaklaşık 1 milyar kullanıcıya sahiptir. WhatsApp, akıllı telefonlarda kullanılan kısa mesaj alternatif olarak ortaya çıkan uygulamalardandır. WhatsApp aracılığıyla, sesli arama, metin, fotoğraf, video, ses kaydı, belge ve konum gibi çeşitli medya türlerinin paylaşımları yapılabilir⁸⁹.

Hindistan’da 136 katılımcı ile WhatsApp uygulaması üzerine bir anket çalışması yürütülmüştür. Bu çalışma kapsamında, önceleri arkadaşlık ve sohbet amacıyla kullanılan WhatsApp uygulamasının artık gençler ve hatta çocuklar arasında da bilgi oluşturma, paylaşma ve bilgi alışverişi için kullanıldığı hakkında tespitler yapılmıştır (Kumar ve Sharma, 2016, 57).

Öğrenci gruplarıyla yürütülen bir diğer araştırmada WhatsApp uygulamasının mobil konferansta okuldan veya evden çevrimiçi tartışma ve iş birliğini kolaylaştırdığı, çevrimiçi öğrenciler sınıfta yüz yüze öğretilen dersle ilgili farklı konuları kolaylıkla tartışabildikleri belirtilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin sınıfta öğretilen dersle ilgili işbirlikçi ve işbirlikçi çevrimiçi etkinliklere katılarak düzenleme ve yayınlama yapabilecekleri bir sınıf yayın oluşturulmasını kolaylaştırdığı belirtilmektedir.

WhatsApp üzerinden düzenlenen bir mobil konferansta yüz yüze eğitim verilen dersle ilgili bilgi ve bilgiyi kolayca paylaşabilmek için öğrencileri metin ve mesaj eklemelerine teşvik ettiği vurgulanmaktadır. WhatsApp öğrenim teknolojileri kullanıcılarının mobil öğrenme sürecinde videoları, podcast'leri, mesajları, metinleri, görüntüleri ve ses dosyalarını tümleştirmeye yardımcı olabileceği de öneriler arasında yer almaktadır (Barhoumi, 2015, s. 236)

Yürütülen akademik bir araştırma kapsamında, öğrencilerin İngilizce dilini öğrenmelerini geliştirmek için WhatsApp uygulamasının kullanımının katkı sağladığı ileri sürülmüştür. Bu çalışma kapsamında, öğrencilerle anket yapılmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen verilere göre, WhatsApp kullanımının dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeye yardımcı olduğu belirtilmiştir. Bu özelliklere ilaveten, kelime dağarcığını zenginleştirmeye, İngilizce düşünmeye yardımcı olduğu vurgulanmış ve kullanımının kolaylığı ve ders veren eğitmenin hızlı bir şekilde geri

⁸⁹ Whatsapp.com, “Whatsapp Hakkında”, (2018, 24 Kasım). Erişim adresi: <https://www.whatsapp.com/about/>.

bildirim verebildiği ve İngilizce öğrenmede motive edici olduğu ifade edilmiştir (Hamad, 2017, s. 83).

Skype

WhatsApp uygulamasına benzer bir şekilde çalışan ancak farklı özellikleri de bulunan Skype aracılığıyla da anlık mesajlaşma imkânı vardır. Skype aracılığıyla, listede ekli kişilere sesli mesaj, anlık yazılı mesaj gönderme, görüntülü arama yapabilme, gruplar kurarak yine aynı şekilde bu gruplarda mesajlaşabilme, sesli arama yapma imkanları sunulmaktadır. Bunların yanı sıra, kullanıcılarla dosya paylaşımı, görüşme esnasında ekran paylaşımı, listedeki diğer kişilerin paylaşımı gibi olanaklar da mevcuttur⁹⁰. Ayrıca Skype üzerinde Çeviri Aracı desteği bulunmaktadır. Bu araç sayesinde sesli çağrılarda ve yazılı olarak anlık mesajlaşmalar sırasında çeviri desteği kullanılabilir. Bu özellik sayesinde yazılı anlık mesajlaşmalar için 50’den fazla dil için destek alınırken, sesli aramalar esnasında yine sesli bir şekilde 13 farklı dil seçeneğiyle çeviri desteği almak mümkündür⁹¹.

Skype uygulamasının eğitim sistemi içinde kullanılması üzerine yürütülen bir araştırmanın sonucunda, öğrenciler ve öğretmenler açısından pek çok avantajının olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu çalışma kapsamında, tüm dünya çapında kolay ve ucuz bir şekilde kullanılabilen Skype uygulamasının öğrenci-öğretmen arasındaki fiziksel mesafeyi sonlandırdığı görülmektedir. Skype eğitim sistemleri içinde kullanıldığında, video-konferans aracılığıyla uzaktan eğitimi mümkün kılmaktadır. Video-konferans özelliği sayesinde aynı ülke içinde farklı okullardan ya da yurtdışından konuk öğrenciler, konuşmacılar, öğretmenler, yazarlar, yapımcılar ve daha pek çok kişi ders ortamına katılabilir. Bu gibi katılımcılarla iş birliği yapılabilir ya da projeler yürütülebilir. Skype üzerinden öğretmenlerin öğrencilerine geri bildirim vermeleri daha kolay olur. Özellikle engelli öğrenciler için uzaktan eğitim kapsamında kullanılması büyük bir avantaj sağlayabilir (Sivakumar, 2015, s. 7-8).

WhatsApp ve Skype uygulamalarına tez bağlamında genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, bu iki uygulama çeviri eğitimi alan öğrenciler için doğrudan bir çeviri aracı olarak kullanılmaktan çok, çevirmenin teknolojik ilerlemeleri takip ederek yürüteceği

⁹⁰ Skype.com, “Skype Hakkında”, (2018, 25 Kasım). Erişim adresi: <https://www.skype.com/tr/features/>.

⁹¹ Skype Support, “Skype Çeviri Desteği”, (2018, 25 Kasım). Erişim adresi: <https://support.skype.com/tr/faq/FA34542/skype-ceviri-araci-ni-nasil-ayarlar-ve-kullanirim?q=translator>.

çeviri işleri/projeleri süresince çevirmene yardımcı olacağı düşünülen araçlardır. Her geçen gün ilerleme kaydeden teknolojik donanım ve yazılımlar aracılığıyla çevirmenin işini daha kısa sürede, daha hızlı bir şekilde yürüteceğini öngörmek kaçınılmazdır. Skype’a ait olan anında çeviri özelliği elbette şu an için gelişmekte olan bir özelliktir. Tez kapsamında yapılan incelemeler kapsamında Skype’ın çeviri özelliğinin bir çeviri işini bitirmekten çok, çevirmene konu hakkında fikir verici bir aşamada olduğunu söylemek mümkündür. WhatsApp ve Skype⁹² uygulamalarına ait sesli mesaj, konferans görüşmeleri, video-konferans özelliklerinin, bir zamanlar telefon üzerinden yapılan telekonferans çevirilerinin bugün daha gelişmiş şekli olduğu söylenebilir. Özellikle, telekonferans ve/veya video-konferans aracılığıyla yapılacak çevirilerde çevirmenler açısından avantaj sağlayacakları öngörülmektedir.

LinkedIn

Profesyonel Dünya çapında 200 ülkede yaklaşık 546 milyon üyesi olan LinkedIn dünyanın en büyük profesyonel sosyal iletişim ağıdır. Küresel ekonominin önemli bir parçası olan işgücü için ekonomik fırsatlar yaratmak amacıyla oluşturulmuştur. Ücretsiz ve ücretli versiyonları bulunmaktadır. Resmi olarak 2003 yılından bu yana kullanılmaktadır⁹³.

Linkedin kullanıcıları özgeçmişlerini yayınlatabilir, profesyonel mesleki ağlara katılabilir, açık iş pozisyonlarına başvuru yapabilir, meslekleriyle ilgili iş ilanlarını ve şirketleri veya kurumları takip edebilirler. Diğer kullanıcılara mesaj gönderebilir, elektronik portfolyo hazırlayabilir ve tıpkı Facebook ve Twitter’da olduğu gibi profesyonel amaçlı herkese açık iletiler paylaşabilirler. Eğitim ve mesleki geçmişleriyle ilgili gruplara katılabilir ve profesyonel bağlar kurabilirler (Yazıcı, 2017, s. 122). Bu profesyonel sosyal ağın kullanımı çeviri eğitimine devam eden ya da eğitimini tamamlamış tecrübeli/tecrübesiz pek çok kişinin katılabileceği, mesleki anlamda paylaşımlarda bulunup, çeşitli konularda danışabilecekleri kişilerle ve işverenlerle bağlantı kurmalarını sağlayabilecek bir ağıdır. Çeviri eğitimi süresince öğrencilerin bu gibi profesyonel ağların kullanılmasıyla, sektörden ve sektördeki iş olanaklarından uzak kalmamalarının sağlanabileceği öngörülmektedir.

⁹² Skype ve WhatsApp muadili özelliklere sahip pek çok uygulama Android, Windows ve Ios işletim sistemleri uygulama sitelerinde mevcuttur. Krş., IMessage, Viber, Line, WeChat, Telegram, Google Hangouts, ooVoo, Antox, ICQ.

⁹³ LinkedIn, “LinkedIn Hakkında”, (2018, 25 Kasım). Erişim adresi: <https://about.linkedin.com/tr-tr>.

Videolar

Tez çalışması kapsamında yer alan sosyal ağ siteleri arasında özellikle çeşitli içeriklere sahip olan video klipler ve film içeriklerinin paylaşıldığı Youtube, Tedtalks ve Netflix incelenecektir. Bahsi geçen programların ve ağ oluşumlarının incelenmesinin ardından, bunların çeviri eğitimi içinde nasıl ders materyali haline getirilebilecekleri hakkında önerilerde bulunulacaktır. Öncelikle **Youtube**⁹⁴ incelendiğinde, bu sosyal paylaşım sitesinin misyonunun herkesin kendini özgürce ifade edebilmesi, fikirlerini paylaşabilmesi ve başkalarının da katkıda bulunduğu bir diyalog ortamını destekleyebilmesi gerektiğine inanıldığı şeklinde belirtildiği görülmektedir. İnsanların bilgiye kolayca ve sorunsuzca erişebilmesi gerektiğine, videonun da insanları eğitmek, kişilerin birbirini daha iyi anlamak, dünyada yaşanan küçük ya da büyük her olayı kayda geçirmek için çok etkili bir araç olduğuna inanıldığı belirtilmektedir⁹⁵. Youtube üyelik ya da abonelik yapmadan da takip edilebilen bir video paylaşım sitesidir. Üyelik kurarak bir profil oluşturulabilmekte ve kullanıcılarına kendi videolarını, ses ve görüntü kayıtlarını paylaşma imkânı sağlamaktadır. Paylaşılan videoların beğeni sekmeleri bulunmaktadır. Youtube video içeriklerinin pek çok farklı alan ve konu hakkında düzenlendiği ve yayınlandığı görülmektedir. Yayınlanan videoların içerikleri tez kapsamında incelendiğinde, eğitim amaçlı çok sayıda videoya erişilmektedir. Bu bağlamda özellikle yabancı dil eğitimi kapsamında dilbilgisi, telaffuz, alıştırma ve soru çözümleri, cümle yapı çözümlemeleri ve konu anlatımları yapılan binlerce video hazırlandığı ve yayınlandığı görülmektedir.

Diğer bir yandan yabancı dilde çevirileri ve alt yazılarıyla beraber hazırlanan **TED** videolarının da çeviri ve yabancı dil eğitiminde önemli bir yere sahip olabilecekleri düşünülmektedir. Türkmen ve Köktürk tarafından kaleme alınan çalışma kapsamında, çeviri eğitimi alan öğrencilerle yapılan ders uygulaması ve anket çalışmalarının sonuçlarına dayanarak, Ted konuşmalarının çeviri eğitimi içinde nasıl kullanılabileceği konusunda önerilerde bulunulmuştur. TED maddi bir beklentisi olmayan, herhangi bir üyelik/abonelik ücreti gerekmeyen, genellikle 18 dakika ya da daha az süreli kısa fakat güçlü içerikleri olan konular hakkında bilgi veren videoları içermektedir. TED

⁹⁴ Benzer özelliklere sahip video yükleme ve paylaşma sosyal ağ kanalı olan Dailymotion ile karşılaştırınız. Dailymotion, “Dailymotion Hakkında”, (2018, 11 Kasım). Erişim adresi: <https://www.dailymotion.com/tr>.

⁹⁵ Youtube, “Youtube Hakkında”, (2018, 23 Ekim). Erişim adresi: <https://www.youtube.com/intl/tr/yt/about/>.

konuşmaları farklı çalışma disiplinlerinde yer alan çok sayıda ilham alınan düşünür, yazar, bilim insanı tarafından yürütülmektedir. TED 1984 yılında, Teknoloji, Eğlence ve Tasarım alanlarında bir konferansla başlamıştır. Bugün bilimden ticarete birçok küresel konuyu kapsamı içine almakta ve 100’den fazla dilde⁹⁶ hazırlanmaktadır. TED Konuşmalarının çevirileri ise diller ve sınırların ötesine ilham verici fikirleri ulaştırmayı amaçlayan TED Çevirmenleri tarafından yapılmaktadır. TED Konuşmalarının çevirilerini yapacak gönüllü çevirmenlerin hem kaynak hem de erek dilde akıcı olmaları, altyazı uygulamalarını kullanma hususunda yeterli olmaları gerektiği belirtilmektedir. Bunların yanı sıra, gönüllü çevirmenlerin⁹⁷ sisteme kabul edilmeleri için 90 dakikalık konuşma içeriklerine alt yazı çevirisi çalışmaları yapmaları istenmektedir. TED Çevirmenleri, diğer tüm TED çevirmenleri ile iş birliği içerisinde çalışır ve çeviri çalışmalarını ücretsiz çevrimiçi alt yazı aracı olan Amara⁹⁸ adlı programı kullanarak yürütürler. TED Konuşmalarını izlerken, web sitesinde farklı seçenekler sunarak takipçilerin konuşmaları daha iyi anlayabilmeleri ve takip edebilmeleri için olanaklar sunulduğu görülmektedir. Konuşmaların daha önce belirtildiği üzere 100’den fazla dile yazılı metin çevirisi mevcuttur. Bu çeviri metinleri, videoları izlerken alt yazı olarak eklemek mümkünken, tüm konuşma metnini dakikalarını dahi belirterek hazırlamış oldukları transkript dökümlerinden de takip etmek mümkündür (Türkmen ve Köktürk, 2017, s. 112).

Diğer bir yandan son zamanlarda izleyici ve takipçi kitlesi artmakta olan **Netflix**, çok sayıda ödüllü TV şovunu, filmi, diziyi, belgeseli internete bağlı akıllı cep telefonu, tablet ya da bilgisayarlardan izlemelerini sağlayan bir hizmettir. Netflix izleyicilerini reklam izlemek zorunda bırakmamaktadır. Ücretli üyelik gerektiren bu programın ilk 1 ay kullanımı ücretsizdir. 190’dan fazla ülkede erişilebilir oldukça geniş bir izleme kapasitesine sahiptir. Yürütülen yayınları (dizi, film, belgesel vb. duraklatma imkânı ve tekrar izleme imkânı sunar). Ayrıca, iOS, Android veya Windows 10 işletim sistemli taşınabilir cihazlara da kurulumu yapılarak izleme imkânı vardır. Netflix’te yayınlanan TV şovu, film, belgesel, dizi vb. pek çok yayını farklı dil seçenekleri ile isteğe bağlı bir

⁹⁶Tedtalks, “Ted Konuşmaları Hakkında”, (2018, 11 Kasım). Erişim adresi: <https://www.ted.com/about/our-organization>.

⁹⁷Tedtalks, “Ted Konuşmaları Çevirileri Hakkında”, (2018, 11 Kasım). Erişim adresi: <https://www.ted.com/participate/translate>.

⁹⁸Amara, kolay başlık oluşturmak ve videoları çevirmek için kullanılan, ödüllü bir altyazı editörüdür. Amara, aynı zamanda gönüllü yerleştirme & erişilebilirlik topluluklarını barındırmakta ve altyazılar için profesyonel araçlar ve hizmetler sunmaktadır. “Amara”, (2018, 11 Kasım). Erişim adresi: <http://amara.org/tr/>.

şekilde altyazılı ve dublajlı bir şekilde izlemek mümkündür. Netflix, çok sayıda dilde altyazı imkânı sağlarken, dublajlı bir şekilde izleme imkanını 5-7 dil arasında sunmaktadır. Bu özellikleri sayesinde istenilen dilde altyazı ve ses ayarını düzenleyerek ister orjinal dilde istenirse de çeviri versiyonlarıyla yayınlanan programları izleme imkânı sağlar⁹⁹.

Tezin bu kısmında videoların çeviri eğitiminde kullanılmasına yönelik incelenen Youtube, Ted Konuşmaları ve Netflix uygulama ve programlarının özellikle altyazı, konuşma transkript dökümü ve dublajlarının, çeviri alanında eğitim alan öğrencilerin edinmesi gereken edinçler üzerinde oldukça büyük etkisi olacağı düşünülmektedir. Türkmen ve Köktürk tarafından kaleme alınan araştırma kapsamında yürütülen anketin sonuçlarından elde edilen veriler de bu düşüncüyü destekler ve kanıtlar niteliktedir. Video destekli uygulama ve programların çeviri eğitimi alan öğrencilere eğitimleri boyunca gerekli olan dinleme ve anlama, yabancı dilde sözcük bilgisi, metin doğrultusunda kültürel alt yapı edinimi, metin-konu edinci ve aktarım edinci gibi çeşitli edinçleri kazanmaları hususunda fayda sağladığı ya da sağlayabileceği görülmektedir. Çeviri eğitiminde ders materyali olarak videoların bilinçli bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bahsi geçen çalışmada öğrencilere izletilen videolar İngilizce dilinde hazırlanan videolardır. Bunun yanı sıra İngilizce altyazı açarak videoyu takip etmelerinin ya da yapılan konuşmanın yazılı metnini ellerine alarak konuşmaları takip etmelerinin ana dili İngilizce olmayan bir ülkede eğitim alan öğrencilerin telaffuzlarına katkı sağlayacak şekilde kullandıkları görülmektedir. Öğrenciler izledikleri videoları yine aynı dilde altyazı ile takip ederken, sözcükleri duyarak ve görerek takip etmektedirler. Bu bağlamda bahsi geçen ancak bunlarla sınırlı olmayan video uygulamaları, öğrencilerin çoğu kez kendilerini eksik hissettikleri ya da gerçekten eğitim süreleri boyunca çok fazla sözlü iletişim uygulaması yapamadıklarından dolayı eksik kaldıkları, sözcük telaffuzu konusunda katkı sağlayabileceklerini göstermektedir (Türkmen ve Köktürk, 2017, s. 119).

3.2.4. Bilgisayar Oyunları

1950’li yılların başlarında ortaya çıkmaya başlayan video oyunları günümüze kadar çeşitlilik kazanarak gün geçtikçe gelişmeye daha gerçekçi hisler uyandıran sanal ortamlarda oynanmaya devam etmektedir. Bilgisayar oyunları 1970’lerde ve

⁹⁹ Netflix, “Netflix Hakkında”, (2018, 11 Ekim). Erişim adresi: <https://help.netflix.com/legal/termsofuse>.

1980’lerde popüler hale gelmeye başlamıştır. Bugün dijital medyanın en önemli ürünlerinden biri haline gelen video oyunları popüler bir eğlence biçimi ve dünya kültürünün bir parçası haline gelmeye başlamıştır. İlk ticari ev video oyun konsolları Magnuson Odyssey, 1968 yılında üretilerek 1972 yılında piyasaya sürüldü, ardından aynı yıl içinde en eski atari oyunu Pong kullanıcı kitlesine ulaştı. 1970’lerin sonları ve 1980’lerin ortalarına kadar olan sürenin atari oyunlarının altın çağı olarak kabul edildiği görülmektedir. 1980’lerin sonlarına doğru Nintendo ve Mega Drive (diğer adıyla Sega Genesis) oyun konsolları ve atarileri piyasaya sürülmüştür. Teknolojinin daimî gelişimine ayak uyduran video oyunları 1990’lı yılların başlarında PlayStation ile ilk bilgisayar eğlence platformunu oluşturarak piyasaya çıkmıştır. 1990’ların ortalarına gelindiğinde taşınabilir oyun konsolları piyasaya sürüldüğü görülür. Bu oyun konsolları dahili hoparlör, yerleşik ekrana sahip, hafif olma özellikleriyle günümüzdeki taşınabilir dijital araçların ilk örneklerindendir. Bugün dünya çapında geniş kitlelere hitap eden bir pazara sahip olan bilgisayar oyunları Sony, Microsoft ve Nintendo tarafından paylaşılıyor. Her geçen gün gelişmeye devam eden video-bilgisayar oyunları sektörünün programlayıcıların sınırsız hayal gücüne bağlı bir şekilde sanal gerçeklik ile gerçek dünya arasında etkili bağlar kurmaya devam edeceği tahmin edilmektedir¹⁰⁰.

Bugün medya sektörünün içinde pek çok dijital eğlence aracının arasında oldukça önemli bir yere sahip olan ve kendisi dışındaki film ve müzik sektörlerine bu piyasa içinde fark atan bilgisayar oyunları¹⁰¹ gün geçtikçe yaygın bir şekilde oynanmaya devam etmektedir. Hemen hemen her yaş grubuna hitap eden türdeki oyunlar, ilköğretimden yükseköğrenime ve hatta iş hayatına atılan yetişkin bireylere kadar geniş bir yelpazede yer alan kişileri kapsamaktadır (Jantke ve Kreuzberger, 2008, s. 75). Böyle bir kitle tarafından kullanılan dijital medya aracı olan bilgisayar oyunlarının eğlencenin yanı sıra, eğitim amacıyla da kullanıldığı görülmektedir. Hem kişisel bilgisayarlardan (masaüstü- dizüstü) hem de web teknolojilerinin hızlı bir şekilde

¹⁰⁰Bilgisayar/video oyunları tarihi hakkında daha detaylı bilgiye erişmek için karşılaştırınız: Donovan, T., Replay The History of Video Games, 2010, İngiltere., Netzley, P.D., How Do Video Games Affect Society?, 2015, ABD., Lee S.A. ve Pulos A., Transnational Contexts of Development History, Sociality and Society of Play Video Games in East Asia, Palgrave Macmillan, 2016, ABD., Egenfeldt-Nielsen, S., Smith J.H., Tosca S.P., Understanding Video Games The Essential Introduction, Routledge 2013, New York., Wodpress, “Bilgisayar Oyunları Tarihi”, (2018, 11 Eylül). Erişim adresi: <https://james007787.wordpress.com/history-of-video-games/>.

¹⁰¹ Bugün yıllık 80 milyar dolarlık giderek artan bir cirodan bahsedilmektedir. Statista, “Bilgisayar Oyunları İstatistik”, (2018, 11 Eylül). Erişim adresi: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/160518/umfrage/prognostizierter-umsatz-in-derweltweiten-videogames-branche/>.

gelişmesiyle yaygınlaşan taşınabilir teknolojik aygıtlara mobil uygulamalarla indirilerek oynanabilen çok sayıda oyun mevcuttur.

Bilgisayar oyunları konusunda yürütülen bir başka araştırmadan elde edilen verilere göre, toplum içinde bu tür oyunları genellikle erkeklerin oynadığı önyargısının yıkıldığı da görülmektedir. Almanya’da yapılan bir araştırmanın verilerine göre, 30-49 yaş aralığındaki kişilerin %55’inin sürekli bilgisayar oyunu oynadığı, 55-64 yaş aralığında ise bu oranın %25’e düştüğü gözlemlenmiştir. Bu bağlamda farklı yaş, cinsiyet, meslek, öğrenim gruplarında yer alan kişilerin oluşturduğu bu denli büyük bir kitlenin eğlence amaçlı oynadıkları bilgisayar oyunlarını eğitim amacıyla kullandıkları varsayıldığında, elde edilecek etkiyi tahmin etmek kaçınılmazdır¹⁰².

Oyunlar hakkında yürütülen araştırmaların pek çok güncel kaynakta *Narratoloji* ve *Ludoloji* başlıkları altında iki temel kola ayrılarak incelendiği görülmektedir. Narratoloji, oyunları öykü anlatımının kullanıldığı tüm alanlarla ilgili olarak incelerken, bu ekolojinin bir parçası olarak da kabul etmektedir. Anlatılar henüz dijital ortamlara taşınmadan, çok biçimli bir şekilde yazılmaya başlar ve kurgu teknolojileriyle bir araya gelerek dijital mecrada yerini alır (Murray, 1997, 28-29). Narratoloji yaklaşımının dijital medyanın kendine has yönlerini inkâr ettiği görülmektedir. Öte yandan, narratoloji kapsamında oyunlar etkileşimli anlatılar olarak düşünülmekte ve bu tartışmada ludolojiyi savunan araştırmacıları karşısına almaktadır (Karadeniz, 2017, s. 62-63).

Oyunbilim ya da oyun araştırmaları anlamında literatürde yer bulan ludoloji sözcüğü aslen Latince ludik, ‘ciddi olmayan’ anlamına gelmekte ve Oxford Çevrimiçi sözlükte “oyun ve oyun oynama, özellikle video oyunları oynama” şeklinde betimlenmektedir¹⁰³. Ludoloji kavramını savunan araştırmacılar oyunların anlatı olarak incelenemeyeceğini öne sürmektedirler. Bu kavramın savunucularına göre, oyunlar dijital medyanın ve anlatının bir ürünü olarak değil, oyun olarak incelenmelidir. Bu bağlamda, fenomenoloji ve biçimcilikten yola çıkarak oyuna özgü biçimleri düzenleyen kuramsal bir yaklaşım geliştirmeye çalışmışlardır. Dijital oyunlar karmaşık kültürel yapıli oyunlardır. Bu yüzden oyunlar incelenirken ait oldukları kültürel yapı, üretim ilişkileri, oynanma

¹⁰²Bitkom, “Bilgisayar Oyunları İstatistik”, (2018, 11 Eylül). Erişim adresi: <https://www.bitkom.org/Presse/Presseinformation/Gaminghat-sich-in-allen-Altersgruppen-etabliert.html>.

¹⁰³ Oxford Dictionaries Çevrimiçi Sözlük, “Ludoloji”, (2018, 9 Eylül). Erişim adresi: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/ludology>.

biçimleri büyük önem taşımaktadır (Karadeniz, 2017, s. 74-75).

Oldukça geniş bir kitle tarafından eğlence amacıyla kullanılan bilgisayar oyunlarının zaman içinde eğitim misyonu da yüklenerek geliştirilmeye başlandığı izlenmektedir. Android, Ios ve Windows işletim programlarına sahip taşınabilir akıllı cihazlara indirilen mobil uygulamalar incelendiğinde tez kapsamına girecek olan yabancı dil geliştirici ya da destekleyici çok sayıda bilgisayar oyunu olduğu da görülmektedir. Tez kapsamında, çeviri eğitimi alan yükseköğrenim öğrencilerine profesyonel çevirmenlik iş sahasına atılmadan önce edinmeleri gereken edinçler doğrultusunda yabancı dil edinci ve kültür edinci bağlamında katkı sağlayacağı ön görülerek Bilgisayar *Oyunları* başlığı eklenmiştir. Bu başlık altında bilgisayar oyunları eğlence amaçlı ve eğitim amaçlı olarak sınıflandırılmıştır.

3.2.4.1. Eğlence Amaçlı Bilgisayar Oyunları

Oyun kavramının en geniş anlamıyla, TDK çevrimiçi sözlükte “yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence” şeklinde tanımlandığı görülmektedir¹⁰⁴. Bilgisayar oyunları ve oyunların özellikle eğitim alanıyla ilişkilendirildiği çok sayıda araştırma, makale ve kitaplar bulunmaktadır. Diğer bir yandan artık bilgisayar oyunlarının sadece bir eğlence aracı olmasının dışında bir spor olarak ta kabul edildiği görülmektedir. Bilgisayar oyunları elektronik spor (e-spor) adı altında bir spor dalı olarak kabul edilmiştir. Pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de Gençlik ve Spor Bakanlığı’na bağlı olarak E-spor Federasyonu¹⁰⁵ kurulmuş ve geliştirilmesi için çalışmalar devam etmektedir.

Bilgisayar oyunlarında oyuncular eğlence, heyecan, rekabet duygularıyla ve oyunların görsellerinden etkilendikleri için ekrana bağlanıyor gibi görünseler de aslında oyunların temel aldığı senaryolar oyuncular üzerinde etki sahibidir. Bilgisayar oyunları sayesinde oyuncular kahraman olabilmek için ya da takımlarını güçlendirebilmek için asker, komutan, savaşçı, yarışçı vb. gibi geçici kimlikler edinirler. Oyuncu bu yeni kimliği doğrultusunda hareket etmeye, komutları almaya başlar. Bu yüzden kahraman olabilmeleri, senaryoyu anlamaları ve gerekli tüm ipuçlarını takip ederek kendilerine

¹⁰⁴ Türk Dil Kurumu Çevrimiçi Sözlük, “Oyun”, (2018, 9 Eylül). Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b94eaf6b47c64.79756026.

¹⁰⁵ TC Gençlik ve Spor Bakanlığı E-Spor Federasyonu, “E-spor”, (2018, 11 Eylül). Erişim adresi: <http://www.gsb.gov.tr/Federasyonlar?p=4>.

verilen görevleri yerine getirmeleri gerekir. Burada sanal dünyanın bir karakteri haline gelirler ve içinde bulundukları bu yeni dünyayı gerçek gibi algılarlar (Basat, 2011, s. 144). Dünya çapında eğlence amacıyla üretilmiş ve piyasaya sürülmüş olan bilgisayar oyunlarının büyük çoğunluğu yabancı dilde (İngilizce) olarak hazırlanmıştır¹⁰⁶. Tez kapsamında bilgisayar oyunları şu şekilde sınıflandırılabilir (Can ve Türkmen, 2017, s. 409-413):

a) tek-oyunculu (singleplayer) senaryolu macera oyunları

b) çok-oyunculu (multiplayer) çevrimiçi oyunlar

c) tek-oyunculu dil öğrenme amacıyla hazırlanan (oyun içeriği de bulunabilen) bilgisayar ve mobil uygulama yazılımları

Tek-oyunculu senaryosu olan ve macera içerikli oyunlarda genellikle bir kahramanı yönlendiren oyuncuya oyun tarafından belirli bir görev (mission) verilir. Çok-oyunculu çevrimiçi oyunların tek-oyunculu oyunlardan farkı birden fazla kişiyle takım halinde ya da karşılıklı bir etkileşimde bulunarak ve aynı zamanda oyuncuların sesli, yazılı ya da görüntülü bir iletişim sağlayabildikleri bir ortamın bulunmasıdır. Diğer bir yandan çok-oyunculu oyunların tek-oyunculu oyunlara göre dili daha aktif kullanma, doğrudan karşıdaki oyuncuyla etkileşime geçerek gerçek iletişim imkânı sunma olanakları mevcuttur. Pek çok istatistik ve haber şirketlerinin çevrimiçi yayınladıkları istatistikler doğrultusunda 2017-2018 yıllarında en çok oynanan bilgisayar oyunlarının League of Legends (Riot Games), Minecraft (Mojang), Counter-Strike: Global Offensive (CS-GO), Playerunknown's Battlegrounds (PUBG), World of Warcraft (WoW) ve Fornite şeklinde sıralandığı görülmektedir¹⁰⁷.

¹⁰⁶ Oyun yerelleştirmelerin Türkiye'deki konumuyla ilgili bkz. Mehmet Cem Odacıoğlu (2017), "Çeviribilimde Yerelleştirme Paradigmasına Doğru", Gece Kitaplığı, Ordu. Ayrıca, yerelleştirme konusunda Şaban Köktürk'ün kaleme aldığı "Uygulamalı Çeviribilim" kitabında yer alan "Yerelleştirme" konusu (2015: 75-77) incelenebilir. Bazılarının ise görsel ve işitselleri yabancı dilde olup –Türkiye açısından değerlendirildiğinde- yine başka bir yabancı dilde altyazı seçeneği sunmaktadır. Bu bağlamda Grand Theft Auto (GTA V) oyunu detaylı bir şekilde incelenebilir.

¹⁰⁷ Bahsi geçen oyunların içerik ve özelliklerine kısaca değinmek gerekirse, League of Legends (Riot Games): League of Legends, Riot Games tarafından geliştirilen ve yayımlanan video oyunudur. 27 Ekim 2009 tarihinde piyasaya çıkmıştır. Oyun Warcraft III haritası olan Defense of the Ancients örnek alınarak yapılmıştır. 2009'dan bu yana birçok sezonu geride bırakıp grafiksel olarak büyük adımlar atmış bir oyundur. Bugün gençlerin %70'inin bu oyunu oynadığı görülmektedir. Dünyada en çok oynanan oyun LoL olarak belirlenmiştir. Minecraft (Mojang): Minecraft bloklarla ve taşlarla bir şehir oluşturma oyunu gibi görünse aslında birçok modu bulunup en çok oynanan oyunlardan 2. sıraya gelmiştir. Genellikle Türkiye'de 9 ila 17 yaş grupları arasında büyük bir kitle bu oyunu oynuyor. Oyunun pvp, survival, creative, gibi birçok modları bulunuyor. Ayrıca, oyuncular kendi minecraft sunucularını açabiliyor. Çevrimiçi olarak da bu oyun arkadaş gruplarıyla oynanabiliyor. Minecraft en çok oynanan 2. oyun olarak belirlenmiştir. 3. Counter-Strike: Global Offensive (CS-GO): Counter-Strike: Global Offensive, Valve ve Hidden Path Entertainment tarafından geliştirilen çevrimiçi bir birinci şahıs nişancı türünde aksiyon oyunudur. Microsoft Windows, Mac OS X, PlayStation 3, Xbox, Linux üstünde çalışmaktadır. Oyun içinde birçok pahalı silah ve bıçak mevcuttur. 4. Playerunknown's Battlegrounds (PUBG):

Bahsi geçen tek-oyunculu ve çok-oyunculu oyunların doğrudan ve kasıtlı olarak dil öğretme gibi bir amacı bulunmamaktadır. Ancak yazılım programlarını yapan şirketlerin oyunları genellikle evrensel yabancı dil İngilizce dilinde hazırladıkları görülmektedir. Bu sayede dünya çapında sürekli bir şekilde ilerleme kaydeden ve milyonlarca kişi tarafından oynanan bilgisayar oyunları pazarına hâkim olmaları muhtemeldir. Ana dili İngilizce olmayan ülkelerdeki oyuncular için yerelleştirmesi yapılmayan oyunların bazılarında ise altyazı ile çevirilerinin verildiği görülmektedir¹⁰⁸. Bu sayede bu tür oyunları oynayan oyuncular görsel ve işitsel oyun elementlerini ve/veya görevlerini yabancı dilde görüp iştirken, altyazıda bulunan çeviri desteği sayesinde de yabancı kelimelerin anlamlarını çoğu zaman bilinçsiz bir şekilde öğrendikleri görülmektedir. Oyunlar içinde verilen görevler ve talimatların anlaşılmasında halinde oyuncular farklı platformlardan destek alabilmektedirler. Bunlar genellikle sosyal paylaşım sitelerinde açılan oyun yardım grupları, forumlardaki yardım sayfaları olabilmektedir. Bunların dışında internet üzerinden çevrimiçi video yayını yapan Youtube ve Dailymotion gibi kanallarda oyun seviyelerini geçme, görev talimatları tamamlama ve daha pek çok konuda hazırlanan videoları izleyerek destek alabilmektedirler¹⁰⁹. Belirtilen yardımlaşma yöntemleri dışında oyuncular dijital sözlükler ve çeviri araçlarını da kullanabilmektedirler. Ancak bu tür yardım-destek

PlayerUnknown's Battlegrounds, Bluehole tarafından yayımlanan ve geliştirilmekte olan çok oyunculu bir video oyunudur. Takın halinde de oynanabilmektedir. 2017-2018 döneminin en popüler oyunlarından biridir. 5. World of Warcraft (WoW): World of Warcraft, Blizzard Entertainment firması tarafından geliştirilen bir MMORPG, yani devasa çok oyunculu çevrimiçi rol yapma oyunudur ve 2004'ten bu yana popülaritesini korumaya devam etmektedir. 6. Fortnite: Fortnite Battle Royale; 100 oyuncuya karşı oynanan ücretsiz bir Fortnite modudur. Dev bir harita. Bir savaş otobüsü. Fortnite'ın inşa yeteneklerinin ve yok edilebilen çevre öğelerinin gerçek insanlara karşı yapılan soluk kesici savaşlarla bir araya gelmesi. En son hayatta kalan kazanır. Pubg ile benzerlik göstermekte olsa da Fortnite ücretsiz oynanmaktadır Her bir oyun forumu, istatistik ve haber firmasının yaptığı analizler yapıldıkları konumlardan ve araştırmaya katılan kitlelerin demografik özelliklerinden dolayı farklılık gösterebileceği için daha fazla bilgiye erişmek ve bu bilgileri kıyaslamak açısından- bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla- şu adreslerdeki bilgiler incelenebilir: (2018, 13 Eylül). Erişim adresi: www.oyunpixel.com, <http://www.hurriyet.com.tr/haberleri/en-iyi-pc-oyunu>, <https://oyunpixel.com/dunyada-en-cok-oynanan-oyunlar/>, <http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/en-iyi-bilgisayar-pc-oyunlari-40697809>, <https://www.webtekno.com/cilginlar-gibi-oynayacaginiz-cagimizin-en-iyi-11-modern-bilgisayar-oyunu-h44190.html>, <https://www.ntv.com.tr/galeri/teknoloji/tum-zamanlari-en-iyi-100-oyunu,jFJLQGQuTUCUxbY3ttFYLA/n69HkmQmkEGboZyXjlrhRSA>.

¹⁰⁸ Detaylı bilgiye erişmek için Grand Theft Auto oyununu inceleyiniz. Grand Theft Auto (GTA), (2018, 14 Eylül). Erişim adresi: https://www.rockstargames.com/V/restricted-content/agegate/form?redirect=https%3A%2F%2Fwww.rockstargames.com%2FV%2F&options=&locale=en_us.

¹⁰⁹ Bilgisayar oyunları hakkında detaylı bilgi için burada belirtilenler ve benzer siteler incelenebilir, (2018, 14 Eylül). Erişim adresi: <https://boards.tr.leagueoflegends.com/tr/c/genel-tartisma/m4oHdLGN-lol-severler-yardam-pls>; <http://lolprofile.net/>; <http://forum.counterstrikegotr.com/>, https://www.youtube.com/results?search_query=gta+5+thug+life, https://www.youtube.com/results?search_query=lol+yaydm.

araçlarını oyun esnasında kullandıklarında oyun süresini aşma ve motivasyon düşüklüğü gibi sorunlar yaşanması muhtemeldir.

Özetlemek gerekirse, daha önce de belirtildiği gibi bu tür oyunlar dil öğretimi ya da çeviri eğitimi amacıyla kurgulanan ve yazılan oyunlar değildir. Ancak çeviri eğitimi alan öğrencilerin sahip olması gereken yabancı dil edincine- istemsiz bir şekilde de olsa- destek olabileceği savunulmaktadır. Oyuncular farkında olmadan eğlence amacıyla oynadıkları oyundan, oyunların bağlamı doğrultusunda yabancı dilde yeni kelimeler, kullanımlar, cümle yapıları öğrenirler. Ayrıca oyunlar oyun oynarken forumlar, videolar vb. kanallardan destek alabildikleri gibi, Facebook ve benzer sosyal mecralarda yer alan konuşma odaları (chat-rooms) ya da gruplar sayesinde diğer (anadili farklı olan ve İngilizce iletişim kurabildikleri) oyuncularla sosyalleşerek fikir alışverişinde bulunabilirler. Bunların yanı sıra, tek-oyunculu dil öğrenme amacıyla hazırlanan (oyun içeriği de bulunabilen) bilgisayar ve mobil uygulama yazılımları *Eğitim Amaçlı Bilgisayar Oyunları* başlığı altında irdelenecektir.

3.2.4.2. Eğitim Amaçlı Bilgisayar Oyunları

Etkileşimli ve sürükleyici eğlence veya bilgisayar (video) oyunları, günümüzün gençleri için büyük bir eğlence ortamı ve onları bir araya getirme gücü olarak ortaya çıkmıştır. Oyunların ve oyun kültürlerinin nasıl çalıştığı hala iyi anlaşılmamıştır. Oyunların pedagojik potansiyelini artırmaya çalışan uluslararası araştırma ve geliştirme girişimleri arttıkça, eğitim araştırmacıları oyunların nasıl işlediğine dair daha fazla temellendirilmiş kavramlar geliştirerek fayda sağlayabilmektedirler. Squire tarafından kaleme alınan bir araştırma kapsamında oyunların ideolojik kelimeler aracılığıyla belirli fikirleri ifade etmek için oluşturduğu dünyalar olarak incelenmesini savunulmaktadır. Bahsi geçen araştırma kapsamında, oyun temelli öğrenmeyi inceleyen tasarım temelli araştırma girişimlerinin hem anlık etkileşimler hem de daha geniş kültürel bağlamları dikkate aldığı belirtilmektedir. Oyunların ideolojileri ve güçlü fikirleri iletmek için kullanılabileceğini ve öğrencilere yeni düşünme biçimlerini geliştirebildiği savunulmaktadır. Oyun çalışmaları bir alan olarak olgunlaştıkça oyun araştırmacıları ve eğitimciler arasında, özellikle öğrenme, gençlik kültürü, tasarım ve dijital okuryazarlık gibi konuları irdelemek ve etrafıca çalışabilmek için fırsatlar doğacaktır (Squire, 2006). Bu bağlamda, yaş, cinsiyet ve ülkeler açısından oldukça büyük kitlelere hitap eden bilgisayar oyunlarının elindeki gücü eğitim sistemi içinde aktif bir şekilde kullanılan

öğretim materyalleri haline getirmenin hem öğrencilere hem de öğreticilere kalıcı öğrenme imkânı sağlayabileceği öngörülmektedir. Diğer bir yandan, bilgisayar oyunlarının erek kitlelere ulaştırılması ve bu kitleler tarafından kabul edilmesiyle, bu tür oyunların eğitsel boyuttaki güçlerinden faydalanarak savunulan ideolojilerin aktarımı ve yayılması da daha kolay olacaktır (İnal ve Kiraz, 2008, s. 528).

Eğitici bilgisayar oyunları Egenfeldt Nielsen ve arkadaşları tarafından kaleme alınan Understanding Video Games adlı eserde 3 ana başlık altında sınıflandırılmıştır (Egenfeldt ve Nielsen vd., 2013, s. 210-211). Bu bağlamda, *ilk kategori* genellikle ticari amaçlarla hazırlanıp piyasaya sürülen, matematik, problem çözme, imla ve diğer temel becerileri öğretme yetisiyle hazırlanan eğitici oyunlardır. Bugün ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde hazırlanan eğitim programları ve ders programları arasında çok sayıda dijital oyun aktivitelerinin olduğu da gözlemlenmektedir. Bu tür eğitici oyunların çoğu, onları daha çekici kılmak için bilinçli olarak "normal" bilgisayar/video oyunlarını yansıtmak üzere tasarlanmıştır. Bu tür oyunlara eğitim ya da ders başlığı verildiğinde erek kitle için çok ta cazip gelmemektedir. *İkinci kategorideki* oyunlar ise sadece temel bir konu ya da beceriye odaklanmaktadır. Bu kategorideki eğlence oyunlarına SimCity ve Civilization adlı oyunlar örnek verilebilir. SimCity gibi oyunlarda kendi işini, evini kurma, bahçe, arsa, imar düzenleme hatta bu bağlamda şehir kurma gibi özellikler ve senaryolar yer almaktadır. Bu tür ticari amaçlar doğrultusunda hazırlanan oyunların birincil amacı eğitim değildir. Ancak dolaylı yoldan öğrenme süreçlerine etki ettiği gözlemlenmektedir. *Üçüncü kategori* araştırmaya dayalı eğitim video oyunlarını kapsar. Araştırmaya dayalı eğitim, genellikle öğrenme çıktıları için yeni yaklaşımlar ve güçlü belgeler sunar. Bununla birlikte, bu başlıklar genellikle daha ticari konularla rekabet etmek için bütçeleri ve teknik kaliteyi belirginleştirmektedir.

Çok-oyunculu bilgisayar oyunları üzerinden istenilen düzeyde etkileşim sağlamak için belirli bir düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmak gerekir. Bu yüzden, özellikle yüksek öğrenimde eğitim alan ve düzenli olarak bilgisayar oyunları oynayan öğrenciler arasından seçilen kişiler üzerinde anket yöntemiyle veriler toplanmış ve bu kapsamdaki oyunlar irdelenerek çok-oyunculu ve tek-oyunculu yabancı dil içerikli oyunların yabancı dil eğitimine katkısı saptanmıştır. Oldukça geniş bir mecranın kendi içinde avantaj ve dezavantajlarını barındırması muhtemeldir. Bu konu hakkında eğitim bilimcilerin, dil bilimcilerin, bilişimcilerin, mühendislerin, iletişimcilerin, siyasetçilerin, ekonomistlerin, psikologların, sosyologların ve bunlarla sınırlandırılmayacak farklı

disiplinlerde çalışmakta olan bilim insanlarının araştırmalar ve çalışmalar yürüttüğü tahmin edilebilir (Can ve Türkmen, 2017, s. 399-401)¹¹⁰.

Diğer bir yandan yakın çevremizde bulunan pek çok kişinin keşke bir yabancı dil bilsem, keşke çalışabilsem, konuşabilsem vb. gibi serzenişleriyle karşılaşmışsındır. Herkes bir yabancı dil öğrenmeyi ister ancak bunu çok ta çaba sarf etmeden elde edebilmeyi umut eder. Elbette bir yabancı dille ilgilenmeden ya da ona maruz kalmadan o dili öğrenmek pek mümkün değildir. Bu bağlamda, yabancı dil öğrenme amacıyla geliştirilen ve çok sayıda oyuncusu ve takipçisi olan bilgisayar oyunları mevcuttur. Bu tür oyunlar, eğlendirme, dil öğrenme konusunda motive etme, interaktif ortamlarda gerek sanal gerek gerçek oyuncularla görsel-işitsel olarak iletişim kurmayı gerektirmektedir. Bu durumun oyuncuların iletişim becerilerine katkı sağladığı gözlemlenmiştir¹¹¹.

Öte yandan, Prenksy bilgisayarlar, video oyunları, dijital müzik çalarlar, video kameralar, cep telefonları ve dijital çağın diğer tüm oyuncak ve araçlarını kullanan ve neredeyse tüm hayatlarını bunları kullanarak geçiren nesli “Dijital Yerliler” olarak tanımlamaktadır. Bunların yanı sıra, dijital çağlardan önce büyümüş, teknolojiye adapte olmuş ancak akıcılıklarını dijital olmayan bir dünyada büyüyerek sınırlayan “Dijital Göçmenleri” tanımladığı da görülmektedir (Prenksy, 2001a, s. 1-6). Yıllar boyunca Prensky, örgün eğitimin dönüştürülmesi için bir araç olarak simülasyon (Prensky, 2001c); eski açık kaynaklı oyunların modellenmesi (Prensky, 2003); karmaşık eğitsel oyunlar (Prensky, 2005’a); cep telefonları (Prensky, 2005b); Web 2.0 yazılımı (Prensky, 2007); ve öğrenci oyunları (Prensky, 2008) gibi birçok teknolojiyi önermiştir. Prenksy (2001b), video oyunları yoluyla teknolojiye sürekli olarak maruz kalmanın Dijital Yerliler’in beyinlerini yeniden canlandırdığını ve bundan yararlanabilmesi için eğitici video oyunlarının kullanılması gerektiğini düşünmektedir. Tez kapsamında ise

¹¹⁰ Tez çalışması içinde, gerek görüldükçe Can ve Türkmen tarafından yükseköğretim öğrencileriyle yürütülen anket verilerinden faydalanılacaktır.

¹¹¹ Ritterfeld, Niebuhr ve diğer araştırmacıların 2006 yılında gerçekleştirmiş olduğu bir deney vasıtasıyla dil öğrenmenin eğlenmeyle doğru orantılı olduğunu ortaya koymuştur. Eğlenen kişi konsantre olma oranı eğlenmeye göre daha yüksek olduğu anlaşılmış ve bu sayede dil öğrenme sürecinde de daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. (2018, 11 Eylül). Erişim adresi: <http://econtent.hogrefe.com/doi/abs/10.1026/1617-6383.18.2.60>. Yine yaklaşık bin kişi üzerinde yapılmış bir başka araştırmada eğlenceli olmayan medyaların konsantrasyon sağlama bakımından eğlenceli olanlara göre daha zayıf kaldığı görüşüne yer verilmiştir. (2018, 11 Eylül). Erişim adresi: http://www.sk.tu-dortmund.de/poster/2012_Ritterfeld_Pahnke_Lueke.pdf. Buradan hareketle eğlence faktörünün dil eğitiminde önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bilgisayar oyunlarına gelince eğlence faktörünün rol aldığını söyleyebilir ve buna bağlı olarak da konsantre olma durumundan kaynaklı olarak bu durumun dil öğrenimine katkı sağladığı söylenebilir.

bilgisayar oyunlarının çevirmenlik için gerekli olan yabancı dil edincini geliştirici yönünden dolayı irdeleneceğine daha önce değinilmişti. Bu bağlamda, yapılan literatür taramasından faydalanarak farklı bilim insanlarının yürüttüğü eleştirel ve ampirik çalışmaların verilerinden faydalanılacaktır.

Bilgisayar oyunları aracılığıyla, oyuncuların yabancı bir ülkede bulunuyormuş hissine kapıldıkları varsayılırsa, gerçeklik hissi yüksek olan oyunlar sayesinde daha hızlı ve etkili bir şekilde yabancı dil eğitimi alabilirler¹¹². Öte yandan, bilgisayar oyunu oynayan oyuncular oynadıkları oyunun bağlamı dolayısıyla, bilmedikleri sözcüklerin ne anlama geldiğini tahmin edebilmekte ve bu sözcükleri daha sonra karşılaştıkları benzer bağlamlar ve durumlarda kullanılabilecek şekilde öğrenirler (Gabriel, 2016, s. 1-12).

Bilgisayar oyunlarının yabancı dil edinci sağlaması ve bu bağlamda dolaylı yoldan da olsa bir çevirmenin sahip olması gereken çeviri edinci hususunda besleyici bir misyonu olması hakkında genel bir sonuç ve çıkarımda bulunmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Tez kapsamında yapılan literatür taraması sırasında incelenen özellikle yükseköğrenim gören öğrencilerle yürütülen çeşitli betimleyici ve ampirik çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda bilgisayar oyunlarının dolaylı-dolaysız olarak okuma, yazma ve konuşma becerilerini geliştirmeye destek olduğu görülmüştür. Bilgisayar oyunu oyuncularının oyun içerikleri ve gündelik yabancı dil kullanımları, kalıplarını öğrendikleri, oyun oynarken yardımcı sosyal araçları kullanarak yabancı dilde iletişim kurmada özgüvenlerinin arttığı, anadili Türkçe olmayan yabancı arkadaşlar edinebilecekleri görülmüştür. Bunlardan farklı olarak, oyunlar üzerinden bilgi paylaşımı, haberleşme olanaklarına sahip oldukları, sanal ve/veya gerçek alışveriş yapabildikleri izlenmiştir. Diğer bir yandan, bilgisayar oyunlarını gerçeklik hissini daha çok yaşadıkları için orjinal dilinde oynamayı tercih ettikleri ve bilgisayar oyunu oynarken karşılaştıkları yabancı dil sorunlarını aşmak için çevrimiçi dijital sözlükleri¹¹³, çeviri programlarını¹¹⁴ kullandıkları görülmüştür (Can ve Türkmen, 2017, s. 399-435).

¹¹² Goethe Enstitüsü, “Bilgisayar Oyunları İstatistik”, (2018, 10 Eylül). Erişim adresi: <https://www.goethe.de/de/spr/mag/20426904.html>.

¹¹³ Özellikle çeviri eğitimi alan yükseköğrenim öğrencileriyle yürütülen anket çalışmasında bunlarla sınırlı olmamakla beraber, Tureng, Sesli Sözlük, Zargan vb. dijital sözlükleri kullandıklarını belirtmişlerdir.

¹¹⁴ Bunlarla sınırlı olmamakla beraber, www.googletranslate.com, www.yandex.com, www.bing.com vb. çeviri araçlarını kullanabiliyorlar.

BÖLÜM 4: DİJİTAL MEDYA VE ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ” ve “ÇEVİRİ VE DİJİTAL MEDYA I- II” DERS İÇERİĞİ VE ÖĞRETİM PLANI ÖNERİSİ

Tezin bu bölümünde araştırmanın amaçları doğrultusunda sırasıyla araştırmanın amacı, yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizleri verilmiştir. Bu bağlamda veri analizleri aktarılırken şekil ve tablolar kullanılmıştır. Son olarak, yapılan literatür araştırması ve yürütülen anket çalışmasından elde edilen verilerden hareketle, akademik çeviri eğitimi içinde yer almasının gerekliliği savunulan dijital medya edincini öğrencilere kazandırmak amacıyla hazırlanan 2 akademik döneme yaygın bir şekilde verilmesi planlanan “Çeviri ve Dijital Medya I-II” adlı ders önerileri sunulmuştur.

4.1. Araştırmanın Amacı

Tezin bu bölümünde, akademik çeviri eğitimi alan öğrencilerin dijital medya araçlarını ve çeviri teknolojilerini kullanmalarına yönelik durumlarının ve tutumlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda elde edilen veriler aracılığıyla *Akademik Çeviri Eğitimi Alan Öğrencilerin Dijital Medya Araçlarını Kullanmalarına Yönelik Tutum Ölçeği* geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda aşağıda belirtilen maddeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı sorgulanmıştır.

- a. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ve *Akademik Çeviri Eğitimi Alan Öğrencilerin Dijital Medya Araçlarını Kullanmalarına Yönelik Tutum Ölçeği* soruları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- b. Araştırmaya katılan öğrencilerin *liseden mezun oldukları bölüm* ve *Akademik Çeviri Eğitimi Alan Öğrencilerin Dijital Medya Araçlarını Kullanmalarına Yönelik Tutum Ölçeği* soruları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- c. Araştırmaya katılan öğrencilerin *hangi dil çiftinde eğitim aldıkları* ve *Akademik Çeviri Eğitimi Alan Öğrencilerin Dijital Medya Araçlarını Kullanmalarına Yönelik Tutum Ölçeği* soruları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır? (Bu soruyla aynı zamanda yüksekokulda 2 yıllık çeviri eğitimi alan ve fakültede 4 yıllık çeviri eğitimi alan öğrencilerin bilgileri karşılaştırılmış olacaktır.)

- d. Araştırmaya katılan öğrencilerin *internette ne sıklıkla zaman geçirdikleri* ve *Akademik Çeviri Eğitimi Alan Öğrencilerin Dijital Medya Araçlarını Kullanmalarına Yönelik Tutum Ölçeği* soruları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- e. Araştırmaya katılan öğrencilerin *sosyal ağları kullanım sıklıkları* ve *Akademik Çeviri Eğitimi Alan Öğrencilerin Dijital Medya Araçlarını Kullanmalarına Yönelik Tutum Ölçeği* soruları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- f. Araştırmaya katılan öğrencilerin *yabancı dilde bilgisayar oyunları oynama durumları* ile faktör analizinde yer alan *sosyal medya ve bilgisayar oyunları boyutu* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- g. Araştırmaya katılan öğrencilerin *çeviri ve yabancı dille ilgili bilgisayarlara indirilen programları kullanma durumlarıyla* faktör analizinde yer alan *eğitim boyutu* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- h. Araştırmaya katılan öğrencilerin *çeviri ve yabancı dille ilgili akıllı cep telefonları ve tabletlere indirilen uygulamaları kullanma durumlarıyla* faktör analizinde yer alan *eğitim boyutu* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- i. Araştırmaya katılan öğrencilerin *çeviri ve yabancı dille ilgili bilgisayarlara indirilen programları kullanma durumlarıyla* faktör analizinde yer alan *mesleki boyut* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- j. Araştırmaya katılan öğrencilerin *çeviri ve yabancı dille ilgili akıllı cep telefonları ve tabletlere indirilen uygulamaları kullanma durumlarıyla* faktör analizinde yer alan *mesleki boyut* arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
- k. Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim müfredatlarında bulunan çeviri teknolojileri kapsamındaki dersleri alma durumlarıyla dijital medya araçlarını ve çeviri teknolojilerini kullanma algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

Tez kapsamında yürütülen anket sorularından hareketle, farklı düzeylerde ve dil çiftlerinde (İngilizce-Türkçe ve Almanca-Türkçe) akademik çeviri eğitimi alan öğrencilerin dijital medya araçları ve çeviri teknolojilerini kullanmaları hakkında durum tespiti yapılması ve bu araç ve teknolojilerin aldıkları eğitim sürecinde kullanımları

hakkındaki tutumlarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Tez çalışmasının ilgili literatür araştırmalarıyla bağlantılı olarak yürütülen anket uygulamasının sonucunda edinilen veriler doğrultusunda lisans ve ön lisans düzeyinde akademik çeviri eğitimi verilen bölüm ve programların öğretim planları ve ders programları arasında yer alması gerektiği düşünülen “Çeviri ve Dijital Medya I-II” adlı dersler için 14 haftalık ders planları (her bir ders için ayrı ayrı) önerilecektir.

4.2. Araştırma Yöntemi

Tez çalışması kapsamında tamamlanan 4. Bölümde iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişim derecesi olup olmadığını belirleme amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2007). Şener Büyüköztürk’ün aktarımına göre, bağımlı değişkenler, araştırmacı tarafından yönlendirilemeyen ve bağımsız değişkene bağlı bir şekilde ortaya çıkan ve araştırmanın sonucu durumunda olan değişkenlerken, bağımsız değişkenler araştırmacı tarafından yönlendirilebilen ve nitel ve/veya nicel olabilen değişken olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2018, s. 3). Araştırmaya konu olan bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki tespit edilebileceği gibi bahsi geçen bu ilişkiye etkisi olabileceği düşünülen üçüncü bir değişken de eklenebilir (Köklü ve Büyüköztürk, 2000).

Yürütülen anketin soruları hazırlanırken pilot uygulama yapmadan önce İngilizce ve Almanca çeviri eğitimi alan beşer öğrenci ile ön görüşmeler yapılmış ve taslak sorular hakkında fikirleri alınmıştır. Anket sorularının hazırlanması tamamlandıktan sonra, Çankırı Karatekin Üniversitesi Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı’nda görev yapmakta olan bir Dr. Öğr. Üyesinin, Bülent Ecevit Üniversitesi’nde görev yapmakta olan ve istatistik alanında deneyimli bir Öğr. Gör. ve Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Anabilim Dalı’nda görev yapmakta olan bir Dr. Öğr. Üyesinin görüşleri alınarak güncellenmiş ve pilot uygulama için son halini almıştır. Ardından, Çeviribilim Bölümü ve Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programından mezun olan 100 öğrencinin gönüllülük esasına dayalı bir şekilde katılımıyla pilot uygulaması yapılmıştır. Anket soruları Google Formlar üzerinden hazırlanmış ve öğrencilerle dijital ortamda paylaşılmıştır. Yapılan pilot uygulama sonucunda, ankette yer alan tutum sorularının geçerlik ve güvenilirliği hesaplanmıştır. Ankette tutum ölçeği içinde yer alan 12 soru bulunmaktadır. Anket son olarak 397 çeviri eğitimi alan öğrenciye elden ve dijital ortamlardan erişilerek yürütülmüştür.

4.3. Evren ve Örneklem

Tez kapsamında yürütülen anket çalışmasının evreni Türkiye'deki üniversitelerin Mütercim-Tercümanlık, Çeviribilim ve Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programlarını kapsamaktadır. Anket uygulamasında örnekleme (çalışma grubu) için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programı ve Sakarya Üniversitesi Çeviribilim (Almanca) Bölümlerinde eğitimlerine devam eden öğrencilerin seçilmesindeki asıl sebep ise istenilen zamanda ve sayıda öğrenciye ulaşma imkanının olmasıdır. Bu bölümlerdeki öğrencilerin çeşitli derslerine girdiğimiz için, tez kapsamında yürütülecek olan herhangi bir araştırma, mülakat ya da anket uygulamasının bu öğrencilerle yapılması onlardan gelecek yanıtlara anında geri bildirim verme ve gerekirse onlara yöneltilen soruları tekrar düzenleme ve pilot uygulama aşamasında doğru ve güvenilir şekilde soruların güncellenmesi aşamasında yardımcı olacağı düşünüldüğü için bu örneklem grubuyla çalışılmıştır.

Tez kapsamında yürütülen anket uygulamasının örneklemini oluşturan öğrenciler 2018-2019 Güz Akademik Dönemi içinde, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programı ve Sakarya Üniversitesi Çeviribilim (Almanca) Bölümlerinde eğitimlerine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programından 1. ve 2. sınıfa devam eden 231 öğrenci, Çeviribilim Bölümünden ise 1., 2. ve 3. sınıflara devam eden 166 öğrenci katılmıştır. Toplamda 450 öğrenciye ulaşılabilirliklerine bağlı olarak elden ve dijital ortamda anket soruları ulaştırılmış ve 397 öğrenciden yanıt alınmıştır. Anket Ekim 2018 tarihinde tamamlanmıştır. Anketi elden alan öğrencilerin yanıtları dijital ortama aktarılmıştır. Anketin pilot uygulaması ise yine adı geçen okullardan mezun olan toplam 100 öğrenciye uygulanmıştır.

4.4. Veri Toplama Araçları ve Süreci

Anket çalışmasına ait sorular Google Formlar üzerinde hazırlanmıştır. Anket soruları 3 gruptan oluşmaktadır. İlk bölüm öğrencilerin cinsiyet, liseden mezun oldukları bölüm ve şu an üniversitede çeviri eğitimine devam ettikleri dil çiftlerini belirttikleri 3 demografik sorudan oluşmaktadır. 2. bölümde öğrencilerin dijital medya araçlarını ve çeviri teknolojilerini kullanım sıklıklarına yönelik 28 soru bulunmaktadır. Bu bölümde yer alan sorularla akademik çeviri eğitimi alan öğrencilerin dijital medya ve çeviri

teknolojilerini kullanmalarına yönelik alışkanlık ve durumlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Anketin son bölümü ise 12 sorudan oluşmakta ve öğrencilerin sosyal medya kanalları, bilgisayar oyunları çeviri teknolojileri ve okudukları bölümdeki teknolojik donanım ve sistemlerin hem kendileri hem de derslerden sorumlu öğretim elemanları tarafından kullanımı hakkındaki tutumlarını ölçmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Pilot uygulama yapıldıktan sonra, öğrencilerden alınan geri dönütler doğrultusunda anket soruları arasında öğrencilerin anlama güçlü çektiği bazı sorular tespit edilmiş ve biçimsel olarak birtakım değişikliklerle anket soruları yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme esnasında içerik değişikliği yapılmamış sadece soruların sorma ve cevap alma biçimleri değiştirilerek, soruları daha kolay anlamalarına imkân sağlanmış ve bu bağlamda sağlıklı veriler elde edilmiştir. Hazırlanan anket soruları öğrencilere uygulanmadan önce, anketin uygulanacağı Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü ve Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü'ne izin dilekçeleri verilmiş ve ardından gerekli evraklar Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı Etik Kurula sunulmuş ve uygulamanın yapılması için gerekli izinler alınmıştır.

Anket çalışması içinde yer alan sorular hazırlanmadan önce dijital medya ile bağlantılı olduğu düşünülen ve anket çalışmalarından elde edilen veriler doğrultusunda hazırlanan çeşitli tez ve makaleler incelenmiştir. Bu bağlamda literatürde doğrudan dijital medya ve çeviri teknolojileri hakkında tutum ölçeği geliştiren çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak çalışma alanıyla bağlantılı olarak sosyal medya ve eğitim konulu tutum ölçeği geliştiren çalışmalar incelenmiş ve araştırmaya katkısı sağlanacağı düşünülen anketlerin sorularından faydalanılmıştır. Bu kapsamda incelenen eserler şu şekilde özetlenebilir: *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi* (Aküzüm ve Saraçoğlu, 2017), *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ağ Sitelerine Yönelik Tutum ve Davranışları* (Koç ve Tatlı, 2017), *Yabancı Dilde Öğrenenlerin Sosyal Medya Aracılığıyla Sözel Dil becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Algıları* (Bozavlı, 2017), *Sosyal Medya Kullanımının Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi* (Bedir, 2016), *Dijital Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği* (Cabı, 2016), *Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımına Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi* (Işıktaş, 2016), *Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması* (Otrar ve Arın,

2015), *İnternet Kullanımına Yönelik Likert Tipi Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi* (Tavşancıl ve Keser, 2002).

4.5. Verilerin Analizi

Deney ve anketlerden veri elde etme suretiyle yürütülen ampirik çalışmalarda akademik çalışmaların sonuçlarının inandırıcılığını kanıtlamak adına geçerlilik ve güvenilirlik değerleri verilmektedir. Bir test veya ölçeğin ölçtüğü verileri tutarlı ve istikrarlı ölçmesi, yani bir test benzer şartlarda bir test tekrar uygulandığında benzer sonuçları veriyorsa, bu test veya ölçeğin güvenilir olduğu anlamını verir. Bu bağlamda, bir test veya ölçeğin güvenilir olması, o test veya ölçekten elde edilecek verilerin güvenilir olmasıyla doğru orantılıdır (Özden, 2018, s. 11). Cronbach alfa katsayısı, ölçeği oluşturan tüm maddeler arasındaki ortalama korelasyonun göstergesidir. Değeri 0 ile 1 arasında değişir ve yüksek değer, yüksek güvenilirlik göstergesidir (Balcı ve Ahi, 2016, s. 18) Bu bağlamda tez kapsamında yer alan anket çalışmasının sonuçlarını analiz etmek için kullanılan SPSS 21 programında güvenilirlik değerini vermek için Cronbach's Alpha değeri hesaplanmıştır. SPSS 21 programı üzerinden yapılan *Cronbach's Alpha* analizde *güvenirlik değeri* ,852 olarak elde edilmiştir.

Diğer bir yandan, bir test veya ölçeğin ölçülmek istenen şeyi ölçme derecesi ise *geçerlilik* olarak adlandırılmaktadır. Bir ölçme aracının geçerliliği, aracın neyi ölçtüğü ve bu işi ne kadar iyi/doğru yaptığı anlamına gelmektedir (Özden, 2018, s. 11). Bu bağlamda, tez kapsamında yer alan ankette yer alan tutum ölçeği 12 sorunun *geçerliliğini* hesaplamak amacıyla, Faktör analizinin yapılıp yapılamayacağını anlamak için gerçekleştirilen KMO-Barlett analizine göre KMO değerinin 0,833 olduğu görülmüş, ayrıca Barlett testi sonucuna göre de $p < 0,05$ olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla verilerin faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi kısmi korelasyonların boyutunu ve dağılımın faktör analizi için yeterli olup olmadığını test etmektedir. KMO değerinin 0.90 üzerinde hesaplanması mükemmel anlamına gelir. Bu anket için yapılan KMO değeri ise 0.90 oldukça yakın olan 0,833 hesaplanmış ve yeterli bulunmuştur. Analizler sonucu Sig. (Significance/ anlamlılık) değeri ise $p < 0,05$ bulunmuştur. Anlamlılık düzeyinin 0.05'ten küçük bir değerle karşılanması yeterli görülmektedir (Eymen, 2007).

Yürütülen nicel araştırmalarda, verilerin normallik değerlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Normalliği test edilmek istenen veri grubunun çarpıklık ve basıklık

katsayılarına bakılır ve bunların sifıra yakınlığına göre, normallik konusunda fikir yürütülebilir. Genel geçer bir kural olarak çarpıklık katsayısının basıklık katsayısına bölünmesiyle ortaya çıkan değerin -1,96 ile +1,96 arasında kalması verilerin normal dağılımda olduğunu göstermektedir (Can, 2018, s. 84-85). Tez kapsamında yürütülen anket çalışmasından SPSS 21 programı kullanılarak elde edilen verilerin normalliği, Skewness değeriyle tespit edilmiştir. Bu değer-,647 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla anket çalışmasında yer alan verilerin normal dağılımda olduğu söylenebilmektedir.

4.6. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın planlanması aşamasında 250 öğrenciye anket çalışmasının uygulanması hedeflenmiştir. Ancak anketlerin uygulanması sürecinde daha çok veri elde edebilmek adına 397 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket sorularının ilk kısmını oluşturan demografik sorular arasında cinsiyet, şu an çeviri eğitimi aldıkları dil çifti, kaçınıcı sınıf öğrencisi oldukları ve lise eğitimlerini hangi bölümde tamamladıkları yer almaktadır. Ankete katılan öğrencilerin %74,1'ini oluşturan 294 kişi kadın, %25,9'unu oluşturan 103 kişi ise erkektir. Ankete katılan öğrencilerin %58,4'ünü oluşturan 232 kişinin Türkçe-İngilizce dil çiftinde, %41,6'sını oluşturan 165 kişinin de Türkçe-Almanca dil çiftinde eğitim aldığı görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin %45,8'ini oluşturan 182 kişi 1. sınıf, %36'sını oluşturan 143 kişi 2. sınıf ve %18,2'sini oluşturan 72 kişi de 3. sınıf öğrencisidir. Diğer bir yandan, son olarak öğrencilere lisede hangi bölümden mezun oldukları sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin %47,9'unu oluşturan 190 kişinin Yabancı Dil Bölümlerinden mezun oldukları, geriye kalan %52,1'i oluşturan 207 kişinin Türkçe-Matematik, Fen-Matematik, Sosyal bilimler ve diğer bölümlerden mezun oldukları görülmektedir. Bu soruya alınan yanıtlar doğrultusunda, örneklem bağlamında, çeviri eğitimi alan öğrencilerin yarısının yabancı dil bölümü dışında bölümlerden mezun oldukları ve gerekli alt yapıyı sağlamak adına 1 yıl zorunlu hazırlık eğitimi aldıkları görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle, çeviri eğitimi alan öğrencilerin aldıkları 1 yıllık hazırlık eğitiminin onların çevirmenlik eğitimi süresince edinecekleri düşünülen edinçlere ne kadar fayda sağladığı ve yeterli olup olmadığını sorgulamak ta akla gelmektedir. Dolayısıyla çevirmenlik eğitimi alan öğrencilerin hazırlık eğitimlerinin edinçler bağlamında incelenmesini gerektiren diğer çalışmalara yol açılmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerden internete bağlanmak için kullandıkları masaüstü ve/veya dizüstü bilgisayarları ve akıllı cep telefonlarını ne sıklıkla kullandıkları sorularına yanıt vermeleri istenmiştir. Bu bağlamda, Örneklemin %84,9'unu oluşturan 337 kişi sıklıkla akıllı cep telefonu kullandığını belirtirken, %15,1'ini oluşturan 60 kişi sıklıkla kişisel bilgisayarları kullanarak internete bağlandıklarını belirtmiştir.

Öğrencilerin dijital medya araçlarını kullanmalarına yönelik sorular sorulardan bir diğeri ise kendilerine ait olan ya da sıklıkla kullandıkları bilgisayarları hangi amaçlarla kullandıklarını öğrenmek amacıyla sorulmuştur. Bu soru kapsamında öğrencilere bilgisayar kullanım amaçları verilmiş ve bu amaçları 1., 2., 3. ve 4. öncelik şeklinde işaretlemeleri istenmiştir. Bu soruya alınan yanıtlar doğrultusunda, %53,4'ü oluşturan 212 kişinin bilgisayarları eğitim-araştırma amacıyla kullanmayı, %23,9'u oluşturan 95 kişinin yabancı dilde dizi ve/veya film izlemek için kullanmayı, %14,6'yı oluşturan 58 kişinin sosyal medya kullanımı amacıyla kullanmayı ve %8,1'ini oluşturan 32 kişinin çevrimiçi ve çevrimdışı bilgisayar oyunları oynamak amacıyla kullanmayı 1. öncelik olarak tercih ettikleri görülmektedir.

Diğer bir yandan bu soruyla bağlantılı olarak, dijital medya ortamlarına akıllı cep telefonlarından bağlandıklarında öğrencilerin hangi amaçlar doğrultusunda bu cihazları kullandıkları sorulmuştur. Bu soru kapsamında öğrencilere akıllı cep telefonlarını kullanım amaçları verilmiş ve bu amaçları 1., 2. ve 3. öncelik şeklinde işaretlemeleri istenmiştir. Bu soruya alınan yanıtlar doğrultusunda, öğrencilerin %79,6'sını oluşturan 316 kişinin mesajlaşma ve/veya arama yoluyla iletişim kurmak amacıyla kullanmayı, %17,6'sını oluşturan 70 kişinin sosyal medya kullanmak amacıyla kullanımı ve %2,8'ini oluşturan 11 kişininse çevrimiçi ve çevrimdışı bilgisayar oyunları oynamak amacıyla kullanmayı 1. öncelik olarak tercih ettikleri görülmektedir.

Başka bir soru grubunda ise öğrencilerin internet ve sosyal ağ hesaplarını kullanım sıklıklarına yönelik sorular yöneltilmiştir. Bu soruların ilkinde bir günde internette ortalama ne kadar zaman geçirdiklerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Bu sorunun yanıtları aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde görülmektedir.

Tablo 5:
Bir Günde İnternette Ortalama Geçirilen Zaman

Süre	Frekans	Yüzde
4 saatten fazla	166	41,8
3-4 saat	125	31,5
1-2 saat	76	19,1
30 dakika-1 saat	22	5,5
30 dakikadan az	8	2,0

Tablo 5'te verilen verilere göre, öğrencilerin %41,8'ini oluşturan 166 kişi bir günde ortalama 4 saatten fazla internette zaman harcadığını belirtirken, %31,5'ini oluşturan 125 kişi ise 3-4 saat arası zaman harcadıklarını belirtmektedirler. Bu bağlamda, örnekleme katılımcı olan öğrencilerin %70'inden fazlasının bir gün içinde 3 saatten fazla zamanlarını internette harcadıklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu bağlamda öğrencilerin sosyal ağ hesaplarını ne sıklıkla kullandıklarını ölçmeye yönelik olarak bir başka soru sorulmuştur. Bu sorunun yanıtlarına ilişkin yüzde ve frekans bilgileri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6:
Genel Olarak Sosyal Ağ Hesaplarının Kullanım Sıklığı

Süre	Frekans	Yüzde
Her gün	365	91,9
Haftada 2-3 kez	23	5,8
Haftada 1 kez	5	1,3
Ayda 1 kez	4	1,0

Tablo 6'da görüldüğü üzere, öğrencilerin %91,9 gibi büyük bir çoğunluğu sosyal ağ hesaplarını her gün kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilere en popüler sosyal ağ hesaplarının isimleri bir tablo halinde verilerek bu sosyal ağları bir hafta içinde ne sıklıkla kullandıkları sorusu yöneltilmiştir. Soruya karşılık alınan yanıtlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7:
Sosyal Ağ Hesaplarının Kullanım Sıklığı

Sosyal Ağ	Her gün 5 saatten fazla kullanıyorum	Her gün 3-5 saat kullanıyorum	Her gün 1 saatten az kullanıyorum	Haftada birkaç kez kullanıyorum	Hiç kullanmıyorum
WhatsApp Messenger	174 kişi (%43,8)	139 kişi (%35,0)	71 kişi (%17,9)	8 kişi (%2,0)	5 kişi (%1,3)
Instagram	93 kişi (%23,4)	175 kişi (%44,1)	91 kişi (%22,9)	13 kişi (%3,3)	25 kişi (%6,3)
Youtube	72 kişi (%18,1)	164 kişi (%41,3)	125 kişi (%31,5)	30 kişi (%7,6)	6 kişi (%1,5)
Twitter	11 kişi (%2,8)	50 kişi (%12,6)	82 kişi (%20,7)	59 kişi (%14,9)	195 kişi (%49,1)
Facebook	3 kişi (%0,8)	6 kişi (%1,5)	43 kişi (%10,8)	131 kişi (%33,0)	214 kişi (%53,9)
Skype	3 kişi (%0,8)	2 kişi (%0,5)	8 kişi (%2,0)	32 kişi (%8,1)	352 kişi (%88,7)
LinkedIn	2 kişi (%0,5)	3 kişi (%0,8)	22 kişi (%5,5)	-	370 kişi (%93,2)

Tablo 7’te anket soruları hazırlanma aşamasındayken öğrencilerle yapılan görüşmeler doğrultusunda en sık kullanılan sosyal ağ hesapları verilmiştir. Bu tabloda yer alan sosyal ağ hesapları, çeviri eğitimi alan öğrencilerin doğrudan çeviri yapmalarına yardım etmek yerine onlara gerekli edinçleri sağlama hususunda yardımcı olacağı düşünülen ve ilerideki meslek hayatlarında çeviri sektörüne girdiklerinde işlerini daha kısa sürede, daha hızlı ve pratik bir şekilde yapmalarına yardımcı olacak sosyal ağ araçları seçilerek hazırlanmıştır. Bu bağlamda öğrencilere belirtilen sosyal ağ hesaplarını her gün 5 saatten fazla, her gün 3-5 saat arası, her gün 1 saatten az, haftada birkaç kez kullanıyorum ve hiç kullanmıyorum şeklinde seçenekler sunulmuştur. Alınan yanıtlar kullanım sıklığının her gün 5 saatten fazla olması seçeneğine göre sıralandırılmıştır. Bu sıralamaya göre, öğrencilerin %43,8’ini oluşturan 174 kişi WhatsApp Messenger uygulamasını, %23,4’ünü oluşturan 93 kişi Instagram uygulamasını, %18,1’ini oluşturan 72 kişi Youtube’u, %2,8’ini oluşturan 11 kişi Twitter’ı, %0,8’i oluşturan 3 kişi Facebook’u, %0,8’i oluşturan 3 kişi Skype’ı ve %0,5’i oluşturan 2 kişi LinkedIn’i seçmiştir. Bu verilerden hareketle, araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin en çok WhatsApp Messenger, Instagram ve Youtube sosyal ağlarını kullandıkları

görülmektedir. Facebook, Skype ve LinkedIn gibi mesleki grup mensuplarına, yardımlaşma ve dayanışma imkânı sağlayabilecekleri kişilere ulaşma imkanları olan ve doğrudan çeviri yaparken de kullanacakları öngörülen sosyal ağları hiç kullanmadıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin “Çeviri ve Dijital Medya I- II” başlıklı dersler aracılığıyla eğlence amaçlı hem sık kullandıkları hem de neredeyse hiç kullanmadıkları sosyal ağlar hakkında bilinçlendirilmelerini ve kendi meslekleri adına kazanç ve fayda sağlayabileceklerini belirtmek kaçınılmaz görünmektedir.

Bu soru grubunun ardından öğrencilere aldıkları çeviri eğitimi sürecinde çeviri ve teknoloji bağlamında hangi dersleri aldıkları sorusu yöneltmiştir. Bu sayede, bulguların ilerleyen kısımlarında öğrencilerin aldıkları dersler ve tutum sorularına verecekleri cevaplar karşılaştırılacaktır. Yani bu dersleri hiç almayanlarla, alanların dijital medya araçları ve çeviri teknolojilerini kullanma hususundaki tutumları ölçülecektir. Öğrencilerin soruya verdikleri yanıtların dağılımı Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8:
Akademik Çeviri Eğitimi Süresince Çeviri ve Teknoloji Bağlamında Alınan Dersler

Ders Adı	Frekans	Yüzde
Bilgisayar Destekli Çeviri	63	%15,9
Multimedya Çevirileri	5	%1,3
Bilgisayar Destekli Çeviri ve Multimedya Çevirileri	68	%17,1
Hiçbiri	261	%65,7

Tablo 8’de örnekleme yer alan öğrencilerin %15,9’unu oluşturan 63 kişinin Bilgisayar Destekli Çeviri dersini, %1,3’ünü oluşturan 5 kişinin Multimedya Çevirileri dersini aldıkları, %17,1’ini oluşturan 68 kişinin hem Bilgisayar Destekli Çeviri hem de Multimedya Çevirileri derslerini aldıkları ve %65,7’yi oluşturan 261 kişinin ise bu derslerden hiçbirini almadığı tespit edilmiştir. Anketin demografik soruları arasında yer alan şu an okunan bölüm sorusuna cevap veren %58,4’ü oluşturan 232 kişinin Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programına devam ettiği göz önünde bulundurulduğunda, büyük çoğunluğu oluşturan ve bu derslerden hiç birisini almayan grubun Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programı öğrencileri olduğu söylenebilir.

Örnekleme yer alan şu an hangi dil çiftinde eğitim alıyorsunuz sorusu, örnekleme yer alan öğrencilerin 2 farklı özelliğini birden ortaya koymaktadır. Almanca çeviri eğitimi alan öğrenciler fakültede 4 yıl+1 yıl hazırlık eğitimi almakta, İngilizce çeviri eğitimi alan öğrenciler ise 2 yıl+1 yıl hazırlık eğitimi almaktadır. Bu kapsamda elde edilen veriler hem fakülte-yüksekokul hem de İngilizce-Almanca bazında değerlendirilmiş olacaktır.

Anket kapsamında yer alan farklı bir soru grubunda öğrencilerin Evet- Hayır şeklinde cevap verebilecekleri 20 soru sorulmuştur. Anketin 12. ve 32. soruları arasındaki sorular bu amaca hizmet edecek şekilde hazırlanmıştır. Bu sorular öğrencilerin dijital medya araçlarını ve kanallarını kullanmaları konusundaki davranış ve durumlarını tespit etmek üzere yöneltilmiştir. Öğrencilerin dijital medya araçları ve çeviri teknolojileri hakkındaki davranış ve durumlarının tespit edilmesiyle bağlantılı olarak, anketin son kısmında tutum ölçeği soruları hazırlanmıştır.

Tezin literatür kısmında yer verilen bilgisayar oyunları ile ilgili başlıklarla bağlantılı olarak öğrencilerin davranış ve durumlarını ölçmek amacıyla 12. soruda, yabancı dilde çevrimiçi ve/veya çevrimdışı bilgisayar oyunu oynayıp oynamadıkları sorulmuştur. Bu soruya ankete katılan 397 öğrencinin %38,8'ini oluşturan 154 kişi evet, %61,2'sini oluşturan 243 kişi ise hayır cevabını vermiştir. Bu soruyla bağlantılı olarak 13. soruda yabancı dilde bilgisayar oyunu oynarken dijital çeviri teknolojilerinden faydalanıp faydalanmadıkları sorulmuştur. Buradaki çeviri teknolojilerinden kasıt ise herhangi bir bilgisayar destekli çeviri aracı, makine çevirisi, dijital sözlükler ve benzeri araçlardır. Bu soruya öğrencilerin 32,5'ini oluşturan 129 kişi evet, %67,5'ini oluşturan 268 kişi ise hayır cevabını vermiştir. Bu iki soru birbiriyle bağlantılı bir şekilde sorulmuştur. Görünen o ki, öğrencilerin hiç te göz ardı edilemeyecek bir kesimi yabancı dilde bilgisayar oyunu oynamakta ve oyun oynayan kesimin büyük bir kısmı da oyun esnasında çeviri teknolojilerine başvurmaktadır.

Teze hizmet etmesi amacıyla, ancak tezden bağımsız bir şekilde yine çeviri eğitimi alan öğrencilerle yürütülen bir diğer çalışmadan elde edilen verilere göre, yabancı dilde bilgisayar oyunları oynamanın yabancı dil öğrenen öğrenciler üzerinde motivasyon sağladığı, bu oyunlar üzerinden bilgi paylaşımı yapabildikleri, iletişim kurma ve haberleşme imkanlarına sahip oldukları ve yabancı arkadaşlar edindikleri gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, bilgisayar oyunları oynarken oynanan oyunların

içerikleri temel alınarak, savaş ve silah sanatları, ticari terimler ve kullanımlar, mitolojik olaylar ve olgular vb. hakkında kelime bilgisi kazandıkları, gündelik hayatta iletişim kurma becerilerini pekiştirdikleri görülmüştür. Diğer bir yandan öğrenciler bilgisayar oyunu oynamanın yabancı dilde okuma, yazma ve konuşma becerileri üzerinde fayda sağladığını belirtmişlerdir (Can- Türkmen, 2017).

14. soruda ise öğrencilerin akıllı cep telefonu, tablet ve dizüstü bilgisayarlar gibi taşınabilir teknolojik aygıtları kullanma durumları sorulmuştur. Öğrencilerin %99,2'sini oluşturan 394 kişi evet yanıtı verirken, %0,8'i oluşturan 3 kişi hayır yanıtını vermiştir. Çağımızın gerekleri de göz önünde bulundurulduğunda bu soruya alınan cevap şaşırtıcı değildir.

Öğrencilere 15. ve 16. sorularda birbiriyle bağlantılı sorular yöneltilmiştir. 15. soruda, kişisel bilgisayarlara ve dizüstü bilgisayarlara çeviri ve yabancı dille bağlantılı programları indirip kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %70,0'ini oluşturan 278 kişi evet yanıtını verirken %30'unu oluşturan 119 kişi hayır yanıtını vermiştir. 16. soruda ise akıllı cep telefonlarına çeviri ve yabancı dille bağlantılı programları indirip kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %83,6'sını oluşturan 332 kişi evet yanıtını verirken, %16,4'ünü oluşturan 65 kişi hayır yanıtını vermiştir. Bu iki sorudan genel bir çıkarım yapmak gerekirse, öğrencilerin büyük çoğunluğunun yabancı dil ve çeviriyle ilgili program ve uygulamalar hakkında bilgi sahibi oldukları ve bunları kullandıkları görülmektedir. 15. ve 16. sorunun yanıtları anketin 4. sorusunda öğrencilerin bilgisayar ve cep telefonlarını kullanma sıklıkları durumlarıyla bağlantılı olarak değerlendirilirse, sonuçların doğru orantılı olduğu görülecektir.

17. soruda öğrencilerin yabancı dilde kısa süreli videolar, filmler, diziler, müzik klipleri ve benzer videoları izleyip izlemedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin %92,7'sini oluşturan 368 kişi evet yanıtını verirken, %7,3'ünü oluşturan 29 kişinin hayır cevabını verdikleri görülmüştür. 18. soruda, AliExpress, Amazon, eBay ve benzeri yabancı dilde kullanılan e-ticaret programlarını ve/veya uygulamalarını kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin %53,4'ünü oluşturan 212 kişi evet yanıtını verirken, %46,6'sını oluşturan 185 kişi hayır yanıtını vermiştir.

19. soruda öğrencilerin e-devlet, elçilik web sayfaları ve benzeri yerli ve yabancı kurumların kurumsal internet sayfalarını kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %78,8'ini oluşturan 313 kişi evet yanıtını verirken, %21,2'sini oluşturan 84 kişi hayır yanıtı vermiştir. 20. soruda ise yabancı dilde yayın yapan çeşitli blog, forum ve web sitelerinden en az birini takip edip etmedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin %59,4'ünü oluşturan 236 öğrenci evet yanıtı verirken, %40,6'sını oluşturan 161 kişi hayır yanıtını vermiştir. 21. ve 25. sorular arasındaki soru grubunda öğrencilerin sosyal medya kanallarını kullanma amaçlarıyla bağlantılı sorular yöneltilmiştir. Bu bağlamda bu soru grubunun frekans ve yüzdeleri verildikten sonra genel bir değerlendirme yapılacaktır. 21. soruda, sosyal medyada eğitim, spor, siyaset, sanat ve farklı pek çok alanda yabancı dilde yapılan yorumları karşılaştıkça okuyup okumadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %89,9'unu oluşturan 357 kişi evet yanıtını verirken, %10,1'ini oluşturan 40 kişi hayır yanıtını vermiştir. Bu soruyla bağlantılı olarak, 22. soruda sosyal medyada eğitim, spor, siyaset, sanat ve farklı pek çok alanda yabancı dilde yapılan yorumları takip edip kendilerinin de yorum yapıp yapmadıkları sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin %49,1'ini oluşturan 195 kişi evet yanıtını verirken, %50,9'unu oluşturan 202 kişi ise hayır yanıtını vermiştir. Anketin 23. sorusunda öğrencilerin sosyal ağlar aracılığıyla yabancı uyruklu kişilerle arkadaşlık kurup, iletişime geçip geçmedikleri sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin %57,7'sini oluşturan 229 kişi evet yanıtı verirken, %42,3'ünü oluşturan 168 kişi hayır yanıtı vermiştir. Diğer bir yandan, anketin 24. sorusunda sosyal medya ve /veya eğlence sitelerini oyun oynamak, resim-video paylaşmak ve bunları takip etmek amacıyla kullanıp kullanmadıkları sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya cevaben öğrencilerin %81,4'ünü oluşturan 323 kişi evet yanıtı verirken, %18,6'sını oluşturan 74 kişi hayır yanıtı vermiştir. 25. soruda ise öğrencilere sosyal medya kanallarını bilgi ve haberlere erişmek amacıyla kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %90,7'sini oluşturan 360 kişi bu soruya evet yanıtı verirken, %9,3'ünü oluşturan 37 kişi ise hayır yanıtı vermiştir. 26. soru ve 32. soru arasındaki sorular çevirmenlerin kaynak metni aldıklarında bu metinleri daha kolay bir şekilde çalışılacak formata uygun hale getirmelerine, doğrudan çeviri yapmalarına, makine çevirilerini kullanmalarına, yazım-denetim ve son-biçimleyicileri kullanmalarına yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu bağlamda, 26. soruda öğrencilerin Microsoft word, Acrobat Reader (pdf), Open Office gibi metin işlemcileri farklı formatlara çevirmeye yarayan dönüştürücü programları (converter) bilme ve kullanma durumları sorulmuştur. Öğrencilerin %82,4'ünü oluşturan 327 kişi evet yanıtını verirken, %17,6'sını oluşturan

70 kişi hayır yanıtı vermiştir. Yine bu soruyla bağlantılı bir şekilde 27. soruda öğrencilerin Google Drive, iCloud, SkyDrive, Dropbox ve benzeri çevrimiçi doküman yönetim sistemlerinden haberdar olup olmadıkları ve bu sistemleri kullanma durumları öğrenilmek istenmiştir. Öğrencilerin %71,8'ini oluşturan 285 kişi evet yanıtını verirken, %28,2'sini oluşturan 112 kişi hayır yanıtı vermiştir. Aynı bağlamda sorulan 28. soruda ise öğrencilerin OneNote ve Google Keep gibi çevrimiçi not defterlerini kullanma durumları sorulmuştur. Öğrencilerin %34,5'ini oluşturan 137 kişi evet yanıtını verirken, %65,5'ini oluşturan 260 kişi hayır yanıtı vermiştir. Anket sorularının doğrudan çeviriye yardımcı teknoloji araçlarını kullanmaya yönelik sorularına bakıldığında, öğrencilerin dijital sözlükleri, bütünceleri, bilgisayar destekli çeviri programlarını ve son-biçimleyicileri kullanma durumlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, 29. soruda öğrencilerin çevirmenler tarafından sık kullanılan Tureng, Zargan, Google Translate, Beluka ve Duden gibi çevrimiçi ve çevrimdışı erişilebilen dijital sözlükleri bilme ve kullanma durumları sorulmuştur. Öğrencilerin %98,2'sini oluşturan 390 kişi evet yanıtını verirken, %1,8'ini oluşturan 7 kişi hayır yanıtını vermiştir. Sözlük kullanımıyla paralel bir şekilde sorulan 30. soruda Glosbe, Logos, Leipzig Corpora Collection ve benzeri çeviriye yardımcı bütünceleri (derlem) bilme ve kullanma durumları sorulmuştur. Bu bağlamda, öğrencilerin %4'ünü oluşturan 16 kişi evet yanıtını verirken, %96'sını oluşturan 381 kişi hayır yanıtı vermiştir.

Diğer bir taraftan anketin 31. sorusunda SDL Trados, Across, MemoQ ve benzeri bilgisayar destekli çeviri programlarını (makine çevirisi programları) bilme ve kullanma durumları sorulmuştur. Öğrencilerin %12,8'ini oluşturan 51 kişi evet yanıtı verirken, %87,2'sini oluşturan 346 kişi hayır yanıtı vermiştir. Son olarak 32. soruda Grammarly, Reverso, Duden ve benzeri gibi yine çeviri sonrası, özellikle makine çevirisi sonrası, kullanılan son-biçimleyiciler (post-editor) hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları ve bu programları kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %5,5'ini oluşturan 22 kişi evet yanıtı verirken %94,5'ini oluşturan 375 kişi hayır yanıtı vermiştir.

Araştırmada yer alan ölçeklerin kapsam geçerliliğinin belirlenmesi adına faktör analizi yapılmıştır. Dijital medya araçları ve çeviri teknolojileri ölçeği maddelerinin, örneklem büyüklüğü ve veri yapısı açısından faktör analizi için uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser Meyer Olkin (KMO) ve maddelerin faktörleşmeye uygun olup olmadıklarını belirlemek için Bartlett Sphericity testi uygulanmıştır. Bartlett Sphericity testi sonucunun düşük çıkması değişkenler arası bir ilişki olmadığını, yüksek çıkması ise

değişkenler arası bir ilişki olduğunu göstermektedir (Karagöz, 2016, s. 869). KMO testi örneklemin yeterliliğini ve büyüklüğünü analiz ederken, elde edilen korelasyon katsayılarının büyüklüğünü ve kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğü ile karşılaştırmaktadır. KMO değerinin küçük çıkması değişkenler arasındaki korelasyon ilişkisinin diğer değişkenlerle açıklanamaması anlamına gelmektedir. KMO değeri 0,80 üzerindeyse çok iyi, 0,90 ve üzerindeyse mükemmel olarak tanımlanmaktadır (Karagöz, 2016, s. 869). Tez kapsamında yürütülen anketin KMO analizi (0,833) ve faktör analizi sonuçlarının yararlı ve kullanılabilir olacağı görülmüştür. Bartlett Sphericity testi sonucunda ise değişkenler arasında anlamlı düzeyde yüksek ilişkiler bulunmadığı ve verilerin faktör analizi uygulamak için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uygulanan faktör analizi sonucunda 12 maddenin kapsam geçerliliği sonucunda 3 alt boyuta ayrıldığı görülmüştür. Analiz sonucunda “Sosyal medya ve bilgisayar oyunları boyutu”, “Eğitim boyutu” ve “Mesleki boyut” faktörleri elde edilmiştir.

Tablo 9: Dijital Medya Araçları ve Çeviri Teknolojileri Ölçeği Faktör Analizi

Madde	Faktör 1 Sosyal medya Ve bilgisayar oyunları boyutu	Faktör 2 Eğitim Boyutu	Faktör 3 Mesleki boyut
1. Yabancı dilde sosyal medya kanallarını takip etmenin yabancı dilime katkıda bulunacağını düşünüyorum.	,431		
2. Bilgisayar oyunları sayesinde sanal alemde yabancı dilde iletişime geçebileceğim arkadaşlar edineceğimi düşünüyorum.	,870		
3. Yabancı dilde bilgisayar oyunları oynamanın farklı kültürleri öğrenmeye yardımcı olacağını düşünüyorum.	,867		
4. Yabancı dilde bilgisayar oyunları oynarken, yabancı kültürden kişilerle daha rahat iletişim kurulduğunu (yüz yüze iletişimle kıyaslandığında) düşünüyorum.	,794		
5. Okuduğum bölümde/programda teknoloji ile bağlantılı daha çok dersin olmasını isterim.		,800	
6. Derslerimde öğretim görevlileri/ders sorumluları tarafından dijital teknolojinin kullanılması derse olan ilgimi artırır.		,871	
7. Bilgisayar destekli ortamlarda dijital materyallerle uygulama yapmak derse olan ilgimi artırır.		,851	
8. Derslerimde dijital teknolojilerden yararlanmanın zaman tasarrufu sağlayacağını düşünüyorum.		,739	
9. Derslerimde dijital teknolojilerden yararlanmanın daha az emek ile daha çok iş/yapmamı sağlayacağını düşünüyorum.		,612	
10. Dijital teknolojilerden faydalanarak çeviri yaparken kolay bir şekilde			,677

terim birliđi oluřturulduđunu dűřűnűyorum.

11. Dijital teknoloji ortamlarını kullanarak evrak kaydı yapmanın ve evraklara eriřimin daha kolay olduđunu dűřűnűyorum. ,814

12. Dijital medya araçları kullanmanın çevirmenlik mesleđini daha prestijli gűsterdiđini dűřűnűyorum. ,760

Cinsiyetler arası farklılıkların incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bağımsız űrneklem t testi sonucunda kadınlar ile erkeklerin dijital medya araçlarını ve eviri teknolojilerini kullanma algıları arasında anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir (t: 3,073 p<0,05). Buna gűre kadınların dijital medya araçlarını ve eviri teknolojilerini kullanma algılarının erkeklere gűre anlamlı derecede daha yűksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10:
Cinsiyetlere Gűre Farklılıklar

	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Kadın	294	4,0836	0,54858	3,073	0,043
Erkek	103	4,2104	0,54130		

Dil çiftleri arası farklılıkların incelenmesi amacıyla gerçekleřtirilen bađımsız űrneklem t testi sonucunda Tűrke-İngilizce dil çiftinde eviri eđitimi alanlarla Tűrke-Almanca dil çiftinde eđitim alanların dijital medya araçlarını ve eviri teknolojilerini kullanma algıları arasında anlamlı farklılıkların olduđu tespit edilmiřtir (t: 2,764 p<0,05). Buna gűre Tűrke-İngilizce dil çiftinde eđitim alanların dijital medya araçlarını ve eviri teknolojilerini kullanma algıları Tűrke-Almanca dil çiftinde eđitim alanlara gűre anlamlı derecede daha yűksek olduđu tespit edilmiřtir.

Tablo 11:
Çeviri Eđitimi Alan Dil iftlerine Gűre Farklılıklar

	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Tr-Alm	165	4,2061	0,50994	2,764	0,006
Tr-İng	232	4,0528	0,56779		

İliřkisiz iki ya da daha çok űrneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir řekilde farklı olması durumunu test etmek amacıyla tek yűnlű varyans analizi (ANOVA) uygulanmaktadır (Bűyűkűztűrk, 2018, s. 48). Liseden mezun olunan gruplar

arasındaki farklılıkların incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında herhangi bir farklılık tespit edilememiştir (F: 1,650, $p > 0,05$). Bu kapsamda liseden mezun olunan bölümün dijital medya araçlarını ve çeviri teknolojilerini kullanma algıları üzerinde herhangi bir farklılık oluşturmadığından bahsedilebilir.

Tablo 12:
Liseden Mezun Olunan Bölümlere Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
Fen-Mat	28	4,0893	0,63502	1,650	0,161	-
Sosyal	24	4,1875	0,49224			
TM	67	3,9677	0,56463			
Yabancı Dil	190	4,1588	0,51055			
Diğer	88	4,1278	0,59343			
Total	397	4,1165	0,54906			

İnternette geçirilen zaman bakımından oluşturulan gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (F: 3,073, $p > 0,05$). Bu kapsamda, internette geçirilen zamanın dijital medya araçlarını ve çeviri teknolojilerini kullanma algıları üzerinde herhangi bir farklılık oluşturmadığından bahsedilebilir.

Tablo 13:
İnternette Geçirilen Zaman Sıklığına Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
30 dakikadan az	8	3,7813	0,62032	3,073	0,16	-
30 dk.-1 saat	22	4,0720	0,55355			
1-2 saat	76	3,9814	0,63152			
3-4 saat	125	4,1107	0,45456			
4 saatten fazla	166	4,2048	0,55646			
Total	397	4,1165	0,54906			

Sosyal ağlarda geçirilen zaman bakımından oluşturulan gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (F: 2,587 $p > 0,05$). Bu kapsamda, sosyal ağları kullanım sıklığının dijital medya araçlarını ve çeviri teknolojilerini kullanma algıları üzerinde herhangi bir farklılık oluşturmadığından bahsedilebilir.

Tablo 14:
Sosyal Ağları Kullanım Sıklığına Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
Her gün	365	4,1272	0,54416	2,587	0,053	-
Haftada 2-3	23	3,9710	0,52079			
Haftada 1	5	4,4500	0,38006			
Ayda bir	4	3,5625	0,95591			
Total	397	4,1165	0,54906			

Yabancı dilde bilgisayar oyunları oynuyorum sorusuna alınan yanıtlardaki farklılığın incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonucunda, evet ve Hayır yanıtlarının 1. faktörü oluşturan sosyal medya ve bilgisayar oyunları boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir (t: 7,654 $p < 0,05$). Buna göre, evet yanıtı verenlerin sosyal medya ve bilgisayar oyunları boyutu hakkındaki algılarının hayır yanıtı verenlere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15:
Sosyal Medya ve Bilgisayar Oyunları Boyutu ile Yabancı Dilde Bilgisayar Oyunları Oynama Durumuna Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Evet	154	4,2532	0,60498	7,654	0,000
Hayır	243	3,6749	0,80434		

Çeviri ve yabancı dille ilgili bilgisayarlara indirilen programları kullanıyorum sorusuna alınan yanıtlardaki farklılığın incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonucunda, evet ve hayır yanıtlarının 2. faktörü oluşturan eğitim boyutu arasında

istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir (t: 2,466 p<0,05). Buna göre, evet yanıtı verenlerin eğitim boyutu boyutu hakkındaki algılarının hayır yanıtı verenlere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16:
Eğitim Boyutuyla Çeviri ve Yabancı Dille İlgili Bilgisayarlara İndirilen Programları Kullanma Durumlarına Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Evet	278	4,2043	0,73429	2,466	0,014
Hayır	119	3,9966	0,78286		

Çeviri ve yabancı dille ilgili akıllı cep telefonları ve tabletlere indirilen uygulamaları kullanıyorum sorusuna alınan yanıtlardaki farklılığın incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonucunda, evet ve hayır yanıtlarının 2. faktörü oluşturan eğitim boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir (t: 3,059 p<0,05). Buna göre, evet yanıtı verenlerin eğitim boyutu hakkındaki algılarının hayır yanıtı verenlere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17:
Eğitim Boyutuyla Çeviri ve Yabancı Dille İlgili Akıllı Cep Telefonları ve Tabletlere İndirilen Uygulamaları Kullanma Durumlarına Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Evet	332	4,1928	0,69678	3,059	0,02
Hayır	65	3,8831	0,96300		

Çeviri ve yabancı dille ilgili bilgisayarlara indirilen programları kullanıyorum sorusuna alınan yanıtlardaki farklılığın incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonucunda, evet ve hayır yanıtlarının 3. faktörü oluşturan mesleki boyut arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir (t: 2,631 p<0,05). Buna göre, çeviri ve yabancı dille ilgili bilgisayarlara indirilen programları kullanmanın mesleki boyut üzerinde herhangi bir farklılık oluşturmadığından bahsedilebilir.

Tablo 18:
Mesleki Boyut ve Çeviri ve Yabancı Dille İlgili Bilgisayarlara İndirilen Programları Kullanma Durumlarına Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Evet	278	4,4161	0,59002	2,631	0,09
Hayır	119	4,2409	0,61513		

Çeviri ve yabancı dille ilgili akıllı cep telefonları ve tabletlere indirilen uygulamaları kullanıyorum sorusuna alınan yanıtlardaki farklılığın incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonucunda, evet ve hayır yanıtlarının 3. faktörü oluşturan mesleki boyut arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir (t: 3,181 $p < 0,05$). Buna göre, evet yanıtı verenlerin mesleki boyut hakkındaki algılarının hayır yanıtı verenlere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 19:
Mesleki Boyut ve Çeviri ve Yabancı Dille İlgili Akıllı Cep Telefonları ve Tabletlere İndirilen Uygulamaları Kullanma Durumlarına Göre Farklılıklar

	N	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Evet	332	4,4056	0,55945	3,181	0,02
Hayır	65	4,1487	0,75469		

Çeviri teknolojileri kapsamında alınan dersler bakımından oluşturulan gruplar arasında ki farklılıkların incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (F: 1,796 $p > 0,05$). Bu kapsamda, çeviri teknolojileri kapsamında alınan derslerin dijital medya araçlarını ve çeviri teknolojilerini kullanma algıları üzerinde herhangi bir farklılık oluşturmadığından bahsedilebilir.

Tablo 20:
Çeviri Teknolojileri Kapsamında Alınan Derslerin Dijital Medya Araçlarını ve Çeviri Teknolojilerini Kullanma Algılarına Göre Farklılıklar

Ders Adı	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Fark
Bilgisayar Destekli Çeviri	63	4,2156	0,47816	1,796	0,168	-
Multimedya Çevirileri	5	3,9667	0,58808			
Hiçbiri	261	4,0744	0,57002			
Toplam	397	4,0998	0,55530			

4.7. Çeviri ve Dijital Medya I- II Ders İçeriği ve Öğretim Planı Önerisi

Tez çalışması kapsamında Dijital medya ve Çeviri I-II derslerinin önerisi yapılmadan önce, Türkiye’de devlet ve vakıf üniversiteleri bünyesinde akademik çeviri eğitimi

veren çeviribilim ve mütercim tercümanlık bölümlerinin ve Avrupa’da bulunan belli başlı üniversiteler bünyesinde akademik çeviri eğitimi veren bölümlerin müfredatları incelenmiştir. Yürütülen bu incelemeler neticesinde, ulaşılabilen müfredatlar içinde çeviri ve teknoloji odaklı derslerin içerikleri incelenmiş ve hemen hemen pek çok üniversitede Bilgisayar Destekli Çeviri, Çeviri Teknolojileri ve muadili isimlerle verilen derslerin içeriklerinin çeviri araçlarını, sözlük ve terminoloji sistemlerini ve makine çevirisi programlarını tanıttıkları görülmüştür. Bunların yanı sıra bahsi geçen üniversitelerin bazılarında Yerelleştirme dersinin teorik olarak verildiği görülmektedir. Ayrıca Ege Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi müfredatlarında Multimedya Çevirileri adlı derslerin verildiği görülmüştür. Ege Üniversitesinde tek dönemde verilen bu dersin ağırlıklı olarak altyazı çevirileri, görsel-işitsel çeviriler hakkında teorik donanım sağlamak odağıyla hazırlandığı anlaşılmıştır. Sakarya Üniversitesi’nde ise Multimedya Çevirileri dersi iki dönemlik devam dersidir. Bu derslerin kapsamında genel olarak, masaüstü yayıncılık programları, post-edit (son-biçimleme) programları, çeviri amaçlı optik aygıtlar, belge dönüştürücüler, mizanpaj teknikleri, dublaj ve altyazı programları gibi pek çok multimedya aracının kullanımı hakkında teorik ve pratik eğitim verildiği görülmektedir. Bahsi geçen üniversiteler ve dersler hakkında oluşturulan tablolar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 21:
Türkiye’deki Devlet Üniversitelerinin Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümleri
Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler

Üniversite	Eğitim Dili	Ders Adı
Ege Üniversitesi	Almanca	Program Destekli Çeviri I Program Destekli Çeviri II Multimedya Çevirileri Yerelleştirme
Hacettepe Üniversitesi	Almanca	Çeviri Araçları Yerelleştirme Bilgisayar Çevirisi
İstanbul Üniversitesi	Almanca	Çeviride Bilgi Teknolojileri
Marmara Üniversitesi	Almanca	Bilgisayar Destekli Çeviri Teknolojisi I Bilgisayar Destekli Çeviri Teknolojisi II Bilgisayar Destekli Çeviri Uygulaması I Bilgisayar Destekli çeviri Uygulaması II
Mersin Üniversitesi	Almanca	Bilgisayar Destekli Çeviri
Sakarya Üniversitesi		Bilgisayar Destekli Çeviri I Bilgisayar Destekli Çeviri I Multimedya Çevirileri I Multimedya Çevirileri II
Trakya Üniversitesi	Almanca	Çeviride Bilgi Teknolojileri I Çeviride Bilgi Teknolojileri II
Hacettepe Üniversitesi	Fransızca	Çeviri Araçları Yerelleştirme Bilgisayar Çevirisi

İstanbul Üniversitesi	Fransızca	Çeviride Bilgi Teknolojileri
Kırıkkale Üniversitesi	Fransızca	Bilgisayar Destekli Çeviri
Kırklareli Üniversitesi		Bilgisayar Destekli Çeviri Yerelleştirme
Mersin Üniversitesi	Fransızca	Bilgisayar Destekli Çeviri
Marmara Üniversitesi	Fransızca	Çeviride Bilgisayar Teknikleri I Çeviride Bilgisayar Teknikleri II İnternet Uygulamalı Çeviri I İnternet Uygulamalı Çeviri II
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	İngilizce	İnternet Uygulamalı Çeviri I İnternet Uygulamalı Çeviri II
Ağrı Üniversitesi	İngilizce	Bilgisayar Destekli Çeviri Yöntemleri
Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	İngilizce	-
Boğaziçi Üniversitesi	İngilizce	Çevirmenler İçin Bilişim Teknolojileri Yerelleştirme
Cumhuriyet Üniversitesi	İngilizce- Fransızca	Çeviri Teknolojileri I Çeviri Teknolojileri II
Dokuz Eylül Üniversitesi	İngilizce	Çevirmenler İçin Bilişim Teknolojileri Bilgisayar Destekli Çeviri Çalışmaları
Ege Üniversitesi	İngilizce	Bilgisayar Destekli Çeviri Yerelleştirme Multimedya Çevirileri
Hacettepe Üniversitesi	İngilizce	Çeviri Araçları Yerelleştirme Bilgisayar Çevirisi
İstanbul Üniversitesi	İngilizce	Çeviride Bilgi Teknolojileri
Kafkas Üniversitesi		-
Kırıkkale Üniversitesi	İngilizce	Bilgisayar Destekli Çeviri Yerelleştirme
Marmara Üniversitesi	İngilizce	İnternet Uygulamalı Çeviri I İnternet Uygulamalı Çeviri II
Selçuk Üniversitesi	İngilizce	-
Siirt Üniversitesi	İngilizce	Çeviride Özel Konular: Teknoloji
Trakya Üniversitesi	İngilizce	Çeviride Bilgi Teknolojileri I Çeviride Bilgi Teknolojileri II

Tablo 22:

Türkiye’deki Vakıf Üniversitelerinin Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümleri Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler

Üniversite	Eğitim Dili	Ders Adı
Atılım Üniversitesi	İngilizce	Bilgisayarlı Çeviri
Beykent Üniversitesi	İngilizce	Çeviri Teknolojileri
Çankaya Üniversitesi	İngilizce	Çeviride Bilgi Teknolojileri
Haliç Üniversitesi	İngilizce	Çeviri ve Teknoloji
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	İngilizce- Fransızca	Çevirmenler için Teknoloji
İstanbul Arel Üniversitesi	İngilizce	Çeviri Teknolojileri
İstanbul Aydın Üniversitesi	İngilizce	Çeviri Teknolojileri
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	İngilizce	Çeviri Teknolojileri I Çeviri Teknolojileri II
İzmir Ekonomi Üniversitesi	İngilizce	Bilgisayar Destekli Çeviri Çalışmaları Bilgisayar Destekli Çeviri ve Yerelleştirme
Okan Üniversitesi	İngilizce	Çeviride Bilgi Teknolojileri
Yaşar Üniversitesi	İngilizce	Teknik Çeviri ve Yerelleştirme I Teknik Çeviri ve Yerelleştirme II Dil Teknolojileri
Yeditepe Üniversitesi	İngilizce	Bilgisayar Destekli Teknik Çeviri

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	İngilizce	Bilgisayar Destekli Çeviri
-----------------------------------	-----------	----------------------------

Tablo 23:

Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programlarının Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler

Üniversite	Ders
Bülent Ecevit Üniversitesi	Bilgisayar Destekli Çeviri I-II
Giresun Üniversitesi	-
Munzur Üniversitesi	-
Ardahan Üniversitesi	-
Kastamonu Üniversitesi	-
Karabük Üniversitesi	Bilgisayar Destekli Çeviri I-II
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Bilgisayar Destekli Çeviri ve Yerelleştirme
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	-
Siirt Üniversitesi	-
Mardin Artuklu Üniversitesi	-

Tablo 24:

Türkiye'deki Vakıf Üniversitelerinin Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programlarının Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler

Üniversite	Ders
İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu	-
Ufuk Üniversitesi	Çeviri Teknolojileri
İstanbul Arel Üniversitesi	Çeviri Teknolojileri I-II
Yakın Doğu Üniversitesi	Bilgisayar Destekli Çeviri Çalışmaları
İstanbul Aydın Üniversitesi	-
İstanbul Gelişim Üniversitesi	Bilgisayar Destekli Çeviri
Beykent Üniversitesi	Çeviride Araştırma Araçları Ve Teknoloji
İstanbul Kavram Meslek Yüksekokulu	Çeviride Araştırma Araçları Ve Teknoloji
Avrasya Üniversitesi	-
İstanbul Medipol Üniversitesi	-
İzmir Ekonomi Üniversitesi	-
Çağ Üniversitesi	-
Nişantaşı Üniversitesi	-

Tablo 25:

Avrupa'daki Üniversitelerin Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümleri Müfredatlarında Yer Alan Çeviri ve Teknoloji Odaklı Dersler

Üniversite	Ülke	Eğitim Dili	Ders Adı
Cordoba University	İspanya	İngilizce, Fransızca, İspanyolca	Çeviri Odaklı Bilgisayar Bilimleri Çeviriye Odaklı Belgelendirme
UNINT University	İtalya	İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça, Portekizce, Rusça, İspanyolca, Çince	Laboratuvar Tercümanlığına Giriş Yazılı ve Sözlü Çeviri İçin Terminoloji ve Bilgi Madenciliği
IONIAN University	Yunanistan	İngilizce, Fransızca, Almanca, Yunanca	Çeviri Araçları

Universitat Autònoma de Barcelona	İspanya	Katalanca, İspanyolca, İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Arapça, Çince, Japonca, Portekizce, Rusça	Çeviri Teknolojilerine Giriş Yazılı ve Sözlü Çeviri Odaklı Terminoloji Görsel-İşitsel Çeviri ve Yerelleştirme
Dublin City University	İrlanda	İngilizce, Almanca, Fransızca, Japonca, İspanyolca, Çince	Bilgisayar Destekli Çeviri
Odessa I.I. Mechnikov National University	Ukrayna	İngilizce, İtalyanca, Yunanca	Bilgisayar Destekli Çeviri
Karl-Franzens-Universität Graz	Avusturya	Almanca, Türkçe	Bilgisayar Destekli Çeviri
Swansea University	Birleşik Krallık	İngilizce, Çince	Bilgisayar Destekli Çeviri
Universität Heidelberg	Almanya	İngilizce, Almanca	Özel Alan Çevirisi: Bilgisayar Destekli Çeviri Araçlarının Entegrasyonu

Tablo 21 ve Tablo 22 ÖSYM tarafından hazırlanan 2018 Akademik yılı için devlet ve vakıf üniversitelerindeki Mütercim Tercümanlık ve Çeviribilim Bölümlerinin listesi temel alınarak hazırlanmıştır. Türkiye’de mütercim tercümanlık eğitimin en çok İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinde tercih edildiği ve çok sayıda öğrenci alımı gerçekleştirdikleri göz önünde bulundurularak, bahsi geçen tablolarda İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinde eğitim veren bölümlerin ders programları ve içerikleri incelenmiştir.

Tablo 23 ve Tablo 24 ise yine ÖSYM tarafından hazırlanan 2018 Akademik yılı için devlet ve vakıf üniversitelerindeki Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programlarının listesi temel alınarak hazırlanmıştır. Mütercim tercümanlık ve Çeviribilim öğrencilerinden sonra sektörün çevirmen, dil bilen ara eleman, dil asistanı gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla açılan bu programlardan 2011 yılından bugüne verdiği mezun sayısının göz ardı edilmemesi gereklidir. Bu yüzden bu programların müfredatlarında gerekli incelemeler yapılmış olup, çeviri ve teknoloji odaklı derslere yer verilme durumları gözden geçirilmiş ve Tablo 23 ve Tablo 24’te verilmiştir. Tablolardan da görüldüğü üzere, halen pek çok üniversitede bu tür derslere yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 25’te ise Avrupa’da yer alan belirli üniversiteler örnek alınarak ders programları ve içerikleri incelenmiştir. Bu sayede, Avrupa’dan örneklerle ve Türkiye’deki örneklerle mütercim tercümanlık ve çeviribilim bölümlerinin çeviri odaklı teknoloji

derslerine ne ölçüde yer verdikleri anlaşılmaya çalışılmış ve bu derslerin kapsamlarında yer almadığı tespit edilen dijital medya araçlarının, program ve uygulamalarının içinde olduğu yeni ders(ler)in önerisi yapılmıştır.

Tez kapsamında yürütülen anket çalışmasından elde edilen verilerle bağlantılı olarak, üniversitelerin lisans ve ön lisans düzeyinde akademik çeviri eğitimi veren bölüm ve programlarında verilmesinin gerekli olduğu düşünülen “Çeviri ve Dijital Medya I-II” derslerinin haftalık ders içerikleri ve öğretim planları sunulmaktadır. Bahsi geçen bu iki dersi almadan önce, öğrencilerin eğitim aldıkları bölüm ve programlar bünyesinde verilen Bilgisayara Giriş ve/veya Temel Bilgi Teknolojileri veya muadili içeriğe sahip derslerini almaları ön koşul olarak sağlanmalıdır. Haftalık ders önerisi şeklinde aşağıda gösterilen Çeviri ve Dijital Medya I-II derslerinin yalnızca teoride kalması derslerden alınacak verimi düşük tutacaktır. Öğrencilerin teoride öğrendikleri konuları sınıf ortamında uygulama yaparak ta deneyimlemelerinin hem dersi daha iyi kavramalarını sağlayacağı hem de başarı oranlarını arttıracacağı öngörülmektedir. Bahsi geçen Çeviri ve Dijital Medya I-II derslerinin işleniş toplamda haftada 2 saat teorik+2 saat uygulama olmak üzere 4 saat şeklinde tasarlanmıştır. Ayrıca, tez kapsamında bu derslerin zorunlu dersler arasında yer alması önerilmektedir.

Tablo 26:
Çeviri Ve Dijital Medya I

	Tarih	Ders İçerikleri
1.Hafta	.../.../....	• Dersin tanımı, kapsamı, haftalık ders planlarının paylaşımı
2.Hafta	.../.../....	• Kitle İletişim Araçları ve Medya Tanımları • Yazılı Basın • Görsel-İşitsel İletişim Araçları • Medya Kavramı
3.Hafta	.../.../....	• Medya Kavramı ve Türleri • Basılı Medya • Görsel-İşitsel Medya • Dijital Medya
4.Hafta	.../.../....	• İnternet Medyası ve Web Teknolojileri • Web 1.0, Web 2.0 ve Yeni Medya, Web 3.0, Web 4.0 • Web 5.0 Teknolojisi, • Taşınabilir Bilgi İletişim Teknolojileri
5.Hafta	.../.../....	• Metin İşlemciler • Microsoft Word • Çevirmen İçin Hususi Fonksiyonlar • Kısa Yolları • Düzeltmen Fonksiyonları

		• Mobil Uygulamaları • Acrobat Reader (PDF) • Open Office • Dönüştürücüler (Converter)
6.Hafta	.../.../....	• Evrak Dosyalama (Çevrimiçi Döküman Yönetim Sistemleri) • Google Drive • Google Toolbar • Google Docs • Google Keep
7.Hafta	.../.../....	• Ara Sınav
8.Hafta	.../.../....	• Çeviri Odaklı Teknoloji Araçları • Bilgisayar Yazılım Programları • Bilgisayar Destekli Çeviri Programları • Mobil Çeviri Uygulamaları
9.Hafta	.../.../....	• Çeviri Odaklı Teknoloji Araçları • Dijital Sözlükler • Bütünceler • Yerelleştirme Bilgisi
10.Hafta	.../.../....	• Çeviri Odaklı Teknoloji Araçları • Çeviri Bellekleri, • BDÇ Programları tanıtım kullanım prensipleri
11.Hafta	.../.../....	• Google Search • Google Translate • Google Toolkit
12.Hafta	.../.../....	• Makine Çevirileri üzerinde uygulama
13.Hafta	.../.../....	• Makine Çevirileri üzerinde uygulama
14.Hafta	.../.../....	• Final Sınavı

Tablo 27:
Çeviri Ve Dijital Medya II

	Tarih	Ders İçerikleri
1.Hafta	.../.../....	• Çeviri: Yerelleştirme, Yerileştirme, Uluslararasılaştırma
2.Hafta	.../.../....	• Çeviri odaklı • Websiteleri, bloglar, sosyal medya hesapları • E-devlet, e-ticaret uygulamaları
3.Hafta	.../.../....	• Çeviri odaklı Video, Podcast vb. tanıtım ve uygulamaları
4.Hafta	.../.../....	• Bilgisayar oyunları ve sanal gerçeklik ortamları tanıtımı • Yabancı dili geliştirmede katkıları
5.Hafta	.../.../....	• Çeşitli yazılımlara ait metin dinleme, ses kaydı, ses tanıma ve metne aktarma sistemleri ve uygulamaları
6.Hafta	.../.../....	• Telekonferans yoluyla çeviri için gerekli teknik bilgi • Whatsapp, Hangout ve Skype kullanımı

		• Skype Translator özelliği • Mobil Klavye-Çeviri uygulamaları
7.Hafta	.../.../....	• Ara Sınav
8.Hafta	.../.../....	• Dijital ortamlarda sözlük ve terimce oluşturma
9.Hafta	.../.../....	• Görsel-işitsel çeviri program ve uygulamaları (Toolkit, Subtitle vb.)
10.Hafta	.../.../....	• Son-Biçimleyici (Post-editor) Programlar • Editörlük ve yazım denetim
11.Hafta	.../.../....	• Transkripsiyon ve Deşifre Programları
12.Hafta	.../.../....	• 8.-9.-10.-11. hafta dersleri için uygulamalar
13.Hafta	.../.../....	• Çevirmen-işveren-müşterilerin bir araya geldiği internet tabanlı iş ağları, yardımlaşma/dayanışma organizasyonları ve çeviri dernekleri
14.Hafta	.../.../....	• Final Sınavı

SONUÇ

Tez çalışması kapsamında yürütülen geniş çaplı literatür araştırması ve ardından farklı iki düzeyde akademik çeviri eğitimi alan öğrencilerin gönüllü katılımlarıyla yürütülen anket çalışması neticesinde elde edilen veriler betimleyici analiz yöntemiyle aktarılmıştır. Akademik çeviri eğitimi içinde çeviri edinçleri bağlamında dijital medya araçlarının yer almasının gerekliliği savunulmaktadır. Bu kapsamda yürütülen literatür araştırması sürecinde pek çok kaynakta araçsal edinç, teknik edinç, elektronik araç bilgisi, araçsal alt-edinç ve teknolojik edinç gibi farklı isimler altında sınıflandırılan kullanımlara rastlanılmıştır. Bu tezin amacı burada bahsi geçen edinçleri kapsayacağı gibi bu edinçlerin tamamlayamadığı, eksik bıraktığı düşünülen yönleriyle, çeviri edinçleri arasında yerini alması muhtemel olan dijital medya edinci önerisini sunmaktır. Günümüzün neredeyse her alanında, hemen hemen tüm çalışma disiplinlerinde artık olmazsa olmaz bir araç olan internetin farklı kesimler tarafından sıklıkla kullanıldığı bilinmekte ve tecrübe edilmektedir. Bu bağlamda, çeviri eğitimi alan öğrencilere önce internette ne sıklıkta zaman geçirdikleri ve buna bağlı olarak ta internet bağlantısı aracılığıyla kullanılan sosyal ağ hesaplarını ne sıklıkla kullandıkları sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin büyük çoğunluğu bir gün içinde 4 saatten fazla internet kullandıklarını belirtmiş ve ardından gelen soruda ise sosyal ağ hesaplarını her gün kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumdan çeviri edinçleri bağlamında bir çıkarım yapmak gerekirse, günümüzde artık geleneksel yöntemlerle çeviri yapmanın hız ve zaman ve dolayısıyla kazanç açısından daha kısıtlı olanaklar sağlayacağını söylemek yanlış olmayacaktır. İçinde bulunduğumuz dijital çağın gerekleri dolayısıyla ve çeviri teknolojilerine ait çeşitli yazılım ve donanımları kullanmak, çeviri edinçleri bağlamında gerekli görülmektedir. Bu yüzden, hemen hemen tüm öğrencilerin her gün kullandıkları internetin ve günde yaklaşık 4 saatten fazla kullandıkları sosyal ağ hesaplarının ders materyali haline getirilmesi gerekmektedir.

Yürütülen tez çalışması kapsamında elde edilen veriler doğrultusunda, çeviri edinçleri bağlamında kullanımlarıyla geliştirmekte oldukları tüm edinçlerine destek sağlayacağı öngörülen sosyal ağ hesaplarının öğrenciler tarafından kullanım yaygınlıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, yaygın kullanımdan nadiren kullandıklarına doğru sırasıyla sosyal ağ kanalları şu şekildedir: WhatsApp Messenger, Instagram, Youtube, Twitter, Facebook, Skype ve LinkedIn. Literatür araştırmasında da detaylı bir şekilde

anlatıldığı üzere, WhatsApp Messenger ve Skype ve muadili olabilecek pek çok uygulama özellikle yabancı ülkelerle bağlantılı bir şekilde çalışan uluslararası şirketlerde ve bağımsız olarak çevirmenlik yapan pek çok kişi tarafından telekonferans yoluyla çeviri amacıyla kullanılmaktadır. Hem yazışma hem de görsel-işitsel iletişim imkânı sağlayan bu uygulamalar ve bu uygulamalara entegre bir şekilde çalışan çeviri özelliklerinin “Çeviri ve Dijital Medya I-II” adlı ders önerileri içinde çevirmen adaylarının çeviri edinçlerini geliştirme ve bu edinçlere altyapı hazırlama hususunda faydası olacağı öngörülmektedir.

Instagram, Facebook ve Twitter gibi sosyal ağ kanallarının ve muadili pek çok sosyal ağ kanalının özellikle kültürel paylaşımları takip edebilme, yabancı uyruklu kişilerle iletişime geçebilme, çeviri işverenleriyle iletişime geçme, çeşitli çeviri yardımlaşma gruplarına üye olma, günlük farklı kelime ve dilbilgisi ve hatta telaffuz ile bağlantılı paylaşımları takip etme ve bu sayede kültür edinci, dil edinci, araştırma alt-edinci, metin/konu edinci gibi çeşitli edinçlerini destekleyeceği öngörülmektedir.

Öğrencilerin bilgisayarlara göre akıllı cep telefonları ve tabletler gibi taşınabilir teknolojik araçları daha sık kullandıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda, taşınabilir teknolojik araçlara indirilerek kullanılan mobil uygulamaların kullanımının bilgisayarlara indirilen programları kullanmaktan daha yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Her yaş grubundan kullanıcılara hitap ettiği gibi üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin de akıllı cep telefonlarını ve dolayısıyla mobil uygulamaları yaygın bir şekilde kullandıkları görülmektedir. Bu bağlamda, “Çeviri ve Dijital Medya I-II” adlı ders önerileri içinde çevirmen adaylarının çeviri edinçlerini geliştirme ve bu edinçlere altyapı hazırlama hususunda faydası olacağı düşünülen yabancı dille ve çeviriyle ilgili mobil uygulamaların kullanımları hakkında bilgilendirme yapılması ve bu uygulamaların sınıf ortamında bilgisayar, akıllı cep telefonu ve tablet gibi taşınabilir teknolojik cihazları kullanarak ders materyali haline getirilmesi öngörülmektedir.

Öğrencilerin dijital medya teknolojilerini ve çeviri araçlarını kullanmaları hakkında durumlarını tespit etmek amacıyla yöneltilen sorulardan elde edilen veriler doğrultusunda, pek çok araçtan faydalandıkları, hatta bu teknolojileri ve araçları kullanmayı günlük hayatları içinde bir alışkanlık haline getirdikleri tespit edilmiştir. Bu kapsamda doğrudan çeviri yapma süreci içinde kullanılan kaynakların durumu ayrıca değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin %90'dan fazlasını oluşturan bir kesimin yabancı dilde kısa süreli video, film, dizi ve müzik klipleri gibi videoları izlemeleri, onların bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kültür edinci için ortam oluşturdıklarını söylemek mümkündür. Tezin asıl amacı olan dijital medya edincinin sağlanmasında ise bu tür videoların kullanımı önemli bir yer almaktadır. Bu kapsamda, ders içeriklerine uygun ve bilinçli bir şekilde kültür edincini destekleyici görsel-işitsel öğelerden faydalanarak anlatım ve uygulama yapılmasının ise öğrencilere hem daha eğlenceli hem de öğretici bir ortam sağlayacağı, dinleme, anlama ve konuşma becerilerine fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin %50'sinden fazlasının internet üzerinden yabancı dilde kullanılan e-ticaret program ve uygulamalarını kullanarak alışveriş yaptığı sonucu elde edilmiştir. Bu kapsamda çeviri eğitimi alan öğrencilerin bu gibi alışveriş sitelerinden yapabilmeleri web sitelerinde bulunan kişisel bilgiler, üyelikler, alışveriş terimleri, ticari terimler ve ürün kategorilerine ilişkin terminolojiyi anlayarak işlemlerini gerçekleştirebildiklerini ve dış dünya ile alışveriş yoluyla iletişime geçebildiklerini göstermektedir. Bu durum gelecekte öğrencilerin mesleki yaşantılarında risk alma, yabancı mecralarda kendine güven duyma gibi bir bilince sahip olduklarını göstermektedir. Tez kapsamında, bir dijital medya mecrası olan e-ticaret uygulamalarının öğrencilere metin-konu edinci, araştırma edinci gibi edinçleri destekleyici materyaller olarak kullanılmasının öğrencilere fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

Diğer bir taraftan tez kapsamında yürütülen anketten elde edilen verilerin büyük çapta önemli bir kısmını kapsayan sosyal medya kanallarının öğrenciler tarafından kullanım durumunun da dijital medya edinci için çeviri eğitimi alan öğrenciler için uygun ortam sağlama konusunda destekleyici olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun e-devlet, elçilik web sayfaları ve benzeri yerli ve yabancı kurumların kurumsal internet sayfalarını, sosyal medyada eğitim, spor, siyaset, sanat ve farklı pek çok alanda yabancı dilde yayın yapan çeşitli blog, forum ve web sitelerini takip ettikleri, bu sitelerdeki bilgileri okuduklarını ve/veya düzenli olarak takip ettiklerini belirttikleri tespit edilmiştir. Diğer bir yandan, yine bahsi geçen sosyal medya kanallarındaki paylaşımlara yorum yaparak katılımda bulunma durumları, sosyal medya kanalları üzerinden yabancı uyruklu kişilerle arkadaşlık kurma ve iletişime geçme durumları sorulmuş ve %50'li oranlarda da olsa bu şekilde katılımda bulundukları görülmüştür.

Böylesine yoğun bir şekilde öğrenciler tarafından iletişim, eğlence, bilgi ve haber paylaşımı ve takibi gibi amaçlarla kullanılan sosyal medya kanallarının birer eğitim materyali haline getirilmesi akla gelmektedir. Çeviri eğitimi alan öğrencilerin, sosyal medyanın farklı kültürlerden kişilerle iletişime geçme becerilerini geliştirdiğine inandıkları ve bunu tecrübe ettikleri, ilerideki iş yaşantılarında yurtdışı ile ilintili konularda çalışmayı amaçlayan öğrencilerin profesyonel iş yaşamlarına yönelik gelişimleri konusunda derslerin dışında etkin bir şekilde kullandıkları ve öğrenmekte oldukları ya da bildikleri yabancı dil aracılığı ile iletişim kurmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Bu kapsamda, öğrencilere dil, kültür, metin-konu ve kültür ve hatta teknoloji edinçleri hususunda katkıda bulunabileceği düşünülen sosyal medya kanallarının çeviri eğitimleri içinde yer alması önerilen “Çeviri ve Dijital Medya I-II” dersleri kapsamında ders materyali olarak öğretilmesi ve uygulama materyali olarak kullanılmalarının fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

Öğrencilerin doğrudan çeviri yapma süreciyle ilgili dijital medya teknolojileri ve çeviri araçlarını kullanmalarına yönelik durumlarını tespit etmek amacıyla, kaynak metni aldıklarında bu metinleri daha kolay bir şekilde çalışılacak formata uygun hale getirmelerine, doğrudan çeviri yapmalarına, makine çevirilerini kullanmalarına, yazım-denetim ve son-biçimleyicileri kullanmalarına yardımcı olan programları kullanma durumlarını öğrenmek için sorular yöneltilmiştir. Bu kapsamda, Microsoft word, Acrobat Reader (pdf), Open Office gibi metin işlemcileri farklı formatlara çevirmeye yarayan dönüştürücü programları (converter), transkripsiyon programlarını bilme ve kullanmalarının, Google Drive, iCloud, SkyDrive, Dropbox ve benzeri çevrimiçi doküman yönetim sistemlerini ve OneNote ve Google Keep gibi çevrimiçi not defterlerini kullanmalarının çeviri sürecinde evrak kaydı, iş takibi, çalışılacak belgenin uygun hale getirilmesi gibi konularda donanımlı olmalarına destek sağlayacağı öngörülmektedir.

Diğer bir yandan öğrencilerin, çevirmenler tarafından sık kullanılan çevrimiçi ve çevrimdışı dijital sözlüklerin, çeviri yapmaya yardımcı olan bütüncelerin (derlemeler), doğrudan çeviri yapmaya yardım eden çevrimiçi ve çevrimdışı kullanılabilen bilgisayar destekli çeviri programlarının (makine çevirisi programları) ve makine çevirisinden sonra kullanılan son-biçimleyicilerin kullanımları hakkındaki durumları tespit edilmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin özellikle dijital sözlükler hakkında bilgi sahibi oldukları ve bu sözlükleri kullandıkları görülürken, bütünceler, makine çevirisi

programları ve son-biçimleyiciler hakkında büyük bir çoğunluğun bilgi sahibi olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, tez çalışması kapsamında yürütülen anket istatistikleri, literatür taraması ve müfredatların incelenmesinden elde edilen veriler doğrultusunda, çevirmenlerin içinde bulunduğumuz teknolojik çağın gerektirdiği hız-zaman yönetimi, hatasız iş teslimi, ihtiyaç halinde bilinçli bir şekilde iletişime geçilebilecek kişi ya da kurumlar açısından dijital medya edincine sahip olmanın büyük çaplı avantaj sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, “Çeviri ve Dijital Medya I-II” adlı dersler kapsamında çeviri teknolojileri hakkında ileriki iş yaşantılarında karşılaşılabilecekleri tüm bilgi ve teknolojilerin teorik ve uygulamalı bir şekilde aktarılmasının gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akar, E. (2011). *Sosyal Medya Pazarlaması: Sosyal Web'te Pazarlama Stratejileri*, Ankara: Efil Yayınları.
- Arıkan, R. (2017). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Ammann, M. (2008). *Akademik Çeviri Eğitimine Giriş*, (Çeviren: E. Deniz Ekeman), İstanbul: Multilingual.
- Arnold, D.; Balkan, L.; Meijer, S.; Humphreys, R. L.; Sadler L. (2001). *Machine Translation*, London: NCC Blackwell Ltd.
- Arslandoğlu, İ. (2016). *Bilimsel Yöntem ve Araştırma Teknikleri*, Ankara: Gazi Kitapevi.
- Austermühl, F. (2001). *Electronic Tools For Translators*, Manchester, UK & Northampton, MA: St. Jerome Publishing.
- Aydın, H.; Mutlu M. E.; Karadağ N.; Usta İ.; Aydın, S.; Fırat, M.; Özdamar K., Nilgün; Çalışkan H.; Toprak E.; Uça Güneş, E.P.; Koçdar, S. (2015), *Temel Bilgi Teknolojileri I*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No:3190, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:20171, 1. Baskı.
- Balcı, S. ve Ahi, B. (2016). (Çeviri) *SPSS Kullanma Kılavuzu SPSS ile Adım Adım Veri Analizi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bedir, A. (2016). *Sosyal Medya Kullanımının Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Bell, R. T. (1991). *Translation And Translating*, Londra: Longman.
- Bilgili C., Akbulut N. T. (2008). *Medya Eleştirileri 2008 Küreselleştirme Makinesi: Medya*, İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.
- Blossom, J. (2009). *Content Nation-Surviving And Thriving As Social Media Changes Our Work, Our Lives And Our Future*, Indiana: Wiley Publishing Inc.
- Bowker, L., (2002). *Computer Aided Translation Technology: A Practical Introduction*, Kanada: University Of Ottawa Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni, Spss Uygulamaları ve Yorum*, Ankara: Pegem Akademi.

- Can, A. (2018). *Spss ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*, 6. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chesterman, A. (1997). *Memos Of Translation*, Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Childress, D. (2008). *Johannes Gutenberg And The Printing Press*, Minneapolis, Abd: Twenty- First Century Books.
- David, D. A. (2014). “*Media An Translation: An Interdisciplinary Approach*”, New York, London: Bloomsbury.
- Egenfeldt-Nielsen, S., Smith J.H., Tosca S.P. (2013). *Understanding Video Games The Essential Introduction*, New York: Routledge.
- Eren, P. (2010). *Kurumsal Sanatın Sunumunda Video*, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergun, E. (2011). *Yabancı Dil Öğretiminde ve Çeviri Eğitiminde Dil Edinci*, Turgay Kurultay’a Bir Armağan Çeviribilimden Kesitler, Editör Eruz, S. Ve Şan, F., İstanbul: Multilingual.
- Eruz, S. (2003). *Çeviriden Çeviribilime*, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Eruz, S. (2008). *Akademik Çeviri Eğitimi Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi*, İstanbul: Multilingual.
- Eser, O. (2013). *Çeviri Eğitiminde Edinç Kavramının Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Anabilim Dalı, İstanbul.
- Evans, D. (2008). *Social Media Marketing An Hour A Day*, Indianan: Wiley Publishing Inc.
- Eymen, U. E. (2007). *Spss 15.0 Veri Analiz Yöntemleri*, İstatistik Merkezi Yayın No:1
- Feldman, T. (1997). *An Introduction To Digital Media*, Londra Ve New York: Routledge.
- Felix L., Stolarz D. (2006). *Hands-On Guide To Video Blogging And Podcasting*, Abd: Elsevier.
- Fox, O. (2000). *The Use Of Translation Diaries In A Process-Oriented Translation Teaching Methodology, Developing Translation Competence*, Editör Shaffner, C.; Adab, B., Amsterdam /Philadelphia: John Benjamins Publishing.
- Gedik, Ö. (2008). *Türk Yargı Ve Kararları Çerçevesinde Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Gouadec, D. (2007). *Translation As A Profession*, Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

- Göpferich, S. (2009). *Towards A Model Of Translation Competence And Its Acquisition: The Longitudinal Study Of Transcomp, Behind The Mind: Methods, Models, And Results In Translation Process Research*, Ed. By Sussanne Göpferich, Arnt Lykke Jakobsen, And Inger M. Mees, Denmark: Samfundslitteratur.
- Gürsakar, N. (2009). *Sosyal Ağ Analizi*, Bursa: Dora Yayınları.
- Hurtado Albir, A. (1996). *La Ensenanza De La Traduccion Directa General*. Objetivos De Aprendizaje Y Metodologia In A. Hurtado Albir (Ed.) *La Ensenanza De La Traduccion*, Castellon: Universitat Jaume I.
- Hutchins, J. ve Somers, H. (1992). *An Introduction To Machine Translation*, London: Academic Pres Ltd.
- Hymes, Dell (1972), *On Communicative Competence, Sociolinguistics*, Ed. By J.B. Pride And J. Holmes, Harmondsworth, England: Penguin Books.
- Islam, K.A. (2007). *Podcasting 101 For Training And Development*, Abd: John Wiley&Sons Inc.
- Ito, M. (2010). *Hanging Out, Messing Around, And Geeking Out*, Cambridge, Massachusetts, Londra, İngiltere: The Mit Press.
- İçel, K. (2017). *Kitle İletişim Hukuku*, Onikinci Basım, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Jantke K.P.; Kreuzberger G. (2008). “*Aufbau Einer Akademischen Ausbildung Für Spieletechnologie Und -Wissenschaft*. In: Picot A., Zahedani S., Ziemer A. (Eds) *Spielend Die Zukunft Gewinnen*”, Berlin, Heidelberg: Springer.
- Kara, T. (2013). *Sosyal Medya Endüstrisi: İnsan, Toplum, Ekonomi*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kara, T.; Özgen E. (2012). *Sosyal Medya: Akademi*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Karagöz, Y. (2016). *Spss ve Amos23 Uygulamalı İstatistiksel Analizleri*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, (24. Basım), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Katan, David, (1999). “*Translating Cultures- An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators*”, St Jerome Publishing.
- Kinshuk, A., Heimo H.; Pawlowski, J. M.; Sampson, D. (2008). *Handbook on Information Technologies for Education and Training*, Second Edition, Verlag Heidelberg: Springer.

- Kiraly, D.C. (1995). *Pathways to Translation*, The Kent State University Press.
- Kipphan, H. (2001). *Handbook of Print Media, Technologies and Production Methods*, Almanya: Springer.
- Koller, W. (1979). *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*, Heidelberg: Quelle & Meyer.
- Koçyiğit, A. (2017). *Geleneksel Reklamcılıktan Dijital Reklamcılığa Geçiş, Sosyal Medya Reklamcılığı ve Ortaya Çıkan Sorunlar*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo TV ve Sinema Anabilim Dalı.
- Koçyiğit, M. (2015). *Sosyal Ağ Pazarlaması- Marka Bağlılığı Oluşturmada Yeni Bir Pazarlama Stratejisi*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Köklü, N.; Büyüköztürk, Ş. (2000). *Sosyal Bilimler için İstatistiğe Giriş*. Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık.
- Köktürk, Ş. (2015). *Uygulamalı Çeviribilim*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kumlu, D. (2018). *Özel Alan Çevirisi Akademik Eğitim Uygulamalarında Teknoloji ve Sosyal Medya*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Kuran, N. H. (2005). *Türkiye İçin E-Devlet Modeli*. İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Kurultay, T.; Birkandan İ. (1997). *Forum: Türkiye 'de Çeviri Eğitimi Nereden Nereye?*, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Kussmaul, Paul (2011), "Components of Translator Training", in Ed. by Sakine Eruz and Filiz Şan, *Turgay Kurultay'a Bir Armağan – Çeviribilimden Kesitler*, İstanbul: Multilingual, İstanbul.
- Küçük, M.; Eriş, U.; Oğuz, T.; Dal A., Aydın, C. H.; Orhon, E. N. (2012). *İletişim Bilgisi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Lee S.A.; Pulos A., (2016). *Transnational Contexts of Development History, Sociality and Society of Play Video Games in East Asia*, USA: Palgrave Macmillan.
- Lincoln, S. R. (2009). *Mastering Web 2.0 Transform Your Business Using Key Website and Social Media Tools*, London and Philadelphia: Kogan Page.
- Ling, R. (2004). *The Mobile Connection, The Cell Phone's Impact on Society*, San Fransisco USA: Elsevier-Morgan Kauffman Publishers.
- Lowe, P. (1987). *Revising the ACTFL/ETS Scales for a New Purpose: Rating Skill in Translating*, in M.G. ROSE (ed.) *Translation Excellence: Assessment, Achievement, Maintenance*. American Translators Association Series, Vol. 1. s. 53-61, New York: SUNY Binghamton Press.

- Malmkjaer, K. (2008). *“Translation Competence and the Aesthetic Attitude”*, *Beyond Descriptive Translation Studies: Investigations in Homage to Gideon Toury*, Ed. Anthony Pym, Miriam Shlesinger, and Daniel Simeonit, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Mathews, C. F. (2004). *Absolute Beginner’s Guide- Tablet PCs*, Indianapolis, Indiana: Que Publishing.
- Mccann, J.; Bryson D. (2009). *Smart Clothes and Wearable Technology, The Textile Institute*, Oxford, Cambridge, New Delhi: Woodhead Publishing Limited.
- Meaghan, M (2006). *Identity Anecdotes: “Translation and Media Culture”*, Australian National University, Australia.
- Mercer, D. (2006). *Drupal, Creating Blogs, Forums, Portals and Community Websites*, Birmingham, Birleşik Krallık: Packt Publishing.
- Malepati, H. (2010). *Digital Media Processing-DSP Algorithms Using C*, USA: Newnes-Elsevier.
- Mısırlı, İ. (2004). *Genel ve Teknik İletişim*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mohammad, A. (2012). *Media Translation*, London: Cambridge Scholars Publishing.
- Neubert, A. (2000). *Competence in Language, in Languages and in Translation, Developing Translation Competence*, Ed. SHAFFNER, C. ve ADAB, B., Amsterdam ve Philadelphia: John Benjamins, s. 3-18.
- Newmark, P. (1988). *Approaches to Translation*, New York: Prentice-Hall.
- Nord, C. (1991). *Text Analysis in Translation*, Amsterdam: Rodopi.
- Nunan, D. (1989). *Designing Tasks For The Communicative Classroom*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Odacıoğlu, M. Cem, (2016). *Çeviribilimde Yerelleştirme Paradigmasına Doğru*, Ankara: Gece Kitaplığı.
- O’hagan, M.; Ashworth, D. (2002). *Translation-Mediated Communication in A Digital World, Facing the Challenges of Globalization and Localization*. Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney: Multilingual Matters Ltd.
- Onaran, A. Ş. (1986). *Sinemaya Giriş*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Oskay Ü. (2015). *İletişimin ABC’si*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- PACTE Research Group (2000). *Acquiring Translation Competence: Hypotheses and Metodological Problems of A Research Project*, Ed. A. Beeby, D. Ensinger, M. Presas, Investigating Translation, Amsterdam/ Philedelphia: John Benjamins.

- PACTE Research Group (2003). *Building a Translation Competence Model, Triangulating Translation: Perspectives in Process Oriented Research*, Ed. By E. Alves, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- PACTE Research Group (2008). *First Results Of A Translation Competence Experiment: Knowledge Of Translation And "Efficacy Of The Translation Process, Translator And Interpreter Training: Issues, Methods And Debates*, Ed. by John Kearns, London and New York: Continuum International Publishing Group.
- PACTE Research Group (2011). *Results of the Validation of the PACTE Translation Competence Model: Translation Project and Dynamic Translation Index, Cognitive Explorations of Translation*, Ed. Sharon O'Brien, London and New York: Continuum International Publishing Group.
- Paxson, P. (2010). *Mass Communications and Media Studies An Introduction*, New York: Continuum.
- PCWorld Magazine. (2011). *Why Your Next PC Will Be A Tablet*, 18 Ocak 2011, ABD.
- Pegrum, M. (2009). *From Blogs to Bombs The Future of Digital Technologies in Education*, Avustralya: UWA Publishing.
- Pym, A. (1993). *Epistemological Problems In Translation And Its Teaching*. Teruel: Caminade.
- Pym, A. (2014). *Exploring Translation Theories*, Second Edition, Londra ve New York: Routledge Taylor Francis Group.
- Rodriguez-Ines, P.; Albir, A.H. (2012). *Assessing Competence in Using Electronic Corpora in Translator Training, Global Trends in Translator and Interpreter Training*, s. 97-126. Editör Hubscher-Davidson, S. ve Borodo M., Birleşik Krallık: Continuum Advances in Translation.
- Roberts, R.R.; Kraynak, Joe (2008). *Walk Like a Giant, Sell Like a Madman* (Second Edition), New Jersey: John Wiley&Sons Inc.
- Safko, L. (2009). *The Social Media Bible: Tactics, Tools, Strategies for Business Success*, New Jersey: John Wiley&Sons Inc.
- Salmon G.; Edirisingha, P.; Mobbs, M.; Moobs R.; Dennett, C. (2008). *How to Create Podcasts for Education*, USA: The McGraw-Hill Companies.
- Salmon, G.; Edirisingha, P. (2008), *Podcasting for Learning in Universities*, USA: The McGraw-Hill Companies.
- Saunders, M. N.; Lewis, P.; Thornhill, A. (2009). *Research Methods for Business*

- Students*, Great Britain: Financial Times Pitman Publishing.
- Sayımer, İ. (2012). *Sanal Ortamda Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Schaffner, C. (2000). *Running Before Walking? Designing a Translation Programme at Undergraduate Level, Developing Translation Competence*, Ed. Shaffner, C. ve Adab, B. Amsterdam ve Philadelphia: John Benjamins, s. 143-156.
- Schaffner, C.; Beverly, Adab (2000). *Developing Translation Competence*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins, pp: vii-xvi.
- Sözer, E. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Araç-Gereçler*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sterkenburg, P. (2003). *The Dictionary: Definition And History. A Practical Guide to Lexicography*. Ed. Piet van Sterkenburg. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2003. 3-17.
- Şahin, M. (2013). *Çeviri ve Teknoloji*, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları.
- Teehan K. (2010). *Wikis The Educator's Power Tool*, USA: Linworth.
- Tokgöz, O (1987). *Temel Gazetecilik*, (İkinci Basım), Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Thompson, J.B. (1995). *The Media and Modernity: A Social Theory of the Media*, Cambridge, England: Polity Press.
- Toury, G. (1980). *"In Search of a Theory of Translation"*, Tel Aviv: Porter Institute for Poetics and Semitics.
- Toury, G. (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*, Amsterdam/Philadelphia.: John Benjamins.
- Turow, J. (2009). *Media Today: An Introduction To Mass Communication*, Londra ve New York: Routledge.
- Tutar, H.; Yılmaz M. K. (2003). *Genel İletişim Kavramlar ve Modeller*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uztuğ, F. (2004). *Siyasal İletişim Yönetimi*, İstanbul: Mediacat Yayınları.
- Vaknin, S. (2009). *Trendcitors Digital Content and Web Technologies*, Skopje/Macedonia: Lidija Rangelovska.
- Winget, M. A.; Aspray, W. (2011). *Digital Media: Technological and Social Challenges of The Interactive World*, UK: The Scarecrow Press Inc.
- Wolfinger, A. (2007). *Best Career and Education Web Sites, A Quick Guide to Online Job Search*, 5. Baskı, USA: Jist Publishing.
- Yazıcı, M. (2017). *Web Okuryazarlığı*, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3494, Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2332, Anadolu Üniversitesi

Basımevi.

Yazıcı, M. (2007). *Yazılı Çeviri Edinci*, İstanbul: Multilingual.

Yazıcı, M. (2010). *Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları*, İstanbul: Multilingual.

Yüzer, T. V.; Okur, M. R. (2015). *Temel Bilgi Teknolojileri I*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3190, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2071. Anadolu Üniversitesi.

Yves G.; Henrik, G. (2001). *(Multi) Media Translation: Concepts, Practices And Research*, John Benjamins Publishing Company.

Sürelî Yayınlar

- Aghaei, S.; Nematbakhsh, M.A.; Farsani, H.K. (2012). *Evolution of the World Wide Web: From Web 1.0 to Web 4.0*, *International Journal of Web & Semantic Technology (IJWesT)*, 3(1), s.1-10.
- Akalın, R.; Akalın, M. (2017). *Ana Dil Edincinin Derinleşmesinde Çeviri Uygulamalarının Olası Rolüne İlişkin Düşünceler*, *International Journal of Languages' Education and Teaching*, Cilt 5, Sayı 4, Aralık 2017, s. 840-850.
- Akbulut, Ayşe Nihal (1995). *Çeviri Eğitiminde Öğrenciye Çeviri Edinci Kazandırma: Çevirmen Kararları ve Dayanakları*, *Çeviribilim 1*, Yay. Haz. Işın Bengi-Öner, Bursa: Ankara Üniversitesi, s:13-24.
- Akkoyunlu, B.; İşman A.; Odabaşı F. H. (2015). *Giyilebilir Teknolojiler ve Eğitimde Kullanımı*, *Eğitim Teknolojileri Okumaları 2015*, TOJET- The Turkish Online Journal of Educational Technology, 1. Baskı Nisan 2015, Ankara.
- Aküzüm, C.; Saraçoğlu, M. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.789>.
- Andersen, I. (2013). *Mobile Apps for Learning English, A Review of Complete English Course Apps: Characteristics, Similarities and Differences*, https://skemman.is/bitstream/1946/14524/1/English_BA_thesis_FINAL_.pdf, **Erişim Tarihi:** 08.09.2018.
- Ang, C. S., ve Zaphiris, P. (2008). “*Computer Games and Language Learning*”, In T.T. Kidd ve H. Song (Eds.), *Handbook of Research on Instructional Systems & Technology* s: 449-462. Hershey, PA: IGI Global.
- Archer, J. (2010). *Internalisation, Technology and Translation, Perspectives: Studies in Translatology*, Taylor ve Francis, Londra ve New York, 10:2, s. 87-117.
- Aydın, T., (2014), “*Dil Öğretimi ve Oyun-Çoklu Zekâ Teorisi Işığında*”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt 14, Sayı 1, s.77-83.
- Baker, M. (1995). *Corpora in Translation Studies. An Overview and Suggestions for Future Research*. *Target*, 7(2). 1995. s. 223-243.
- Balkul, H. İ. (2012). *21. Yüzyılda Çeviri Edincini Yeniden Ele Almak*, 12. Uluslararası Dil, Yazın, Değişibilim Sempozyumu, Cilt 1, 18-20 Ekim 2012, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Balkul, H. İ.; Ersoy, H. (2014). *Turkish Translation Companies' Use of Computer*

- Assisted Translation Tools*, CBU International Conference on Innovation, Technology Transfer and Education, February 3-5 2014, Prag, Çek Cumhuriyeti.
- Balkul, H. İ. (2014). *Technological Inferences in Computer-Assisted Translation Classes*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:7, Sayı:32, s.469-474.
- Balkul, H.İ. (2015). *Türkiye’de Akademik Çeviri Eğitiminde Çeviri Teknolojilerinin Yerinin Sorgulanması: Müfredat Analizi ve Öğretim Elemanlarının Konuya İlişkin Görüşleri Üzerinden Bir İnceleme*, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/53571714/Ceviri_teknolojileri_ve_ceviri_egitimi.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1549551313&Signature=T%2BQdkCrHVjPCw5QAY8Z4%2FIvAqok%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DCeviri_teknolojileri_ve_ceviri_egitimi.p.pdf, **Erişim Tarihi:** 07.02.2019.
- Balkul, H. İ. (2016). *Translation Technologies: The Dilemma Between Translation Industry and Academia*, International Journal of Language Academy, Volume 4/4 Winter, s.100-108.
- Barhoumi, C. (2015), *The Effectiveness of WhatsApp Mobile Learning Activities Guided by Activity Theory on Students' Knowledge Management*, Taibah Üniversitesi, Suudi Arabistan: Contemporary Educational Technology Journal, 2015, 6(3), 221-238 221.
- Başat, E. M. (2011). *Modern Dünyanın Sanal Mitleri: Bilgisayar Oyunları*, <http://www.millifolklor.com/YayinArsivi>, Sayı 92, **Erişim Tarihi:** 14.09.2018.
- Baydan, E. B. (2013). *Çeviri Eğitiminde Çeviri/ Çevirmenlik Edinci: Problem Çözme ve Karar Verme Konusunda Bir Farkındalık Uygulaması*, İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi, Sayı: 7, s. 103-125.
- Berners, L. T.; Bizer, C.; Heath, T.; Idehen, K. (2008). *Linked Data on the Web* (LDOW2008), Workshop at the 17th International World Wide Web Conference Beijing, China, April 22, 2008, s.1-2. <https://pdfs.semanticscholar.org/7472/17c301fe06309cd1088fbd53520fd1e38894.pdf> **Erişim tarihi:** 10.03.2018.

- Bozavlı, E. (2017). *Yabancı Dilde Öğrenenlerin Sosyal Medya Aracılığıyla Sözel Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Algıları*, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, 627-640.
- Bozkurt, A. (2014). *Ağ Toplumu ve Öğrenme: Bağlantıcılık*, Akademik Bilişim 5-7 Şubat 2014, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Boyd, D.; Ellison, N.B. 82207. *Social Network Sites: Definition, History, And Scholarship Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), Article 11, **Erişim Tarihi:** 23.08.2018.
- Butler-Kisber, L. (2013), *Teaching and Learning in The Digital World: Possibilities and Challenges*, Bahar 2013, Cilt 6, Sayı 2, Kanada.
- Cabı, E. (2016). *Dijital Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği*, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 3, 1229-1244.
- Campos, M. S. F.; Oliveira, K. S.; Brawerman, A. A., (2013), “*The Use of Video Games in The Teaching-Learning Process of English as a Foreign Language*”, ICBL2013 – International Conference on Interactive Computer aided Blended Learning, s. 218-223, (http://www.icbl-conference.org/proceedings/2013/papers/Contribution72_a.pdf), **Erişim Tarihi:** 21.03.2017.
- Can, M. Z., *Sosyal Medya ve Çeviri* (2015). 13. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Kongresi.
- Can, M. Z.; Türkmen, B. (2017). *Bilgisayar Oyunlarının Yabancı Dil Eğitimine Katkısının Araştırılması: Anadili Türkçe olan 100 Yükseköğretim Öğrencisi Üzerinde Yapılan Araştırma Örneği*, Tarih Okulu Dergisi (TOD), Eylül 2017 September 2017 Yıl 10, Sayı XXXI, ss. 399-435. http://www.johschool.com/Makaleler/1479785079_19.%20M.%20Zahit%20Can,.,%20399-435..pdf, **Erişim Tarihi:** 11.09.2018.
- Can, M. Z.; Türkmen, B. (2018). *Yabancı Dile Doğru Gerçekleştirilen Çevirilerde Bağımsız Son Biçimleyicilerin İşlevleri: Çeviribilim Öğrencileriyle Gerçekleştirilen Bir Uygulama Örneği*, International Journal of Language Academy, ISSN:2342-0251, DOI: <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.4026>, **Erişim Tarihi:** 17.02.2019.
- Castells, M. (2007). *Communication, Power and Counter-Power in the Network Society*, International Journal of Communication 1, s.238-266.

- Chaulk, C. (2009). *Role of Technology in Education*,
file:///Users/apple/Downloads/Raadaa%20%20Technology%20in%20Education
%20.pdf, **Erişim Tarihi:** 10.04.2018.
- Comm, J.; Burge K., (2009), *Twitter Power, How to Dominate Your Market One Tweet at a Time*, John Wiley&Sons Inc., New Jersey.
- Choudhury, N. (2014). *World Wide Web and Itj Journey from Web 1.0 to 4.0*, (IJCSIT) International Journal of Computer Science and Information Technologies, Vol. 5(6), p. 8096-8100.
- Chua, T. S. (2009). *Semantic Multimedia, 4th International Conference on Semantic and Digital Media Technologies*, Springer, SAMT 2009, Graz, Austria, December 2- 4, 2009.
- Conly, R. L. (1954). “*New Miracles of the Telephone Age*”, National Geographic Magazine July.
- Cormode, G.; Khrisnamurthy B. (2008). First Monday, 13(6), 1-30. *Key Differences Between Web 1.0 and Web 2.0.*, <http://firstmonday.org/article/view/2125/1972>,
Erişim Tarihi: 07.03.2017.
- Çetin, Y.; Sözcü, O.F., ve Kınay, H. (2012). *Sosyal Ortamlardaki Oyunlardan Dolaylı Yoldan Yabancı Dile Ait Kelime Edinimi*, International Journal of Human Sciences (9)2, 535-552,
https://www.academia.edu/10679033/Sosyal_ortamlardaki_oyunlardan_dolayl%C4%B1_yoldan_yabanc%C4%B1_dile_ait_kelime_edinimi, **Erişim Tarihi:** 21.03.2017.
- Çiftçi, A. (1999). *Radyo ve Televizyon Hukuku*, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara.
- Daems, J.; Vandepitte, S.; Hartsuiker, R.J.; Macken, L. (2017). *Identifying The Machine Translation Error Types with The Greatest Impact on Post-Editing Effort*, Frontiers in Psychology, August 2017, Vol. 8, Article 1282, **Erişim Tarihi:** 25.12.2018.
- Davidson, C. N.; Goldberg D. T. (2009). *The Future of Learning Institutions in a Digital Age*, MacArthur, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, Londra ve İngiltere.
- Dede, M. B. (2002). *Türkiye’de İnternet Ne Zaman Doğdu?*, Eğitim Bilim Dergisi, Sayı 50.

- Demir, M.; Kalsın, B. (2013). *Yabancı Dil Öğrenmede Bilgisayar Oyunları ile İletişimsel Akıcılığın Gelişmesi*, İzmir Üniversitesi, 2. Dil ve İletişim Sempozyumu, 17-19 Haziran 2013, İzmir.
- Demirbilek, M.; Yücel Z. (2011). *İngilizce Öğretmenlerinin Bilgisayarın Yabancı Dil Öğretim ve Öğreniminde Kullanımı Hakkındaki Görüşleri*, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 24 (1), s.217-246.
- Dewing, M. (2012). *Social Media: An Introduction*, Publication No. 2010-03-E, 3 Şubat 2010, 20 Kasım 2012 revize, Library of Parliament, <https://bdp.parl.ca/content/lop/researchpublications/2010-03-e.pdf>, **Erişim Tarihi:**12.03.2018.
- Doğu, B. (2007). *Bilgisayar Oyunlarına Kültürel Bir Yaklaşım: The Sims 2 Modeli*, Folklor/Edebiyat, sayı:50, cilt:13, 2007/2, s. 71-89.
- Donovan, T., *Replay The History of Video Games*, 2010, İngiltere.
- Duke B.; Harper G.; Johnston M., (2013), *Connectivism as a Digital Age Learning Theory*, The International HETL Review, Special Issue, Kaplan University, USA.
- Ersoy, H.; Balkul, H. İ. (2012). *Teknolojik Gelişmelerin Çevirmen ve Çeviri Mesleği Açısından Olumlu ve Olumsuz Etkileri: Çeviri Alanında Yeni Yaklaşımlar*, Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt 7, Sayı 2. s.295-307.
- Ersoy, H.; Şahin, Ö.; Türkmen, B. (2017). *Vakıf ve Devlet Üniversitelerinin Lisans ve Ön Lisans Düzeyinde Çeviri Eğitimi Veren Bölümlerinin Karşılaştırılması*, Tarih Okulu Dergisi, Mart 2017, Yıl 10, Sayı XXIX, s. 409-445.
- Fuchs, C.; Hofkirchner, W.; Schafranek, M.; Raffl C.; Sandoval M.; Bichler R. (2010). *Theoretical Foundations of the Web: Cognition, Communication, and Co-Operation. Towards an Understanding of Web 1.0, 2.0, 3.0, Future Internet 2*, s. 41-59; doi:10.3390/fi2010041.
- Gabriel, S. (2016), *Spielend Fremdsprachen Lernen- Wie Können Digitale Spiele Den Fremdsprachenerwerb Unterstützen? Eine Kurze Übersicht Über Den Derzeitigen Stand Der Forschung*, https://www.medienimpulse.at/pdf/Medienimpulse_Spielend_Fremdsprachen_lernen___Wie_koennen_digitale_Spiele_den_Fremdsprachenerwerb_unterstuetzen___Gabriel_20160826.pdf, **Erişim Tarihi:** 11.09.2018.

- Gafni, R.; Achituv, D. B.; Rachmani, G.J. (2017). *Learning Foreign Languages Using Mobile Applications*, *Journal of Information Technology Education: Research*, Volume 16. <http://www.jite.org/documents/Vol16/JITEv16ResearchP301-317Gafni3476.pdf>, **Erişim Tarihi:** 08.09.2018.
- Garcia, I. (2012). *A Brief History of Postediting and of Research on Postediting*. Anthony Pym and Alexandra Assis Rosa (eds) (2012) *New Directions in Translation Studies*. Special Issue of *Anglo Saxonica* 3(3), 292–310, Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Gangaianmaran, R.; Pansupathi, M. (2017). *Review on Use of Mobile Apps for Language Learning*, *International Journal of Applied Engineering Research*. ISSN 0973-4562 Volume 12, Sayı 21. https://www.ripublication.com/ijaer17/ijaerv12n21_102.pdf, **Erişim Tarihi:** 08.09.2018.
- Goldie, J. G. S. (2016). *Connectivism: A Knowledge Learning Theory For The Digital Age?* *Medical Teacher*, 38 (10), 1064-1069, Doi: 10.3109/0142159X.2016.1173661.
- Göpferich, S.; Jaaskelainen, R. (2009). *Process Research into the Development of Translation Competence: Where Are We, and Where Do We Need To Go?*, *Across Languages and Cultures* 10 (2), s. 169–191 (2009) DOI: 10.1556/Acr.10.2009.2.1.
- Göpferich, S. (2009). *Towards a Model of Translation Competence and Its Acquisition: The Longitudinal Study of TransComp*”, *Behind the Mind: Methods, Models, and Results in Translation Process Research*, Editör Sussanne Göpfefich, Arnt Lykke Jakobsen ve Inger M. Mees, Danimarka, Samfundslitteratur, s. 12-39.
- Greenhow, C.; Robelia, B.; Hughes, J. E. (2009). *Learning, Teaching and Scholarship in a Digital Age, Web 2.0 and Classroom Research: What Path Should We Take Now?*, *Educational Researcher*, Vol. 38, No.4, p.246-259.
- Hamad, M. M. (2017). *Using WhatsApp to Enhance Students' Learning of English Language Experience to Share*, *Higher Education Studies*; Vol. 7, No. 4; 2017 ISSN 1925-4741 E-ISSN 1925-475X Published by Canadian Center of Science and Education, S. 74-87.
- Hansen, G. (1997). *Success in Translation, in Perspectives: Studies in Translatology*. 5: 2, s. 201-210.

- Higashi, N. (1995). *Jishogaku no Tanjō*, Gekkan Gengo, Vol.24, No. 6, (1995): 20-29
- Holotescu, C.; Grosseck, G. (2010). *Learning to Microblog and Microblogging to Learn, A Case Study on Learning Scenarios in a Microblogging Context*, The 6th International Scientific Conference eLearning and Software for Education, April 15-16, Bucharest.
- Hönig, G. H. (1992). *Almanya'da Çeviri Eğitimi Uygulamaları ve Çeviri Öğretiminin Yöntem Sorunları Üzerine Hans G. Hönig ile Söyleşi*, (Çeviren: Ayşın Özalp), Metis 19, 1992 Bahar, s. 30-36.
- Hulme, A. K., (2009). *Will Mobile Learning Change Language Learning? European Association For Computer Assisted Language Learning*, ReCALL 21(2): 157–165. Doi:10.1017/S0958344009000202.
- Işıktas, S. (2016). *Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımına Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi*, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 35, 565-5.
- Ito, M. (2008). *Foreword Learning Race and Ethnicity: Youth and Digital Media*. Edited by Anna Everett. The John D. And Catherine T. MacArthur. Foundation Series on Digital Media and Learning, Cambridge, MA, The MIT Press, 2008, vii-ix. Doi: 10.1162/dmal.9780262550673.vii. 75.
- İnal Y., Kiraz E. (2008). *Bilgisayar Oyunları İdeoloji İçerir Mi? Eğitsel ve Ticari Oyunlara Bakış*, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Yaz 2008, 6(3), 523-544.
- Keskin, N. O., & Metcalf, D. (2011). *The Current Perspectives, Theories and Practices of Mobile Learning*. Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET, 10(2), 202-208.
- İşseveroğlu, G.; Gençoğlu, Ü. (2011). *Türkiye'de Meslek Yüksekokullarının Bölge İhtiyaçlarına Uygunluğu Üzerine Bir Araştırma*. T.C. Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Çalışma Grubu Raporu, 24-36.
- Koponen, M. (2016). *Is Machine Translation Post-Editing Worth The Effort? A Survey Of Research Into Post-Editing And Effort*, The Journal of Specialised Translation, Issue 25- January 2016, University of Helsinki, **Erişim Tarihi:** 17.02.2019.
- Jonnaert, P. (2006). *Revisiting The Concept Of Competence As An Organizing Principle For Programs Of Study: From Competence To Competent Action*, Geneva: International Bureau of Education, IBE/UNESCO.

- Kaplan, A. M.; Haenlein, M. (2010). *Users of the World, Unite! The Challanges and Opportunities of Social Media*. Business Horizons, 53 (1), 59-68.
- Kennedy, G. (2016). *Social Media: Master Social Media Marketing- Facebook, Twitter, Youtube, Instagram*. Kindle Edition. Erişim adresi: <http://b-ok.cc/book/2662213/c08c5a>, **Erişim Tarihi:** 14.11.2018.
- Koç, B.; Tatlı, H. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ağ Sitelerine Yönelik Tutum ve Davranışları*, https://www.researchgate.net/publication/320763048_Üniversite_Oğrencilerinin_Sosyal_Ağ_Sitelerine_Yonelik_Tutum_Ve_Davranislari, **Erişim Tarihi:** 10.12.2018.
- Kolukısa, A. A. (2013). *Tarihsel Bakış Açısıyla Sözlük- Türkiye'deki Japonca Örneği*, Dil Dergisi, Sayı 159, Ocak-Şubat-Mart 2013.
- Kumar, N.; Sharma S. (2016). *Survey Analysis on the Usage and Impact of Whatsapp Messenger*, Global Journal of Enterprise Information System DOI: 10.18311/gjeis/2016/15741, s. 51-57.
- Kwan, R.; Fong, J. (2005). *Web-based Learning: Technology and Pedagogy*, Proceedings of the 4th Interntional Conference, 1-3 August 2005, Hong Kong. LinkedIn, <https://about.linkedin.com/tr-tr>, **Erişim Tarihi:** 25.11.2018.
- Mayfield, A. (2008). *What is Social Media*, https://www.icrossing.com/uk/sites/default/files_uk/insight_pdf_files/What%20is%20Social%20Media_iCrossing_ebook.pdf, **Erişim Tarihi:** 23.08.2018.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK): Ulusal Meslek Standardı: (2012). *Çevirmen Seviye 6*. <http://www.tktd.org/wp-content/uploads/Cevirmen-Yeterlilikleri-Konferans-Cevirmeni.pdf>, **Erişim Tarihi:** 27.03.2019.
- Morris, Robin D., (2011). *Web 3.0: Implications for Online Learning*, TechTrends, January 2011, Volume 55, Issue 1, s. 42-46.
- Murray, J. H. (1997). *Hamlet On The Holodeck: The Future Of Narrative In Cyberspace*. Cambridge: The MIT Press.
- Naisimith, L.; Lonsdale, P.; Vavoula, G.; Sharples, M., (2004). *Literature Review in Mobile Technologies and Learning*, Report 11, University of Birmingham, <https://www.nfer.ac.uk/publications/FUTL15/FUTL15.pdf>, **Erişim Tarihi:** 10.08.2018.

- Negri, M.; Turchi, M.; Bertoldi, N.; Federico, M. (2018). *Online Automatic Post-editing for Neural Machine Translation*, Italian Conference on Computational Linguistics, Torino, Italy 10-11 December 2018. Vol. 2253, <http://ceur-ws.org/Vol-2253/>, **Erişim Tarihi:** 25.12.2018.
- Netzley, P.D. (2015). *How Do Video Games Affect Society?*, USA: Incontrovery Publishing.
- Nino, A. (2017). *Language Learners Perceptions and Experiences on the Use of Mobile Applications for Independent Language Learning in Higher Education*, IAFOR Journal of Education: Volume 3 – Special Edition, <https://iafor.org/journal/iafor-journal-of-education/volume-3-special-edition/>, **Erişim Tarihi:** 09.09.2017.
- Odabaş, H. (2008). *Elektronik Belge Düzenleme Yaklaşımları ve Türkiye’de E-Devlet Uygulamalarında Elektronik Belge Yönetimi*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (2), ss. 121-142. <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunisobil/article/view/1020000537>, **Erişim Tarihi:** 01.09.2018.
- Odacıoğlu, M.C., Köktürk, ř., “*Wolfenstein: The Old Blood Oyununun Türkçe Yerelleştirilmiş Versiyonunda Benimsenen  eviri Yaklaşımları ve Bunun Oynanabilirlik Düzeyine Katkısı*”, Tarih Okulu Dergisi, Eylül 2015, Yıl 8, Sayı XXIII, S. 303-318.
- Odacıoğlu, M.C.; Köktürk, ř. (2015). * eviri Kuramlarını Yeniden Yorumlamak: Yerelleştirme Endüstrisinin Skopos ve çeviriye İlişkin Eylem Kuramı  zerindeki Etkisi*, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 50, Temmuz-Ağustos 2015, ISSN: 1694-528X, <http://www.akademikbakis.org>, **Erişim Tarihi:** 17.02.2019.
- Odacıoğlu, M.C.; Köktürk, ř. (2015). *The Effects of Technology on Translation Students in Academic Translation Teaching*, Procedia- Social and Behavioral Sciences 197 (2015), 1085-1094, https://www.researchgate.net/publication/282554132_The_Effects_of_Technology_on_Translation_Students_in_Academic_Translation_Teaching, **Erişim Tarihi:** 07.02.2019.
- Onat, F.; Aşman, A.  . (2008). *Sosyal Ağ Sitelerinin Reklam ve Halkla İlişkiler Ortamları Olarak Değerlendirilmesi*, Journal of Yaşar University. 3 (9), s. 1111-1143.
- Orozco, M; Albir, A.H. (2002). *Measuring Translation Competence Acquisition*, META, XLVII, 3, 375- 402.

- Otrar, M.; Arın, F. S. (2015). *Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması*, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Şubat 2015, Cilt: 4, Sayı: 1, Makale No:37, 391-403).
- Özçağlayan, M. (2008). *Gazetelerin Gelişimi ve Gazeteciliğin Geleceği (Yeni Teknolojiler ve Medya Ekonomisi Açısından Genel Bir Değerlendirme)*, Marmara İletişim Dergisi, ISSN:1300-4050, S. 133-134.
- Özden, Ü. H., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik*,
http://www.unalozden.com/Download/Bilimsel_Arastirma_Yontemleri.PDF,
Erişim Tarihi: 09.12.2018.
- PACTE Research Group (2005). *Investigating Translation Competence: Conceptual and Methodological Issues*, Meta, 50 (2), s.609-619.
- PACTE Research Group (2009). *Results of the Validation of the PACTE Translation Competence Model: Acceptability and Decision Making*, Across Languages and Cultures, Vol. 10, s. 207-230.
- Patel, K. (2013). *Incremental Journey for World Wide Web: Introduced with Web 1.0 to Recent Web 5.0-A Survey Paper*, International Journal of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering, Vol.3, Issue 10, October 2013, s.410-417.
- Peterson, M., (2010). *Digital Gaming and Second Language Development: Japanese Learners Interactions in an MMORPG*, Digital Culture & Education, 3(1), 2010, ISSN 1836-8301, s. 56-73. http://www.digitalcultureandeducation.com/cms/wp-content/uploads/2011/04/dce1048_peterson_2011.pdf.
- Peris, A.; Cebrian, L.; Casacuberta, F. (2017). *Online Learning for Neural Machine Translation Post-Editing*, <https://www.groundai.com/project/online-learning-for-neural-machine-translation-post-editing/>, **Erişim Tarihi:** 25.12.2018.
- Peterson, M., (2010). *Computerized Games and Simulations in Computer-Assisted Language Learning: A Meta-Analysis of Research*, Simulation & Gaming 41 (I), p.72-93. <http://www.sagepub.com/journalsPermissions.nav>, DOI:10.1177/1046878109355684.
- Pym, A. (2003). *Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach*, Meta: Translators' Journal, Cilt. 48, Sayı. 4, s. 481-497.
- Prensky, M. (2001a). *Digital Natives, Digital Immigrants*. On the Horizon, 9(5), 1-6, [http://www.marcprensky.com/writing/Prensky- Digital Natives, Digital](http://www.marcprensky.com/writing/Prensky-Digital%20Natives,%20Digital)

- Immigrants- Part1.pdf, **Erişim Tarihi:** 10.06.2018.
- Prensky, M. (2001b). *Digital Natives, Digital Immigrants*, Part II. *Do They Really Think Differently?* On the Horizon, 9(6), 1-6,
<http://www.marcprensky.com/writing/Prensky- Digital Natives, Digital Immigrants- Part2.pdf>, **Erişim Tarihi:** 10.06.2018.
- Prensky, M. (2001c). *Simulations: Are They Games? Digital Game-Based Learning*. McGraw-Hill, <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky- Simulations- Are They Games.pdf>, **Erişim Tarihi:** 10.06.2018.
- Prensky, M. (2003). *Modding – The Newest Authoring Tool*,
<http://www.marcprensky.com/writing/Prensky- Modding- The Newest Authoring Tool.pdf>, **Erişim Tarihi:** 10.06.2018.
- Prensky, M. (2005a). *Complexity Matters*. Educational Technology, 45(4),
http://www.marcprensky.com/writing/Prensky-Complexity_Matters.pdf, **Erişim Tarihi:** 10.06.2018.
- Prensky, M. (2005b). *What Can You Learn From A Cell Phone? Almost Anything!* *Innovate*, 1(5), http://www.marcprensky.com/writing/Prensky- What_Can_You_Learn_From_a_Cell_Phone- FINAL.pdf, **Erişim Tarihi:** 10.06.2018.
- Prensky, M. (2007). *How To Teach With Technology. Emerging Technologies For Learning*, 2, 40-46. BECTA,
http://partners.becta.org.uk/uploaddir/downloads/page_documents/research/emerging_technologies07.pdf, **Erişim Tarihi:** 10.06.2018.
- Prensky, M. (2008). *Students As Designers And Creators Of Educational Computer Games*. British Journal of Educational Technology, 39(6), 1004-1019,
http://www.marcprensky.com/writing/Prensky-Students_as_Game_Creators-.pdf, **Erişim Tarihi:** 10.06.2018.
- Rigby C.S.; Ryan, R.M. (2016). *Time Well-Spent?, Motivation For Entertainment Media And Its Eudaimonic Aspects Through The Lens Of Self-Determination Theory*, <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781315714752.ch3>, **Erişim Tarihi:** 07.01.2019.
- Ritterfeld, U; Niebuhr, S.; Klimmt, C.; Vonderer, P. (2006). *Unterhaltsamer Mediengebrauch Und Spracherwerb: Evidenz Für Sprachlernprozesse Durch Die Rezeption Eines Hörspiels Bei Vorschulkindern*,

<https://econtent.hogrefe.com/doi/abs/10.1026/1617-6383.18.2.60>, **Erişim Tarihi:** 11.09.2018.

Ritterfeld, U; Pahnke, B.; Luke, T., *Vergleich Der Mediennutzung Ein-Und Mehrsprachiger Kinder*,
http://www.sk.tudortmund.de/poster/2012_Ritterfeld_Pahnke_Lueke.pdf,
Erişim Tarihi: 11.09.2018.

Sajithra, K.; Patil, R. (2013). *Social Media-History and Components*, IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM), Volume 7, Issue 1 (Jan-Feb. 2013), p. 69-74.

Sawyer, R. (2011). *The Impact of New Social Media on Intercultural Adaptation*, University of Rhode Island, Digital Commons@URI.

Seppala, T.; Broens, R. (2013). *How New Smartwatches Could Revolutionize the Artefact Surroundings of People*, The Research Institute of the Finnish Economy No. 5, 20.02.2013, <http://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Muistio-Brief-5.pdf>, **Erişim Tarihi:** 26.03.2018.

Siemens, G. (2005). *Connectivism: A Learning Theory For The Digital Age*.
<http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm>, **Erişim tarihi:** 20.04.2018.

Sikora, I. (2014). *The Need for CAT Training within Translator Training Programmes: Modern Bare Necessities or Unnecessary Fancies of Translation Trainers?*, s. 1-8, http://www.intralinea.org/specials/article/the_need_for_cat_training_within_translator_training_programmes, **Erişim Tarihi:** 07.02.2018.

Sivakumar, R. (2015) *Skype in Education*, The Journal of Educational & Psychological Research, Cilt. 5, No.1, Ocak 2015, ISSN: 2230-9586.

Solmaz, B.; Tekin, G.; Herzem, Z.; Demir, M. (2013). *İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı zerine Bir Uygulama*, Dergi Park Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi Cilt 7-Sayı 4, sayfa-23-32.

Soydan, E. (2012). *E-kitap Teknolojisi ve Basılı Kitabın Geleceği*, Batman Üniversitesi Uluslararası Bilim ve Kültür Sempozyumu, 18-20 Nisan 2012, Yaşam Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, sayfa 389-399.

Squire, K. (2006), *Games as Ideological Worlds From Content to Context: Digital Games as Ideological Worlds*,

<http://www.academiccolab.org/resources/documents/edreacher-submitted.pdf>,
Erişim Tarihi: 07.10.2018.

şahin, M. (2013). *Technology in Translator Training: The Case of Turkey*, Edebiyat Fakóltesi Dergisi, Cilt 30, Sayı 2, Aralık 2013, 173-190,
https://www.researchgate.net/publication/268147214_Technology_in_Translator_Training_The_Case_of_Turkey, **Erişim Tarihi:** 07.02.2019.

Tavşancıl, E.; Keser, H. (2002), *İnternete Kullanımına Yönelik Likert Tipi Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi*, Eğitim Bilimleri ve Uygulama 1, (1), 79-100,
<http://www.ebuline.com/pdfs/1sayi/1-6.pdf>, **Erişim Tarihi:** 10.12.2018.

TBMM (2012). *Bilgi Toplumu Olma Yolunda Bilişim Sektöründeki Gelişmeler ile İnternet Kullanımın Başta Çocuklar, Gençler ve Aile Yapısı Üzerinde Olmak Üzere Sosyal Etkilerinin Araştırılması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu*, Haziran 2012, Dönem 24, Yasama Yılı 2, Sayı 381:
<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi.donem24/yil01/ss381.pdf>, **Erişim Tarihi:** 06.03.2018.

Tezcan, M. (1983). *Video ve Eğitim*, Eğitim ve Bilim Dergisi, 7, 42,
<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5744/2246>, **Erişim Tarihi:** 30.02.2018.

Toğay, A.; Akdur, T. E.; Yetişken, İ. C.; Bilici, A. (2013). *Eğitim Süreçlerinde Sosyal Ağların Kullanımı: Bir MYO Deneyimi*, Akademik Bilişim 2013- XV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri (23-25 Ocak 2013), Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Türkmen, B.; Can, M. Z. (2017). *Çevirmenlik Edinçlerini Geliştirme Bağlamında Sosyal Medya ve Dijital Çeviri Araçlarını Kullanmalarına Yönelik Bir İnceleme: Bülent Ecevit Üniversitesi Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programı Örneğİ*, Akademik Bakış Dergisi, Sayı 60, Mart-Nisan 2017, s. 520-544.

Türkmen, B.; Köktürk, ř. (2017). *Dijital Medyanın Çeviri Eğitime Katkısının Araştırılması: Ted Talks (Ted Konuşmaları) Örneğİ*, 1. Uluslararası Karadeniz Dil ve Dil Eğitimi Konferansı, 22-23 Eylül 2017, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

- Vu, T.T.; Haffari, G. (2018). *Automatic Post-Editing of Machine Translation: A Neural Programmer-Interpreter Approach*, Proceedings of the 2018 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing, p. 3048-3053. Brussels, Belgium, October 31-November 4 2018. 2018 Association for Computational Linguistics, <http://aclweb.org/anthology/D18-1341>, **Erişim Tarihi:** 17.02.2019.
- Vural B.; Bat, M. (2010). *Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakóltesine Yönelik Bir Araştırma*, Journal of Yaşar University, 5(20), 3348-3382.
- Wills, W. (1989). *Towards a Multi-facet Concept of Translation Behavior*, Target, 34, s. 129-149.

İnternet Kaynakları

Anlamsal Web Faaliyeti, <http://www.w3.org/2001/sw/>, **Erişim Tarihi:** 10.03.2018.

Basın Kanunu,

<http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/5422bc94369dc316585c0e01/1.5.5187.pdf>, **Erişim Tarihi:** 02.02.2018.

Bilgisayar Oyunları İstatistik,

<https://www.bitkom.org/Presse/Presseinformation/Gaminghat-sich-in-allen-Altersgruppen-etabliert.html>, **Erişim Tarihi:** 12.09.2018.

Bilgisayar Oyunları İstatistik, <http://www.hurriyet.com.tr/haberleri/en-iyi-pc-oyunu>,

<https://oyunpixel.com/dunyada-en-cok-oylanan-oyunlar/>, **Erişim Tarihi:** 13.09.2018.

Bilgisayar Oyunları İstatistik,

<http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/en-iyi-bilgisayar-pc-oyunlari-40697809>, **Erişim Tarihi:** 13.09.2018.

Bilgisayar Oyunları İstatistik,

<https://www.webtekno.com/cilginlar-gibi-oyunayacaginiz-cagimizin-en-iyi-11-modern-bilgisayar-oyunu-h44190.html>, **Erişim Tarihi:** 13.09.2018.

Bilgisayar Oyunları İstatistik,

<https://www.ntv.com.tr/galeri/teknoloji/tum-zamanlari-en-iyi-100-oyunu,jFJLQGquTUCUxbY3ttFYLA/n69HkmQmkEGboZyXjlhRSA>, **Erişim Tarihi:** 13.09.2018.

Bilgisayar Oyunları Tarihi,

<https://james007787.wordpress.com/history-of-video-games/>, **Erişim Tarihi:** 12.09.2018.

Bilişim,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aac1fd8880096.00622446, **Erişim Tarihi:** 15.03.2018.

Blog, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/blog>, **Erişim Tarihi:** 24.08.2018.

Bütünce, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/corpus>, **Erişim Tarihi:** 17.02.2019.

Cambridge Dijital Destekli Sınıf,

<http://www.cambridgeinternational.org/images/271191-digital-technologies-in-the-classroom.pdf>, **Erişim Tarihi:** 19.05.2018.

Çeviri Yönetim Sistemi,

<https://www.across.net/fileadmin/resources/whitepapers/translation-management-systems-en.pdf>, **Erişim Tarihi:** 02.03.2019.

Çeviri Yönetim Sistemi,

<https://www.g2crowd.com/categories/translation-management/top/relationship>,
Erişim Tarihi: 02.03.2019.

Dijital Medya, <https://thecdm.ca/program/digital-media>, **Erişim Tarihi:** 29.06.2017.

Dragon Speech Recognition Software, “Ses Tanıma Yazılımı”,

<https://www.nuance.com/dragon.html>, **Erişim Tarihi:** 16 Mart 2019.

Duolingo: <https://tr.duolingo.com/>, **Erişim Tarihi:** 08.09.2018.

Edinç, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/competence>, **Erişim Tarihi:**
07.01.2019.

Eğitimde Mobil Uygulamalar,

https://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/filefield_paths/analysing_and_evaluating_current_mobile_applications_v2.pdf, **Erişim Tarihi:**
10.08.2018.

Eğitimde Teknoloji, <http://www.telkom.co.za/today/media/downloads/Education.pdf>,
Erişim Tarihi: 20.04.2018.

Elektronik Kitap, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/e-book>, **Erişim Tarihi:**
01.03.2018.

EMT Expert Group: Competences for Professional Translator, Experts in Multilingual And Multimedia Communication, Brussels, 2009, (Çevirimiçi)
<http://ec.europa.eu/emt>, **Erişim Tarihi:** 15.06.2017.

EMT Hakkında,

https://ec.europa.eu/info/resources-partners/european-masters-translation-emt/european-masters-translation-emt-explained_en, **Erişim Tarihi:**
30.01.2019.

EureScribe, “Transkripsiyon ve Altyazı Yazılımı”,

<https://eurescribe.en.softonic.com/>, **Erişim Tarihi:** 16.03.2019.

Express Scribe, “Ses Transkripsiyon Tanımlama Yazılımı”,

<https://express-scribe.tr.uptodown.com/windows>, **Erişim Tarihi:** 16 Mart 2019.

Forum, <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/forum>, **Erişim Tarihi:**
29.08.2018.

Forum, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/forum>, **Erişim Tarihi:** 29.08.2018.

Forum, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/forum>, **Erişim Tarihi:** 29.08.2018.

Forum,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b8654d8834ab7.27850541, **Erişim Tarihi:** 29.08.2018.

Goethe Enstitüsü, <https://www.goethe.de/de/spr/mag/20426904.html>, **Erişim Tarihi:** 10.09.2018.

Google Çeviri, <https://support.google.com/translate/#topic=7011755>, **Erişim Tarihi:** 14.02.2019.

Google Çevirmen Araç Seti Hakkında,

https://support.google.com/translatortoolkit/answer/6306366?hl=tr&ref_topic=6306364, **Erişim Tarihi:** 14.02.2019.

GPS, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/gps>, **Erişim Tarihi:** 09.08.2018.

Grand Theft Auto Oyunu,

https://www.rockstargames.com/V/restrictedcontent/agegate/form?redirect=https%3A%2F%2Fwww.rockstargames.com%2FV%2F&options=&locale=en_us, **Erişim Tarihi:** 14.09.2018.

Handbrake, “Video Dönüştürücü”, <https://handbrake.fr/>, **Erişim Tarihi:** 16.03.2019.

HyperTRANSCRIBE, “Video ve ses dosyaları transkripsiyon yazılımı”,

<http://faculty.sites.uci.edu/videoresearch/files/2011/03/HyperTranscribe.pdf>, **Erişim Tarihi:** 16.03.2019.

InqScribe, “Altyazı ve Transkripsiyon Yazılımı”, <https://www.inqscribe.com/>, **Erişim Tarihi:** 16.03.2019.

Kapwing, “Video Düzenleyici”, <https://www.kapwing.com/>, **Erişim Tarihi:** 16.03.2019.

Kitle İletişim, https://en.oxforddictionaries.com/definition/mass_communication, **Erişim Tarihi:** 28.10.17.

Kitle iletişim,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=kitle%20ileti%C5%9Fimi&guid=TDK.GTS.58d9f8e451e771.56652039, **Erişim Tarihi:** 28.10.17.

- LISA, The Localization Industry Primer, 2. Baskı, 2003,
<https://www.immagic.com/eLibrary/ARCHIVES/GENERAL/LISA/L030625P.pdf>, **Erişim Tarihi:** 17.02.2019.
- Listen N Write, “Ses Transkripsiyon Yazılımı”, erişim: 16 Mart 2019,
<https://listen-n-write-free.tr.uptodown.com/windows>, **Erişim Tarihi:** 16.03.2019.
- Ludology, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/ludology>, **Erişim Tarihi:** 09.09.2018.
- Mad Glass Akıllı Sözlük,
<https://www.kickstarter.com/projects/1491829370/mad-glass-see-things-in-a-new-angle>, **Erişim Tarihi:** 23.04.2018.
- Medya,
http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_karsilik&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a89aef84e5cf8.04636332, **Erişim Tarihi:** 18.02.2018.
- Medya, <http://www.businessdictionary.com/definition/media.html>, **Erişim Tarihi:** 18.02.2018.
- Mikroblog, <https://www.lifewire.com/what-is-microblogging-3486200>, **Erişim Tarihi:** 26.08.2018.
- Mobil Uygulama İstatistikleri, <http://www.businessofapps.com/data/app-statistics/>,
Erişim Tarihi: 10.08.2018.
- Netflix, <https://help.netflix.com/legal/termsofuse>, **Erişim Tarihi:** 11.10.2018.
- Oyun,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b94eaf6b47c64.79756026, **Erişim Tarihi:** 09.09.2018.
- Paket Anahtarlama, <http://yuba.stanford.edu/~moliner/thesis/chapter.2.pdf>, **Erişim Tarihi:** 05.03.2018.
- PACTE, <http://grupsderecerca.uab.cat/pacte/en/content/publications>, **Erişim Tarihi:** 28.01.2019.
- PACTE, Results of the Validation of the PACTE Translation Competence Model: Translation Project and Dynamic Translation Index.
http://grupsderecerca.uab.cat/pacte/sites/grupsderecerca.uab.cat/pacte/files/2011_PACTE_Continuum.pdf, **Erişim Tarihi:** 30.01.2019.
- Podcast, <http://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/podcast>, **Erişim Tarihi:** 28.08.2018.

Podcast, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/podcast>, **Erişim Tarihi:** 28.08.2018

Podcast, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/podcast>, **Erişim Tarihi:** 28.08.2018. Radyo, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/radio>], **Erişim Tarihi:** 27.02.2018.

Simbiyoz,
<http://www.endustriyelsimbiyoz.org/endustriyel-simbiyoz-ve-uygulama-ornekleri/endustriyel-simbiyoz-nedir/>, **Erişim Tarihi:**13.03.2018.

Sinema, <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/sinema>, **Erişim Tarihi:**12.03.2018.

Sinema,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aa6e0779496e8.16407197, **Erişim tarihi:** 12.03.2018.

SixDegrees, <http://historycooperative.org/the-history-of-social-media/>, **Erişim Tarihi:** 23.08.2018.

Sonix, “Transkripsiyon Yazılımı”,
<https://sonix.ai/articles/automated-transcription-services-compared>, **Erişim Tarihi:** 17.03.2019.

Sosyal Medya, Mayfield, A. (2008), What is Social Media? iCrossing eBook,
http://www.icrossing.com/uk/sites/default/files_uk/insight_pdf_files/What%20is%20Social%20Media_iCrossing_ebook.pdf, **Erişim Tarihi:** 11.03.2018.

Sosyal Medya İstatistikleri, 100 Social Media Statistics You Must Know (2018) + Infographic:

<https://blog.statusbrew.com/social-media-statistics-2018-for-business>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2018.

Sözcük İşlemci, https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/word_processor, **Erişim Tarihi:** 16.02.2019.

Sözlük, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/dictionary>, **Erişim Tarihi:** 16.02.2019.

Skype, <https://www.skype.com/tr/features/>, **Erişim Tarihi:** 25.11.2018.

Skype Çeviri Desteği,
<https://support.skype.com/tr/faq/FA34542/skype-ceviri-araci-ni-nasil-ayarlar-ve-kullanirim?q=translator>, **Erişim Tarihi:** 25.11.2018.

Statista, <https://www.statista.com/topics/1002/mobile-app-usage/>, **Erişim Tarihi:** 10.08.2018.

TAUS Post-Editing Guidelines,

<https://www.taus.net/think-tank/articles/postedit-articles/taus-post-editing-guidelines>, **Erişim Tarihi:** 21.04.2018.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı E-Spor Federasyonu,

<http://www.gsb.gov.tr/Federasyonlar?p=4>, **Erişim Tarihi:** 11.09.2018.

Ted eviri Sistemi, <https://www.ted.com/participate/translate>, **Erişim Tarihi:** 05.06.2017.

Ted Gizlilik Politikaları,

<https://www.ted.com/about/our-organization/our-policies-terms>, **Erişim Tarihi:** 29.06.2017.

Ted Organizasyonu, <https://www.ted.com/about/our-organization>, **Erişim Tarihi:** 05.06.2017.

Video Oyunları, <http://history-of-video-games.webflow.io/>, **Erişim Tarihi:** 11.09.2018.

VideoProc, “Video Düzenleyici”, <https://www.videoproc.com/>, **Erişim Tarihi:** 16.03.2019.

Voscreen, <https://www.voscreen.com/about/about>, **Erişim Tarihi:** 08.09.2018.

VoxSigma, “Ses Tanımlama Yazılımı”,

<http://www.voxsigma.com/speech-recognition-software.html>, **Erişim Tarihi:** 16.03.2019.

Whatsapp, <https://www.whatsapp.com/about/?lang=tr>, **Erişim Tarihi:** 24.11.2018.

Web 1.0-Web 3.0 Gelişimi, <http://www.studymode.com/essays/The-Development-Of-Internet-From-Web-1330835.html>, **Erişim Tarihi:** 07.03.2017.

Web 1.0, Web. 2.0, Web 3.0. Temel Tanımları,

<http://www.practicalecommerce.com/articles/464/Basic-Definitions-Web-10-Web-20-Web-30/>, **Erişim Tarihi:** 07.03.2017.

Web 5.0, AJIT, K., What is your Web 5.0 Strategy), *Journal of Business Strategy* 2008, Volume 29, Issue 6, <http://kambil.com/wp-content/uploads/PDF/papers/JBSweb.pdf>], **Erişim Tarihi:** 07.03.2018.

Web sitesi,

https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Learn/Common_questions/Pages_sites_servers_and_search_engines, **Erişim Tarihi:** 23.08.2018.

Web sitesi, <https://www.dictionary.com/browse/web--site>, **Erişim Tarihi:** 23.08.2018.

Web sitesi, <https://whatis.techtarget.com/definition/Web-site>, **Erişim Tarihi:** 23.08.2018.

Wiki, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/wiki>, **Erişim Tarihi:** 28.08.2018.

Wiki, <https://www.dictionary.com/browse/wiki>, **Erişim Tarihi:** 28.08.2018.

Wiki, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/wiki>, **Erişim Tarihi:** 28.08.2018.

Wikipedia, <https://www.bbc.co.uk/newsround/16612794>, **Erişim Tarihi:** 28.08.2018.

Wikipedia, <https://www.techopedia.com/definition/31822/wikipedia>, **Erişim Tarihi:** 28.08.2018.

Youtube, <https://www.youtube.com/intl/tr/yt/about/>, **Erişim Tarihi:** 23.10.2018

https://www.uco.es/filosofiayletras/ltradinterpretacion/planificacion/index_en.html,
Erişim Tarihi: 28.03.2019.

<http://www.unint.eu/en/interpretation-and-translation/three-year-degree-course-inlanguages-for-interpretation-and-translation/38-interpretation-and-translation/641-study-plan-2018-2019-l-12.html>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://dflti.ionio.gr/sites/default/files/Undergraduate%20Syllabus%202017-2018.pdf>,
Erişim Tarihi: 28.03.2019.

<http://www.uab.cat/web/estudiar/ehea-degrees/study-plan/study-guides/x-1345467897127.html?param1=1228291018508>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

https://www101.dcu.ie/registry/module_contents_no_mod.php?function=4&programme=ALTS&yr=2018, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://onu.edu.ua/en/structure/faculty/rgf/translate>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

https://online.uni-graz.at/kfu_online/wbLv.wbShowLVDetail?pStpSpNr=528858,
Erişim Tarihi: 28.03.2019.

https://online.uni-graz.at/kfu_online/wbLv.wbShowLVDetail?pStpSpNr=530805,
Erişim Tarihi: 28.03.2019.

[http://www.swansea.ac.uk/media/BA%20English%20%20Chinese%20Translation%20and%20Interpreting\(i\).pdf](http://www.swansea.ac.uk/media/BA%20English%20%20Chinese%20Translation%20and%20Interpreting(i).pdf), **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://catalog.kent.edu/colleges/as/mcls/french-literature-culture-translationba/#programrequirementstext>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://catalog.kent.edu/colleges/as/mcls/german-literature-culture-translation-ba/>,
Erişim Tarihi: 28.03.2019.

<http://catalog.kent.edu/colleges/as/mcls/russian-literature-culture-translation-ba/#programrequirementstext>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

https://www.uni-heidelberg.de/md/studium/download/a_07-17-9_7_ba_ubersetzungswiss-de_de-en_gb-r-c_as.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://www.mtb.hacettepe.edu.tr/dosyalar/imt_lisans_prog_2017.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://www.mtb.hacettepe.edu.tr/dosyalar/fmt_lisans_prog_2017.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://www.mtb.hacettepe.edu.tr/dosyalar/amt_lisans_prog_2017.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://translation.ege.edu.tr/almanca_tercumanlik/ders-programlari, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://translation.ege.edu.tr/ingilizce_tercumanlik/uploads/files/imtogretimplan.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://www.ceviribilim.sakarya.edu.tr/tr/5761/ebs_bolum_lisans, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://oibs.mersin.edu.tr/bologna/?id=/courses&program=153>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://edebiyat.istanbul.edu.tr/almancaceviri/?page_id=7883, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://llp.marmara.edu.tr/OrganizasyonInfo.aspx?kultur=trTR&Mod=1&ustbirim=1200&birim=1208&altbirim=1&program=33&organizasyonId=37&mufredatTurId=932001#Anchor3>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://translation.ege.edu.tr/almanca_tercumanlik/ders-programlari, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://tueobs.trakya.edu.tr/PresentationLayer/root/program/prog_navigator.aspx?path=2_3, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://dogudil.kku.edu.tr/Okul%20Site%20Yeni%20Dosya/arap_ter/files/derstablosu.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://tueobs.trakya.edu.tr/PresentationLayer/root/program/prog_navigator.aspx?path=2_3, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://dogudil.kku.edu.tr/Okul%20Site%20Yeni%20Dosya/fmt/files/derstablosu.pdf>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://batidil.kku.edu.tr/fransizca/files/lisans.pdf>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://www.bologna.yildiz.edu.tr/index.php?r=program/view&id=201&aid=8>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://edebiyat.istanbul.edu.tr/fransizcaceviri/>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://oibs.mersin.edu.tr/bologna/?id=/courses&program=156&yil=1&dil=tr>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://llp.marmara.edu.tr/organizasyon.aspx?kultur=trtr&Mod=1&ustbirim=1200&birim=1209&altbirim=1&program=34&organizasyonId=38&mufredatTurId=932001#Anchor3>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://www.boun.edu.tr/tr_TR/Content/Akademik/Lisans_Katalogu/FenEdebiyat_Fakultesi/Ceviribilim_Bolumu, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://edebiyat.istanbul.edu.tr/ingilizceceviri/wpcontent/uploads/2014/02/imt_derslistesi2014.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://llp.marmara.edu.tr/OrganizasyonInfo.aspx?kultur=trTR&Mod=1&ustbirim=1200&birim=1210&altbirim=1&program=35&organizasyonId=39&mufredatTurId=932001>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://translation.ege.edu.tr/ingilizce_tercumanlik/uploads/files/imtogretimplan.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://batidil.kku.edu.tr/ingilizce/files/imt%20ders%20icerik.pdf>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://tueobs.trakya.edu.tr/PresentationLayer/root/program/prog_navigator.aspx?path=2_3, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://ebs.29mayis.edu.tr/Amac_Hedef.aspx?bno=24&bot=21, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<https://docs.google.com/viewer?url=http://insanvetoplum.okan.edu.tr/media/0b/5183c813150ba0d37f00000b/MUTC-27112013.xlsx>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://mtb.atilim.edu.tr/academicprograms/curriculum/id/14?lang=tr>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

http://www.beykent.edu.tr/WebProjects/Uploads/04_04MutTercIng_DersT_Dec2011.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://mtb.cankaya.edu.tr/%C3%B6%C4%9Fretim-programlar%C4%B1/lisans-ders-program%C4%B1>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://www.halic.edu.tr/tr/akademik/fakulteler/fen-edebiyat-fakultesi/ingilizce-mutercim-tercumanlik/mufredat>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<https://www.arel.edu.tr/tr/akademikbolum/10/246/aaf2f89992379705dac844c0a2a1d45f/9678f7a7939f457fa0d9353761e189c7/2cecaa7df4c5c05dc11b2434c0a62006/71860c77c6745379b0d44304d66b6a13/c0966e48def2fc917d7afdf6d8c86e81/bolu>

m-dersleri, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<http://www.ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=201&DersTuru=0&ln=tr>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
http://ebs.29mayis.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bno=22&bot=19, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<http://ects.ieu.edu.tr/akademik.php?lang=tr&sid=curr§ion=eti.sfl.ieu.edu.tr>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
https://docs.google.com/viewer?url=http://insanvetoplum.okan.edu.tr/media/04/517fcddb150ba0603e000004/ders_icerik_ing_mut_ter.doc, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
http://mt.yasar.edu.tr/?page_id=462, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<http://www.yeditepe.edu.tr/bolumler/ceviribilimm/ders-programi>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<http://www.yeniyuzyil.edu.tr/Bolumler/mutercimtercumanliklisansprogrami.aspx>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<http://catalog.bilkent.edu.tr/current/dep/d89.html>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<https://docs.google.com/viewer?url=http://insanvetoplum.okan.edu.tr/media/06/5183c877150ba0727f000006/MUTR-27112013.xlsx>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
http://www.beykent.edu.tr/WebProjects/dosyalar/fef/22_03_2013_mutercimlik-rusca-8-yy.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<http://www.ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=202&DersTuru=0&ln=tr>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<https://catalog.bilkent.edu.tr/course/c89212.html>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
https://www.selcuk.edu.tr/yabanci_diller_yo/mutercim_tercumanlik/bolum_hakkinda/tr, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
http://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2018-2019/tr/bolum_9814_tr.html, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<http://mtb.klu.edu.tr/Sayfalar/6282-ders-programi-lisans.klu>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
http://bbs.adanabtu.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bno=4&bot=4, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
http://edebiyat.cumhuriyet.edu.tr/userfiles/1718BF_MUT.pdf, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.
<https://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/mtb/a40c4958-95da-4ea1-ab25-d5b84a378b7a.pdf>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<https://eskisite.agri.edu.tr/UserFiles/CKUpload/Upload/M%C3%BCtercim-Terc%C3%BCmanl%C4%B1k%20Anabilim%20Dal%C4%B1%20Ders%20C4%B0%C3%A7erikleri.pdf>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

<http://mutercimtercumanen.siirt.edu.tr/detay/ders-icerikleri/517326290.html>, **Erişim Tarihi:** 28.03.2019.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Tez Anket 15.11.18

* Gerekli

Anket Hakkında Bilgilendirme ve Katılımcı Onayı

Sizi Öğr. Gör. Burcu TÜRKMEN tarafından yürütülen "AKADEMİK ÇEVİRİ EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN DİJİTAL MEDYA ÖĞELERİNE VE ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİNE YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARI" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı Akademik çeviri eğitimi alan öğrencilerin dijital medya öğelerini ve çeviri teknolojilerini ne derece bildiklerini ve/veya kullandıklarını tespit etmektir. Araştırmada sizden tahminen 7-8 dk. ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 249 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için "ortak katılımcı havuzuna" aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya burcuturkmen@beun.edu.tr e-posta adresi ve 0372 6436601- (dahili:5056) numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz. Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

1. Katılımcının Adı Soyadı ve e-posta adresi: *

2. Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Kabul ediyorum

A. Demografik Sorular

3. 1. Cinsiyetinizi belirtiniz. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ K

☐ E

4. 2. Hangi dil çiftinde çeviri eğitimi alıyorsunuz? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Türkçe- Almanca
☐ Türkçe-İngilizce

5. 3. Kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3

6. 4. Lisede mezun olduğunuz bölümü belirtiniz. *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Fen-Matematik
☐ Sosyal Bilimler
☐ Türkçe-Matematik
☐ Yabancı Dil
☐ Diğer

B. Dijital Medya Araçlarını Kullanma Alışkanlıkları

7. 5. İnternete bağlanırken kullandığınız cihazları kullanma sıklığınıza göre puanlayınız. *

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	Nadiren	Sıklıkla
Bilgisayar (Masaüstü- Dizüstü)	☐	☐
Cep telefonu	☐	☐

8. 6. Kendinize ait bir bilgisayarınız varsa hangi amaçlarla kullandığınızı belirtiniz. *

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1. öncelik	2. öncelik	3. öncelik	4. öncelik
1. Eğitim- araştırma amacıyla kullanıyorum.	☐	☐	☐	☐
2. Sosyal medya kullanımı amacıyla kullanıyorum.	☐	☐	☐	☐
3. Oyun (çevrimiçi-çevrimdışı) oynamak amacıyla kullanıyorum.	☐	☐	☐	☐
4. Dizi ve film (yabancı dilde) izlemek amacıyla kullanıyorum.	☐	☐	☐	☐

9. 7. Cep telefonunuzu hangi amaçlarla kullanıyorsunuz? *

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	1. öncelik	2. öncelik	3. öncelik
1. İletişim (arama-mesajlaşma) amacıyla kullanıyorum.	☐	☐	☐
2. Sosyal medya kullanımı amacıyla kullanıyorum.	☐	☐	☐
3. Oyun (çevrimiçi-çevrimdışı) oynamak amacıyla kullanıyorum.	☐	☐	☐

10. **8. Bir günde internette ortalama ne kadar zaman geçirdiğinizi belirtiniz. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ 30 dakikadan az
☐ 30 dakika- 1 saat
☐ 1-2 saat
☐ 3-4 saat
☐ 4 saatten fazla

11. **9. Sosyal ağ hesaplarınızı ne sıklıkla kullanıyorsunuz? ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Her gün
☐ Haftada iki- üç kez
☐ Haftada bir kez
☐ Ayda bir kez

12. **10. Sosyal ağ hesaplarınızda bir gün içinde ne kadar zaman geçiriyorsunuz? ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ 1 saatten az
☐ 1-3 saat
☐ 3-5 saat
☐ 5 saatten fazla

13. **11. Kullandığınız sosyal ağ hesaplarını kullanım sıklığına göre işaretleyiniz. ***

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	Her gün 5 SAATTEN fazla kullanıyorum	Her gün 3-5 SAAT kullanıyorum	Her gün 1 SAATTEN AZ kullanıyorum	Haftada BİR KAÇ KEZ kullanıyorum	Hiç Kullanmıyorum
Facebook	☐	☐	☐	☐	☐
Twitter	☐	☐	☐	☐	☐
Instagram	☐	☐	☐	☐	☐
Google+	☐	☐	☐	☐	☐
Linkedin	☐	☐	☐	☐	☐
Pinterest	☐	☐	☐	☐	☐
Skype	☐	☐	☐	☐	☐
Whatsapp	☐	☐	☐	☐	☐
Youtube	☐	☐	☐	☐	☐
Dailymotion	☐	☐	☐	☐	☐

14. **12. Aldığınız akademik çeviri eğitimi süresince aşağıdaki derslerden hangisini ya da hangilerini aldınız? ***

Uygun olanların tümünü işaretleyin.

- ☐ Bilgisayar Destekli Çeviri
☐ Multimedya Çevirileri
☐ Hiçbiri

15. **13. Yabancı dilde bilgisayar oyunları oynuyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Evet
☐ Hayır

16. **14. Yabancı dilde bilgisayar oyunu oynarken dijital çeviri teknolojilerinden (Google Translate, çevrimiçi sözlükler vb.) faydalaniyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Evet
☐ Hayır

17. **15. Taşınabilir teknolojik aygıtları (CEP TELEFONU, TABLET, DİZÜSTÜ BİLGİSAYAR VB.) kullanıyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Evet
☐ Hayır

18. **16. Kişisel bilgisayarlara ve dizüstü bilgisayarlara indirilen programları (ÇEVİRİ VE YABANCI DİLLE İLGİLİ) kullanıyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Evet
☐ Hayır

19. **17. Cep telefonlarına ve tabletlere indirilen uygulamaları (ÇEVİRİ VE YABANCI DİLLE İLGİLİ) kullanıyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Evet
☐ Hayır

20. **18. Yabancı dil içerikli videoları (KISA SÜRELİ VİDEOLAR, FİLM, MÜZİK VB.) izliyor ve takip ediyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Evet
☐ Hayır

21. **19. E-ticaret (yabancı alışveriş: Amazon, AliExpress, eBay vb.) programları/uygulamalarını KULLANIYORUM. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Evet
☐ Hayır

22. **20. Yerli-yabancı kurumların KURUMSAL İNTERNET SİTELERİNİ (e-devlet, elçilik web siteleri vb. dahil) kullanıyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- ☐ Evet
☐ Hayır

23. **21. Yabancı dilde yayın yapan çeşitli BLOG/FORUM/WEB SİTELERİNİ takip ediyorum. ***
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet
☐ Hayır

24. **22. Sosyal medyada (yabancı dilde) yorumları (eğitim-spor-siyaset-sanat vb.alanlarda) TAKİP EDİYORUM. ***
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet
☐ Hayır

25. **23. Sosyal medyada (yabancı dilde) yorumları (eğitim-spor-siyaset-sanat vb.alanlarda) TAKİP EDİYOR VE BEN DE YORUM YAPIYORUM. ***
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet
☐ Hayır

26. **24. Sosyal ağlar aracılığıyla YABANCI uyruklu kişilerle ARKADAŞLIK KURUYOR ve İLETİŞİME (yazılı-görsel/işitsel) GEÇİYORUM. ***
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet
☐ Hayır

27. **25. Sosyal medya, eğlence sitelerini OYUN, RESİM-VİDEO PAYLAŞIMI/TAKİBİ amacıyla kullanıyorum. ***
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet
☐ Hayır

28. **26. Sosyal medya kanallarını BİLGİ VE HABERLERE ERİŞMEK amacıyla kullanıyorum. ***
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet
☐ Hayır

29. **27. Metin işlemcilerden bazılarını (Microsoft Word, Acrobat Reader (PDF), Open Office, Dönüştürücüler vb.) biliyor ve kullanıyorum. ***
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet
☐ Hayır

30. **28. Çevrimiçi Döküman Yönetim Sistemlerini (Google Drive, iCloud, SkyDrive, Dropbox vb.) biliyor ve kullanıyorum. ***
Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet
☐ Hayır

31. **29. Çevrimiçi Not Defterlerini (OneNote, Google Keep vb.) biliyor ve kullanıyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet

☐ Hayır

32. **30. Çevrimiçi ve çevrimdışı DİJİTAL SÖZLÜKLERİ (Tureng, Zargan, Beluka, Duden, Google Translate vb.) biliyor ve kullanıyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet

☐ Hayır

33. **31. Çeviriye yardımcı bütünceleri/derlemleri (Glosbe, Logos, Leipzig Corpora Collection vb.) biliyor ve kullanıyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet

☐ Hayır

34. **32. Bilgisayar destekli çeviri programlarını (Trados, Across, MemoQ vb.) biliyor ve kullanıyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet

☐ Hayır

35. **33. Çevirmenler için faydalı olan son-okuma ve yazım denetim programlarını biliyor ve kullanıyorum. ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

☐ Evet

☐ Hayır

C. Dijital Medya Araçları ve Çeviri Teknolojileri Tutumları

36. 34. Aşağıdaki soruları dikkatli bir şekilde cevaplayınız. *

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Yabancı dilde sosyal medya kanallarını takip etmenin YABANCI DİLİME KATKIDA BULUNACAĞINI düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Bilgisayar oyunları sayesinde sanal alemde YABANCI DİLDE İLETİŞİME GEÇEBİLECEĞİM arkadaşlar edineceğimi düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Yabancı dilde bilgisayar oyunları oynamanın FARKLI KÜLTÜRLERİ ÖĞRENMEME yardımcı olacağını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Yabancı dilde bilgisayar oyunları oynarken, yabancı kültürden kişilerle DAHA RAHAT iletişim kurulduğunu (yüz yüze iletişimle kıyaslandığında) düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Okuduğum bölümde/programda teknoloji ile bağlantılı daha çok dersin olmasını isterim.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Derslerimde öğretim görevlileri/ders sorumluları tarafından dijital teknolojinin kullanılması derse olan ilgimi artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Bilgisayar destekli ortamlarda dijital materyallerle uygulama yapmak derse olan ilgimi artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Derslerimde dijital teknolojilerden yararlanmanın zaman tasarrufu sağlayacağını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Derslerimde dijital teknolojilerden yararlanmanın daha az emek ile daha çok iş/yapmamı sağlayacağını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
10. Dijital teknolojilerden faydalananak çeviri yaparken kolay bir şekilde TERİM BİRLİĞİ oluşturulduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Dijital teknoloji ortamlarını kullanarak EVRAK KAYDI yapmanın ve EVRAKLARA ERİŞİMİN daha kolay olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Dijital medya araçları kullanmanın çevirmenlik mesleğini daha prestijli gösterdiğini düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek 2. Etik Kurul Raporu

Evnik Tarih ve Sayısı: 02/08/2018-E.10457

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : 61.92333.3/050.99/

Konu : 03/02

Sayın Öğr. Gör. Burcu TÜRKMEN

İlgili : Burcu TÜRKMEN 24/07/2018 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu Başkanlığının 01.08.2018 tarihli ve 03 sayılı toplantısında alınan "2" nolu karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr. Haluk SELVİ
Etik Kurulu Başkanı

2. Öğr. Gör. Burcu TÜRKMEN'in "Akademik Çeviri Eğitimi Alan Öğrencilerin Dijital Medya Araçlarını ve Çeviri Teknolojilerini Kullanmalarına Yönelik Tutum ve Davranışları" başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda; Öğr. Gör. Burcu TÜRKMEN'in "Akademik Çeviri Eğitimi Alan Öğrencilerin Dijital Medya Araçlarını ve Çeviri Teknolojilerini Kullanmalarına Yönelik Tutum ve Davranışları" başlıklı çalışmasının Etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Bir ale Doğrulamak için : <http://193.140.253.232/env/iletim/Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=035746MM>

Etik Kurulu : Esentepe Kampüsü 54187 Söğütözü SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@h01.kep.tr
Tel:0264 295 50 00 Faks:0264 295 50 31
E-Posta: sozel@etik@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ: www.sakarya.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

Burcu TÜRKMEN 25.10.1986 tarihinde Ankara’da doğmuştur. Ankara’da başladığı ilkokul eğitimini, ortaokul eğitimini Çankırı’da tamamlamıştır. Lise eğitimini Çankırı Anadolu Lisesi’nde tamamladıktan sonra, 2006 yılında Yakın Doğu Üniversitesi’nde (KKTC) %100 burslu olarak başladığı İngiliz Dili ve Edebiyatı eğitimini 2010 yılında tamamlamıştır. 2011 yılında Ankara’da TRT Kurumunda çizgi film ve animasyon çevirileri alanında 1 ay süreli staj yapmıştır. Yüksek lisans eğitimini 2012 yılında Atılım Üniversitesi Çeviribilim Anabilim Dalında tamamlamıştır. Pedagojik Formasyon eğitimini 2012 yılında Çankırı Karatekin Üniversitesi’nde tamamlamıştır. 2011-2012 yılları arasında Ankara’da bir tercüme bürosunda yeminli tercüman olarak çalıştıktan sonra, 2012-2013 yılları arasında Çankırı’da uluslararası bağlantıları olan bir fabrikada yeminli tercümanlık ve dış ticaret asistanlığı yapmıştır. Aralık 2013 tarihinden itibaren Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu bünyesinde bulunan Uygulamalı İngilizce ve Çevirmenlik Programı’nda Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır. Ocak 2016 tarihinde Sakarya Üniversitesi Çeviribilim Anabilim Dalında doktora eğitimine başlamıştır. Akademik araştırma alanları; çeviri eğitimi, dijital medya, sosyal medya, çeviri teknolojileri, çeviri edinci, mobil öğrenme, medya ve söylem analizidir.